

Denna fil innehåller i vänstra spalten en avskrift av Gennadij Fisch' roman «Падение Кимас-озера» enligt texten i «Избранные произведения в двух томах. том 1» («Valda verk i två band, första bandet»), Moskva 1976. I högra spalten står den svenska texten ur översättningen »Kiimasjärvis erövring«, vilken är avskriven ur Proletärkulturs utgåva (illustrerad med teckningar av »Grimur«) ifrån år 1974 (det framgår icke ur pappersboken, vem som har översatt till svenska). Denna avskrift och motställning av de två texterna är utförd av Erik Jonsson <generaldepoten@rambler.ru> under år 2002 (två tusentvå) och 2003 (två tusentre) samt rättad och förbättrad under år 2004–2005.

<Nummer> inom vinklar, t.ex. <22>, i vänsterspalten anger sidbrytning i den ryska förlagan; angiven sidas text börjar på följande rad.

{Nummer} inom måsvingar (krusiga klammer), t.ex. {22}, i högerspalten anger sidbrytning i den svenska förlagan; angiven sidas text börjar på följande rad.

Förlagornas styckeindelning skiljer sig åt, så att styckena i följande avskrift ibland är uppdelade på annat sätt, för att styckena i vänsterspalten någorlunda skall motsvara styckena i högerspalten. Tomrad i denna fil utmärker således inte alltid stycke brytning i förlagan.

Förlagornas fotnoter är här anbragta efter texten. Hänvisningar till dessa noter är gjorda medelst [nummer] inom klammer, t.ex. [1]. Den ryska och den svenska textens noter är numrerade var för sig, så att samma nummer förekommer i bägge.

Fullkomlig överensstämmelse med förlagorna garanteras icke. Avskriften senast rättad den 24.1.2005 (den tjugofjärde januari år två tusenfem). Äldre versioner innehåller kända avskrivningsfel, så att de bör förstöras.

Se även om andra skrifter av Gennadij Fisch m.m. på sidorna

<http://www.geocities.com/generaldepoten/vkt/index.html>
<http://www.geocities.com/generaldepoten/realuphtml.html>
<http://generaldepoten.bravepages.com/vkt/index.html>
<http://generaldepoten.bravepages.com/realuphtml.html>
<http://www.generaldepoten.tk>
<http://www.oblomoveri.tk>
<http://gendep.nm.ru/generaldepoten.html>

Падение Кимас-озера.

Kiimasjärvis erövring

Геннадий Фиш

Gennadij Fisch

1932

(Избранные произведения в двух
томах, том 1, стр. 13-114,
<<Художественная литература,>>
Москва 1976)

(Proletärkultur, Göteborg 1974;
Uppgift om översättarens namn saknas
i boken; ill. av »Grimur«.
Denna utgåva överensstämmer
antagligen med en ifrån 1935.)

<15>

Приказываю:

Прибыв на станцию Массельгская, сразу же выгрузиться и выступить всем отрядом по направлению к селу Реболы.

Задание, которое должен выполнить отряд, состоит в следующем:

Перейти линию военных действий и, вступив на территорию, захваченную противником, уничтожить все группы противника, которые встретятся на пути. Выяснив месторасположение руководящих органов противника, отряд должен двигаться к этим пунктам и всеми доступными средствами и способами ликвидировать указанные органы. После того как село Реболы будет освобождено от неприятеля, отряду двигаться на Кимас-озеро, не допуская при этом ни остановок, ни промедлений. По взятии Кимас-озера отряду идти к деревне Тикша на соединение с 88-м пехотным полком.

Неудача наступления на село Реболы не должна служить препятствием дальнейшей работе отряда. В этом случае село Реболы должно быть оставлено, и отряду всеми доступными путями продолжать движение к Кимас-озеру.

Сведений о состоянии и размерах сил противника в Реболах и Кимас-озере не имеется. По предположениям, штаб неприятеля находится в одном из этих сел. Все обнаруженные в глубоком тыле неприятеля склады припасов, вооружения и снаряжения уничтожить. Обо всех действиях отряда, как и об отношении населения к Советской власти, сообщать мне всеми доступными средствами, по возможности каждый день.

Командующий войсками Каррайона

А. Седякин

{5}

ORDER:

Vid ankomsten till stationen Maaselkä skall bataljonen lasta ur och marschera i riktning mot kyrkbyn Repola.

Bataljonens uppgift är följande:

Att gå över krigsoperationernas linje och när bataljonen kommit in på fientligt territorium förinta alla fiendens trupper, vilka påträffas under vägen. När bataljonen får kännedom om, var fiendens ledande organ befinner sig, skall den marschera i riktning mot dessa platser och med alla till buds stående medel och metoder likvidera dessa organ. Sedan kyrkbyn Repola befriats från fienden, skall bataljonen utan någon som helst tidsspilla marschera mot Kiimasjärvi. Efter Kiimasjärvis erövring skall bataljonen marschera i riktning mot byn Tiksa, för att där förena sig med 88:e infanteriregementet.

Om operationerna mot kyrkbyn Repola skulle misslyckas, får detta inte hindra bataljonen att fortsätta aktionen. I sådant fall skall kyrkbyn Repola genast lämnas och bataljonen på alla framkomliga vägar fortsätta marschen mot Kiimasjärvi.

Uppgifter om fiendens styrka och läge i Repola och Kiimasjärvi saknas. Enligt vårt antagande bör fiendens stab befinna sig i en av dessa byar. Alla vapen- och utrustningsdepåer, vilka påträffas bakom fiendens front, skall förstöras. Meddelanden om bataljonens alla operationer och om befolkningens inställning till Sovjetregeringen bör meddelas mig på alla tillgängliga sätt, om möjligt dagligen.

Kommenderande befälhavaren för stridskrafterna i Karelen:

A. SEDJAKIN

<16>

Глава первая
Нужны лыжники на рискованное дело

Для военной учебы это было прекрасное время -- три месяца в школе, три месяца практики на фронте.

На всех полях, где свистела сабля, дво всех краях, где строчил пулемет, бывали наши курсанты.

Сам я, отступавший пешим порядком от Хельсинки, раненный в перестрелке под Териоками, вывезенный последним поездом через границу в Советскую Республику, дрался за нее под Царицыном, под Курганом. В 6-м Финсйком полку стоял за Медвежьей горой и в курсантском отряде в 1921 году отрезал бунтовавший Кронштадт от Финляндии.

Поэтому, хотя гражданская война уже и кончилась, никто из нас не удивился, когда в сумерках январского утра 1922 года перед прогулкой выстроили нас в коридорах длинных казарм бывшего кадетского корпуса.

-- Хорошо бы опять на какой-нибудь фронт! -- успел прошептать мне мой дорогой приятель Армас. -- И белых бы поколотили, и паек бы большой получали.

Но его шепот был остановлен резкой командой:

-- Смирно!

Мы замерли.

Начальник школы товарищ Инно и комиссар Ровио были необычайно торжественны и, пожалуй, чрезмерно

{9}

FÖRSTA KAPITLET

Det var en härlig tid för studiet av krigskonsten -- tre månader i skolan, tre månaders praktik vid fronten.

På alla fält, där sablarna ven, överallt där kulsprutorna smattrade var vår militärskolas elever.

Jag själv hade till fots retirerat från Helsingfors, blivit sårad vid en skärmytsling i närheten av Terijoki, förts med det sista tåget över gränsen till Sovjetrepubliken, slagits för Sovjet vid Tsaritsyn och vid Kurgan och med 6:e finska regementet stått bakom Karhumäki tillsammans med en avdelning finska kursdeltagare och därmed avskurit det upproriska Kronstadt från Finland.

Trots att inbördeskriget hade avslutats, blev ingen av oss förvånad, när vi en januarimorgon redan i gryningen före den sedvanliga promenaden, blev uppställda i korridorerna i den långa kasernen, som förr tillhört kadettkåren.

I de lokaler, som av grundläggaren avsetts för utbildning av tsarofficerare, utbildades då kommendörer för Internationalens armé.

-- Det skulle vara bra, om vi fick komma till någon front igen, hann min gode vän Kalle viska åt mig. -- Då skulle vi få klå dom vita ordentligt och samtidigt få större ranson.

Hans viskning avbröts av ett skarpt kommando.

-- Giv akt!

Vi tystnade.

{10}

Skolans befälhavare, kamrat Inno[1] och kommissarien, kamrat Rovio,[2] var ovanligt högtidliga och nästan

серьезны.

-- Нужны двести человек, умеющие отлично ходить на лыжах, на очень рискованное дело!

Нас было больше трехсот, и почти все мы умели бегать на лыжах, и все без исключения рвались на рискованное дело. Самому старшему из нас едва ли было двадцать четыре года.

Все мы желали идти и подняли руки. Видя такое единодушие, комиссар товарищ Ровио поблагодарил нас от лица службы и сказал, что двести нужных для дела ребят отберет врач школы.

Днем занятия шли как обычно.
<17>

В пулеметном классе командир роты Тойво Антикайнен разобрал несколько пулеметов разных систем. Все детали смешал и положил в мешок. Мы должны с завязанными глазами вытаскивать эти детали и на ощупь определять их.

Я был так занят тем, что произошло утром, что спутал деталь <<максима>> с деталью <<льюиса>>. Но в эту минуту, к счастью, меня вместе с Армасом вызвали к врачу.

Врач признал Армаса и меня годными к походу.

Армас спал на койке справа от меня, голубоглазый Лейно -- слева. Были мы трое неразлучными товарищами в горе и радостях. Родившись в разных местах нашей прекрасной суровой Суоми, мы все прошли по ней в восемнадцатом году в рядах Красной гвардии, чудом остались в живых, и, хотя нам всем троим вместе не было и семидесяти лет, нам пришлось увидеть больше, чем столетним старикам.

Но, черт побери, мы были молоды так же, как и сейчас!

alltför allvarliga.

-- Det behövs 200 man, som är duktiga på att åka skidor, för en mycket riskabel operation.

Vi var över 300 och alla, med undantag av några pojkar, kunde vi åka skidor, och alla utan ett enda undantag ville vara med om en riskabel operation. Man får inte glömma att den allra äldsta av oss var nyss fyllda tjugofyra år.

Alla sträckte upp händerna, och kommissarien, kamrat Rovio tackade oss å tjänstens vägnar, då han såg en sådan enighet och sade, att de tvåhundra man, som behövdes för denna operation, skulle tas ut av skolans läkare.

-- Kalle, sade jag, när jag höll på att göra i ordning min säng på kvällen.

Kalle sov i sängen till höger om mig, och till vänster hade jag den blåögde Leino. Vi tre var oskiljaktiga kamrater i glädje som i sorg, och fastän vi kommit från skilda delar av vårt härliga, karga Suomi, hade vi alla tågat igenom landet med Röda gardet år 1918 och som genom ett under hade alla förblivit vid liv. Fastän vi tillsammans representerade en ålder av knappt 75 år, hade vi upplevt mer än hundraåriga gubbar. Men, för tusan, vi var unga på den tiden liksom idag.

-- Армас, -- сказал я в тот вечер, прибирая койку ко сну, -- зачем ты поднял руку? Ведь ты металлист и сам признавался мне раньше, что на лыжах ходить не пробовал.

-- Молчи, Грен, -- спокойно ответил Армас, стаскивая с ноги сапог. -- Я хочу драться с белыми, и мне кажется, что на этот раз это будут лахтари; [1] я не могу оставаться в школе, когда ребята будут драться. Может быть, это три раза я ходил на лыжах.

Мы не могли даже представить себе трудности предстоящего пути. Желание Армаса казалось мне вполне обоснованными, притом же хотелось видеть его рядом с собой во всех передрыгах -- слишком много было вместе пережито, передумано, переговорено. Переговорено -- это, пожалуй, больше всего относилось к Армасу. Не в пример всем, Армас был очень разговорчив. Он прямо так и сыпал разные анекдоты и рассказы об удивительных приключениях. Мы с ним прожили вместе, не разлучаясь, четыре года, и я не припомню, чтобы хоть раз он повторился. Но он был изобретателен не только в рассказах. Все время корпел он над разными усовершенствованиями в оружии, в быту. Бывало, ночью разбудит и спросит: <<Как ты думаешь о том-то и том-то?>>

<18>

Нет, я никому не сказал о лжи Армаса.

Через минуту Армас уже спал. На ноги была наброшена шинель. В те годы казармы отапливались не так, как нынче.

Шинель была с <<разговорами>>, образца 1921-22 годов, -- так сказать, древнерусского стрелецкого покроя, с переходящими с одного борта на другой малиновыми мостиками.

-- Kalle, sade jag denna kväll, när jag höll på att göra min säng i ordning -- varför sträckte du upp handen? Du är ju metallarbetare och har ju själv förut erkänt, att du inte försökt åka skidor en enda gång tidigare.

-- Tyst, svarade Kalle lugnt, medan han drog av sig stövlar{11}na. Jag vill slåss mot vitgardisterna, och jag tror att det gäller slaktarna[3] den här gången. Jag kan inte stanna i skolan, när pojkar går ut och slåss. Det kan ju hända, att det är övermodigt, men jag ber dig att inte förråda mig. Förresten så har jag redan stått på skidor tre gånger tidigare.

Vi kunde inte ens föreställa oss de svårigheter, som skulle komma i vår väg: Kalles önskan syntes fullt berättigad, och dessutom ville man ju ha honom i närheten i alla situationer -- vi hade ju genomlevt, genomtänkt och genomdiskuterat så mycket tillsammans.

Därför nämnde jag ingenting om Kalles lögn.

En minut senare sov Kalle med täcket uppdraget över huvudet. Över sina fötter hade han lagt kappan. På den tiden förekom ingen eldning i kasernerna som nu.

Kappan var av en modell, som användes i slutet av år 1921 och under år 1922 -- så att säga skuren efter de fornryska jägarnas mönster och med hallonröda revärer över bröstet.

Все это выглядело бы на парадах весьма красиво, но в бою становилось отличной мишенью для неприятельских стрелков.

Койка Лейно пуста: он ушел в наряд.

Высокого роста, Лейно по праву был правофланговым, и койка была ему мала: чтобы уместиться на ней, Лейно должен подгибать ноги.

<<Завязывается узлом>>, -- смеялись над ним ребята.

Глава вторая
Мы отправляемся на фронт

Как мы пели!

Мы пели песню восемнадцатого года -- финскую баррикадную песню. В теплушке было по-настоящему тепло.

Лыжи лежали вповалку -- выбрать их было нелегко. Целый день привозили их на наш двор со всех частей и складов гарнизона. Мы отбирали те, которые нам по нраву: хапавези -- длинные, благородные, тонкие; муртомаа -- беговые, дорожные; парные, разрозненные, с ременными завязками, с проволочными креплениями.

Никогда в жизни до тех пор я не видел столько лыж, собранных вместе. Весь день ушел на отбор лыж. Мы гнули их, просмаливали и смазывали у трескучих костров.

Лыжи я отбирал для себя, для Лейно и Армаса.

Лейно находился в тот день в наряде и только к вечеру, когда мы были уже выстроены, вернулся и, запыхавшись, попросил у начальника разрешения стать в строй. Вот почему всю дорогу в теплушке он спал так крепко, что даже наша песня не могла его разбудить.

Detta tog sig mycket vackert ut på paraderna, men i fält blev kappan en utomordentlig måltavla för fiendens skyttar.

Leinos säng var tom. Han stod på post.

Leino var mycket lång. Han var flygelman på högersidan och bädden var för kort åt honom. För att få plats i den måste Leino vika ihop benen.

»Han slår knut på sig«, sade pojkarna skrattande om honom.

{13}
ANDRA KAPITLET

Som vi sjöng!

Vi sjöng 1918 års sång: »Finska barrikadsången«.

I boskapsfinkan var det en härlig värme.

Skidorna låg i en hög. Som vi sorterade dem! Hela dagen kördes de in på vår kaserngård från alla garnisonens upplag och förråd. Vi tog reda på de skidpar, som vi tyckte om: »löparlaggar« -- långa, tunna, förnäma; sämre »laggar« -- löparskidor, backskidor, en del maka, en del omaka, med alla slags bindningar -- rembindslen, snörbindslen och bindslen av järntråd.

Aldrig i mitt liv hade jag sett så många olika slags skidor hopsamlade i en hög. Hela dagen gick åt till att sortera skidor. Vi brättade dem, såg om dem och vallade dem vid en öppen eld.

Jag valde ut skidor åt mig, Leino och Kalle.

Leino hade vakten idag också och först på kvällen, när vi redan var uppställda, fick han av kommandören tillåtelse att ställa sig i ledet. Därför sov han så hårt hela vägen i boskapsfinkan, att inte ens vår sång förmådde väcka honom.

Армас весь день чистил мне, Лейно и себе винтовки и набивал наши рюкзаки -- <<обезьянки>> -- выданным на дорогу <19> продовольствием и вещами, необходимыми во всяком долгом пути.

Мимо бежали черные в зимней ночной мгле хвойные леса.

Кипятильники на станциях не действовали. Мы набирали снег в котелки, пили в теплушках дымящийся чай, похрустывая сахаром, и пели.

-- Командующий меня спросил, говорит --Армас, -- здоров ли я, проверил обмундирование и только забыл спросить, умею ли я ходить на лыжах. Разумеется, я ему ничего не сказал.

-- Ты уж молчал бы лучше! -- отвечаю я Армасу.

И дальше нас перебивает песня.

Kalle var hela dagen sysselsatt med att rengöra sitt, mitt och Leinos gevär och proppade våra ryggsäckar fulla med de matvaror vi fått till väggkost och andra saker, som är oumbärliga för varje längre resa.

Förbi oss susade de i vinternattens dunkel svartnande barrskogarna.

Varmvattenbehållarna på stationerna var inte upp{14}eldade. Vi samlade snö i hinkar, drack rykande varmt te i boskapsfinkorna, knaprande på sockerbitar och sjöng.

-- Förste kommandören frågade mig, om jag var frisk och kontrollerade min utrustning, men han glömde att fråga, om jag kan åka skidor och det är självklart, att jag inte sa' ett ljud till honom.

-- Det gör detsamma, svarade jag Kalle -- det var bäst att du teg!

Sedan avbröts vi av sången.

Jag fick plats i den undre kojnen.

Jag tycker inte om de övre kojerna och detta av följande orsak.

Vår kursavdelning blev i fjol skickad ut mot upproret i Kronstadt. Vi satt i vanliga boskapsfinkor. Dagen var solig, men kall.

Tåget gick en halv kilometer, stannade sedan en timme eller två, och fortsatte sedan en halv kilometer framåt igen.

Och just under ett av dessa uppehåll, som tåget gjorde i en skogsglänta, öppnade sig det isiga havet och fästningen för våra blickar.

{15}

Vi hoppade ut ur boskapsfinkorna brottades med varann och rullade runt i snön. Kommandören, som hade sin plats på den övre kojnen, tråcklade med ovan hand fast en knapp i sin vapenrock.

Fastän det var en solig och kall marsdag, syntes kanonelden tydligt. Vi tittade på granatkrevaderna,

räknade dem och gycklade över
fästningens dåliga artillerister,
som för fulla muggar sköt hur som
helst utan att träffa!

Snart fick de syn på vår
avdelning. De röda boskapsvagnarna
lyste i gläntan mot den vita snön --
kan man begära bättre sikte!

-- För kort! För kort igen! -- glada
över att de inte träffade, skämtade
vi om klåparna.

-- För långt, för långt.

Granaten kreverade just över tåget
och det stänkte skärvor.

Att stanna kvar i gläntan var inte
helt ofarligt. Och utan att invänta
order, satte lokföraren igång tåget.

Vi hoppade in i boskapsfinkorna
under tågets gång, glada över att
ingen förlupen kula träffat någon av
oss. Och så sjöng vi samma sång som
nu.

Lokföraren bromsade oväntat upp
tåget -- och vår kommandör ramlade
från överkojen rakt ner på
vagnsgolvet. Han låg hjälplös,
liksom ihjälslagen, raklång, med
ansiktet nedåt, stendöd ...

1918 kommenderade han en avdelning
av Röda gardet i Finland. Han blev
tillfångatagen och dömdes till
livstids straffarbete, men rymde
från tukthuset genom Sverige till
Sovjetryssland -- och här ändade den
förlupna kulan från fästningen hans
liv.

Från denna stund (jag vet mer än
väl, att det är skrock) är det mig
motbjudande att sova i godsvagnarnas
övre kojor eller passagerarvagnarnas
övre bäddar och att se folk, som
sitter på tåget och syr fast
någonting. Ofrivilligt tränger sig
minnet av den kalla marsdagen fram:
snön, solen, boskapsvagnen och den
med ansiktet mot det smutsiga golvet
liggande, raklångt utsträckte
kommendören.

*

заносы, разбрасывая крупные искры,
шел на север.

Мы ехали в Карелию. Через год после
Кронштадта мы снова получили боевую
практику.

Постепенно песни затихали. Спать не
хотелось.

<<Надо заснуть, -- сказал я себе, --
неизвестно, придется ли спать
завтра>>.

И, слушая ровное дыхание Лейно,
вспоминая о том, как нас провожали с
вокзала, укачиваемый добрым стуком
колес, я заснул.

Проснулся уже под утро. Было еще
темно.

Мы стояли на каком-то разъезде.

Встречный поезд был составлен из
класных вагонов, теплушек,
санитарных вагонов. Он шел на юг.

Я выскочил на воздух, наскоро умылся
снегом и пошел к санитарным
вагонам. Я надеялся найти знакомых,
чтобы расспросить очевидцев, и не
ошибся.

В потемках рассвета в вагоне, слабо
освещенном мигающей свечой, где,
мешая стоны с руганью, лежали
раненые, меня кто-то окликнул:

-- Матти! Ты ли это?

А так как это был именно я -- меня
зовут Матти Грен, -- то я подошел к
койке, откуда раздался этот слабый
окрик.

-- Прости, не могу подать тебе руку:
она меня отморожена.

Мигание свечи, не разгоняя сумрака,
мешало мне рассмотреть лицо
говорившего. Я с трудом узнал его.

norrut genom väldiga snödrivor och
utstötte skyar av gnistor.

Vi åkte till Karelen.
Ett år efter Kronstadtupproret fick
vi ny praktik i klasskampen.

Sången dog långsamt bort;
jag ville inte sova.

»Du måste sova -- sade jag till mig
själv -- det är ovisst vad det blir
för arbete i morgon«.

Och lyssnande till Leinos jämna
andedrag, erinrade jag mig kamrat
Kamenjevs väldiga, gråsprängda
mustascher. Han hade placerat oss på
tåget vid Nikolajevstationen. Vaggad
av hjulens monotona dunkande somnade
jag in.

När jag vaknade, led det redan mot
morgonen. Det var ännu mörkt.

Tåget stod vid en liten anhalt.

Det mötande tåget var hopsatt av
passagerarvagnar, godsvagnar
och sjukvagnar. {16} Det gick söder ut.

Jag hoppade ut i det fria. Jag
tvättade mig fort med litet snö och
gick bort till sjukvagnarna. Jag
hoppades träffa några bekanta och få
fråga ut dem om händelserna. Och det
visade sig, att jag inte tog fel.

I halvmörkret i en av vagnarna, som
var svagt upplyst av ett blinkande
ljus, låg sårade, vilkas jämmer
blandades med svordomar. Det var
någon, som tilltalade mig.

-- Matti! Är det du?

Och eftersom det verkligen var jag
-- jag heter Matti -- så gick jag
fram till kojken, från vilken detta
svaga tillrop kom.

-- Förlåt, jag kan inte räcka dig
handen. Både händerna och fötterna
är förfrusna.

Det blinkande ljuset, som inte kunde
skingra dunklet, hindrade mig från
att klart se den talandes
ansikte. Det var nätt och jämt jag
kände igen honom.

Раухалахти -- мой товарищ по мастерской в Хельсинки, мой товарищ по териокскому отряду Красной гвардии, работник Карельской трудовой коммуны -- лежал передо мной без движения.

В нашей неожиданной встрече не много было радости.

<20>

Раухалахти за полчаса, что простоял наш состав на полустанке, рассказал столько интересных вещей, сколько иной раз и за год не придется услышать.

-- Все дело, Матти, в том, что наши бойцы не знают местных условий: ни этих проклятых незамерзающих болот, ни этого дикого бездорожья. Красноармейцы не умеют ходить на лыжах, а лахтари ходят на них отлично -- они проскакивают без дорог в тыл, они перебегают через границу.

Еще с осени они переходили поодиночке и группами через границу, собирались в лесах, у озер, в рыбачьих банях, сторожах, накапливали оружие, а у нас по всей Карелии, по всей тысячеверстной бездорожной границе с трудом насчитывалась тысяча бойцов, и то в мелких, разрозненных отрядах.

Когда началось <<движение>> -- ты только подумай: эти белые прикрываются именем <<Калевалы>>[2] -- по нашим деревням ездил седобородый старик, торговец из Тунгуды, -- он называл себя Вяйнямёйненом -- и агитировал сразу и за независимость Карелии, и за присоединение ее к Финляндии.

С самого начала <<движения>> к этим лахтарям примкнули кулаки и зажиточные. Мы даже приблизительно (ты знаешь, какие у нас пути сообщения, -- птица крыло сломит!) не представляли себе размеров восстания, а когда стали поступать запоздавшие сведения и мы посылали телеграмму за телеграммой в центр,

Rauhalahti, min kamrat från verkstaden i Helsingfors, min kamrat från Röda gardets Terijokiavdelning, arbetare i Karelens arbetarkommun, låg framför mig utan att kunna röra sig.

*

Det var inte mycket glädje i vårt oväntade möte.

Under den halvtimme, som vårt tåg stod vid anhalten, berättade Rauhalahti så många intressanta saker, som man annars inte kan få höra på ett helt år.

-- Hela saken består i, Matti, att våra kämpar inte känner till ortsförhållandena -- de känner inte till dessa förbannade kärr, som aldrig fryser till, eller dessa vilda, väglösa trakter. Vårt folk kan inte åka skidor, men slaktarna åker skidor bra. De finska jägarna klarar sig utan vägar in bakom fronten och löper över gränsen.

Redan i höstas gick de över gränsen. Enstaka och i grupper samlade de sig i skogarna, vid träskan, i fiskarnas bastur vid sjöarna, i vaktstugorna och samlade så småningom vapen. Men i vårt stora, väglösa Karelen, längs hela den tusen kilometer{17}långa gränsen kunde man med knapp nöd räkna tusen rödarmister, och dessa var spridda i små kårer.

-- När rörelsen började -- du kan bara tänka dig: dessa skurkar maskerar sig med Kalevalas[4] namn! -- reste en gråskäggig gubbe, en handlare från Tunkua omkring i våra byar -- han kallade sig Väinöminen och agiterade för Karelens oavhängighet och förbund med Finland. Förbund med Slaktar-Finland!

När rörelsen började, fick slaktarna hjälp av kulakerna[5] och de välbärgade. Vi kunde inte ens tillnärmelsevis (du vet, hur förbindelserna är -- en fågel kan bryta vingarna av sig) göra oss en föreställning om rörelsens utbredning. Och när det började komma försenade upplysningar och vi

там совсем недооценивал серьезности положения и в своих запросах иронически относились к нашим сообщениям.

Потом стали посылать людей, совсем не подготовленных к нашим условиям.

Я обморозился под Кокосальмой.

Мы на рассвете вышли из Кестеньги в Кокосальму, которую занимали лахтари.

Ты себе представь: всего-навсего одна проходимая тропа!

К десяти утра мы были уже у озера -- всего тысяча двести шагов от Кокосальмы -- и стали разворачиваться на глазах у белых.

Разворачивались мы два часа.

В двенадцать командир приказывает: <<В атаку!>>

Заметь себе, что белые совсем не стреляли, не подавали <21> даже признаков жизни. Нам надо было пройти около версты по занесенному глубоким снегом озеру.

Позади подтянули на руках мелкокалиберное орудие. Оно за весь бой выстрелило всего раза четыре, и то каждый раз снаряды, попадая в липкий, вязкий снег, не разрывались.

Как только мы сошли с тропы, сразу провалились по пояс в густой снег.

Идти было очень трудно.

Каждые десять-пятнадцать шагов надо

skickade telegram efter telegram till centrum, så underskattade de där alldeles situationen, och i sina förfrågningar anslog de en ironisk ton gentemot våra meddelanden.

Sedan började man att skicka ut truppförband, som var uttröttade efter kriget i Centralryssland och inte alls utrustade för våra förhållanden.

Jag förfrös vid Kokkosalmi.

Jag skulle hellre på nytt vara i fångenskap hos Mannerheim i Tammerfors, än att upprepa striden vid Kokkosalmi.

I dagningengick vi ut från Kiestingi i riktning mot Kokkosalmi, som var besatt av slaktarna.

Föreställ dig, allt som allt en enda framkomlig väg.

Våra grabbar, som inte var vana vid krigsförhållandena i Karelen, hade inte ordnat rekognosceringen ordentligt och vi började att övergå till skyttelinje mitt framför de vitas ögon. Skyttelinjens bildning varade i två timmar.

Klockan tolv ger kommandören order: Attack!

Märk väl, att de vita inte alls sköt. De gav inte ens ett enda

livstecken ifrån sig.

Vi skulle gå ungefär en kilometer genom den djupa snön över isen.

Bakom oss hade man t o m dragit fram en fältkanon. Under hela tiden sköt den allt som allt fyra skott, och varje gång föll projektilerna ned i den djupa, mjuka snön och exploderade inte.

Så fort vi kom bort från stigen, sjönk vi ned ända till midjan i den djupa snön.

Det var oerhört svårt att gå.

Vart tionde, femtonde steg gjorde vi

было останавливаться, чтобы передохнуть.

Так мы стали выдыхаться, не пройдя и четверти расстояния до деревни.

В движении мы потели от напряжения, но на остановках начинали мерзнуть.

Я тянул <<максим>>, а двигаться с ду ним, сам понимаешь, по этому снегу было не очень весело. Но самое тяжелое было еще впереди.

Продвигаясь по льду, мы вдруг почувствовали под ногами воду. Здесь и так бывает: вода выступает поверх льда. Скоро она стала доходить до колен, и уже примерно в четырехстах шагах от противника весь наш отряд провалился по пояс в талую воду. Идти дальше было невозможно.

Лахтари, хорошо знакомые с местностью, очевидно, только этого и дожидались. Они открыли спокойный прицельный ружейный огонь и угощали нас внезапными пулеметными очередями.

Я стал налаживать свой <<максим>>, но ты пойми: весь день температура ниже тридцати семи градусов по Цельсию -- вода в коже так замерла, что пустить пулемет в дело было невозможно.

У многих ребят заоченели пальцы, трудно было сладить со спусковыми крючками винтовок.

Я выхватил у одного красноармейца из отмороженных рук винтовку и, когда командир скомандовал: <<Огонь!>> -- нажал спуск, но -- черта с два! -- из всего нашего отряда раздалось только семь-восемь выстрелов -- честное слово, не больше.

Моя винтовка отказывалась стрелять, винтовки ребят тоже бездействовали. Видишь, в чем дело: в затворе от холода ударники примерзли к пружинам. Обмундирование же наше не ахти какое, и если замерзала сталь, то что было с людьми! И все это под точным, метким

halt; ibland stannade vi ända till en halv timme på varje ställe.

På så vis blev vi uttröttade, innan vi ens hade gått fjärdedelen av avståndet fram till byn.

I början blev vi varma av ansträngningarna, men de upprepade uppehållen gjorde att vi frös.

Jag släpade på en kulspruta och du förstår själv att det inte var vidare roligt att dra den efter sig i denna snö.

Men det svåraste återstod ännu.

När vi marscherade över isen, kände vi plötsligt vatten under fötterna. Efter några steg nådde vattnet ända upp till knäna och när vi var ungefär 400 steg från fienden stod hela avdelningen upp till midjan i vatten. Längre var det omöjligt att gå.

Slaktarna, som kände väl till ortsförhållandena, hade troligen endast väntat på detta. De började helt lugnt skjuta till måls på oss med kulsprutesalvor.

Jag började att göra i ordning min kulspruta, men du förstår -- hela dagen hade det varit förtvivlat kallt, och vattnet i kulsprutorna hade frusit, så det var omöjligt att få dem igång.

Många grabbar hade fått fingrarna stelfrusna och hanen vägrade att lyda deras ansträngningar.

Jag ryckte geväret ur en rödarmists förfrusna händer och när kommandören befalldes -- Giv eld! -- tryckte jag på hanen. Men det var för djävligt -- från hela vår avdelning avlossades bara ett 70-tal skott. På hedersord, flera var det inte.

Mitt gevär vägrade att arbeta. Även grabbarnas gevär var ur funktion. Du förstår, att mekanismen i gevären hade blivit våt och sedan frös fjädrarna fast. Stålet hade frusit. De våras kläder var allt annat än bra, och om stålet frös, hur skulle det då vara med människorna? Och

огнем лахтарей, которые, надо отдать им справедливость, были с выдержкой.

Ты не забудь, что мы находились по пояс в воде. Понятно, ни о каком продолжении атаки не могло быть и речи.

<22>

Мы зарылись в снег, чтобы дожидаться темноты. Лежали больше трех часов, и, как мы приветствовали наступление ночи -- сам поймешь.

Под прикрытием темноты стали отходить назад. К счастью, беляки нас не преследовали.

Когда мы подползли к тому месту, где оставалось оружие, мы поняли, почему оно почти бездействовало. Командир орудия отморозил себе руки и ноги, стоя на наблюдательном пункте. Его посиневшее лицо казалось совершенно мертвым, и на щеках видны были крупные слезы. Не успев сползти по небритой щеке, они превращались в ледышки.

Я видел, как наши замечательные ребята до того утомились, что стали безразличными ко всему.

Некоторые ложились на дорогу и лежали совершенно без движения, распластавшись, пока их не подобрал подошедший обоз.

На обратном пути, при отходе по дороге через болота, наше оружие со всеми снарядами провалилось под лед, в воду, на глубину двух метров.

С политруком во главе три часа работали в болоте при двадцатипятиградусном морозе -- и пушку и снаряды вытащили. Какие прекрасные ребята наши артиллеристы!

Лошади и те из строя выбыли. Ну и я, конек-скакунок, без одной руку в Питер, в госпиталь еду...

Он горько улыбнулся.

***

allt detta under slak{19}tarnas välriktade eld, som, den rättvisan måste man göra dem, var ihållande.

Glöm inte, att vi stod ända till midjan i vatten. Det är klart, att det inte kunde vara tal om att fortsätta anfallet.

Vi grävde ner oss i snön för att invänta mörkret. Så låg vi i tre timmar och du kan förstå med vilken glädje vi hälsade mörkret.

I skydd av mörkret började vårt återtåg. Och till all lycka blev vi inte förföljda av vitgardisterna.

När vi hade krupit tillbaka till den plats, där vi lämnat kanonen, så förstod vi varför den hade använts så litet. Kanonens befälhavare hade förfrusit både händer och fötter, där han stod på utkik.

Hans blåfrusna ansikte såg ut att vara alldeles dött och t o m i mörkret såg man stora tårar. Innan tårarna hunnit trilla ned från de orakade kinderna, hade de förvandlats till is.

Jag såg hur en del utmärkta pojkar var så uttröttade, att de blev fullkomligt apatiska.

Somliga lade sig ned på vägen och låg där orörliga och totalt uttröttade ända tills dess trängen kom och tog upp dem.

Vid återtåget genom kärret sjönk vår kanon med alla granaterna genom isen ned på två meters djup i vatten.

Med den politiske ledaren i spetsen arbetade vi tre timmar i kärret i tjugofem graders kyla -- och räddade kanonen med dess granater. Vilka fantastiska grabbar våra artillerister är!

Till och med hästarna kom ur ledet och jag, arma stackare, åker nu till sjukhuset i Petrograd med bara en hand.

Han log sorgmodigt.

*

Свеча уже совсем оплыла. Зимний
рассвет заливал белые снега серым
светом, который пробивался в вагоны
санитарного поезда.

Паровоз загудел.

От толчка проснулись раненые,
застонали, заворчали, заворочались.

-- Раухи, -- спросил я, пробираясь
уже к выходу, -- что думаешь ты обо
всей кампании?

-- Что думаю! Наши на лыжах ходить
не умеют, следовательно, лахтари
сумеют дотянуть до весны, а весной,
летом, осенью здесь воевать совсем
невозможно: болота, озера, снова
болота -- бездорожье такое, что во
многих волостях только на
волокушах[3] и передвигаются.
<23>

-- А тем временем белые будут
орудовать в Лиге нации от имени
самозванного карельского
правительства!

Мы торопливо простились:

-- Прощай, Матти!

-- Прощай, Раухи!

Я прокричал мой прощальный привет,
уже соскакивая с подножки
санитарного вагона.

Какие задания мы получим? Неужели
наш курс обучения будет прерван на
целый год?

Всеми этими мыслями я поделился с
ребятами.

Глава третья
Мы получаем боевое задание

Ljuset hade nästan brunnit ned och
vintergryningen kastade sitt gråa
ljus över de vita snöfälten. Ljuset
trängde också in i sanitetstågets
vagnar.

Lokomotivet visslade.

De sårade vaknade av stöten,
stönade, grälade och vred på sig.
{20}

-- Rauhi, frågade jag, när jag gick
mot dörren -- vad tror du om hela
fälttåget?

-- Vad jag tror? De våra kan inte
åka skidor, och följaktligen kan
slaktarna hålla ut ända till våren,
och under sommaren och hösten är det
fullkomligt omöjligt att föra krig
här: kärr, insjöar, sumpmarker och
ett sådant väglöst tillstånd, att
man i många socknar endast kan komma
fram med hjälp av rissla...

Och samtidigt kommer de vita att
mullvada i Nationernas Förbund i den
självutnämnda Karelska s k
Kalevalaregeringens namn. Dom har ju
inte bara Väinömöinen, dom har också
»smeden« Ilmarinen, han är en av
deras militära ledare.

-- Jag är rädd för att det kan bli
ett andra Bessarabien av Karelen.

-- Adjö Matti.

-- Adjö, Rauhi.

Jag ropade min avskedshälsning i
samma ögonblick, som jag hoppade av
sjukvagnens fotsteg.

Vi kan ju åka skidor, för helvete,
vår skolavdelning.

Vilka uppgifter skall vi få? Är vår
lärokurs verkligen avbruten för ett
helt år?

Dessa tankar sysselsatte mig och de
övriga pojkarna.

{21}
KAPITEL TRE

На Армаса было забавно смотреть: у него вначале лыжи разъезжались в разные стороны, и он чуть не падал носом в снег, затем, наоборот, начинали съезжаться, оближаясь и перекрешиваясь.

Он беспомощно болтал палками, стараясь раскрестить лыжи не падая. Правда, при этом он, срывая свое смущение, без умолку болтал.

[Se längre ner]

Один раз он сошел с лыж в сторону от лыжни, чтобы развести их, и сразу провалился по пояс в снег.

Усталый, вспотевший, он с трудом поспевал за своими товарищами (ведь всего четвертый раз в жизни он вставал на лыжи!).

Я был назначен командиром взвода. Армас попал ко мне -- это был его выигрыш. Лейно командовал отделением.

-- Может, тебе лучше было бы остаться? -- спросил я Армаса, когда он на легком повороте зацепился за свою же собственную палку.

Армас обиделся:

-- Я доберусь до них, я буду бить беляков! Ты увидишь, как я пойду завтра,, послезавтра. Велика важность -- ходить на лыжах!

Больше всего Армас боялся упасть.

Подниматься было с непривычки трудно. Защитный белый балахон путался под ногами.

Det var skrattretande att se Kalle. I början gick hans skidor åt var sitt håll och han var nära att trilla på näsan i snön. Kalles skidor gick inte alltid isär. Ibland var det tvärtom: de åkte ihop och korsade varandra.

Han viftade hjälplöst med stavarna och försökte att skilja skidorna åt utan att ramla.

Jag blev utnämnd till ledare för en pluton. Kalle kom i min pluton, och det var tur för honom; Leino var troppchef.

En gång steg han av skidorna vid sidan av skidspåret för att skilja dem från varandra och sjönk med en gång ned till midjan i snön.

Han var trött och svettig, och det var svårt för honom att följa med de övriga. (Det var ju endast fjärde gången i sitt liv, som han stod på skidor.)

Han tröstade sig likväl med att kamraterna Rovio och Inno inte alls kunde åka skidor.

[Se längre opp]

-- Kanske det är bäst för dig att stanna? frågade jag honom, när han i en lätt sväng snubblade på sin egen skidstav.

Kalle blev förnärad.

-- Jag skall fram. Jag skall slå vitgardisterna. Du skall få se, hur jag kommer att åka i morgon och i övermorgon. Det är väl ingen konst att åka skidor.

Framför allt var Kalle rädd för att ramla.

Ovan som han var, var det inte lätt att resa sig igen. Den vita skyddskåpan trasslade in sig i benen.

Из всего обмундирования привычным был только шлем. Валенки, бараний полушубок, шаровары на вате были новинкой; сверх этого трехлинейная, а ту кого и автомат через плечо, по двести патронов у пояса, полотенце, веревочка, в мешке хлеб, консервы, шпик, масло, сахар и по фляге спиртного -- всего на человека двадцать кило.

Мы вышли со станции Массельгской без всякого обоза.

Всё -- на себе.

Выданное довольствие указывало на предстоящее нам большое дело, но в чем оно будет заключаться, никто еще не знал.

Мы шли в колонне по два.

Снег был рыхлый. Головной лыжник проваливался в него по колено, но шел вперед, прокладывая лыжню, преодолевая отчаянное сопротивление мягкого, легкого, нежного снега. Через сотню метров головной лыжник выдыхался, и его заменял следующий -- из этого же отделения. Так сменялись головные внутри отделения. Так же менялись и сами отделения -- в голову колонны на смену одному шло другое.

Мы продвигались быстро только потому, что нас было много: пять-шесть человек в этом снегу выдохлись бы окончательно на десятом километре.

Армас -- передо мной. Я взял у него часть его груза, говоря, что, когда он научится хорошо ходить на лыжах, пусть сделает то же самое для меня. Умению Лейно бегать на лыжах я, признаться, немного завидовал.

Он шел, легко скользя впереди нас по насту, широким шагом, ловко взмахивая палками. Он был первоклассным лыжником и поэтому почти все время или шел впереди, прокладывая лыжню для отряда, или уходил в разведку. С каким наслаждением вдыхал я свежий морозный воздух!

Av hela utrustningen var vi endast vana vid mössan. Filtstövlarna, fårskinnspälsen, de vadderade byxorna, armégeväret, {22}somliga hade även maskingevär över axeln, upp till tvåhundra patroner i bältet, handduk, ett rep i väskan, konserver, bröd, fläsk, smör, socker, en plunta med alkohol -- allt som allt tjugo kilo per man.

Vi gick från stationen Maaselkä utan någon som helst träng.

Allt bar vi själva.

De utransonerade livsmedlen visade, att en stor uppgift förestod oss, men vari denna skulle bestå, visste ännu ingen av oss.

Vi gick i kolonn, två och två.

Kalle gick bredvid mig. För att hjälpa honom övertog jag en del av hans packning, med förklaringen att när han lärt sig att åka skidor bra, skulle han få göra detsamma för mig. Leinos sätt att åka skidor avundas jag honom uppriktigt sagt.

Han gled lätt framför oss i spåret med långa glid och vana stavtag. Han var en förstklassig åkare, och därför gick han hela tiden i täten och gjorde spår för hela bataljonen eller också var han ute och rekognoscerade. Vilken njutning var det inte att inandas den friska, frostiga luften. Enligt min mening var det inte svårt

Быстрая ходьба на лыжах, радующая после казармы свежесть воздуха, настоящая молодость и сознание, что скоро придется встретиться в упор с врагом -- все это бодрило, и мне хотелось петь.

И не одному мне, очевидно, хотелось петь, потому что сзади кто-то затынул боевую песню, но строгий окрик крепкого, словно из одного куска камня выточенного, командира первой роты Хейконена прервал песню и дал с еще новой остротой почувствовать всем, что мы действительно находимся на фронте.

Я знал, что темп нашего движения многим ребятам не под силу, и, оглянувшись, увидел, что отряд растянулся не меньше чем на километр.

Армас все еще шел передо мной, но по катящемуся градом с его лица поту, по необычайной сосредоточенности серых глаз видно было, что это доставалось ему нелегко.

<25>

Скоро я увидел на спине Армаса небольшое влажное пятнышко. Оно постепенно разрасталось... Это пот прошиб полушубок и вышел на балахон. Когда пятно это увеличилось до размера человеческой головы, Армас сошел с лыж и сказал мне:

-- Я пойду в хвосте...

Потом уже по величине пятна на спине я легко определял, сколько километров он еще может пройти без отдыха.

Лейно ушел далеко вперед.

Отдельные отстающие товарищи едва были заметны позади.

-- Вперед, товарищи! В Паданах у нас будет большой привал, -- ободряя, громко сказал Хейконен, и мы вошли в

att åka, ty vi gick nästan hela tiden på jämn väg.

Den snabba skidåkningens rytm, den friska luften, som verkade så uppiggande efter ett år i kasernen, den flödande ungdomligheten och medvetandet, att man snart skulle komma fienden in på livet -- allt detta entusiasmerade mig som en upplivande dryck och jag fick lust att sjunga.

Och det var tydligen inte bara jag, som ville sjunga, ty bakom mig var det någon, som tog upp en kampsång. Men en skarp order från Heikkonen, första kompaniets ljusa, starka, alldeles som ur en sten mejslade kommandör, avbröt sången och lät oss alla med ny skärpa känna, att vi verkligen var ute vid fronten.

Jag visste, att vårt marschtempo var för hårt för många av pojkar, och när jag vände mig om, såg jag att hela bataljonen hade dragits ut till minst en hel kilometer.

{23}

Kalle gick ännu bakom mig. Men av svettpärlorna, som rann från hans ansikte, och på den ovanligt koncentrerade uttrycket i hans ögon syntes det, att det inte var lätt för honom att hålla denna plats i ledet.

Leino var redan långt framför oss.

Enstaka kamrater, som blev efter, skymtade långt borta.

-- Framåt kamrater! I Paadane skall vi ha ett längre uppehåll, sade Heikkonen högt och uppmuntrande, och

лес.

***

Мы шли лесом. Это был настоящий карельский мачтовый сосновый лес.

Капюшоны слетали с головы, когда мы пытались взглянуть на оснеженные ветви вершин. Это был строевой и перестойный лес.

Дороги уже не было. Мы вышли из лесу и пошли по Сегозеру. Белых мы еще не встречали.

Если бы не патроны у пояса, винтовка через плечо и груз за спиной, всю нашу прогулку можно было бы представить спортивным состязанием.

Меня уже начинал тяготить груз, и левая нога слишком свободно ходила в валенке. Остановившись на секунду на одном повороте, я почувствовал в пятке какое-то жжение.

<<Верно, натер ногу>>, -- подумал я и хотел спросить, а как обстоят дела у Армаса, но его рядом со мной не оказалось.

<<Отстал>>, -- пришло мне в голову. Оглянувшись, я увидел, что отстал не один Армас, а еще несколько ребят, среди них и Каннер.

Он был до поступления в Интернациональную военную школу известным борцом и не на одном состязании выступал как чемпион Финляндии. Арены многих цирков, наверно, до сих пор помнят его неуклюжую, медвежью ловкость, поэтому если отстал и Каннер, то Армас нельзя было корить.

Зимняя ночь наступает быстро, но мы шли быстрее, чем зимний день.

Мы не тренировались, но за нас -- наша свежесть, бодрость, молодость и тот азарт, с которым мы взяли за

vi fortsatte in i skogen.

Vi gick genom skogen och över en sjö. Det var en äkta karelsk skog av masthöga furor.

Kapuschgerna föll ned från huvudena, när vi försökte att titta uppåt de snötyngda topparnas grenar. Vi träffade på såväl uthuggen som orörd skog.

Någon väg fanns det inte. Vi kom ut ur skogen och gick på Seesjärvi. De vita hade vi ännu inte träffat på.

Om vi inte hade haft patronerna i bältet, gevären över axlarna och ryggsäckarna, så hade man kunnat tro att hela vår utflykt var en idrottstävling.

Ryggsäcken började redan att kännas tung. Dessutom var vänstra filtstöveln tydligen en smula för stor för foten. När jag stannade en sekund i en sväng, kände jag att det sved i hälen.

-- Det är väl ett litet skavsår, tänkte jag, och ville fråga Kalle, hur det stod till med honom i detta fall, men Kalle fanns inte längre bredvid mig.

-- Han har väl blivit efter, tänkte jag, och när jag vände mig om, såg jag att inte bara Kalle blivit efter utan också flera andra pojkar och bland dem Aalto.

Aalto var före inträdet i Internationella Krigsskolan en känd brottare och hade deltagit i mer än en tävling som finsk mästare. Det är säkert många cirkusar och ringdomare av olika kulörer, som kommer ihåg hans klumpiga, björnliknande skicklighet, så om Aalto hade blivit efter, kunde man naturligtvis inte klandra Kalle.

Vinternatten kommer mycket fort, men vi gick fortare än vinterdagen. Man måste lämna vårt oövade tillstånd ur räkningen och tänka på vår hälsa, ungdom och den iver, med vilken vi tog itu med saken, för att kunna

дело.<26>Поэтому часам к девяти вечера передовики входили уже в Паданы -- большую деревню на берегу Сег-озера. Это была последняя деревня по нашу сторону фронта. Дальше, за деревней Лазарево, начиналась сторона белых.

В Паданах мы расположились по избам, выставив охранение.
***

В эту ночь в охранении я не был и спал как убитый. Ведь мы проделали переход в семьдесят километров!

Никаких снов.

Наверное, ни одного движения за ночь я не сделал.

Разбудил меня Армас, дергая за валенок.

Был зимний рассвет.

Армас изнемогал от усталости, но явно торжествовал.

-- Товарищ командир, -- сказал он, -- я пришел не вовремя, но все же пришел. Позади осталось довольно много ребят...

Здесь ему уже явно не хватило сил продолжать свою речь.

Он свалился и захрипел, лежа на полу в очень неудобном положении.

Лейно, пришедший из охранения, устраивал себе в углу постель из можжевельника. Он осторожно подтянул на постель Армаса, расстегнул ему пояс и снял со спины винтовку.

-- Не думал, что он дойдет, -- сказал Лейно, обращаясь ко мне. -- Матти, вставай в караул.

Я никогда не испытывал в жизни такой тупой и одновременно острой боли, какая охватила мышцы всего моего тела, когда я начал приподниматься с лавки. Так бывает со всеми, когда после большого перерыва начинаешь снова тренироваться на лыжах, в

förstå, att de första redan vid nio-tiden på kvällen kom in till Paadane -- en stor by på Seesjärvis strand.

Detta var den sista byn på vår sida av fronten, sedan började den vita sidan.

I Paadane inkvarterade vi oss i stugorna och satte ut vaktposter.
*

Denna natt hade jag inte vakt utan sov som en död. Vi hade ju gjort en skidtur på 70 kilometer.

Inga drömmar.

Jag tror inte jag gjorde en enda rörelse på hela natten.

Kalle väckte mig genom att rycka i filtstöveln.

Vinterdagen grydde.

Kalle triumferade trots tröttheten.

-- Kamrat kommandör, sade han, jag kom inte i tid, men jag kom i alla fall, det är ganska många pojkar som blivit efter.

Det syntes tydligt, att han inte hade krafter att fortsätta. Han tystnade och efter en sekund ramlade han ihop på golvet och började snarka i en mycket obekvämlig ställning.

Leino, som kommit från vakten, hade ordnat en bädd av enbuskar åt sig i ett hörn. Han drog försiktigt upp Kalle i bädden, knäppte upp svängremmen och tog av honom geväret.

-- Jag trodde aldrig att han skulle komma fram, sade Leino och vände sig till mig. -- Matti, stig upp, det är din vaktimme nu.

Jag hade aldrig i mitt liv känt sådana smärtor, som de jag kände i alla kroppens muskler, när jag reste mig från bädden. Så är det med alla, när de efter ett långt uppehåll på nytt börjar att träna skidåkning, löpning, gång, fotboll, brottning

ходьбе, беге, футболе, борьбе.
Эта приятная боль в мышцах, которую большинство мальчишек переносят с гордостью, превратилась сейчас в трудно-переносимую боль, возникавшую и, казалось, даже усиливавшуюся с каждым новым движением.

Болели бицепсы, мышцы шеи, мускулы ног, но больше всего ныли мышцы живота. Трудно было стибаться, но еще труднее, казалось, было выпрямляться. Такое ощущение было не только у меня, но и у всех.

Медленно, со стонами, с побряхтыванием вставали с места. Даже Лейно растирал бицепсы.

-- Энергичнее, быстрее двигайся, Матти! Больше двигайся! -- бросил он мне. -- Тогда все скорее пройдет.

И я начал двигаться.

<27>
***

Мы снова выступили в поход.

Мы оставляли озеро и входили в глубокий лес, и, если бы не узкая, но накатанная дорога, я сказал бы: нетронутый лес.

Отряд наш значительно поредел. В самом хвосте, посеревший, молчаливый, угрюмо передвигал ноги Армас.

И вдруг -- голос нашего командира Антикайнен:

-- Враг слева! Развернуться в цепь -- вперед!

Дорогой Армас!

Если тебе доведется когда-нибудь прочитать эти строки,

eller någon annan idrott.
Denna angenäma värk i musklerna, vilken de flesta pojkar uthärdar med stolthet, för att de anser den vara ett tecken på att musklerna växer, förvandlades nu till en outhärdligt smärta, som kändes i varje led och som tycktes öka med varje ny rörelse.

{25}
(Bildtext: Vi gick genom skogen över en sjö. Det var en äkta karelsk skog av masthöga furor.)

{26}
Det värkte i armmusklerna, i halsmusklerna, i benen, men allra mest värkte det i mellangärdet. Det var svårt att böja sig, men ännu svårare var det att rätta upp sig. Sådana känslor hade inte bara jag, utan även alla andra.

Långsamt, stönande och stånkande reste sig kamraterna upp från sina liggplatser. Till och med Leino mjukade upp sina armmuskler.

-- Rör dig kvickare och mera energiskt, mera fast, Matti, sade han till mig, så går allt fortare över.

Och jag började att röra på mig.

*

Bataljonen marscherade på nytt iväg. Framåt! Åter framåt! Vi lämnade sjön och kom in i en stor skog. Om det inte hade funnits en smal, uppåkt väg, skulle jag kunnat säga: en orörd skog.

Vår bataljon hade blivit betydligt gallrad. Längst bak -- grå, tigande och bister rörde Kalle benen.

[Se längre ner]

Präktige kamrat Kalle!

Om du någon gång skulle läsa dessa rader, kom då ihåg 9:e januari 1922, vår marsch på skogsstigen och

[Se längre opp]

Heikkonens oväntade kommando

[Se längre opp]

-- Fienden till vänster! Spridning i skyttelinje! Framåt!

ты вспомнишь, как мы разворачивались в цепь, быстро повернувшись в указанном направлении, как быстро летели вперед, теряясь в глубине соснового леса, как горели нетерпением, мечтая встретиться лицом к лицу с проклятыми лахтарями, как были разочарованы, когда узнали, что это только маневры, что никакого врага нет, что это учеба!

Minns du hur vi spred oss i skyttelinje, hur fort vi svängde upp i den angivna riktningen, hur fort vi flög framåt, försvinnande i tallskogens djup, hur vi brann av längtan att möta de förbannade slaktarna ansikte mot ansikte, hur misslynta vi blev, när vi fick veta att det endast var en manöver, att det inte fanns någon fiende och att det var en övning?

Особенно помню, как злился ты.

Jag kommer särskilt ihåg, hur ilsken du blev.

Тебе-то каждый поворот с грузом за плечами, каждый такой маневр проделывать было очень трудно. Ты напрягал все свои силы, стискивал зубы и шел вместе с другими. <<Захватив>> таким образом деревушку, Антикайнен расставил по дорогам караулы, чтобы научить нас никого не выпускать из деревни; расположил бойцов по избам, чтобы научить, как нам размещаться после захвата деревни.

För dig var varje sväng, varje rörelse ytterst svår på grund av den tunga utrustningen. Du spände alla krafter, bet ihop tänderna och följde med de andra. När vi med en sådan manöver hade intagit en by, ställde Heikkonen ut vakt på vägarna för att vi skulle lära oss, hur man bär sig åt för att inte släppa ut någon från en by. Kamra{27}terna uppdelades på de olika husen för att lära sig, hur styrkan skall fördelas sedan man intagit en by.

Затем мы снова шли дальше, шли быстро по морозу. Видно было, что в этих местах недавно еще бушевали вьюги.

Och sedan gick vi på nytt vidare, gick fort i den kalla luften. Det märktes att en kraftig snöstorm nyss dragit fram i dessa trakter.

Дорога была занесена глубоким снегом, а местами и совсем исчезала.

Vägen var igensnöad och på en del ställen var den alldeles försvunnen.

В этот же день мы пришли в Гонга-наволок.

Samma dag kom vi fram till Honkaniemi.

За деревней сразу начиналась территория, занятая бельми.

Bakom denna by började det område, där det inte fanns en enda röd kämpe och det var oss fullkomligt obekant, hur många vita.

Расположив взвод в теплой избе, сбросив с себя вещевой мешок, проверив, действует ли затвор трехлинейки, я пошел по дороге назад, чтобы помочь Армасу.

Sedan jag inkvarterat min patrull i en uppvärmd bondgård, kastat av mig ränseln och kontrollerat mekanismen på mitt gevär, gick jag tillbaka på vägen för att hjälpa Kalle.

Отряд очень растянулся: по дороге шли еще наши ребята, вспотевшие, с расстегнутыми полушубками. Я приказал одному застегнуться: не

Bataljonen hade blivit långt utdragen. På vägen kom ännu enstaka av våra pojkar, svettiga med uppknäpta pälsar. Jag befallde en

нянчиться же нам с воспалением легких, в самом деле!

У многих вид был совершенно измученный; другие проходили несколько шагов и останавливались, морщась от боли.

Потертости давали себя знать.

В пяти километрах от привала я встретил Армаса.

Не обращая внимания на это ругань, взял себе его <<обезьянку>>; винтовку он так мне и не отдал.

-- Есть потертости? -- спросил я на ходу.

<28>

-- Нет, ответил он. -- Я ведь понимаю, в чем дело: я портянки навернул как полагается. Из того, что я не умею пока порядочно бегать на лыжах, не следует еще, что я ничего не смыслю. Если бы не эта проклятая боль в мышцах, я шел бы лучше многих из вас.

Было уже темно, когда мы входили в деревню. В избе я снял валенок. Натертость на пятке превратилась в водяной пузырь.

Я достал иголку, проколол пузырь и бережно обмотал ногу. Больше подобной глупости я не повторю -- нога мне еще нужна.

Армас уже храпел в углу.

Дверь распахнулась.

В избу, не торопясь, вошел Лейно и сразу как-то заполнил собой всю горницу. Он уселся на лавку, вытащил из сумки карту-десятиверстку и протянул мне:

-- Вот тебе карта. По ней ты должен отмечать весь путь своего взвода. Всем комвзводам, отделкомам

av dem att knäppa igen pälsen. Vi har väl inte tid att dalta med sådana, som skaffat sig lunginflammation!

Somliga såg ut att vara fullkomligt uttröttade, andra gick några steg och stannade med ansiktet förvridet av smärta.

Skavsåren började ge sig tillkänna.

Fem kilometer från truppens läger hittade jag Kalle och jag tog

ränseln trots hans motstånd, utan att bry mig om hans skällsord. Geväret lämnade han inte ifrån sig.

-- Har du skavsår? frågade jag under åkningen.

-- Nej, svarade han. Jag vet ju vad det är fråga om, så jag har lindat fottrasorna ordentligt. Att jag inte kan åka skidor ordentligt ännu betyder ju inte, att jag inte begriper någonting. Men redan idag har jag förstått, vad det är fråga om, och om jag inte hade denna förbannade värk i musklerna, så skulle jag åka mycket bättre än många av er.

Det var nästan alldeles mörkt, när vi kom in till byn. I bondgården drog jag av mig filtstövlarna. Skavsåret på hälen hade förvandlats till en vattenblåsa.

Jag fick tag i en nål, stack hål på den stora blåsan, kramade ur vattnet och lindade försiktigt om foten. En sådan dumhet gör jag aldrig mera. Fötterna behövs nog.

Kalle snarkade redan i ett hörn.

Dörren flög upp.

Leino kom långsamt in i stugan och liksom fyllde hela rummet med sin gestalt. Han satte sig på bänken, tog ur sin väska upp en 10-verst-graderad karta och räckte den åt mig.

-- Här har du kartan. Framför allt måste du anteckna plutonens hela väg. Alla plutonkommendörer,

и прочим командирам ее дали. Я взял и для тебя.

-- Какой путь должен я отмечать? --
удивился я.

-- Жаль, что ты куда-то запропастился и не был в штабе, -- ты прозевал много важного, но я тебе расскажу.
Лейно глянул в угол, где храпел Армас.

Под лавкой возился кот. Он разжимал свои когти, и из-под лапы выкатывался серый клубок -- это была мышь. Не дав ей отбежать и на полшага, кот, неожиданно пригнувшись, мягко прыгал, опускаясь на свои легкие когтистые лапы.

Лейно подошел к двери и сделал мне знак идти за ним:

-- Здесь нас могут подслушать, а дело абсолютно тайное.

Вслед за нами из дверей на крыльцо вырвалось белое облако пара.

Снег заскрипел под ногами.

-- Как живот?

-- Лучше, Лейно.

На небо выползали северные звезды. Мы стояли посреди широкой улицы.

-- Здесь нас никто не подслушает. По этой карте ты будешь отмечать путь, по которому пройдет твой взвод и весь наш отряд. Мы идем на лыжах. Командир Инно и товарищ Ровио на лыжах ходят неважно, поэтому они со штабом остаются здесь ждать нашего возвращения или известия о нашей гибели. Отряд выходит в составе двух рот -- командиры Хейконен и Карьялайнен; пулеметная рота Тойво Антикайнен разделяется между ними, а командир пулеметной роты Тойво Антикайнен назначается командиром всего отряда, его помощник Суси -- начальником

kompanikommendörer och andra kommandörer har fått den och därför tog jag en med mig åt dig också.

-- Vad är det för väg, jag skall anteckna? frågade jag förvånad.

-- Det var synd att du försvann och inte var inne i bondgården hos Rovio och Inno. Du har förlorat mycket. Men jag skall tala om det för dig. Leino steg upp, kontrollerade att ingen var inne i rummet.

I hörnet snarkade Kalle.

Under bänken höll en katt på att leka. Han sträckte ut tassens och ett grått nystan rullade runt -- det var en mus. Katten lät henne springa ungefär ett halvt steg, hukade sedan ihop sig och hoppade mjukt efter musen, och tog fast den med sina mjuka, kloförsedda tassar.

Leino gick fram till dörren och gav mig ett tecken att följa efter.

-- Här kan någon lyssna på oss och saken är absolut hemlig.

När vi öppnade dörren till förstugan sveptes vi in i ett vitt moln av ånga.

Snön knarrade under fötterna.

-- Hur är det med magen?

-- Bättre, Leino.

Över den dunkla himlen kröp norra halvklotets stjärnor fram. Vi stod på den breda bygatan.

-- Här kan ingen lyssna på oss. På denna karta skall du anteckna den väg, som din patrull och hela vår avdelning kommer att gå. Vi åker skidor. Kommendör Inno och kamrat Rovio{29}stannar här och inväntar vår återkomst eller meddelande om att vi blivit fullkomligt förintade. Bataljonen består av två kompanier. Kommendörer är Heikkonen och Karjalainen. Kulsprutekompaniet delas mellan båda kompanierna och dess kommandör Toivo Antikainen utnämns till kommandör för hela bataljonen. Hans medhjälpare Susi blir stabschef. Du känner väl

штаба. Ты ведь знаешь Антикайнена.

О да, Антикайнена я знал более чем хорошо: это ведь<29>после его горячей речи на митинге молодежи в Хельсинки вступил я в революционный союз молодежи, а затем в партию.

Он строитель, а я металлист. И всего-то на два года он старше меня. Сейчас ему двадцать три года.

Какой молодой рабочий Хельсинки не знал организатора комсомола, яростного и проникновенного оратора, непреклонного коммуниста -- товарища Тойво Антикайнена!

Я знал его отца. Это был мрачного вида обойщик, который, однако, как передавали, любил пошутить, когда был трезв.

Но трезвым его никогда не видел.

Кто из нас не помнит речей Антикайнена! Они заставляли ненавидеть врага, сжимать кулаки, стискивать зубы.

Он заставлял нас плакать о погибших товарищах и с восторгом идти в бой, чтобы воздать врагам по заслугам.

А заслужили они все-таки в тысячу раз больше, чем мы им заплатили.

Но когда я начинаю вспоминать, как они расстреливали всех раненых таммерфорского госпиталя, как они обращались с пленными красногвардейцами, когда я вспомню то, что они делают сейчас, я начинаю волноваться. А мой рассказ требует полного спокойствия.

В прошлом году я ел кашу, сваренную Антикайненом. Он был начальником заставы у станции Горской, когда мы стояли против взбунтовавшегося Кронштадта. Мы уходили в дозоры, и он оставался в избе совершенно один. Не мог же он отрывать от дела человека, чтобы тот был кашеваром! Вот он, командир роты, сам и варил

Antikainen?

Å ja! Antikainen känner jag mer än väl. Det var ju efter hans flammande tal på Helsingforsungdomsmötet, som jag gick in i det revolutionära ungdomsförbundets organisation och därefter i partiet.

Han är byggnadsarbetare och jag metallarbetare och han är bara två år äldre än jag. Nu är han 23 år. Vilken ung Helsingforsarbetare kände inte Ungdomsförbundets organisatör, den eldige och tändande talaren, den oböjliga kommunisten, kamrat Toivo Antikainen!

Toivo Antikainen och hans bröder, ja, det var verkligen grabbar!

Vem av oss minns inte Antikainens tal! Det tvingade oss att hata fienden, att knyta nävarna och bita ihop tänderna.

Han tvingade oss att gråta över de fallna kamraterna och att med hänförelse gå ut i striden för att vedergälla fienden efter förtjänst.

Och fienden hade i verkligheten förtjänat tusen gånger mera, än vad vi gav.

När jag tänker på, hur slaktarna arkebuserade de sårade i Tammerfors sjukhus, hur de behandlade de tillfångatagna rödgardisterna, när jag erinrar mig vad de nu gör -- då kokar det, men min berättelse kräver ju lugn.

своим красноармейцам кашу.

Да, я отлично знал Антикайнена, а что нашему командиру было всего лишь двадцать три года, это нас тогда не смущало: большинство из нас были моложе.

И только хмурый широкоплечий командир второй роты Карьялайнен да командир первой роты Хейконен, голубоглазый, подобранный рабочий-мраморщик, организатор красногвардейского отряда гранитников-мраморщиков, имели от роду по двадцать восемь лет.

А быстрому парнишке Пуллинену, сыну железнодорожника, только что стукнуло восемнадцать. Столько же было и Вуоринену, один брат которого убит у Белоострова при переходе через границу, а другой томится в финляндской каторжной тюрьме.

-- Наше задание, -- оглядываясь по сторонам, полусепотом продолжал Лейно, -- такое: пройти незаметно через фронт и тыл лахтарям. Идти с максимальной быстротой, на какую только способны. Ничего лишнего с собой не берем. Никакого <30>обоза -- все на себе. Мы должны дойти незаметно. Для этого надо уничтожить все вражеские отряды до Ребол и постараться уничтожить штаб лахтарских войск и все склады боевого и прочего питания в этой центральной базе. Возможно, однако, что штаб находится не в Реболах, а в Кимас-озере. Тогда, захватив Кимас-озеро, мы должны уничтожить штаб белого руководства и все склады. С какими силами нам придется встретиться, неизвестно. Предположительно, человек по четыреста -- пятьсот. Основная задача: пройти по тылам, уничтожить склады, а главное -- органы управления. Надеяться можно только на себя и на быстроту, неожиданность и удачу. Предприятие более чем рискованное.

Ja, jag kände Antikainen mycket bra. Och att vår kommandör endast var 23 år gammal, det blygdes vi inte för. De flesta av oss var ännu yngre.

Den bistre, bredaxlade Karjalainen, andra kompaniets kommandör, eller första kompaniets kommandör, den blåögde Heikkonen, marmorarbetare samt organisatör för granit- och marmorarbetarnas rödgardistavdelning var knappast äldre än 28 år.

Hans motsats var den kvicke grabben Pullinen, vars far var järnvägsarbetare. Han hade nyss fyllt 18 år. Lika ung var {30}Vuorinen, vars ena bror hade blivit dödad, då han försökte gå över gränsen vid Systerbäck, och vars andra bror än i dag försmäktar i ett av Finlands tukthus.

Ja, det var många bland våra pojkar, som inte ens uppnått tjugoförårsåldern.

-- Vår uppgift, fortsatte Leino halvviskande, medan han tittade sig omkring, är följande: Vi skall obemärkt smyga oss genom linjerna in bakom slaktarnas front. Vi måste åka så snabbt, som vi överhuvudtaget förmår. Ingenting onödigt för vi med oss. Ingen träng, allt måste vi bära själva. Vi måste komma fram obemärkta -- och därför måste vi förrinta alla fientliga avdelningar -- till Repola och försöka att tillintetgöra slaktarnas stab samt alla deras upplag av ammunition, livsmedel m m i denna centrala bas. Men det är möjligt att staben inte är i Repola utan i Kiimasjärvi. Då måste vi först inta Kiimasjärvi och förrinta den vita ledningens stab och alla dess upplag. Vilka fientliga styrkor vi kommer att möta är obekant. Hur många man de vita räknar i Repola och Kiimasjärvi är också obekant. Antagligen fyra- till femhundra man på varje plats. Huvuduppgiften är att tränga in bakom fronten och förstöra alla upplag och det allra viktigaste: förrinta de ledande organen. Vi kan endast lita på oss själva och på det oväntade i vårt

Утром надо быть готовыми к отходу. Выяснилось, что из двухсот человек, отобранных в школе, только около ста тридцати могут идти дальше. Остальные натерли ноги, заболели или <<просто не могли двигаться с такой быстротой>>, как сказал Армас. Я невольно улыбнулся, вспомнив эти слова.

В том поручении, которое мы должны выполнить, было очень много, так сказать, спортивного интереса. Мы изучали историю военного дела, и я уверен, что такое предприятие не пытались осуществить ни Александр Македонский, ни Наполеон, ни Жоффр, ни Гинденбург.

А когда я получаю возможность вплотную встретиться с врагом, который сжал в кулак мою родную Суоми, с врагом, который хочет уничтожить мою Советскую власть и проделать у озер Карелии то, что проделано у озер Суоми, и когда и от меня зависит выбить ему зубы, то, извините меня, я весь загораюсь и дрожу от нетерпения.

Да, на ноги надо лучше наворачивать портянки, потому что теперь ясно: только одни ноги могут донести меня до лахтарей.

Я разложил карту на лавке и стал измерять расстояния. По линии полета птицы надо было забраться в тыл противника километров на триста.

Никаких дорог не предвидится: напротив, досадные горизонталы указывали на крутизну. Карта говорила о труднопроходимых лесах и болотах.

Болота, если они замерзающие, -- это полбеда. Но такие подробности на десятиверстку не нанесены.

Эта карта и по сегодняшний день хранится у меня на дне моего дорожного сундука. Правда, здорово измятая, с красной линией прочерченного карандашом пути. Мне было ясно, что Армас с нами не пойдет, а останется здесь, в отряде

анфалл, vår snabbhet och tur. Företaget är mer än riskabelt ... I dagningen måste vi vara färdiga till avmarsch. Det har visat sig, att av de 200 man som blev utvalda från skolan, kan endast omkring 130 fortsätta. De övriga har förstört fötterna, insjuknat eller har helt enkelt inte kunnat åka så hastigt.

Jag kom vid dessa ord ihåg Kalle och log ofrivilligt.

Det uppdrag, vi skulle utföra, hade så att säga ett stort intresse. Så vitt vi kände till krigskonstens historia föreföll det som om varken Alexander av Macedonien, Napoleon, Hannibal, Suvorov, Joffre, Hindenburg eller kamrat Budjonny försökt att genomföra en dylik krigsoperation.

När jag får se fienden i vitögat, den fiende, som trampar mitt älskade Suomi under järnhälen, som vill störta min sovjetregering, som vill göra detsamma vid Karelen sjöar som han redan gjort vid Suomis, när det beror på mig att slå ut tänderna på honom, då får ni förlåta mig om jag är eld och lågor och skälver av otålighet.

Ja, fötterna måste nu lindas bättre i fottrasorna, ty nu är det klart, att endast mina fötter kan bära mig fram till fienden.

Jag vecklade ut kartan på bänken och började att mäta ut avstånden. Fågelvägen hade vi att gå ungefär 300 kilometer bakom fiendens front.

Man kunde inte vänta sig några vägar. Tvärtom visade kartans höjdlinjer att området var fullt av branta berg och färgläggningen berättade om skogar och kärr, vilka var svåra att överskrida.

Kärr, som inte fryser till är inte så farliga. Men sådana detaljer fanns inte upptagna på våra kartor.

Denna karta förvarar jag ännu idag på botten av min reskoffert. Visserligen är den mycket tillskrynklad, men vägen är uppritad med rödkrita.

Det stod klart för mig, att Kalle inte skulle komma med oss, utan

<<шатунов>>, как окрестил отстающих товарищ<31>Антикайнен. Поэтому, когда Армас проснулся на секунду и, поворачиваясь с боку на бок, спросил меня, что нового, я пробормотал:

-- Спи. Ничего особенного не произошло.

Надо было скорее засыпать.

Выступление назначено на утро.

Курс -- на деревню Пененга. Я прочертил по карте путь на эту деревню в тот же вечер, совсем не подозревая, как мы его пройдем.

Глава четвертая
Мы переходим массельгское ущелье

Мы вышли строем. С утра было очень холодно. Идти надо было без дорог, через нетронутую целину, через лес -- карельский, сосновый.

Мы шли быстро, переводя на ходу дыхание. Груз давал себя чувствовать.

Ремни стягивали грудь, затрудняя дыхание.

Шли быстро, уверенно и знали, что жизни наши и жизни тысяч людей, а может быть, и исход всей зимней кампании находятся сейчас в наших руках, точнее -- в наших ногах.

Я не напрасно выбрал себе лыжи-хапавези: товарищам, выбравшим горные телемарки и беговые муртомаа, идти было гораздо труднее.

Мы всё тащили на себе: и патроны и припасы.

Если бы пища вышла до срока, пожалуй, можно было бы настрелять дичи.

Вспугнутые птицы поднимались при шорохе наших лыж. Изредка,

stanna i »överliggarnas kompani« som Heikkonen skrattande hade döpt de kvarstannande kamraterna till. Så att när Kalle vaknade en sekund, vände han sig på andra sidan och frågade mig, om det hördes någonting nytt, så brummade jag:

-- Sov! Det är ingenting särskilt.

Man måste ju somna så fort som möjligt.

Utryckningen skulle ske i morgongryningen.

Kurs på byn Pieningä. Jag måste erkänna, att jag på kvällen hade ritat upp vägen till byn på kartan, utan att ens ha en aning om, hur vi skulle komma dit.
{33}
KAPITEL FYRA

Vi marscherade i formation. Det var mycket kallt på morgonen. Vi var tvungna att gå över väglösa områden, över obrukad jord, genom Karelen tallskogar.

Vi gick mycket fort och andades tungt på grund av den hårda farten. Packningen gav sig också tillkänna.

Remmarna hindrade andningen en smula...

Vi gick fort och säkert. Vi visste att våra liv och tusentals andra människors liv kanske hela vinterfälttågets resultat -- låg i våra händer, rättare sagt berodde på våra fötter.

Det var inte för ro skull, jag hade valt ut ett par Haapavesiskidor åt mig. De kamrater, som hade valt Telemark- eller Murtomaaskidor, hade mycket svårare att åka.

Vi knogade själva på allt -- både patroner och utrustning.

Om vår mat skulle ta slut före den beräknade tiden, så skulle man nog kunna skjuta lite vilt.

Uppskrämda fåglar lyfte, när de hörde oss. Ibland kunde det hända

удивленная дыханием, вырвавшись из сотни грудей, выскакивала на склонившуюся от тяжелого снега ветку белка и снова пряталась. Но еще перед самым отправлением Антикайнен запретил нам стрелять без приказа.

Ни одного лишнего выстрела, ни одного громкого разговора. Никто не должен нас видеть, никто не должен нас слышать, мы должны быть внезапны, как разрыв сердца. Поэто<32>му... поэтому иди дальше, выполняй свой долг перед революцией и не думай о разной дичи.

И мы шли так час. Прошли километров десять, и снова отряд растянулся.

Лейно ушел вперед прокладывать лыжный след по лесу, и тут, на десятиминутном привале, я вдруг увидел Армаса. Он шел с отрядом и на первый взгляд устал не больше других. Встретив мой удивленный взор, он улыбнулся и процедил сквозь зубы:

-- Антикайнен мне разрешил идти с отрядом. А ходить на лыжах я уже почти научился.

И мы снова пошли вперед. Мы шли, теряя себя в движении, быстро отталкиваясь палками и широко передвигая ногами, всей ступней ощущая горячую и уже мокрую -- не разобрать, от талого снега или жаркого пота, -- портянку, целиком отдаваясь этому опьяняющему ритму бешеного движения, мелькания палок, шипения поддающегося лыжам снега.

И мы находили себя в этом движении. Каждая мышца, напрягаясь, утверждала твое существование, каждый свежий глоток соснового воздуха, проходя через все тело, звенел в каждой артерии, каждый мелькающий обомшелый ствол, каждая жаркая капля пота говорили, ликуя: <<Ты живешь, ты идешь, ты двигаешься>>.

***

att en ekorre, förvånad över andedräkten, som strömmade ur hundratals strupar, hoppade ut på de av snön nedtyngda grenarna och sedan försvann igen. Men före avmarschen hade Antikainen förbjudit oss att skjuta utan bestämt mål.

Inte ett enda överflödigt skott, inte ett enda högt samtal! Ingen fick se oss, ingen fick höra oss, vi måste komma plötsligt som ett hjärtslag. Därför ... Gå framåt, gör din plikt mot revolutionen och tänk inte på några jaktturner.

Vi gick så på en timme ungefär tio kilometer, och bataljonen blev återigen tämligen utdragen.

{34}

Leino hade gått före för att göra skidspår i skogen och så under en tiominuters rast -- fick jag plötsligt se Kalle. Han gick med sitt kompani och vid det första ögonkastet tycktes han inte vara tröttare än de övriga. När han mötte min förvånade blick, log han och väste:

-- Heikkonen gav mig tillåtelse att gå med kompaniet. Snart har jag lärt mig att åka skidor.

Vi fortsatte.

Vi gick, helt försjunkna i de automatiska rörelserna, de snabba stavtagen och skidornas långa glid. Vid varje steg kändes den heta och redan nu blöta fottrasan och det var omöjligt att konstatera, om den var blöt av töad snö eller av fotsvett. Andningen började bli oregelbunden. Vi fångades helt av den berusande rytmen i den rasande farten, de skyttande stavarna, de förbiillande tallarna och snöns fräsande under skidorna.

Vi fann oss i denna rörelse. Varje muskel som spändes, bekräftade att vi levde, varje andedrag av den friska barrskogsluften, genomträngde hela kroppen och sjöng i varje åder, varje förbiillande trädstam, varje het svettedroppe vittnade triumferande: du lever, du åker, du rör dig ...

*

Так же мы будем идти по снегам Суоми, когда она сбросит с себя ярмо, в которое ее вотнали вильгельмовские солдаты. Она опять будет принадлежать нам, рабочим Суоми. Так же быстро пойдем мы по ее снегам, каждой частицей кожи будем вдыхать прозрачный воздух, в каждом шаге ступней ощущать почву родины своей.

Кто из нас не испытал горькой боли расставания с тобой, потери тебя! Тому, кто не сжимал в отчаянии винтовку, расстрелявшую все патроны, кто не видал, как куст за кустом, канава за канавой, дерево за деревом отходят от нас врагам; тому, кто не испытал отчаянного ощущения беспомощности; тому, кто не перешел границы с последним отрядом красногвардейцев, отступая от в тысячу раз сильнее врага; тому, кто не испытал этой последней секунды на последней клочке своей земли, -- тому трудно понять всю тяжесть потери родины.

О, мы помним горе утраты и митинг перешедших границу эмигрантов в городе Ленина, в Мариинском театре, и полузаброшенное, пустое здание казармы на Марсовом поле, отведенное для них, и сдерживаемые рыдания наших сестер.

Мы сердцем с тобой, Суоми! Мы еще покажем себя лахтарям, которые напали на Карелию и хотят ее прикарманить, хотя сделать здесь то же, что сделали там.

Så kommer vi att åka över Suomis snövidder, när landet kastat av sig det ok, som Svinhuvuds slaktare drivit det under. Landet kommer än en gång att tillhöra oss, Suomis arbetare. Lika snabbt skall vi då åka över snövidderna, lika lätt skall varje por i vår kropp insupa den genomskinliga luften, vid varje steg skall vår fot känna, att vi går på fäderneslandets jord.

Vem av oss har inte känt avskedets smärta? Smärtan att ha förlorat dig! Den, som inte i förtvivlan kramat geväret efter att ha avlossat den sista patronen, den, som inte sett hur buske efter buske, dike efter dike, träd efter träd lämnats åt kapitalisterna; den, som inte känt hjälplöshetens förtvivlade smärta; den, som inte gått över gränsen med den sista rödgardistavdelningen, retirerande för den tusenfalt starkare fienden (nu kunde vi inte skjuta längre, nu var vi över ryska gränsen, och de ryska kamraterna, bundna av avtalet, kunde inte hjälpa oss); den, som inte upplevt dessa sista sekunder på den sista jordbiten egen mark -- han har svårt att förstå hela smärtan i förlusten av det så gott som befriade fäderneslandet.

Men vi återkommer! Vi kommer åter till dig, Suomi, Sovjet-Suomi! Rustade med inbördeskrigets stora erfarenheter kommer vi inte att upprepa ett enda fel, vi kommer inte att vara så blöthjärtat liberala.

Å, vi minns förlustens bitterhet! Vi minns också mötet i Marinteatern i Leningrad med de emigranter, som gått över gränsen! Vi minns Hjalmar Virtanens sorgtal! Vi minns de halvt förfallna, tomma kasernhusen på Marsfältet, som uppläts åt emigranterna! Och våra systrars återhållna snyftningar!

Vi kommer igen, Suomi! Vi kommer att hämnas på slaktarna, som idag överfallit Karelen och vill lägga beslag på det, som vill förrinta vår Sovjet-regering.

Отряд остановился.
Впереди чернели у озера рыбацьи
избушки. Около одной с поднятыми
руками стояли три человека не совсем
обычного вида.

Антикайнен вошел в избу; лахтарей,
предварительно обыскав и обезоружив,
ввели вслед за ним.

Лейно подошел ко мне:

-- Я их захватил. Шел впереди,
прокладывая лыжню, и вдруг вижу
вьется над хижинами дымок, синеватый
такой, как от сырых ветвей.
Подхожу. Распахиваю дверь. <<Руки
вверх!>> -- и все они, голубчики,
как в клетке.

Антикайнен вышел из избушки:
-- Товарищи, на два часа привал!

Мы развели костры.
Линия, прочерченная на карте, дважды
промеренная спичкой, говорила, что
мы уже прошли сегодня двадцать пять
километров.

В котелках (у нас был один на
четверых) растопился снег и вода
начала пузыриться.

Я огляделся. Армаса не было.

<<Опять отстал>>, -- подумал я и
Дпкте даже немного встревожился,
потому что мы уже были далеко в
неприятельском тылу.

-- Дурак! -- выругал я вслух своего
друга.

Из избы вышли Антикайнен, адъютант
Суси и командиры рот Хейконен и
Карьялайнен. Суси подошел к нашему
костру и сказал:

-- Эти трое имели задание проникнуть
в наш тыл; они имеют явки в
Петрозаводске, в Медвежьей горе. Они
должны были взрывать наши
железнодорожные мосты, водокачки и
вообще вредить. Но они принесут нам

Баталjonen stannade.
Framme vid sjön skymtade
fiskarkojornas mörka konturer. Vid
en av dessa kojor stod tre personer
av ett inte alldeles vanligt
utseende med händerna uppsträckta i
luften.

Antikainen gick in i stugan.
Slaktarna, som avväpnades och
kroppsvisiterades, fördes in efter
honom.

Leino kom fram till mig.

-- Det var jag som tog dem. Jag
gick före och gjorde spår och såg
plötsligt att det rök ur
fiskarstugan. Du vet, en sådan där
blå rök, som det blir av sur ved.
Det där måste jag ju undersöka. Jag
går fram och rycker upp dörren. »Upp
med händerna!« -- och där var alla
fåglarna som i en bur.

Heikkonen kom ut ur kojan.
-- Kamrater! Två timmars rast.

Vi gjorde upp lägereldar.
Linjen på kartan, som två gånger
kontrollerades efter skalan med en
tändsticka, visade att vi idag redan
hade åkt 25 kilometer.
{36}
I matbackarna (vi hade en matback
för var fjärde man) smälte vi snö
och vattnet började bubbla.

Jag såg mig om. Kalle syntes inte till.

-- Han har blivit efter igen, tänkte
jag. Jag blev till och med en smula
orolig. Vi var redan långt bakom
fiendens front och att bli efter
bådade inte gott.

-- Dumbom! svor jag till högt.

Antikainen, Susi, Heikkonen och
Karjalainen kom ut ur stugan. Susi
kom fram till vår eld och sade:

-- Dessa tre hade till uppgift att
tränga igenom våra linjer. De har
förbindelser med folk i Petrosavodsk
och Karhumäki. De skulle spränga
våra järnvägsbroar, vattentorn och
överhuvud göra så mycket skada som

вместо вреда пользу.

-- Если они сразу признались,
значит, соврали, -- сказал Лейно.

-- Ну, для того чтобы развязать им
языки, быстро ответил Суси, пришлось
мне полностью опустошить... -- И он
шлепнул ладонью по фляжке, в которой
полагалось быть спирту. -- Я ведь
сам непьющий, как Антикайнен, а вот
они<34>совсем наоборот -- даже
повздорили между собой из-за того,
кому больше глотков досталось. -- И
он продолжал, уже немного
встревоженно:

-- Они сказали, что в Пененге, --
адъютант ткнул пальцем в мою карту,
вот видишь, отсюда по прямой
километров двадцать пять, -- есть
застава с финскими офицерами. Они
нам будут проводниками. Их
документы утверждают, что их
четверо, а налицо трое. Как бы не
прозевать одного! Если он
проскользнул незамеченным к нам в
тыл, он там, пожалуй, может
натворить немало бед. Если он
увидел нас и убежал к своим -- еще
того не лучше: они приготовятся и
встретят нас.

Лейно встал:

-- Товарищ командир, разрешите мне
произвести разведку. Я по лыжному
следу, может быть, раскопаю его.

Антикайнен задумался.

Кипяток был готов, и котелок пошел
вкруговую.

В эту минуту я увидел знакомую
фигуру Армаса.
Палки у него находились в одной
руке, в другой он держал наган. Он
шел очень медленно и неуклюже. Перед
ним ковылял без палок, засунув руки
в карманы, человек в одежде, очень
похожей на одеяние трех захваченных

möjligt. Men istället för att skada
oss kommer de nu att vara oss till
nytta.

Å denna Heikkonen! Han tyckte om att
skämta och han gjorde det bra.

-- De sade i Pieningä, här, han
satte fingret på en ort på min ännu
inte hopvikta karta, ser du, det är
väl ungefär 25 kilometer dit
fågelvägen -- finns det en fältvakt
av finska officerare. De kommer att
vara våra vägvisare. Deras dokument
visar att de egentligen skulle vara
fyra, men vi fann bara tre. Vi får
se till att få tag i den
återstående! Om han oförmärkt har
lyckats komma in bakom våra linjer,
så kan han göra rätt mycket sattyg.
Om han har fått syn på oss och
stuckit iväg till de sina, så är det
ännu värre: då blir de varskodda och
kommer att förbereda sig på att möta
oss.

Leino reste sig.

-- Kamrat kommandör. Tillåt mig att
gå ut på rekognoscering: jag går i
skidspåret. Kanske kan jag få reda
på honom.

Heikkonen tänkte efter ett ögonblick.

Vattnet hade kokat upp och matbacken
gick laget runt.

I detta ögonblick fick jag syn på
Kalles välkända figur.
I ena handen höll han skidstavarna,
i den andra sin revolver. Han åkte
sakta och klumpigt. Framför honom,
utan stavar{37}och med händerna
nedstuckna i fickorna, åkte en
person, vars yttre mycket liknade

диверсантов. Именно его и держал под дулом своего нагана Армас.

Мы повскакали с мест и бросились навстречу.

-- Субчика подцепил, -- спокойно проговорил Армас таким равнодушным

тоном, как будто изо дня в день в течение многих лет ему приходилось на лыжах подцеплять <<субчиков>>.

-- И я в походе -- не последний человек, -- сказал он и при этом неожиданно подмигнул, как не раз подмигивал мне в мастерской за спиной мастера после крупного разговора с ним: мол, знай наших!

Пойманного обыскали. Антикайнен тут же его допросил.

-- Все в порядке. Все четверо говорят одинаково.

-- Как? И другие попались -- изумился пойманный.

-- Ну, ты еще меня в плен не взял, чтобы допрашивать! -- усмехнулся командир.
Этот человек переждал в лесу, притаившись за деревом, пока пройдет весь отряд, потом по проложенному следу-лыжне пошел, продолжая свой путь, и тут-то наскочил на отставшего Армаса.
Армас издали увидел его -- ведь тот шел без маскировочного халата, -- взял на мушку, приказал бросить оружие, отнял палки, обрезал пуговицы на брюках, чтобы беляк не мог бежать. Вот почему руки его были заложены в карманы. Армас показал мне пуговицу. На ней ясно было отштамповано: <<Хельсинки>>.

<35>

Двухчасовой наш привал окончился очень скоро, и мы вышли снова в поход.

-- Вперед!

Антикайнен перед отходом приказал мне:

dem, som vi tagit tillfånga. Det var den fjärde vitfinnen, som Kalle höll i schack med sin revolver.

Vi hoppade upp från våra platser och sprang honom till mötes.

-- Se, vilken fin fågel jag fångat, sade Kalle i en så likgiltig ton,

som om han i hela sitt liv inte hade gjort något annat än åkt skidor och fångat »fina fåglar«.

-- Jag är inte den som kommer sist i tåget, sade han till mig och härvid blinkade han oväntat, som han många gånger hade blinkat åt mig i verkstaden bakom verkmästarens rygg, sedan han haft en stor sammanstötning med honom. Du känner väl dina grabbar!

Den tillfångatagne blev visiterad. Heikkonen förhörde honom på stället.

-- Allt är i ordning. Alla fyra säger likadant.

-- Vad? Har de andra också blivit tillfångatagna?

-- Nå, du har ju inte tagit mig tillfånga ännu, så du kan inte förhöra mig, skrattade kommandören. Denne vitgardist hade väntat i skogen, gömd bakom ett träd, tills hela bataljonen passerat och sedan gått åt det motsatta hållet och spåret och här hade han hoppat rätt på den efter oss kommande Kalle. Kalle hade sett honom på långt håll, eftersom han åkte utan kapuschong. Kalle tog honom på kornet och befalldes honom att kasta ifrån sig vapnen. Sedan tog han ifrån honom skidstavarna och skar av alla knapparna i hans byxor för att vitfinnen inte skulle rymma. Det var därför han hade händerna i byxfickorna. Kalle visade mig en av knapparna. På denna lästes tydligt ordet »Helsingfors«.

Vår tvåtimmarsrast gick fort och vi satte åter igång.

Framåt!

Före avmarschen gav mig Heikkonen följande befallning:

-- Иди вперед с отделением на Пененгу, произведи разведку и, если там действительно есть два-три лахтаря, захвати их. До Пененги километров двадцать пять, но путь нелегкий. Ты туда дойдешь на рассвете.

-- Слушаю, товарищ командир!

И я повел свое отделение. Замыкал его Армас.

*

Скалистые холмы начались уже через час после привала.

Огромные скалы упрямо выставляли свои каменистые ребра из снега. Подъем делался круче, и брать его с каждой минутой становилось все труднее и труднее.

Это было Массельгское ущелье. Сейчас по картам значится подъем в тридцать пять градусов, но на лыжах, которые все время тянули назад, при грузе за спиной в двадцать кило, при двух гранатах у пояса, эти тридцать пять градусов превращались в восемьдесят. Но тогда на картах не были нанесены не только градусы, но даже и сами высоты. Подъем становился все круче и круче.

Мое отделение вскарабкалось уже довольно высоко; далеко позади виднелась лента нашего отряда, когда вдруг у одного из ребят лыжи вырвались из-под ноги и побежали вниз по уже проложенной лыжне. Ему весь путь приходилось начинать снова.

Моя лыжа ударилась о камень.

<<Сломается еще, чего доброго!>> -- подумалось мне.

Я взглянул вниз -- там неуклюже карабкались товарищи; я взглянул вверх -- из-за вершины холмов выползала огромная луна.
-- Снять лыжи! -- приказал я.

И все стали снимать. Но как только

-- Gå före med din pluton till Pieningä och rekognoscera.{38}Om du upptäcker att det finns ett par, tre vitfinnar där, så tag dem tillfånga. Det är ungefär 25 kilometer till byn, men vägen är inte lätt. Du bör vara framme vid dagningen.

-- Skall ske, kamrat kommandör.

Och jag gick i spetsen för min pluton med Kalle som sista man.

Redan en timme före nästa rast började vi träffa på klippiga höjder.

Hela tiden var det en oavbruten stigning, och väldiga klippor stack upp genom snön. Stigningen blev hela tiden allt brantare, och det blev för varje minut allt svårare att komma uppåt.

Vi befann oss på Lotavaaraåsen.[6] På kartan beräknades lutningen till 35°. Men på skidor, som hela tiden åkte bakåt, med 25 kilos packning på ryggen och med två granater vid bältet förvandlades dessa 35 grader till 80 grader. Slutningen blev allt brantare och brantare.

Min patrull hade redan kravlat sig upp relativt högt. Resten av bataljonen syntes som ett långt utdraget band långt efter oss. Plötsligt tappade en av pojkarna skidorna och de satte fart nedåt i det uppgjorda spåret Han fick gå uppför backen en gång till.

Min ena skida stötte mot en sten.

-- Den skall väl aldrig gå sönder, tänkte jag för mig själv.

Jag tittade mig om -- där såg jag de klumpigt klättrande kamraterna. Jag tittade uppåt -- bakom bergstopparna lyste fullmånen.
-- Av med skidorna! kommenderade jag.

Alla började ta av sig skidorna.

мы сняли лыжи -- провалились по пояс в снег.

Так в снегу передвигаться почти невозможно, тем более на подъеме, да еще когда за спиной груз и на плечах лыжи и палки.

-- Скоро ли окончится этот чертов подъем! -- проворчал Лейно.

Он ташил, кроме всего прочего, еще и Н пулемет. Лейно был сухощав и к напорист, но, сойдя с лыж, потерял, кажется, обычную свою уверенность.

Пожалуй, один только Армас был доволен тем, что мы сошли с лыж.

Он оказался в равных условиях даже с самыми лучшими лыжниками. Он был крепыш и во французской борьбе в товарищеском кругу почти всегда выходил победителем. Снег забивался в валенки и таял.

Дыхание возносилось легчайшим паром к черному зимнему небу. На небе звезды расположились обычным порядком, не замечая наших усилий.

Мы проталкивались сквозь густой, местами липкий, как мокрый зубной порошок, снег.

Мы цеплялись руками за выступы камней, скал, царапая руки в кровь, обламывая ногти, с лыжами на плечах и с неугасимым желанием во что бы то ни стало выполнить поручение, доверенное нам революцией.

Мы карабкались вверх, срываясь, раздирая балахоны, тяжело дыша.

Я остановился, чтобы отдохнуть хотя бы секунду, и услышал отдаленный волчий вой, услышал, как нетронутую

Men så fort vi fått skidorna av oss, sjönk vi ned till midjan i snön. Att gå i snö upp till midjan är inte lätt, i all synnerhet i en brant sluttning, när man därtill har tung packning på ryggen och skidor och stavar på axeln.

{39}

Pojkarna började svära.

-- Slutar inte denna förbannade backe snart? svor Leino till.

Han hade förutom allt annat även en kulspruta att släpa på. Han var senig och envis, men när han inte längre stod på skidor, tycktes det om om han hade förlorat sin vanliga säkerhet.

Jag kan med full övertygelse säga att det troligen bara var Kalle, som var nöjd med att vi tog av oss skidorna.

Han var nu jämställd med t o m de bästa skidlöparna. Han var stark och blev nästan alltid förste pristagare i fransk brottning bland kamraterna. Snön trängde ned i filtstövlarna och smalt lika fort som andedräkten försvann upp mot trädtopparna.

Andedräkten steg som den lättaste ånga upp mot den mörka natthimlen. På himlen lyste stjärnorna som vanligt utan att bry sig om våra ansträngningar.

Vi arbetade oss fram genom den djupa snön, som ibland var klubbig som lera och ibland porös som tandpulver.

Vi hakade oss fast med händerna vid stenarna och klipporna. Händerna revs i blod och naglarna bröts av, men med skidorna på axeln gick vi framåt, värmda av en helig eld, som fördrev all kyla, en önskan att fullgöra den uppgift, som revolutionen gett oss.

Vi klättrade uppåt, åkte ned igen, rev sönder våra skyddskåpor och pustade.

Jag stannade för att vila ut en sekund och hörde på ett vargtjut långt borta i fjärran, hörde hur

тишину зимней ночи разрывало тяжелое, прерывистое дыхание сотни ребят. Ни звука; лишь редкая ругань -- сдержаться трудно! -- да волчий дальний вой, да снег впереди, где за каждым случайным камнем, может быть, поджидает свинец или топор лахтаря.

Пальцы на руках коченели, подъем становился все круче.

Кто-то из ушедших вперед ребят сорвался, и его потянуло вниз; он прогромыхал с винтовкой, котелком, мешком за плечами, разбросав по сторонам свои палки. Он проскользнул между нами, не успев ухватиться за протянутую лыжу, и, изо всех сил стараясь остановиться, все же неудержимо катился вниз.

Подъем становился все круче.

Парни выдыхались.

Лейно, шедший впереди, стал на колени. Мы все один за другим стали на колени и поползли вперед, цепляясь за каждый выступ. Рядом со мной полз Суси.

Суси -- по-фински волк, но ничего волчьего не было в его круглом белом лице, по которому сползали капли тяжелого пота. Позади Суси, тоже на коленях, карабкался Хейконен.

-- Мы им припомним этот переход! -- бормотал он. -- Мы их заставим проползти на коленях все кряжи Суоми.

-- Сколько еще осталось так ползти? -- спросил меня Армас. -- Если долго, так мы можем здесь остаться навсегда. Если остановка на отдых -- замерзнут ребята.

-- Тише! Ни один не должен остаться здесь, -- сказал я, уже почти

vinternattens jungfruliga tystnad stördes av den tunga andningen -- flåsandet ur hundratals unga strupar; inte ett ljud, endast den flåsande andedräkten och ibland någon svordom -- det var svårt att hålla mun -- och så de avlägsna vargtjuten. Framför mig såg jag snön och stenarna, där vi bakom varje sten kanske plötsligt kunde mötas av slaktarnas bly eller yxor.

Fingrarna stelnade till och sluttningen blev allt brantare och brantare.

{40}

Någon av pojkbarna framför mig gjorde en oförsiktig rörelse, så att han rutschade utför, han virvlade ned med gevär, matback och ryggsäck och med stavarna utsträckta åt sidorna. Han flög förbi oss utan att hinna få tag i de skidor, som vi sträckte fram emot honom; han försökte på alla sätt att bromsa, men drogs oemotståndligt nedåt.

Stigningen blev allt brantare.

Pojkbarna började bli fullkomligt slut.

Leino, som gick först, föll på knä. Vi andra sjönk också ihop på knäna och kröp så vidare uppåt i det vi hakade oss fast vid varje utskjutande klippspets eller sten. Susi, stabschefen, kröp vid min sida.

Susi betyder på finska »varg«, men det fanns inget vargliknande i hans vita, runda ansikte, där tunga svettdroppar trängde fram. Bakom oss kom kompanichefen Heikkonen, också han kravlande på knä.

-- Vi skall nog minnas denna marsch, mumlade han, vi skall tvinga dem att krypa på knä uppför Suomis brantaste berg ...

-- Har vi långt kvar att krypa på detta sätt? frågade Kalle mig, om det är långt kvar, så kan vi alla stanna här för alltid. Om vi stannar för att vila, så förkyler pojkbarna sig.

-- Tyst, Kalle, ingen får bli kvar här, sade jag andfådd.

задыхаясь.

<37>

Левая ладонь у меня была рассечена в кровь.

Мы ползли на коленях дальше.

Подъему, казалось, не было конца-краю.

И вот Лейно сел на камень, положил поперек колен пулемет и молча заплакал. Я видел, как прозрачные слезы катились из его светлых глаз и замерзали на щеках. Он плакал молча. Я никогда никому не поверил бы, что Лейно может плакать, пока не увидел этого своими глазами.

Лейно плакал, и свет луны сиял на его пулемете. Бессильные лыжи лежали у его ног, и две палки, как свечи, стояли по сторонам. Он обратился ко мне:

-- Неужели мне придется здесь окончить свой жизненный путь, Матти?

-- Отдохни, Лейно! Мы еще потанцуем на свадьбах в Хельсинки, Выборге и Турку.
Он печально помотал головой и, обращаясь к Армасу, уныло, почти нараспев повторил свой раздиравший душу вопрос:

-- Неужели мне придется здесь окончить свой жизненный путь, Армас? Армас снял с его колен пулемет и, передав патроны Лейно мне, крикнул:

-- Лейно, эй, лыжник! Идем, что ли!

И мы все опять поползли на коленях вперед.

Товарищ Антикайнен взял у Лейно лыжи.

-- Нам этого подъема не взять, -- безнадежно пробормотал курсант Яскелайнен. -- Мы уже выдохлись. Нас к утру перестреляют, как куропаток.

-- Брось, Яскелайнен! Партии нужно, чтобы этот подъем мы взяли, и мы его

Min vänstra hand var alldeles söndersargad och blodig.
Vi kröp vidare på knä.

Sluttningen tycktes aldrig vilja ta slut.

Leino satte sig på en sten, lade kulsprutan tvärs över sina knän och började att gråta helt tyst. Jag såg hur klara tårar trängde ut ur hans ljusa ögon och frös till is på kinderna. Han grät tyst. Jag skulle aldrig ha kunnat tro, att Leino kunde gråta, förrän jag såg det med egna ögon.

Leino grät och månstrålarna glänste på hans kulspruta.

Skidorna låg vid hans fötter och stavarna stod som två ljus vid sidorna. Han frågade mig:

-- Måste jag verkligen sluta mitt liv här, Matti?
{41}

-- Vila ett tag, Leino. Vi kommer att dansa på många bröllop ännu, både i Helsingfors, Viborg och Åbo. Han skakade sorgset på huvudet och upprepade i ynkelig och släpande ton sin fråga, i det han vände sig till Kalle.

-- Måste jag verkligen sluta mitt liv här, Kalle?
Kalle tog kulsprutan från Leinos knä, räckte mig Leinos patroner och ropade:

-- Leino! Hej, skidlöpare! Sätt igång!

Åter kröp alla framåt på knäna.

Kamrat Heikkonen, första kompaniets kommandör, tog Leinos skidor.

-- Vi kommer aldrig att klara den här backen, sade Jääskeläinen hopplöst, vi är redan alldeles slut och när det ljusnar, blir vi nedskjutna som råttor.

-- Snacka inte, Jääskeläinen!
Partiet kräver, att vi skall klara

ВОЗЬМЕМ.

Вперед, несмотря ни на что! Мы проползли почти два километра, ползти еще один не было уже сил, но подъем здесь, к счастью, кончился.

И вот мы стоим на вершине кряжа. Луна закатывается за дальние леса. Перед нами спуск, а после -- ровное большое поле, равнина, лесок, а за тем леском должна быть деревня Пененга. Весь путь -- десять километров. Карельские километры узкие -- с тропы не сойдешь, -- но длинные, очень длинные.

Я сразу вспоминаю приказ.

Собираю отделение.

Позади слышится неровное плотное дыхание карабкающихся людей.

Мы вышли утром, и скоро начинается новое утро.

-- К спуску!
-- Ты должен был делать так, -- бубнит Армас, обращаясь к смущенному Лейно, -- выбрать себе один камень, как делал я, и думать: <<Вот теперь я во что бы то ни стало доберусь до <38>этого камня>> -- и выбрать камень близкий, шагах в десяти от тебя. Ну, до этого камня доберешься, конечно, намечай себе другой, метров так за пять. И опять же: неужели тебе, как бы ты ни утомился, не пройти эти пять метров? Чепуха! Конечно, пройдешь. Ну, прошел -- передохни, осмотришь и опять нацелься метров на пять. Поверь мне: как бы ни устал добрый парень, а метров с шесть проползет всегда. Так, глядишь, ты уже на вершине.

Я приказал надеть лыжи, и мы пошли вниз.

denna backe -- och det kommer vi också att göra.

Framåt, trots allt! Vi hade krupit nästan över två kilometer. Till ännu en kilometer hade vi inte krafter, men till all lycka, var vi nu uppe vid backens krön.

Vi stod på bergstoppen. Månen sjönk ned bakom skogarna i fjärran.

Framför oss låg nedförsbacken och efter denna ett stort fält, slätmark, en liten skogsdunge, och ungefär 10 kilometer bakom denna skogsdunge skulle byn Pieningä ligga.

Jag kom genast ihåg ordern.

Jag samlade ihop min patrull.

Bakom oss hördes ännu det ojämna stönandet av de pojkar, som ännu låg och kröp på knä uppför backen.

Bredvid mig står Antikainen och ser sig omkring med trött, men skarp

blick. Vi hade startat på morgonen och nu skulle strax en ny morgon gry.

-- Nedåt!
-- Du skulle ha gjort så här -- brummar Kalle till den en smula skamsne Leino. Du skulle ha valt ut en sten, som jag gjorde och sedan tänkt ... »nu måste jag kräva mig fram till den där stenen, kosta vad det vill ... « men du skulle ha valt ut en sten som låg nära, så där bara en tio steg från dig. När du kommit fram till den stenen, skulle du ha valt ut en ny, en som låg bara så där på fem stegs avstånd; det är ju klart, att hur trött du än är, så kan du alltid klara de där fem stegen. Strunt! Naturligtvis klarar du dem. Efter en bit skulle du ha vilat, sett dig omkring och sedan på nytt tagit sikte på en sten ungefär fem meter framför dig. Tro mig, hur trött man än är, så orkar man alltid krypa sex steg. Och innan du vet ordet av, är du uppe på bergstoppen!

Jag gav order att pojkarna skulle sätta på sig skidorna. Vi stack iväg nedåt.

Лететь вниз -- это даже после такого подъема одно удовольствие.

Равновесие у опытного лыжника регулируется как бы автоматически: где надо -- оттолкнуться, где надо -- наклониться, даже присесть на корточки, а где можно -- и прямо стоять, вдыхая морозный воздух.

Неопытного лыжника при спуске может опрокинуть даже едва заметная глазу кочка.

Так и случилось с Армасом.

Он сдуру пошел на спуск первым и, не успев долететь до подошвы, опрокинулся и, дважды перевернувшись в воздухе, отпустив убегающие вниз лыжи, остался лежать в снегу.

Следующий за ним парень, споткнувшись о него, брякнулся тоже, на того -- второй, третий, -- образовалась живая барахтающаяся куча с торчащими из снега штыками, остроконечными палками.

<<Пуще всего не хочу я погибать от такого дела>>, -- мелькнуло у меня в голове. Я оглянулся и увидел, что по лыжне, проложенной Армасом, вслед за мной быстро-быстро по склону скользят уже десятка два бойцов.

Катастрофа, катастрофа!

Кто сумеет на лету свернуть в сторону, обогнуть эту кучу людей, штыков, подсумков, лыж, палок, гранат?

Но в то же мгновение шедший впереди меня Лейно ловко изогнулся и свернул в сторону. Я не знаю, сумел ли бы сделать такой поворот кто-нибудь другой.

По следу Лейно проскочил я, за мной по проложенной лыжне пролетели

Att flyga nedför en backe på skidor, det är rena nöjet till och med efter en så strapatsrik uppstigning som vår.

Den vane skidåkaren håller balansen helt automatiskt: ibland måste man böja sig, ibland ta ett tag med stavarna, ibland sätta sig ned, men långa stycken kan man stå rak och andas in den kalla, härliga vinterluften.

Under farten nedför kan en knappt märkbar tuva välta en ovan skidåkare.

Just så gick det för Kalle.

Av pur dumhet åkte han i tätan nedför, och innan han kom ned till slät mark, åkte han naturligtvis på öronen, gjorde en dubbelsaltomortal i luften och blev liggande i snön, medan skidorna åkte iväg nedåt. Den följande skidlöparen snavade över Kalle, åkte naturligtvis också på öronen och efter honom den tredje och fjärde. Det såg ut som ett kravlande bylte av armar och ben. Här och där stack sylvassa bajonetter och spetsiga skidstavar fram.

-- Minst av allt vill jag mista livet på det sättet! kom det som en blix i mitt huvud och blixtnabbt, kanske på tusendelen av en sekund, vände jag mig om och hann se, att efter mig i Kalles skidspår kom ett tjugotal pojkar för full fart.

Katastrof! Katastrof!

Vem skulle i denna svindlande fart hinna väja undan för denna kravlande hög av människor, skidor, gevär, bajonetter, ryggsäckar, skidstavar och handgranater?

{43}

Men just i detta ögonblick kröp Leino, som åkte just framför mig, ihop på skidorna, spände alla sina krafter och lyckades kasta sig ur spåret. Jag tror knappast, att någon annan än Leino skulle ha klarat den manövern.

Jag åkte in i Leinos spår och efter mig följde blixtnabbt de andra in

другие.

Вперед! Останавливаться нельзя!

Я собрал отделение и повел.

К счастью, в этой свалке мы
отделались только царапинами.

-- Из-за твоего упрямства, из-за
твоей дурацкой настойчивости чуть не
произошла катастрофа! -- сказал я
Армасу. -- ты сам легко мог сломать
себе шею.

<39>

-- Ну нет, здесь я не погибну! --
пытался отшутиться Армас. -- Моего
брата и то мог взять только снаряд
кронштадтской восьмидюймовки, а ведь
он был лишь простой социалдемократ.
А здесь, на фронте, у белых таких
орудий и нет, чтобы меня взять. К
тому же я коммунист, и меня меньше
чем трехдюймовым не возьмешь...

-- Из-за тебя могли погибнуть другие
товарищи! -- резко прервал его
Лейно.

-- Ты прав, Лейно, -- смущенно
отвечал Армас. -- Но теперь уже
поздно...
Такого виноватого лица я до
сегодняшнего дня у Армаса никогда не
видел.

Глава пятая
Встреча с лахтарями

Отряд получил часовой отдых.
Мы же, назначенные в разведку,
должны были идти немедленно. И мы
пошли.

Отделение шло в полукилometре позади
меня под командой Лейно. Я же
отправлялся в разведку, вперед.

Путь шел сквозь бездорожный лесок.

på det nya skidspåret.

Framåt! Stanna får vi inte.

Jag samlade ihop plutonen och
fortsatte framåt.

Utom några skråmor, som till all
lycka inte var allvarliga, hade
ingen fått några men av denna
riskabla omkullkörning. Men om ännu
fler hade kört omkull, då hade vi i
bästa fall inte kommit undan med
mindre än ett par allvarliga sår.

-- Bara för din dumdristighets
skull, Kalle, höll det på att ske en
olycka, brummade Leino förargad.

-- Du har rätt, Leino, svarade Kalle
i skuldmedveten ton, men nu är det
gjort ...
Ett sådant skuldmedvetet ansikte
hade jag aldrig förut sett hos
Kalle.

Bataljonen fick vila sig en timme.
Men vi som skulle ut på
rekognoscering, måste ofördröjligen
fortsätta, och vi åkte vidare.

Jag delade upp plutonen.

Plutonen gick en halv kilometer
efter mig under Leinos befäl. Själv
gick jag ensam i förväg för att
rekognoscera.

Jag åkte genom en väglös skogsdunge.

Мерно раскачивались, осыпая снег,
мохнатые ветви.

Пробежали стволы, шуршал уминаемый
лыжами снег.

***

Точно так же около года назад я
находился в глубокой разведке.
Тогда наша разведка должна была
отрезать подвоз боеприпасов и
продуктов из Финляндии в бунтующий
Кронштадт. Подвоз производился по
льду Финского залива -- Маркизовой
Лужи. И вот я увидел близкие огни
поселка Инно. Я сам оттуда родом, и
вся моя семья проживала там, и по
сей день там живет отец-старик с
матерью. И Аино, моя Аино, тоже -- я
знал -- жила тогда со стариками. Наш
дом стоит у самого берега моря, и
берег этот был от меня всего в
тысяче метров. Окна дома нашего были
освещены. И я пошел ближе к берегу,
стараясь в тишине морозной ночи
услышать скрип полозьев саней,
везущих продовольствие восставшим
<<клэш<40>никам>>. Я подошел близко к
берегу, выполняя задание разведки.

Дом отца (воспоминания детства!)
был всего в ста метрах.

На пороге показалась женская фигура:
это могла быть моя старая добрая
мама или дорогая Аино. Я не видел их
с весны 1918 года, с дней разгрома
финской революции.
<<Зайду обнять стариков, -- подумал
я. -- Ведь никто никогда не узнает о
нашей встрече>>.

<<Нельзя, ты ведь в разведке>>, --
уговаривал я себя, не решаясь идти
дальше.

Я смотрел на домик, где старики,
наверно, тоскуют о своем
единственном Матти, где Аино...

Свет из окна желтым квадратом
ложился на снег. Женщина на крыльце
выплеснула из ведра воду и вошла в
дом, захлопнув за собой тяжелую
дверь.

De snötyngda grenarna gungade sakta
i den svaga vinden.

Trädstammarna ilade förbi och snön
sjöng sin egen melodi under mina
skidor.

*

För ungefär ett år sedan gick jag
likadant ensam på en lång
rekognoscering. Då skulle vår
spanarpatrull avskära förbindelsen
mellan Finland och de upproriska i
Kronstadt. All förbindelse gick över
Finska vikens is. Då fick jag syn på
ljusen från det lilla samhället
Inno. Jag är själv född där och hela
min familj bodde där. Ännu idag bor
far och mor där. Och Aino, min Aino
bodde också, det visste jag, vid
denna tid där med de{44}gamla. Vårt hus
står alldeles vid havsstranden, och
jag var blott tusen meter från denna
strand. Det lyste i fönstren på
vårt hus ... jag närmade mig
stranden och försökte att i den
kalla vinternattens tystnad uppfatta
gnisslet från de slädar, med vilka
man förde ut livsmedel till de
upproriska blåjackorna. Jag gick
närmare stranden och rekognoscerade.

Min fars hus, där jag bott hela min
barndom och uppväxt, låg endast
hundra meter från mig.

I dörren syntes en kvinna; det kunde
vara min gamla kära mor eller min
älskade Aino; jag hade inte sett dem
sedan våren 1918, de dagar, då vår
revolution slogs ned i blod.
-- Jag går in och kramar om
gamlingarna, tänkte jag, det är
ingen, som får veta att jag har
varit här.

Det går inte. Du är ju ute för att
rekognoscera övertalade jag mig
själv och stannade. Jag tittade på
huset, där antagligen gamlingarna
satt och längtade efter sin ende
son, Matti, där Aino var ...

Ljuset från fönstret låg som en gul
kvadrat på snön. Kvinnan på
farstukvisten tömde ut en hink med
vatten, gick in i huset och slog
igen den tunga dörren efter sig.

Я сделал шаг вперед. Десять минут я стоял вблизи дома, смотрел на него и думал. Потом круто повернулся и пошел дальше, продолжая разведку.

В тот вечер я захватил и привел к нам четыре подводы с хлебом, шедшие в Кронштадт из Териок. Белому офицеру, сопровождавшему сани, посчастливилось: он ускользнул под прикрытием тьмы, осыпаясь оголтелой

бранью возчиков. На подводе остался только его портфель с бумагами, с документами на имя штабс-капитана Верховского. Самого штабс-капитана и след простыл.

***

Усталость после бессонных суток и утомительного перехода в такой сильный мороз сказалась: все эти мысли проходили передо мной, как в полусне, да я, вероятно, и в самом деле задремал на ходу. От этих полудремотных воспоминаний и мечтаний я очнулся совсем неожиданно, услышав звуки отдаленного разговора.

Открыв глаза, я увидел в ста метрах от себя небольшой поселок.

На ближайшем доме развевался белый флаг. На крыльце этого дома стояли четыре вооруженных человека. Я оглянулся. Метрах в двухстах позади меня кончался неровный лес, и никого из моего отделения я не увидел. Я ушел далеко вперед.

Люди у крыльца стояли довольно спокойно. Они заметили меня.

Повернуться и идти назад было бессмысленно -- три-четыре пули влипли бы тогда в мою спину. Оставалось идти вперед. Я так и сделал. Шел я размеренно, медленно, спокойно, думая о том, как

Jag tog ett steg framåt; stod så ungefär tio minuter alldeles i husets närhet, såg på det och tänkte. Sedan vände jag tvärt och gick vidare, fortsatte min rekognoscering.

Vad tänkte jag på! Ni skall få reda på mina tankar, Lappo[7]-banditer, när er sista timme slår!

Denna kväll överrumplade och tog jag fyra brödföror, som var på väg från Terijoki till Kronstadt. Den vite officeren, som ledde fororna, hade tur. Han lyckades försvinna i mörkret, förföljd av kuskarnas grova

svordomar. På en av slädarna lämnade han sin portfölj, i vilken även fanns dokument med stabskapten Werhovskijs namn. Av stabskaptenen själv fanns inte ett spår.

Var finns nu denna skurk?
{45}

Tröttheten efter de sömnlösa nätterna och den tröttande marschen gav sig dubbelt tillkänna i denna starka kyla: alla dessa tankar virvlade runt i mitt huvud som i en halvslummer. Ja, det är troligt, att jag verkligen somnat in mitt under åkningen. Ur denna upplevelsernas och minnenas halvslummer vaknade jag plötsligt vid ljudet av ett avlägset samtal.

När jag tittade upp, såg jag att jag befann mig ungefär hundra meter från ett litet samhälle. På det närmaste

huset vajade en blå-vit flagga. På husets förstukvist stod fyra beväpnade män.

Jag tittade mig om. Två hundra meter bakom mig slutade skogen och jag kunde inte upptäcka min patrull. Jag hade kommit långt före den.

Folket på förstukvisten stod ganska lugnt. De hade alla redan sett mig.

Att vända och gå tillbaka var otänkbart; tre, fyra kulor, hade då säkert fastnat i min rygg. Det återstod endast att gå framåt, och det gjorde jag. Med långsamma glid åkte jag framåt och tänkte över hur

бы дороже запросить с них за мою жизнь.

<41>

Я старался замедлить каждый свой шаг, выгадать каждую секунду, и потому, что я шел спокойно, не торопясь, держа курс на крыльцо избы с белой проклятой тряпкой, освещенной уже первыми косыми лучами встающего зимнего солнца, никто из стоящих у крыльца не шевельнулся, никто не взял винтовки наизготовку.

Чем ближе подходил я к деревне, тем виднее становилось мне, что у крыльца стояли лахтари. Один из них откусил кусок хлеба, испеченного так, как пекут только в Финляндии: тонкие, плоские пресные лепешки некки-лейпа, с круглой дырой посередине.

Я очень люблю некки-лейпа, они напоминают мне годы моего раннего детства. Во всей Карелии только в Ухте пекут такие некки-лейпа.

Я был уже в нескольких шагах от крыльца. Двое из наблюдавших за моим приближением вошли в избу, двое остались у крыльца. Я подошел вплотную к крыльцу.

-- Здравствуйте! -- буркнул я себе под нос, так, на всякий случай.

-- Здравствуйте, ваше благородие! -- ответил они, вытянувшись передо мной в струнку.

В первую секунду я даже опешил и взглянул на опушку. Ничто не говорило о том, что оттуда может сейчас кто-нибудь выйти.

Я стал медленно снимать лыжи. Снял одну, снял другую. Два болвана, вытянувшись, стояли передо мной в струнку. Белый капюшон маскировочного халата хорошо скрывал мой красноармейский шлем.

-- Вольно! -- скомандовал я и, очевидно, чем-то нарушил уставную форму, так как парни весело перемигнулись.

Или, может быть, они играют со мной, как кошка с мышью? rEtta med mig?

яг så dyrt som möjligt skulle sälja mitt liv. Jag försökte att hålla igen på varje steg och att vinna så många sekunder som möjligt. Och därför att jag gick så lugnt, utan någon som helst brådska och höll kurs rätt på stugan med den förbannade vita trasan, som redan belystes av den uppåtgående vintersolens första strålar, gjorde ingen av dem på förstukvisten någon rörelse, ingen lade an med geväret mot mig.

Ju närmare jag kom samhället, desto tydligare förstod jag, att det var vitfinska slaktare som stod på förstukvisten. En av dem stod och bet i ett brödstycke -- knäckebröd.

Nu var jag endast några steg från förstukvisten. Två av dem, som stått och sett på hur jag närmade mig, gick in i stugan, de två andra stannade på trappan.

-- God dag, mumlade jag för säkerhets skull.

-- God dag, herr officer, svarade de och ställde sig i givakt framför mig.

I första ögonblicket blev jag förvånad och kastade en blick mot skogsbrynet. Men ingenting tydde på att det snart skulle komma någon därifrån.

Jag började långsamt att ta av mig skidorna. Jag tog av den ena, så den andra. De två tjockskallarna stod fortfarande i giv akt framför mig. Den vita skyddskåpens kapuschong dolde helt min rödarmistmössa.

-- Lediga! kommenderade jag men hade därmed tydligen gett ett för pojkarna ovanligt tidigt kommando, ty de blinkade muntert åt varandra.

Eller kanske de ville leka katt och råtta med mig?

И я вспомнил избу в Паданах и разговор с Лейно.
Где ты, Лейно, где штаб наш сейчас?
Я воткнул палки в утоптаный скользкий снег у крыльца и, медленно, вразвалку переступая со ступени на ступень, стал подниматься в избу.

-- Надо сколоть лед со ступенек, -- проворчал я, желая еще раз показать мое превосходное финское произношение.

-- Будет исполнено, -- ответил один из болванов, вытягиваясь во фронт и беря под козырек.
При этом он положил недоеденный кусок неkki-лейпа на лавку.

С каким бы удовольствием я сжевал его! Сразу захотелось есть.

<42>

<<С пустым желудком легче перенести рану в живот>>, -- вспомнил я изречение нашего курсового врача и переступил порог.

Очевидно, все шло, как ожидали эти дурни, потому что они не проявили ни малейшего признака удивления. Я видел все отлично. Я и сейчас могу точно, подробно обрисовать все детали: как белые стояли, как лежал кусок хлеба на лавке, как слегка накренилась левая палка, воткнутая в снег, какого рисунка была резьба на наличнике двери.

Все чувства мои были обострены, и все это я помню отлично и не забуду до конца своих дней.
Входя в избу, я оглянулся на лес. На опушке не было и признака жизни.

Я вошел в помещение.

Вслед за мной в комнату протиснулись двое со двора.

Сразу же охватила меня, сутки пробывшего без сна на воздухе, одуряющая теплота душно натопленного, насквозь прокуренного помещения. В помещении было четыре человека; они наскоро прибирали

Jag kom ihåg stugan i Paadane och samtalet med Leino.
Var är du Leino? Var är vår stab nu?
Jag stack ned stavarna i den tilltrampade snön vid trappan och började att långsamt steg för steg gå upp mot stugans dörr.

-- Isen måste huggas bort från trappstegen, brummade jag och ville därmed ännu en gång demonstrera mitt utmärkta finska uttal.

-- Skall ske! svarade en av vitgardisterna, ställde sig i giv akt och gjorde honnör.
Samtidigt lade han ifrån sig den kvarblivna knäckebrödsbiten på bänken.

Med vilken förtjusning skulle jag inte ha ätit upp den! Jag kände mig med ens hungrig.

-- Med tom mage klarar man bättre ett knivhugg i buken, kom jag ihåg att vår läkare sagt oss under kurserna, och steg över tröskeln.

Tydligen gick allt, som vitgardisterna hade väntat sig, ty de visade inte det ringaste tecken till förundran. Jag såg allt tydligt och klart. Jag kan än idag, om ni så vill, exakt och utförligt beskriva alla detaljer, var vitgardisterna stod, var brödbiten låg på bänken, hur min ena skidstav lätt lutade, hur dörrkarmen var utsirad. Alla mina sinnen stod på hjälpänn, och allt detta kommer jag mycket bra ihåg och kommer aldrig att glömma det, så länge jag lever. När jag gick in i stugan, kastade jag ännu en blick bort mot skogen, men där syntes inte ett livstecken.

Jag gick in i stugan.
{47}

[Se längre ner]

Den varma, kvalmiga luften inne i det nedrökta rummet gjorde mig, som ett helt dygn utan sömn varit ute i den friska luften, fullkomligt vimmelkantig. Inne i stugan fanns fyra män. De höll i all hast på att

комнату. Винтовки стояли в углу в козлах.

[Se längre opp]

Как только я вошел, солдаты вскочили и отдали мне честь.

Тогда спокойно, громко, раздельно, слыша каждый удар своего сердца, я спросил по-начальнически:

-- Кто здесь командует?

На мой вопрос в открытую дверь из соседней комнаты выскочил рослый человек в егерской форме, со знаками различия в петлице, с огромным, как окорок, лицом, багровым от напряжения и желания выслужиться, и стал передо мной навтыжку.

Держа руки по швам, он начал рапортовать.

Я приложил, как и полагается при принятии рапорта, руку к козырьку, скрытому под капюшоном.

-- Командую здесь я, капрал Курки, исполняя порученную мне задачу: освободить Карелию от русских красных бандитов.

Нервы мне изменили здесь: при словах <<красных бандитов>> рука, поднятая к козырьку, сама собой сжалась в кулак, и кулак чуть не опустился на физиономию капрала.

Большим усилием воли заставил я себя разжать кулак и отвести ладонь назад, делая вид, что внимательно слушаю рапорт.

-- Всего нас четырнадцать человек, -- продолжал капрал, -- и командует всей заставой поручик Ласси.

<43>

Услышав эту фамилию, я вздрогнул. Видя удивление в зрачках капрала, отвел свою поднятую руку назад, и... и, вероятно, обнажил из-под капюшона кусок шлема -- ту его часть, где краснела пятиконечная наша звезда.

Я понял это по внезапной бледности, залившей багровое до того лицо

städa rummet. Gevären stod i sina ställ i det ena hörnet.

De två, som stått ute vid trappan, kom in omedelbart efter mig.

Så fort jag kom in, hoppade de innevarande upp och gjorde honnör. Samtidigt som jag hörde mitt eget hjärtas dunkande, frågade jag med hög, klar kommandoton:

-- Vem för befälet här?

På min fråga kom omedelbart en reslig man i jägaruniform med befälstecken ut ur det intilliggande rummet. Han hade ett väldigt ansikte, som påminde om en skinka och var mörkröd av spänning och iver att få utmärka sig. Han ställde sig i givakt framför mig.

Han höll händerna på revärerna och började avge rapport.

-- Det är jag, korpral Kurki, som för befälet här! Jag utför det uppdrag jag fått: att befria Karelen från de ryska, röda banditerna. Mina nerver spelade mig nu ett spratt: vid orden »röda banditer« knöt sig ofrivilligt min högra hand som jag höll vid skärmen och knytnäven ville slå till mitt i korpralens ansikte, så att det skulle se ut som en hackad kotlett.

Med den största viljeanstängning tvingade jag mig att räta ut fingrarna och förde handen bakåt. Hela tiden försökte jag se ut, som om jag uppmärksamt lyssnade till rapporten.

-- Allt som allt är vi 14 man här -- fortsatte korpralen -- och fänrik Gunnar Lassy för befälet över hela fältvakten.

När jag hörde detta namn, ryckte jag till, och då jag såg det förvånade uttrycket i korpralens pupiller, förde jag min upplyfta hand bakåt och ... blottade då troligen den del av mössan, där vår röda, femuddiga stjärna satt.

Jag förstod detta av den oväntade blekhet, som spred sig över

капрала, по тому, как он стал запинаться, очевидно удивив этим всех слушавших -- их было теперь в помещении восемь человек: двое вошли сразу вслед за капралом из соседнего помещения, -- и, наконец, по его прямому вопросу:

-- Так вы красный?

-- Да, я красный... -- подхватил я его реплику и тоном приказа, не терпящего никаких возражений, продолжал: -- ...и приказываю вам всем немедленно сдаться мне.

Они стояли оторопев.
В моей левой руке уже была граната, в правой -- наган.
-- Пока я с вами вел беседу, мои товарищи окружили селение. Ни один из вас не уйдет живым, если будете драться. Сдавайтесь!

Курки, а вслед за ним и я взглянули в окно.

Метрах в пятидесяти, рассыпавшись цепью во главе с Лейно, шло мое отделение, быстро приближаясь к нам.

-- С другой стороны -- два взвода. Сдавайтесь!

Никто из белых не успел ничего ответить, как под тяжелым ударом валенка дверь распахнулась и в комнату влетел Лейно.

Увидев белых, он, размахивая гранатой, крикнул:

-- Руки вверх!
Все находившиеся в комнате подняли руки.

В эту секунду на улице раздался глухой револьверный выстрел.
-- Ты держи их здесь! -- крикнул я Лейно, выскочил на улицу и приказал одному из товарищей с винтовкой встать у окна.

Армас вбежал в избу -- помочь Лейно разоружить белых.
Снова раздалось несколько выстрелов.

корпраляns förut så röda ansikte och därav att han började att stamma under sin rapport, vilket tydligen förvånade de öv{48}riga. De var nu åtta man i rummet, två hade kommit in strax efter korpralen från det intilliggande rummet -- och till slut förstod jag detta faktum av hans direkta fråga:

-- Jaså, ni är röd?

-- Ja, jag är röd, svarade jag på hans replik och fortsatte i en kommandoton som inte tålde några motsägelser -- och jag befäller er att omedelbart ge er!

De var fullständigt förbryllade.
I vänstra handen höll jag redan granaten och i den högra revolvern.
-- Medan jag stått och talat med er, har mina kamrater omringat byn. Ingen av er kommer levande härifrån, om ni gör motstånd. Ge er!

Nu tittade Kurki och sedan jag ut genom fönstret.

Ungefär femtio meter från stugan närmade sig hastigt min patrull, spridd i skyttelinje och med Leino i spetsen.

-- Från andra sidan kommer två kompanier. Ge er!

Ingen av de vita hann svara något, innan dörren gick upp för en kraftig spark av en filtstövel och Leino flög in i rummet.

När han såg de vita, viftade han med handgranaten och skrek:

-- Upp med händerna!
Alla som var i rummet räckte upp händerna.

I samma sekund hörde vi ute på vägen ett skarpt revolverskott.
-- Håll dem kvar här, ropade jag till Leino, hoppade ut på vägen och befällde en av kamraterna att med geväret redo ställa sig vid fönstret.

Kalle sprang in i stugan för att hjälpa Leino avvärja vitgardisterna. På nytt hördes några skott.

Пробираясь по деревне,
отстреливаясь, уходил офицер.

Я снял с плеча винтовку и медленно
стал целиться.
Это был несомненно Ласси.

Я нажал на спусковой крючок. Он не
поддавался. Выстрела не произошло.
<<От мороза, что ли?>> -- он
вспомнил я рассказ Раухлахти в
санитарном вагоне. Я нажал еще
сильнее.

Отдача ударила в плечо.
Офицер рухнул в снег.

Я пошел к нему.
<44>

А так как лыжи мои остались у
крыльца, я шел медленно, зачерпывая
валенками снег.

Выстрелы в деревне не прекращались,
но становились все реже и реже.

Из леса выходили уже передовые бойцы
нашего отряда.
Позади меня шел Лейно.

Офицер пытался приподняться на
локте.

-- Ласси! -- крикнул я уже почти
исступленно. -- Ласси, наконец-то мы
можем окончить здесь наш диспут!
От неожиданности он даже приподнялся
и, увидев меня, поднял маузер.

-- Я не увижу моей великой Суоми, и
тебе, Матти, уже не купаться больше
в ее озерах! -- сказал он и вдруг,
выплывавая изо рта кровь, крикнул:

-- Продавшейся красной собаке --
собачья смерть! -- и выстрелил.

Ласси был отличным стрелком, но гнев
и рана сделали его руку
нетвердой. Пуля прошла через мой
капюшон и оставила в нем дыру.

En vit officer smög sig bakom
byns stugor och sköt oavbrutet.

Revolverskotten kom från honom.

Gevärsskottet hade avskjutits från
grannstugan.

Jag tog geväret från axeln och
började långsamt lägga an.
Den flyende officern var utan allt
tvivel Lassy.
{49}

Jag tryckte på hanen. Den gav inte
efter. Intet skott hördes. Kan det
vara av kylan? tänkte jag och kom
ihåg Rauhalahtis berättelse i
sjukvagnen. Jag tryckte hårdare.

Skottet stötte starkt.
Officern ramlade omkull i snön.

Jag gick fram till honom.

Eftersom jag hade lämnat mina skidor
vid stugan gick jag mycket långsamt,
ty för varje steg trängde snö in i
filtstövlarna.

Skotten i byn hade ännu inte
tystnat, men hördes allt mera
sällan.

De första rödgardisterna i vårt
kompani kom redan fram ur skogen.
Bakom mig kom Leino.

Officern försökte att resa sig upp
på armbågen:

-- Lassy, skrek jag, nästan kvävd av
ilska -- Lassy, äntligen kan vi här
göra upp vårt mellanhavande.
Överraskningen var så stor, att han
nästan reste sig upp, och då han
fick syn på mig, grep han efter sin
mauserpistol.

-- Du din hund, din röde förrädare,
du skall dö hunddöden -- och så sköt
han.

Lassy var en utmärkt skytt. Men
ilskan och såret gjorde hans hand
osäker. Kulan slog igenom
kapschongen och lämnade ett hål som
minne.

-- Ты опять не попал, Ласси, а вот я
попаду...

Он снова поднял револьвер, почти
касаясь моего полушубка его
дулом. Но я уже опустил приклад.

Выстрела не последовало.

Я знал Ласси с детства. Он -- сын
хозяина лесопилки, на которой
работал мой отец. Во время революции
был шюцкоровским офицером.

Шел митинг на лесопилке. Выступил
Ласси, выступил и я, приехавший на
побывку из Хельсинки. Мы остановили
на заводе Ласси восьмичасовой
рабочий день и организовали завком,
а когда пришли в контору проверить
конторские книги, Ласси отказался
дать их нам и сказал:

-- С такими негодьями и грабителями,
как вы, приходится говорить языком
оружия.

Я тогда не рассчитался с ним, он
вдруг куда-то исчез, но теперь мы
поговорили все-таки друг с другом,

-- Nu bommade du igen, Lassy, men
jag skall träffa ...

Han höjde på nytt sin pistol, varvid
mynningen nästan berörde min päls.
Jag slog till med gevärskolven.

Denna gång kom det inget skott från
hans mauserpistol.

Jag kände Lassy ända sedan
barndomen. Hans far var sjökaptен.

Under det imperialistiska kriget
skickade många finska borgare
illegalt genom Sverige sina söner
till Tyskland, där dessa erhö
militär utbildning. Finlands borgare
trodde att de med det segrande
Tysklands hjälp skulle kunna göra
landet oavhängigt.

{50}

I Tyskland organiserades t o m en
speciell krigshögskola för dessa
finska borgarsöner. Det fanns många
där. En stor del av den finska
officerskåren hade gått i tysk
skola. De har organiserat de finska
skyddskårerna, de var officerare i
Mannerheims straffexpedition, de var
tusentals arbetares bödлар.

Vi -- kommendörer i arbetarnas armé,
Finlands blivande röda armé -- får
vår utbildning här, i den
Internationella Krigsskolan; våra
fiender i Tyskland.

Lassy hade tillsammans med andra
borgare varit illegalt i Tyskland
och kom under revolutionen tillbaka
som fullt utbildad vit officer.

Senare förlorade jag honom ur sikte,
men nu hade vi talat med varandra på
vapnens språk; det kan hålet i min

языком оружия. Это может подтвердить дыра в капюшоне моего балахона. Я обыскал труп Ласси, взял документы и пошел обратно в деревню.

Тут только я понял, что нестерпимо устал и не в силах больше сделать ни шага.

Не помню, как я добрался до избы.

Отряд наш уже прибыл в поселок и располагался на привал. Антикайнен распорядился, высылая вперед новую разведку.

Посреди улицы лежал, раскинув руки, убитый лахтарский офицер. Я его не знал.

<45>
***

Я свалился, как сноп, на пол, не дойдя двух шагов до скамейки. Может быть, меня переключивали, может быть, по мне ходили -- я не знаю, ничего не помню. Я спал глубочайшим сном.

В те сутки мы прошли всего лишь пятьдесят километров.

Но спать можно было не больше трех часов.

В двенадцать часов дня надо было уже выходить и идти на Челку.

Из-под моей головы вытянули подушку. Я проснулся. Антикайнен держал в руках подушку.

-- Чего же ты обидел бабушку? --
укоризненно спросил он.

Старушка встала с печи и, взяв подушку из рук командира, стала его о чем-то нерешительно спрашивать.

Антикайнен пристально смотрел на нее своими голубыми глазами и старался успокоить.

kapuschong intyga, det kunde Lassy ha intygat, om inte ...
Jag undersökte Lassys lik. Tog reda på hans papper och gick tillbaka till byn.

Nu först märkte jag att jag var oerhört trött och att jag inte var i stånd att ta ett steg vidare.

Jag minns inte, hur jag kom fram till stugan.

Vår bataljon hade redan slagit läger. Antikainen gav order och sände ut en rekognosceringspatrull.

Mitt på vägen med armarna utsträckta låg en skjuten finsk officer, som jag inte kände.

Jag ramlade ihop på golvet som en säck, trots att jag hade bara knappa två steg fram till bänken. Det är möjligt, att kamraterna flyttade på mig, det är möjligt, att de trampade på mig -- det vet jag inte. Jag minns ingenting.

Under detta dygn hade vi tillryggalagt femtio kilometer.

Men vi fick bara sova i tre timmar.

Klockan tolv på dagen skulle vi ställa upp och gå i riktning mot Tsolkka.

När jag väcktes, stod en gammal gumma bredvid Heikkonen -- det var stugans husmor, och frågade honom någonting i osäker ton. Han såg oavvänt på henne, med sina blåa ögon och försökte att lugna henne.

-- Так вы в самом деле красные? --
наконец расхрабрившись, громко
спросила она командира.

-- Разве ты не видишь, как мы
расправились с лахтарями?
-- Видишь ли, родной, офицеры
говорили, что на триста верст вокруг
нет ни одного красного. Даже птица
оттуда не залетит, не то что
красноармейцы. Вот почему я и
сомневаюсь.
-- А ты, бабка, не сомневайся, а
лучше посмотри на красные наши
звезды!

Этот аргумент, очевидно, убедил
старуху окончательно. Сморщенное,

как печеный картофель лицо ее
засияло; настороженность, которая
чувствовалась в каждом движении,
исчезла.

Она подошла к двери и начала
копаться, вытаскивая из-за резного
дверного наличника какие-то бумаги.
Вытащив пачку документов, она стала
перебирать их и, найдя наконец
нужный, протянула его командиру.

Командир принялся читать.

Это была бережно сложенная,
заверенная всеми печатями и подписью
самого командира почетная грамота,
выданная штабом Первой Конной армии
на имя бойца товарища Юкко Петрова.

-- Ну что ж, вижу: грамота товарища
Буденного...

-- Да ведь Юкко -- это мой сын! --
залопотала старуха, волнуясь. -- Он
сейчас с дружками в лесу от лахтарей
скрывается.

-- Зови немедленно ребят из лесу!

-- Då är ni ju verkligen röda? tog
hon slutligen mod till sig och
frågade kommandören högt.

{51}
(Bildtext: Han höjde på nytt sin
pistol, varvid mynningen nästan
berörde min päls.)

{52}
-- Ser du inte, hur vi gjort
processen kort med slaktarna?
-- Ja, men snälla du, officerarna
sa, att det inte fanns en enda röd
på trehundra kilometers omkrets.
Inte ens en röd fågel kan flyga hit,
än mindre då rödarmister. Därför är
jag så tvivlande.
-- Men nu skall du inte tvivla
längre, mormor, utan titta i stället
på våra röda sovjetstjärnor i
mössorna.

Detta argument övertygad tydligen
gumman helt och hållet. Hennes

ansikte, fullt av fåror och rynkor
som en gammal potatis, sken upp, och
den försiktighet, som hon visat i
alla sina rörelser, försvann med
ens.

Hon gick fram till dörren och
började söka bakom dörrlisten. Hon
drog fram några papper.
När hon funnit papperen, började hon
att titta igenom dem, och då hon
till slut fann det riktiga, räckte
hon det till kommandören.

Kommandören började läsa igenom
papperet.

Detta var omsorgsfullt hopvikt och
då han vecklade ut det syntes
stämplar och underskrifter.
Papperet var ett hedersdiplom,
tilldelat kavalleristen i första
röda ryttararmén kamrat Hrisanfow av
staben och var undertecknat av
själva kommandören.

-- Nä, vad ser jag. Det är ju ett
hedersdiplom av självaste kamrat
Budjonny ...

-- Ja Pjotr Hrisanfow är ju min son!
Det är min son -- började gumman
upprörd att pladdra. -- Han och hans
kamrater har gömt sig för slaktarna
i skogen!

-- Kalla ögonblickligen hit pojkar!

från skogen!

-- Зови немедленно ребят из лесу!
Я видел, как она стала на само<46>дельные карельские лыжи и пошла в лес. Не многие наши питерские спортсменки-физкультурницы умеют бегать на своих телемарках так, как шла эта старушка!
К тому времени, когда отряд совсем уже был готов к отходу, из лесу под предводительством старухи вышла группа людей на лыжах. Увидев нас, они остановились.

Один пошел прямо к нам.

Этот парень и был буденновец. Вместе с ним ушли в лес, срываясь от насильственной мобилизации, произведенной лахтарями, еще девять мужчин.
Они перехватили две подводы с продуктами для заставы и питались захваченным продовольствием. Активно бороться с лахтарями из-за отсутствия оружия они не могли. Продукты были у них совсем уже на исходе -- и вдруг явились мы.

Петров не вполне был уверен в сообщении матери, что действительно пришли красные, и, чтобы не подводить остальных ребят, вышел к нам один. Его пригласили в дом.

Сомнения быстро рассеялись.

-- Как это вы, ребята, здесь очутились?

-- Как бы мы здесь ни очутились: сами ли пришли или с неба свалились, но мы здесь, -- сказал командир роты Хейконен.

Антикайнен, молчавший все время и, казалось, занятый только сшиванием разодранного балахона, вдруг встал и сказал:

-- Назначаю тебя, товарищ Юкко Петров, комендантом деревни. Двенадцать захваченных винтовок оставляю твоему отряду. Из девяти тысяч трофейных патронов заберите

Gumman fick bråttom att ge sig iväg. Jag såg hur hon spände fast de hemmagjorda karelska skidorna och stack iväg in i skogen (det är inte många idrottsflickor i Petrograd, som kan löpa så bra på sina Telemarksskidor som denna gumma). När bataljonen var färdig till avmarsch, kom en skara skidlöpare ut ur skogen med gumman i spetsen.

När de fick se oss, stannade de.

En av dem åkte fram till oss.
{53}

Denne storväxte pojke var just den som varit med i Budjonny's ryttararmé. Jämte honom hade nio män gömt sig i skogen för att undgå slaktarnas tvångsmobilisering. De hade uppbringat två foror med livsmedel, vilka var avsedda för den finska fältvakten, och hade uppehållit livet med de beslagtagna matvarorna. De hade inga vapen och kunde därför inte kämpa aktivt mot slaktarna. Deras livsmedel var nu så gott som slut och vi kom som »räddande änglar«.

Hrisanfow trodde inte riktigt på moderns meddelande att de röda verkligen hade kommit och för att inte locka de andra pojkarna i någon fälla, kom han först ensam fram till oss.

Hans misstankar skingrades genast.

-- Hur tusan har ni kommit hit?

-- Om vi åkt hit själva eller fallit från himlen -- faktum är, att vi är här, sade Heikkonen.

Antikainen, som hela tiden suttit tyst och synbarligen var sysselsatt med att sy ihop sin sönderrivna skyddskåpa, reste sig plötsligt och sade:

-- Jag utnämner dig, kamrat Hrisanfow, till kommandant i denna by. Tolv av de erövrade gevären lämnar jag din lilla styrka. Av de 9.000 patroner, som vi lagt vantarna

восемь тысяч. Двух ребят ты выделишь
конвоировать пленных. Приказываю

тебе именем Советской власти
соблюдать дисциплину отряда и бить
лахтарей без пощады!

Петров, как побывавший в переделках
боец, принимая приказ, стоял,
вытянув руки по швам. Выслушав
приказ он сказал:
-- Служу трудовому народу!

И, выйдя на крыльцо, сорвал белый
флаг -- наши ребята забыли это
сделать в пылу схватки -- и стал им
размахивать.

Парни, оставшиеся в лесу, увидев
сигнал, пошли к деревне во главе со
старухой по той самой лыжне, которую
проложил я на рассвете.

<47>

Глава шестая

В глубоком тылу у лахтарей

Мы, снова построившись как
полагалось, Небольшая закуска и
три-четыре часа сна подкрепили нас,
и, если бы не острая боль в плечах
от лямки мешка и ремня винтовки и
если бы не ныли ноги, все было бы
прекрасно.

-- Не забыл отмечать путь по карте?
-- спросил, обгоняя меня, товарищ
Суси.

-- Нет, не забыл.

Тут только я понял вдруг, насколько
труднее, чем нам, приходится нашим
командирам.

Они должны проделывать точно такой
же путь, какой проделываем мы; кроме
того, на стоянках они должны
заботиться о безопасности отряда, о

på, kan ni få ta 8.000. Två av
pojarna skickar du med att vakta

fångarna. Jag befäller dig i
Sovjet-regeringens namn att
upprätthålla disciplin bland dina
män och utan förbarmande slå ned
slaktarna!

Hrisanfow, som var erfaren i
krigarens värv, mottog befallningen
i givakt.

-- Vi är redo att tjäna det
arbetande folket!

Han gick fram till stugan, rev ned
den blå-vita flaggan -- det hade
våra pojkar i hastigheten glömt bort
att göra -- och började att

signalera till de pojkar som stod i
skogsbrynet. Pojkarna såg hans
signal och kom med gumman i spetsen
fram till byn i samma skidspår, som
jag hade åkt upp i daggroningen, då
jag halvsovande närmade mig byn.

{55}

KAPITEL FEM

Sedan vi ställt upp i vanlig
ordning, tågade vi iväg. En matbit
och tre, fyra timmars sömn hade
stärkt oss, och om det inte varit
för den häftiga smärtan i axeln till
följd av ränselns och gevärets
remmar och den stickande smärtan i
vaderna och armmuskulerna -- så
skulle man ha tyckt att allt gått
bra, till och med bättre än man ens

kunnat drömma om i staben.

-- Du har väl inte glömt att pricka
ut vägen på kartan? frågade
adjutanten, kamrat Susi, då han åkte
förbi mig.

-- Nej, det har jag inte, kamrat
Susi.

Nu förstod jag plötsligt, att
kommendörerna hade det mycket värre
än vi.

De måste tillryggalägga precis samma
sträcka som vi, men dessutom måste
de under rasterna sörja för
bataljonens säkerhet. De måste sörja

каждом карауле, посылать разведку, намечать ей цели, выслушивать донесения, допрашивать пленных. Это работа нелегкая. А Суси сверх этого ведет все время дневник отряда. Как у него не замерзли пальцы во время писания, я не понимаю! Как он после разбирает эти каракули, начерченные в тетради на морозе?

Мы снова шли вперед, рассекая грудью морозный воздух.

-- Эх, напрасно я здесь петуха салом кормил! Какой кусочек загубил! -- жалел Армас.

-- А для чего же ты его кормил?

-- Как -- для чего? От сала петух голос теряет. Ну, я и дал ему... Пусть не будит до света. Так нет, все равно -- не петух, так приказ разбудил! -- продолжал сетовать Армас.

Повалил снег, густой, липкий, мохнатый.

Наш взвод шел сейчас в середине отряда, но за густой стеной падавшего снега не было видно головных и арьергардных.

Мы шли вперед, пробираясь сквозь эту пелену. Шли быстро. Опять мелькали палки, ноги, хрустел и шуршал уминаемый снег, и свистящее наше дыхание снова разрывало тишину.

Мы шли очень быстро, с грузом в двадцать кило.

Я опять потерял Армаса из виду.

Он отставал.

Опять пробежал мимо меня от хвоста отряда к его голове неутомимый Антикайнен.

för varje vakt, sända iväg rekognosceringspatruller, ge dem uppdrag, motta rapporterna och förhöra fångarna. Det är inte något lätt arbete. Dessutom förde Susi dagbok för hela bataljonen: att han inte förfrös fingrarna av allt detta skrivande -- det förstår jag inte! Och hur kunde han efteråt läsa dessa kråkfötter, som var hastigt nedraspade i den stränga kylan?

Vi löpte åter framåt, tappert kämpande mot den bitande blåsten.

Nu började det att snöa, tät, klibbiga, ulliga flingor.

Min pluton gick nu i bataljonens mitt, men snön stod tjock{56}som en vägg och det var därför omöjligt att se vare sig bataljons tät efter eftertrupp.

Vi löpte framåt, kämpande mot snömuren. Vi löpte fort. Återigen skymtade skidstavar och ben. Den sammanpressade snön knarrade och gnisslade under skidorna och endast de flåsande andedragen störde tystnaden.

Vi åkte mycket fort, med en packning på tjugo kilo, en packning som tyngde oss varje dag under hela vår fantastiska expedition.

Jag förlorade återigen Kalle ur sikte.

Han sackade efter. Började bli uttröttad.

Återigen åkte den outtröttlige Antikainen förbi mig från eftertruppen fram mot täten.

Опять нам становилось все жарче и жарче. Опять капли<48>пота стали стекать на лицо из-под шлема.

Мы шли, черт побери, вперед и заставляли идти за собой пленных лахтарей. Им было идти легче -- без винтовок, без патронов, без гранат и без запасов еды.

Все они были лыжниками. Но, даже боясь послушаться приказа, они стали все же роптать.

Один из них улучил секунду, когда

мимо пробежал Антикайнен, и сказал:

-- Ваше превосходительство, мы не можем так быстро идти, мы задыхаемся.

-- Кто не сможет идти, тот не сможет

и жить дальше! -- крикнул, пробегая, товарищ Антикайнен, и он был прав: ведь ни одна собака не должна была знать о нашем движении, ни одна!

Мы шли вперед и вперед.

Передовые свернули вниз.

Мы покатались по откосу берега один за другим на покрытую льдом и снегом реку. Мы пошли вперед по реке.

Капли пота, стекая со лба на глаза, мешали смотреть сквозь пелену падавшего снега.

Ремни натирали плечи.

Я пробовал несколько раз передвинуть их немного в сторону -- не помогало: через минуту они снова соскальзывали.

От пота рубаха стала совсем мокрой и плотно прилипла к телу. Но мы шли все вперед, вперед... Все мои ощущения, все мои мысли, кажется, уходили в ноги.

-- Ребята, нажимайте, скоро привал!

Återigen blev vi alltmera upphettade. Återigen började svettdropparna att rinna nedför ansiktet.

Men vi löpte framåt av själva tusan!

Och vi tvang även de fångna slaktarna att följa med. De hade mycket lättare att åka -- utan gevär, utan patroner, utan handgranater och utan proviant. Precis likadant som vi idag åker, när vi avlägger provet för idrottsmärket, GTO («Beredd till arbete och försvar»). Alla var de vana skidlöpare. Men fastän de var rädda att visa ohörsamhet, började de att klaga.

En av dem begagnade tillfället när

Antikainen åkte förbi, och sade:

-- Herr officer! Vi kan inte åka så fort. Vi tappar alldeles andan.

-- Den som inte kan åka längre, kan

inte heller leva längre! ropade kamrat Antikainen till svar och åkte vidare. Han hade rätt: inte en hund fick ha reda på vår expedition, inte en enda!

Framåt gick det oupphörligt.

De främsta svängde nu nedåt.

Vi åkte nedför en strandsluttning.

En och en åkte vi ut på den is- och snöbetäckta floden och följde den.

Svetten rann från pannan ned i ögonen och hindrade oss från att se framåt genom snötjockan.

Remmarna skar in i axlarna.

{57}

Jag försökte flera gånger att flytta remmarna åt sidan -- men det hjälpte inte, om en minut gled de på nytt tillbaka.

Skjortan var genomvåt av svett och klibbade fast vid kroppen. Men vi åkte fortfarande framåt, framåt ... alla mina sinnen, alla mina tankar tycktes vara koncentrerade på benen.

-- Hugg i pojkar! Snart skall vi ta

-- говорил я своему взводу. -- Не подавайте виду пленным лахтарям, что вы устали. Пусть смотрят, как мы умеем ходить!

Так подбадривал я своих ребят. Мне казалось, что ноги мои разбухают все время, превращаются в чурбаны, на которые вплотную, как резиновые, насажены валенки. Рубахи наши были мокры от пота. И пот проступал через рубахи на мех полушубков. В самом деле, мех уже был настолько мокр от пота, что отдельные капли, стекая, собирались на краях полушубка и, медленно сочась, падали прямо в валенок.

Если бы мне кто-нибудь рассказал об этом, я бы не поверил, но теперь дело было не в том, верить или не верить, а в том, чтобы идти вперед во что бы то ни стало. Вперед!

Я увидел, что немного отстаю, нажал, оттолкнулся палками и в мутнеющем сумраке наступающего зимнего вечера чуть не наскочил своими лыжами на лыжи впереди идущего. Я всмотрелся.

<49>

-- Что с тобой, Аалто? -- спросил я, запыхавшись.

Маскировочный халат у него был разодран штыком, и, чтобы он не путался под ногами, Аалто его снял.

-- Что с тобой, Аалто? -- повторил я. -- У тебя весь полушубок покрыт льдом, ты весь оледенел. Что с тобой?

-- А ты посмотри, может, и сам не лучше! -- буркнул под нос Аалто.

Я снял с левой, пораненной руки варежку и стал ощупывать свой полушубок. Аалто был прав: мой полушубок был тоже покрыт ледяным покровом.

раст, sade jag till min pluton. Låt inte de fångna slaktarna märka att ni är trötta. Låt dem få se, att det är skillnad mellan dem och oss. Så uppmuntrade jag mina pojkar, men hela tiden tyckte jag, att mina ben svällde upp, att de oavbrutet blev tjockare och tjockare, tyngre och tyngre, till slut runda som tråklossar, på vilka filtstövlarna satt fastgjutna som gummistövlar.

Och att dessa tråklossar var våta kunde man ju förstå. Våra skjortor var också genomvåta av svett. Svetten trängde t o m igenom skjortorna ut i pälsarna. I själva verket var pälsarna redan så våta av svett, att det började droppa från pälskanten rätt ned i filtstövlarna.

Om någon skulle ha berättat något dylikt för mig, så skulle jag inte ha trott honom. Men nu spelade det ingen roll, om man trodde eller inte trodde. Nu var det viktigaste att gå framåt till varje pris. Bara framåt!

Jag märkte, att jag började bli en smula efter och tog ett par kraftigare tag med mina stavar, men i den tidiga vinterkvällens dunkla skymning höll jag på att köra rätt på den närmast framför åkande kamraten. Jag tittade efter, vem det var.

-- Vad är det med dig Aalto!? frågade jag andfådd.

Han hade ingen skyddskåpa på sig. Denna hade rivits sönder av en bajonett och för att den inte skulle trassla in sig i benen, hade Aalto tagit av sig den.

-- Vad är det med dig Aalto? upprepade jag. Pälsen din är ju alldeles höljd av is. Du är ju helt nedisad. Vad är det med dig?

-- Titta efter på dig själv. Du ser inte precis bättre ut! brummade Aalto.

Jag tog av mig vanten från den vänstra, sårade handen och började känna på pälsen. Aalto hade rätt: min päls var också helt nedisad och ishöljet knastrade, när man rörde

Почти у всех ребят образовались на полушубках ледяные корки. Пот, проходя через баранью кожу наружу, сразу остывал: его схватывал мороз. Ледяная корка на полушубках -- и пот, стекающий каплями по мокрому меху! и то и другое сразу!

И мы разгоряченной грудью вдыхали морозный воздух, рискуя с каждым глотком получить воспаление легких, и продолжали идти вперед в мокрых, обледенелых полушубках.

Мы шли по реке, и в сумерках наступающей ночи не было видно передовым товарищам, что местами, черт знает откуда, вода выходила из-под льда. Передовые проскочили эти опасные места, и за ними -- весь отряд.

Кто хоть раз в жизни надевал на ноги лыжи, тот поймет, что это значило.

Лыжи снизу быстро застывали; вода, попавшая на них, замерзала и, прилипая, тормозила движение. Комками прилипал снег, и они уже никак не хотели идти ни вперед, ни назад.

Легче идти по глубокому снегу пешком, чем на таких лыжах. И почти все мы въехали в воду.

Мы шли уже около пяти часов, и можно было сделать привал. Необходимо было немедленно остановиться: почистить лыжи. Антикайнен скомандовал остановку.

Мы направились к берегу. Захрустел валежник, застучал топор.

Я стал утаптывать снег, чтобы очистить место для костра, и,

vid det.

{58}

Nästan alla pojkar hade isskorpor på pälsarna.

Svetten trängde igenom fårskinnen, och när den kom ut i luften, frös den genast till is. Isskorpor utvändigt på pälsen -- svetten drypande på pälsens insida! Både det ena och det andra samtidigt!

I våra upphettade lungor drog vi med varje andedrag in den iskalla luften och riskerade varje ögonblick att ådra oss en farlig lunginflammation. Trots allt fortsatte vi alltjämt framåt i de tunga, nedisade pälsarna.

Vi gick längs floden och i den inbrytande nattens skymning kunde de kamrater som gick i täten inte se, att vattnet, tusan vet hur, trängde igenom här och där. De främsta löpte snabbt på skidorna över dessa farliga platser och efter dem följde hela bataljonen.

Den som någon gång i sitt liv har åkt skidor förstår, vad detta betydde.

Skidorna stelnade ögonblickligen, vattnet, som trängde igenom isen, frös ögonblickligen på skidorna, den klibbiga snön gjorde skidan ännu tyngre och bromsade åkningen. När ytterligare några snöklumpar frusit fast vid skidorna, var det omöjligt att gå vare sig framåt eller bakåt. Det är lättare att gå till fots i djup snö, än att åka på sådana skidor. Och nästan alla våra pojkar hade varit med skidorna i vattnet.

Vi hade nu gått omkring fem timmar och kunde ta en rast: för resten var det alldeles nödvändigt att nu ta en rast för att rengöra skidorna. Antikainen kommanderade halt.

Bataljonen stannade.

Vi gick upp till stranden. Det knastrade i vindfället. Yxorna svängdes med vana händer över torrstubbarna.

Jag började att med fötterna trampa ihop snön för att göra plats åt en

оглянувшись на реку, увидел несколько стоящих без движения фигур. Они опираясь грудью на палки, стояли молча, без признаков жизни, как замороженные статуи.

-- Лейно, узнай, в чем дело!

Лейно устало подошел к ним. Я видел, как он стал толкать эти замерзшие снежные бабы.

Они зашевелились, пошли к берегу.

-- Они спали стоя, -- сказал Лейно.
-- Палки в грудь -- и райские грезы. Спокойной ночи!
-- Привал большой, -- сказал, проходя мимо меня, Хейконен. -- Привести себя в порядок и отдохнуть!
<50>

Большой привал -- значит, можно развести ракатулет. Я не знаю, где бы еще, кроме дремучих лесов Суоми, разбивали ракатулет.

Ракатулет устраивают так. Валют два больших дерева, сдвигают их одно на другое. Предварительно на тех сторонах, которыми бревна соприкасаются, топором делают глубокие засечки, своего рода бахрому. Их поджигают.

Бревна горят медленно, сначала только тлеют, да и после нет такого яркого огня, какой бывает при обыкновенном костре. Но жар от ракатулета очень большой, за ним не нужно ухаживать все время, не надо каждую минуту подходить, подкладывать новые сучья, и сторает он медленно. Между шеренгами ракатулетов бывает порядком жарко даже в самую холодную ночь. Ночь действительно была холодной. Не меньше тридцати пяти градусов, по уверению Суси.

Большой привал.
Мы начали валить ракатулеты, набивать котелки снегом. Установили винтовки в козлы и стали очищать лыжи от налипших комьев снега.

Это работа очень кропотливая. Лыжи

lägereld. När jag råkade se mot floden såg jag några figurer, som stod fullkomligt stilla. De stödde sig med bröstet på skidstavarna och gav inte ett ljud ifrån sig. Inte ett livstecken. De stod precis som statyer.

{59}
-- Leino, se efter, vad det är med dem.

Leino gick trött fram till dem.

Jag såg hur han knuffade till dessa förstenade figurer, dessa beläten som stod där på skidorna. De började röra sig och kom upp till stranden.

-- De sov stående, sade Leino, lutande sig mot stavarna drömde de om paradiset. God natt!
-- Det blir ett långt uppehåll, sade Heikkonen åt mig, då han gick förbi. Sköt om er och vila ut!

Ett långt uppehåll -- det betyder att man kan göra upp en lägereld. Det gör man på följande vis: två nyfällda träd lägges med stammarna mot varandra. På på de sidor av stammarna, som berör varandra, gör man på förhand med yxan flera djupa hack, en slags frans. Dessa tänder man eld på. De brinner långsamt, först glöder de bara, men sedan brinner de med lika klar låg som vanliga lägereldar. Hettan från detta slags lägereldar är mycket stor, och man behöver inte pyssla om dem hela tiden, man behöver inte varje minut gå och lägga nytt bränsle på elden och de brinner ut mycket långsamt. Dessutom är det vanligt, att man inte endast gör en eld, utan flera stycken i rad, så att det bildas planmässigt ordnade eldkvadrater och mellan raderna av dessa brasor är det duktigt hett t o m den allra kallaste natt. Natten var verkligen kall: Susi påstod att det var minst 35 grader kallt.

Alltså -- ett långt uppehåll. Vi började göra i ordning lägereldar och fyllde matbackarna med snö. Gevären ställdes upp emot varandra. Och så började vi att skrapa skidorna rena från den fastfrusna isen och snömodden.

Det var ett ytterst otrevligt och

близко к огню держать нельзя: если они разогреются, то, когда станешь на них, снег под ними начнет таять и наливать.

Вот почему у нас в Суоми и в Карелии они стоят всегда в сенях.

Повозились уж мы с лыжами на этом привале!

От огня обледенелые полушубки стали топорщиться, корежиться.

Я поднял руку, чтобы обломить нависшую над ракатулетом ветку ели, и вдруг почувствовал, что в моей одежде что-то оборвалось, треснуло, и мне стало очень легко поднимать руку. Я снял балахон. Обледенелый полушубок мой треснул, покорежившись на стиге плеча. Рукав совершенно свободно теперь снимался отдельно от всего полушубка.

-- Я придумал, что надо делать, чтобы полушубки впредь не леденели,
-- сказал командир роты Карьялайнен.

Он стал выворачивать полушубок наизнанку и, вывернув, надел на себя. Такую же процедуру с полушубками проделали и многие ребята, и мы ходили мохнатые, как медведи.

Ночь предстояла очень холодная.

Концы пальцев холодели даже в рукавицах.
Лежа в снегу, я посмотрел вверх и через тяжелые от снега мохнатые ветки увидел большие северные звезды, опрокинутый ковш Большой Медведицы и мысленно стал проводить линию к Полярной звезде.

<51>

Я задремал.

Проснулся я от отчаянного жара -- мне казалось, что правая сторона моего тела, обращенная к ракатулету,

mödosamt arbete. Man får ju inte hålla skidorna för nära elden: om de uppvärms och du sedan spänner fast dem på fötterna, smälter snön och fryser återigen fast. Det är därför, som man i Finland och i Karelen alltid ställer skidorna i förstugan.

{60}
Vi hade ett sabla arbete med våra skidor vid detta rastställe!

Svetten hann torka, men av elden började de nedisade pälsarna att blötas upp, torka och krympa.

Jag sträckte upp armen för att bryta av en grankvist, som hängde rätt över elden. Då kände jag plötsligt, att det var någonting i kläderna, som lossnade och sprack. Det gick mycket lättare att sträcka upp armen. Jag tog av mig skyddskåpan. Min förut nedisade fårskinnspäls hade av värmen skrumpnat ihop vid axlarna och sprack nu vid påfrestningarna. Ärmen hängde fullkomligt lös ned från pälsen, och jag kunde dra den av armen, utan att ta av mig pälsen.

-- Jag har tänkt ut, vad man skall göra för att pälsarna inte skall bli nedisade, sade andra kompaniets kommandör, kamrat Karjalainen.

Han började vända ut och in på sin päls och drog den på sig avig. Samma procedur med pälsarna gjorde jag och många andra av pojarna, och vi gick sedan omkring och såg ut som björnar.

Ärmen hölls kvar vid pälsen tack vare skyddskåpan.

Natten såg ut att bli oerhört kall.

Fingertopparna började frysa i vantarna.
Liggande i snön tittade jag uppåt, och genom de snötyngda, yviga grenarna såg jag nordens stora stjärnor. Stora Björnens upp- och nedvända skopa. I tankarna drog jag en linje till polstjärnan.

Jag slumrade till, men väcktes av en oerhörd hetta -- jag tyckte att min kropps högra sida, som låg vänd mot lägerelden, var alldeles glödande medan den vänstra sidan kändes, som

раскалена донельзя, левая же сторона погребена во льду.
Я повернулся на другой бок и продолжал спать.

Так крепко спать, я думаю, мне больше никогда не придется.

Один раз, когда я повернулся с боку на бок, я увидел, как Лейно быстро вскочил с постели, устроенной из свеженаломанных веток, и, скинув полушубок, стал его топтать.

Он увидел мой полусонный, но, вероятно, очень удивленный взгляд и сказал:

-- Спалил полушубок головней...

Снов не было. Опять спине стало очень холодно. И я проснулся оттого, что кто-то положил руку на мое натруженное плечо. Я с трудом разлепил веки. Надо мной стоял испуганный товарищ Антикайнен.

Он бережно -- видимо, стараясь не разбудить -- переворачивал меня на другой бок, отдирая примерзшую к снегу полу моего полушубка.

Я видел, как он подозвал часового и приказал ему каждые четверть часа переворачивать спящих с боку на бок.

-- Чтобы не замерзали и не пригорали...

Так он заботился о нас, своих бойцах.

Конца их разговора я не слышал.

Но я заснул, не дослушав его.

И когда в другой раз я проснулся и открыл глаза, то увидел Армаса, укладывающегося у ракатулета.

Он выглядел постаревшим на несколько лет и очень похудевшим.

-- Опять, что ли, словил кого-нибудь в хвосте? -- спросил неожиданно

om den varit infrusen i ett isblock.

Jag vände mig om på andra sidan och fortsatte att sova.

Så hårt tror jag aldrig, att jag får sova igen.

En gång, när jag vände mig om, såg jag hur Leino hoppade upp ifrån sin bädd, som han hade tillrett av nybrutet granris, blixtnabbt drog av sig pälsen och började att trampa på den i snön.

{61}

Han såg min sömniga, men tydligen ytterst förvånade blick.

-- Jag brände hål på pälsen ...

Fortsättningen av vårt samtal kan jag inte erinra mig, ty jag somnade omedelbart.

Några drömmar hade jag inte.

En annan gång, när jag vände mig för att lägga den stelfrusna sidan mot elden, såg jag hur Kalle höll på att lägga sig vid lägerelden. Han såg ut, som om han blivit flera år äldre och hade magrat mycket.

-- Har du åter kommit på efterkälken och fångat in någon, frågade den

подошедший Антикайнен.
-- Мое время еще не ушло -- погоди,
словлю еще десяток-другой!
пробовал отшутиться Армас, но ему
явно это не удавалось.

Он снова отстал от отряда и только
что пришел.

-- Товарищ начальник, -- сказал он
Антикайнену, -- дозоры у нас слабо
смотрят: меня никто по пути не
остановил.

Командир пошел дальше -- осматривать
стоянку и проверять дозорных.

В своем опоздании Армас мог найти и
некоторую долю утешения. Увидев
разложенные костры, он вышел на
берег, пошел к ним напрямик и таким
образом не попал в воду, <52>поэтому
ему и не нужно было так возиться с
лыжами, очищая их. Но к чести Армаса
надо сказать, что это было последнее
его отставание.

Все остальные переходы он проделывал
так, что только опытный глаз мог
отличить в нем новичка.
Он прошел ускоренный курс подготовки
на лыжника. Во что ему это обошлось,
говорило его лицо, напряженное,
заострившееся, как у человека, долго
болевшего, и глаза, горевшие
странным блеском.

По-настоящему я понял, во что
обходился поход Армасу, лишь в
Челке.

Отряду же обучение Армаса едва не
стоило катастрофы при спуске перед
Пененгой.

***

Было еще только четыре часа ночи,
когда мы поднялись и вышли
вперед. Снова вперед!

Совсем темно.
Опять мы шли по реке.

Опять мой взвод шел посредине
отряда.

oväntat framdykande Heikkonen.
-- Min tid är ännu inte förbi. Jag
skall nog fånga ett par tiotal till!
försökte Kalle att skämta, men det
lät inte särskilt lyckat.

Han hade återigen blivit efter sitt
kompani och hade alldeles nyss kommit f

-- Kamrat befälhavare, sade han till
Heikkonen, vaktposterna håller inte
ögonen öppna. Det var ingen, som
hejdade mig.

Heikkonen fortsatte sin rond runt
lägret för att kontrollera
vaktposternas uppmärksamhet.

I sin försening fann Kalle en viss
tröst. När han fick syn på de
uppgjorda lägereldarna gick han upp
från isen och höll direkt kurs mot
lägret och undgick på detta sätt
vattnet på isen och behövde inte
skrapa ren sina skidor, som vi hade
fått göra. Men till Kalles ära måste
man säga, att det var sista gången
han blev efter mer än en timme. De
närmaste etapperna gick han så bra,
att endast det mest tränade öga
kunde se, att han var en nybörjare.
Han genomgick i verkligheten en
snabbkurs i utbildning till
skidlöpare. Men vad denna
utbildning kostade honom, därom
vittnade hans ansikte, som var spänt
och vasst, som hos en människa, som
länge varit sjuk, och hans ögon, där
en egendomlig glans syntes ...

Vad denna expedition överhuvudtaget
hade kostat honom, förstod jag först
senare.

Kalles utbildning till skidlöpare
höll nästan på att bli en katastrof
för hela bataljonen vid
nedförsbacken vid Pieningä.

{62}
Klockan var endast fyra på natten
när vi bröt upp och gick vidare.
Framåt igen!

Det var alldeles mörkt.
Vi gick åter längs floden.

Återigen gick jag med min patrull i
bataljonens mitt.

Вначале идти всегда казалось невероятно трудно. Ну, разве что заставишь себя сделать, и то через силу, шагов двести -- триста.

Ныли мышцы на ногах, на руках, мышцы живота. Болели натертые плечи, распухали ноги.

Но через сто-двести шагов делалось уже вполне понятным, что можно пройти больше.

Мышечная боль растекалась, рассасывалась.

Морозный воздух, пронизывая все тело, бодрил.

Да, пройти можно было гораздо больше, чем двести шагов. Пройти можно столько, сколько нужно, чтобы победить. Мы шли вперед по льду, отталкиваясь палками, оставляя глубокий след в рыхлой целине.

Снегопад прекратился.

Ясная, морозная луна освещала наш утренний путь.

На снег ложилась полоса -- лунная дорога, какая бывает на озерах.

Передовики стали внимательнее.

Заметив талую воду, они взяли курс на берег.

За ними пошел весь отряд.

Миновав это место, мы снова спустились на лед и пошли дальше. На этот раз передовики прозевали и с размаху влетели в талую воду, скрытую снегом.

Отряд остановился.

Мы выбрались на берег.

-- Остановки не будет! --
скомандовал звонким голосом товарищ Антикайнен. -- Они почистятся и

I början kändes det alltid oerhört svårt att åka.

Högst två- trehundra steg skulle man möjligen kunnat tvinga sig att åka. Benmuskulerna värkte, likaså arm- och bukmuskulerna. De sönderskavda axlarna sved, fötterna svällde upp. Filtstövlarna slets ut.

Men redan efter två-, trehundra steg visade det sig, att man kunde åka vidare.

Muskelvärken började att ge sig. Den domnade så småningom.

Den kalla luften trängde in i varje por och verkade uppfriskande.

Ja, vi kan åka mycket längre än tvåhundra steg. Vi kan åka så långt, som det behövs för att revolutionen skall segra. Vi åkte framåt längs floden, tog kraftiga stavtag, så att det blev djupa märken efter stavarna i den mjuka snön.

Snöfallet hade upphört.

Den silvervita, klara månen belyste vår morgontidiga väg.

Månskenet låg som en flod av ljus över snön, en väg av månstrålar, alldeles som på vattnet.

De som gick i täten, iakttog nu mera uppmärksamhet.

När de såg vatten på isen, satte de kurs mot stranden.

Bataljonen följde efter.

När vi hade kommit förbi den farliga platsen, åkte vi på nytt ned på isen och fortsatte längs floden. Men denna gång lät tätmännen lura sig och flög med full fart ned i vattnet, som doldes av den nyfallna snön.

Bataljonen stannade.

Vi åkte upp på stranden.

-- Det blir ingen rast! kommenderade kamrat Antikainen med sin klingande röst. De får rengöra sina skidor och

догонят.
Таким образом, мой взвод стал головным. Мы вышли на берег и уже больше не спускались на предательский лед реки.

Луна закатилась.

Рассвет подступал к отряду из-за каждого беличьего дупла, волчьей норы. Мутно-молочный рассвет. Мы шли.

Скоро должна быть деревня Челка. После Челки наш путь лежал уже прямо в Реболы, где, по всей вероятности, находился штаб фронта. Пленные говорили, что там триста лахтарей.

-- Матти, ты пойдешь со мной вперед, в разведку. И возьми с собой одного курсанта! -- сказал Антикайнен.

Я выбрал Лейно.

-- Метрах в двухстах от деревни останови отряд и, если будут выстрелы, окружи деревню, чтобы никто не мог проскочить! -- отдал приказ Карьялайнену товарищ Антикайнен.

Мы вышли вперед и через пятнадцать минут хода были у самой деревни.

Деревня, как и большинство карельских деревень, расположена у воды и окружена приземистыми банями. Мы обошли деревню задами. Ни над одной избой не развеялся белый флаг. Из нескольких труб поднимался уютный дымок. Протяжно мычала корова.

Женщина вышла на крыльцо, постояла, сбежала с крыльца, перешла улицу и исчезла. Несколько ребятишек возилось с огромной кудлатой собакой.

Никаких, даже отдаленных признаков лахтарей не было видно. Деревню война, казалось, обошла.

hinna upp oss sedan.
Sålunda blev min pluton återigen den främsta. Vi gick upp på stranden och aktade oss i fortsättningen för den förrådiska flodisen. Marschen fortsatte.

Månen försvann.

Gryningen tittade fram mot bataljonen bakom varje trädstam, ur varje ekorrbo, varje varghåla. En mjölkaktig, grumlig gryning. Vi åkte.

Snart måste vi vara framme i byn Tsoika. Efter Tsoika går vår väg direkt till Repola, där fiendens stab troligen var belägen. Fångarna hade ju sagt, att där skulle finnas en trupp på 300 vitfinnar.

-- Matti, kom med mig i förväg på rekognoscering och ta en av kamraterna med dig, sade Heikkonen.

Jag valde Leino.

Vi löpte iväg.

-- Låt kompaniet stanna 200 steg från byn, och om ni hör skottlossning, så omringa byn, så att inte en enda djävul kan slippa undan! lydde kamrat Antikainens order åt första kompaniets kommandör.

Efter femton minuters åkning var vi redan framme vid byn.

I likhet med de flesta karelska byar var den belägen nere vid en liten insjö och var omgiven av låga, timrade bastur. Vi gick runt byn. Ingenstans syntes en blå-vit flagga vaja över någon stuga. Ur några skorstenar steg en behaglig rök. En ko råmade utdraget.

En kvinna kom ut på förstukvisten, stannade, sprang nedför trappstegen, gick över bygatan och försvann. Några barn lekte med en väldig, luden hund på gatan.

Inte det ringaste tecken av slaktarna kunde märkas. Det såg ut som om kriget skulle ha gått förbi denna by.

-- Да, здесь, конечно, тоже никто нас не ждет, -- промолвил Антикайнен. -- Но мы все-таки здесь!

Для проверки мы выбрали самый крепкий, богатый на вид дом в деревне, где, конечно, остановились бы белые, и пошли к нему. Лыж снаружи не было видно.

Все было по-прежнему спокойно. Я постучал в дверь. Хриплый женский голос ответил мне по-фински:

-- Войдите!

-- Спасибо! -- отвечал я. -- нас трое.

И мы вошли через сени в горницу.

Горница была чисто прибрана, половики разостланы на сияющем чистотой полу. Покрытый сверкающей клеенкой стол, образ в углу.

Мы предусмотрительно сняли шлемы: откинули капюшоны так, что шлемы остались в капюшонах. Рослый, полноватый, неповоротливый мужчина встал с кресла при нашем появлении.

<54>

-- Здравствуйте! -- сказал Антикайнен.

Мужчина что-то промычал в ответ.

Из соседней комнаты, в которой топилась плита, раскрасневшись от жара, выскочила женщина лет тридцати пяти и затараторила:

-- Здравствуйте! Это мой муж. Он глухонемой. Как хорошо, что вы пришли к нам! Вы давно из Финляндии?

-- Позавчера! -- глухо ответил командир.

Я взглянул на него недоуменно. Он подмигнул и скривил угол рта мгновенной улыбкой:

-- Разве здесь никого из наших нет?

-- Jag, här är det naturligtvis inte heller någon som väntar oss, log Heikkonen mot mig. Men vi är i alla fall här!

För säkerhets skull valde vi ut det största och till utseendet förmögnaste huset i byn, där de vita naturligtvis skulle ha stannat, och begav oss dit. Inga skidor syntes till framför huset.

{64}

Allt var fortfarande lugnt. Jag knackade på dörren. En hes kvinnoröst svarade på finska:

-- Stig på!

-- Tack! svarade jag. Vi är tre.

Och så trädde vi genom förstugan in i rummet.

Inne i stugan var det rent och snyggt, med hemvävda trasmattor på det nyskurade golvet. På bordet låg en skinande vaxduk. Helgonbilder i hörnet.

Vi tog av oss mössorna på så sätt att när vi strök av oss kapuschongerna, lät vi mössorna bli kvar i dem. En storväxt, välgödd, otymplig karl reste sig upp ur en länstol vid vårt inträde.

-- God dag! sade Heikkonen.

Mannen mumlade någonting till svar.

Från sidorummet, där en eld brann i spisen, kom en kvinna i trettiofemårsåldern, alldeles röd i ansiktet av hetta och började att pladdra:

-- God dag! Det är min man. Han är döv. Så bra att ni kom till oss! Är det länge sedan ni kom från Finland?

-- I förrgår! svarade Heikkonen dovt.

Jag tittade oförstående på honom. Han blinkade och log menande mot mig.

-- Finns det inga av de våra här då?

-- Нет, нет... -- И женщина быстро перед глазами мужа задвигала пальцами: так разговаривают с глухонемыми.

Он сделал к нам шага два навстречу, ухватил руку командира, потом радостно стал пожимать мне руку, и живейшее удовольствие было написано на его заросшем кустами волос лице.

-- Он принимает нас за финских офицеров, -- успел шепнуть мне Антикайнен, в то время как глухонемой тряс руку Лейно.
-- Дорогая хозяйка, нам с дороги молочка бы выпить! -- обратился к хозяйке Лейно.
Через полминуты мы уже сидели за столом, покрытым сияющей клеенкой. Перед каждым из нас стоял кувшин с парным молоком. Приторный вкус молока и тепло горницы размаривали.

Хозяйка весело хлопотала у плиты в соседней комнате, что-то спешно для нас стряпая.

-- Пей в два горла, Лейно! Не скоро еще дождешься такого угощения, -- обтирая губы, сказал Антикайнен.

Лейно улыбался, хотел что-то ответить, но поперхнулся и закашлялся. Несколько капель молока упало на клеенку.
Хозяин, наблюдавший за нашей трапезой с почтительным восторгом, подскочил с полотенцем в руке и, предупредительно изогнувшись, быстро вытер с клеенки капли. Точно так же он вытер капли, оброненные мною и Антикайненом.

Финских офицеров в этом доме, очевидно, уважали.
Желая, наверно, еще раз подчеркнуть свою преданность им и ненависть к Советской власти, глухонемой подошел к комоду, покрытому кружевным ручником, выдвинул ящик, из ящика вытащил шкатулку, из шкатулки -- несколько советских знаков миллионного достоинства, выразительно плюнул на них, бросил на пол и стал изо всех сил топтать.

-- Nej, nej ... och kvinnan började snabbt att tala med mannen på dövstumsspråket.

Han gick oss två steg till mötes, grep Heikkonens hand och skakade sedan glatt hand med mig. En livlig tillfredsställelse kunde läsas i hans av ett buskigt skägg övervuxna ansikte.

-- Han tar oss för finska officerare, hann Heikkonen viska åt mig, medan den dövstumme höll på att skaka Leinos hand.
-- Bästa husmor, det skulle inte skada med litet mjölk efter den långa färden, sade Leino till henne. Efter en halv minut satt vi redan vid bordet, som var täckt av den skinande vaxduken. Framför var och en tronade en kanna med nysilad mjölk. Den härliga mjölksmaken och värmen i stugan gjorde mig sömnig. {65}
Kvinnan var ivrigt sysselsatt vid spisen i det angränsande rummet och höll på att laga i ordning någonting extra fint.

-- Drick med två strupar Leino, det dröjer innan du blir så här bra trakterad, sade Heikkonen och torkade sig om munnen.

Leino log, tänkte svara någonting, men fick mjölken i vrångstrupen och hostade till. Några mjölkdroppar stänkte på vaxduken.
Värden, som hade betraktat vår måltid, med underdånig förtjusning och glad hängivenhet, var inom en sekund framme vid bordet och torkade bugande bort mjölken från vaxduken med en handduk. Likaså torkade han bort de droppar, som jag och Heikkonen hade spillt.

Finska officerare åtnjöt synbarligen i detta hus all högaktning.
Den dövstumme, som tydligen ännu en gång ville visa sin tillgivenhet för oss och sitt hat mot Sovjetregeringen, gick fram till skåpet, som var täckt med en virkad duk och drog ut en låda, ur vilken han tog fram ett skrin. Ur skrinet tog han några sovjetsedlar av miljonvalör, spottade eftertryckligt på dem, kastade dem i golvet och

-- Погоди, я разделаюсь с ним! --
прошептал мне на ухо<55>Лейно и стал
медленно вытаскивать из кармана
ватных штанов бумажник.

На громкое шарканье мужа вышла из
соседней горницы хозяйка, подобрала
деньги и, взяв из рук мужа шкатулку,
бережно сложила их туда и вышла из
комнаты.

Лейно тем временем вытащил бумажник
из кармана и, разложив его на столе,
вынул хранимую им с 1918 года
финскую марку -- марку, выпущенную
Советом народных уполномоченных
Финляндии, с лозунгом: <<Пролетарии
всех стран, соединяйтесь!>> -- и те
подал ее кулаку.
Тот, увидев финские буквы, не
потрудились даже прочитать их
внимательно. Он, как полоумный,
запрыгал, поднес марку к своим
губам, стал ее целовать. Было
одновременно и смешно и противно.

-- Матти, -- обратился ко мне
командир, -- пойдй приведи отряд.
Я вышел и, надев лыжи, отправился к
батальону, который, как условлено,
должен был ждать результатов
разведки вблизи от деревни.

Дозорный наш окликнул меня.

-- Можно идти вперед! -- ответил я
ему на ходу и остановился, увидев
картину, подобную которой я, надеюсь
до самой смерти своей не увижу
больше.

Почти весь отряд спал, стоя на
лыжах, уткнув палки в грудь,
беспомощно опустив головы и руки. У
некоторых изо рта тянулась тонкая,
замерзавшая в воздухе слюна.

Мерное дыхание вырывалось из
утомленных грудей. Закрытые глаза,
беспомощно повисшие плетьюми руки
самых здоровых парней, каких только
мне пришлось встречать на моем
веку, показывали крайнюю степень

бörjade ursinnigt trampa på dem.

-- Jäkla skurk! viskade Leino i mitt
öra. Vänta, jag skall nog lära
honom! Och så började han långsamt
att dra upp plånboken ur fickan i
sina vadderade byxor.

Mannens högljudda trampande lockade
in kvinnan från grannrummet. Hon
samlade ihop sedlarna och vek
varsamt ihop dem, tog skrinet ur
mannens händer, lade sedlarna i
detta och tog med skrinet ut ur
rummet.

Under tiden hade Leino halat fram
sin plånbok ur fickan, lade upp den
på bordet, tog fram en finsk mark,
som han sparat sedan 1918, utställd
av Finska Folkkommisariernas Råd
med parollen »Proletärer i alla
länder, förena eder!« och räckte
denna mark åt kulaken.
Kulaken såg, att det var finska
bokstäver och gav sig inte ens tid
att uppmärksamt läsa igenom dem.
{66}Han började att hoppa som en
halvtokig, förde sedeln till
läpparna och kysste den. Det var
både löjligt och motbjudande på en
gång.

-- Matti, sade Heikkonen till mig,
gå och kalla hit kompaniet.
Jag gick ut, spände på mig skidorna
och åkte iväg till kompaniet, som
enligt överenskommelse skulle
avvakta rekognosceringens resultat i
närheten av byn.

Vaktposten hejdade mig.

-- Ni kan gå fram! svarade jag i
förbifarten och stannade, ty jag såg
en syn, vars like jag hoppas att jag
aldrig i livet mera skall behöva se.

Nästan hela bataljonen sov, stående
på skidorna med stavarna lutade mot
bröstit och hjälplöst hängande med
huvudena.

En jämn snarkning trängde fram ur
hundra uttröttade bröst. De slutna
ögonen, den jämna andningen, de
hjelplöst hängande armarna vittnade
om, att dessa pojkar, de kraftigaste
jag någonsin mött i mitt liv, var

утомления. Это подтверждалось полным отсутствием разговоров и шуток.

Даже командир роты с трудом удерживал себя от сна.
-- Товарищ комрот, деревня свободна, Антикайнен приказал идти, -- отрапортовал я и пошел обратно. Разбуженный отряд медленно последовал за мной. Когда я вошел в избу, Антикайнен и Лейно с аппетитом уплетали яичницу-глазунью. Я присоединился к ним, но едва успел отправить в рот блестящий от масла, янтарный поджаренный желток, в горницу вбежала девчонка лет двенадцати и бросилась прямо в кухню, к хозяйке. Несколько секунд за перегородкой был слышен приглушенный шепот.

Полногрудая хозяйка выпорхнула в нашу горницу, подбежала к окошку и, взглянув в него, замерла. Румянец быстро сошел с лица. Она подошла к глухонемому, дернула его за рукав и подвела к окну. Глухонемой замычал, и в этом мычании было что-то жуткое.

Я встал и взглянул в окно. По улице продвигался наш отряд. У многих были откинута капюшоны, и красные звезды сияли всей своей красотой.

Глухонемой обернулся к нам и залопотал что-то. Его лопотанье хозяйка перевела на финский язык:

-- Господа офицеры, в деревню вошли красные! Мой муж предлагает вам спрятаться у нас под полом, пока они не уйдут, или дождаться ночи.

-- Я очень тронут, хозяйюшка, вашим любезным предложением, -- спокойно отвечал Антикайнен, -- но мне нечего бояться этих красных, тем более что сам я их начальник.

И с этими словами он высвободил свой

uttröttade intill ofattbarhet. Den omständigheten, att varken samtal eller skämt hördes, bevisade mer än det mest noggranna förhör.

Till och med Antikainen hade svårt att hålla sig vaken.
-- Kamrat kommendör, byn är fri, rapporterade jag och åkte tillbaka.
Det väckta kompaniet åkte långsamt in i byn.
När jag kom in i stugan, höll Heikkonen och Leino på att med god aptit sluka en massa nystekta ägg. Jag gjorde dem sällskap, men knappt hade jag hunnit få den första, smördrypande äggulan i munnen förrän en tolvårig flicka kommer in i stugan och springer till husmor.

Några sekunder hördes dämpade viskningar från köket. Den fylliga husmodern rusade in i rummet och sprang fram till fönstret, tittade ut och stelnade till. Sedan gick hon långsamt och bleknande -- den av hettan i köket framkallade rodnaden försvann hastigt från hennes ansikte -- fram till den dövstumme, fattade honom i armen och ledde honom fram till fönstret. Hans ansikte återspeglade en obeskrivlig fasa.
{67}

På landsvägen kom vår bataljon åkande. Många hade kastat kapuschongerna bakåt och de röda sovjetstjärnorna lyste med all sin femuddiga skärpa. Den döve vände sig till oss och började att mumla någonting obegripligt. Vårdinnan översatte hans mumlande till ren vitfinska:

-- Herrar officerare, de röda har kommit in i byn. Min man föreslår, att ni skall gömma er under golvet hos oss till dess de röda går härifrån, eller invänta natten för att då lugnt rädda er från de röda banditerna.

-- Jag är mycket rörd av ert älskvärda erbjudande, min bästa vårdinna, svarade kamrat Heikkonen lugnt, men jag har ingenting att frukta av dessa »röda banditer«, i all synnerhet som jag själv är deras chef.

Vid dessa ord tog han mössan ur

шлем из капюшона и нахлобучил его на свою круглую светловолосую голову. Глухонемой, увидев красноармейский шлем на голове того, кого он считал финским егерским офицером, издал протяжный вопль, вопль отчаяния, и, весь изменившись в лице, сразу рухнул в стоявшее рядом с ним кресло.

В этом кресле, все в том же положении, безучастный ко всему, что творилось в комнате, не издавая ни одного звука, глядя прямо перед собой неподвижными глазами, он оставался все время, пока мы были в деревне.

***

Наши караулы уже оцепили деревню. Никто не мог из нее выйти без нашего ведома и раньше нас. Суси, доедая яичницу, записывал что-то в походный дневник отряда.

Его мучила мысль, что он не мог до сих пор переслать в штаб ни одного донесения, а там могли подумать, что отряд уже погиб.

Он также думал о том, что отряд не получает никаких из внешнего мира, да и получить их совершенно невозможно.

Сейчас, может быть, снова объявила войну нам панская Польша или японцы пошли через буферную Дальневосточную республику на Страну Советов, а мы здесь ничего этого и не знаем...

-- Матти, -- обратился ко мне Суси,
-- сколько километров пути ты отметил на карте за эти сутки?
-- Шестьдесят пять, товарищ адъютант, по линии полета птицы.
-- Ты забыл наши отступления по этой линии, извилистое русло реки, наши выходы на берег...

kapuschongen och tryckte den på sitt runda, ljushåriga huvud.
När den dövstumme fick se rödarmistmössan på huvudet på den, som han tagit för en finsk jägarofficer, uppgav han ett långt förtvivlat stönande. Hans ansikte förvandlades helt och hållet och han ramlade plötsligt ned i länstolen, som stod bredvid honom.

Och i denna stol blev han sittande, precis i den ställning som han fallit, oberörd av allt som hände omkring honom, utan att ge ett ljud ifrån sig och stirrande framför sig med stela ögon.

Våra vaktposter omringade byn och ingen kunde komma ut därifrån utan vår vetskap och tillåtelse. Kamrat Susi avslutade sin måltid på de stekta äggen och skrev ned någonting i bataljonens fältdagbok.

Susi besvärades av medvetandet om, att han ännu inte kunnat sända ett enda meddelande till stabledningen, kamraterna Rovio och Inno, och i staben kunde man tro att hela bataljonen gått förlorad, blivit tillfångatagen, skjutits ned eller att hela bataljonen blivit kvarhållen någonstans.

Susi tänkte också på att bataljonen ej fick det ringaste meddelande från yttervärlden, och att det var fullkomligt omöjligt att få sådana. {68}
Det kunde ju tänkas, att Polen på nytt hade förklarat krig eller att japanerna gått igenom buffertrepubliken i Fjärran Östern och anfallit sovjeternas land, och här visste vi ingenting om allt detta.

-- Matti, sade Susi till mig, hur många kilometer har du prickat av på kartan för detta dygn?
-- Fågelvägen, sextiofem kilometer, kamrat adjutant.
-- Du har glömt våra avvikelser från fågelvägen, flodens ringlande och våra ofta återkommande kringgående rörelser för att undvika vattnet på isen.

-- Тогда около ста, товарищ
адъютант.

Солнце сияло всюду, снежные искорки
золотились на улице, переливались
всеми цветами радуги и задорно
хрустели.

Было великолепное зимнее утро.

В комнату быстро вошел Антикайнен.
Он не взглянул на нас и не заметил
даже нашего присутствия.

Не раздеваясь, казалось в полном
изнеможении, он рухнул на хозяйскую
кровать. Рука его свесилась с
постели.

Суси, также не заметив появления
Антикайнена, продолжал делать записи
в своем дневнике. Услышав скрипение
пера, Антикайнен тихонько приоткрыл
глаза и только теперь заметил нас.
Тогда он стал шарить рукой по
постели и, сделав вид, что он что-то
искал здесь, медленно поднялся и как
бы про себя произнес:

-- Нет, не то.

И уже стоял перед нами снова
подтянутый, подобранный, боевой
командир. Видимо, даже и перед
друзьями стеснялся он показать свою
усталость. Таким уж он был.

***

Был большой, пятичасовой привал.

Ночью мы должны были снова выйти в
поход -- уже в район, где находился
неприятельский штаб. Ребята спали
вповалку на полу в избах. Лишь
некоторые счастливицы имели силы
добраться до полатей или сделать
себе подстилку.

Блаженное выражение полного отдыха
блуждало на лицах спящих.

Армас с одним курсантом забрался на
мягкую постель и спал без памяти.

Перед тем как улечься на соломе на
полу, я подошел и взглянул на
лежавшего с краю постели Армаса.

-- Då blir det omkring hundra
kilometer, kamrat Susi.

Solen sken och snön gnistrade som
guld på landsvägen.

Det var en härlig vintermorgon.

Vi tog en lång rast. Hela fem
timmar.

Vid ett-tiden skulle vi marschera
iväg igen -- nu till de områden, där
fiendens centrum var beläget.
Pojkarna sov huller om buller på
golven i stugorna. Det var endast
några få lyckliga, som hade krafter
att kravla sig upp i sängarna eller
ordna med madrasser åt sig. Ett
lycksaligt uttryck av fullkomlig
vila syntes i mångas ansikten.
Andra sov absolut koncentrerat.
Kalle låg och sov tillsammans med en
kamrat i kulakvärdinnans mjuka säng.

Innan jag lade mig ned för att sova
på halmen, som jag hade brett ut på
golvet, gick jag och tittade på
Kalle, som låg ytterst i sängen.

Он тяжело дышал, руки и ноги стибались и распрямлялись, пружиня, подобно тому как это бывает при лыжном беге. Лицо его было сосредоточенно, прерывистое дыхание вырывалось из груди.

Было ясно, что Армас шел на лыжах и во сне.

Двигая руками и ногами, он задевал своего соседа по постели. Но тот спал так крепко, что, казалось, ничто не в состоянии было разбудить его.

В тот же день, в начале второго, мы снова вышли в путь -- вперед, на Реболы.

<58>

Глава седьмая
Мы захватываем Реболы.
Я снова иду в разведку.

Небо было черное, как и стволы мачтовых сосен, когда вокруг луны показались кольца северного сияния. Они не походили сейчас на изображения северного сияния в хрестоматиях и учебниках географии -- они не были разноцветными. Тусклый желтовато-белый свет освещал их как будто изнутри.

Луну окружили два огромных концентрических светящихся кольца. Потом ночь их размыла, и остались опять холодная огромная небесная пустыня и наш маленький отряд, идущий через лес, перелески, рощи, опушки, долины, лесные речки, по твердому насту и по разрыхленному снегу -- все вперед и вперед...

И казалось, что мы идем так бесконечно, и начало похода, еще такое недавнее, совсем потерялось в таких уже далеких мирных и невозвратных днях, что даже и вспомнить трудно, были ли когда-нибудь такие дни. И трудно было подумать о том, что будет, когда поход окончится (черт подери, как натирает ремень!). И разве может он окончиться, а снега, растаяв, обнажить топкие болота Карелии?

Han andades djupt och armarna och benen krökte sig och rätade ut sig, alldeles som han ännu höll på att åka skidor. Hans ansikte var spänt och hans bröst hävdades av de djupa, jämna andetagerna. Armarnas och benens muskler spändes och slappnade av i långsam takt.

Det var tydligt att Kalle åkte skidor även i sömnen.

När han rörde armarna och benen knuffade han sin sängkamrat. Men denne sov så hårt, att ingenting i hela världen tycktes kunna väcka honom.

Samma dag, strax efter klockan ett, marscherade vi åter iväg -- framåt mot Repola!

{69}

SJÄTTE KAPITLET

Himlen var mörk liksom masttallarnas stammar, när norrskenet började att spraka i en ring omkring månen. Det var inte alls likt det norrsken, som är beskrivet i läro- och läseböckerna i geografi. Det var inte olikfärgat. Ett matt gulvitt ljus liksom strömmade ut inifrån norrskenet.

Månen var omgärdad av två väldiga, koncentrisk, lysande ringar. De förbleknade långsamt i natten och kvar blev endast den kalla ödsliga nattrymden och vår lilla bataljon, som gick genom skogen, över släntor, skogshyggen, dalsänkor, skogsbäckar, ibland över hård skare och ibland genom lös snö, men alltjämt framåt, alltjämt framåt ...

Det föreföll som om vi redan hade gått en hel evighet och expeditionens början hade redan sjunkit i glömska. De fredliga och oåterkalleliga dagarna i kasernen föreföll alldeles överkliga. Det var svårt att ens tänka sig att det någonsin funnit sådana dagar, som inte dominerats av de oändliga snövidderna. Det var till och med svårt att tänka sig, hur det skulle bli, när vår expedition hade tagit slut (djäkla rem att skava!) -- och

Мы шли... Рядом со мной -- Лейно. После Челки в снегах был сделан еще один привал. Отряд приближался к Реболам. Антикайнен распорядился обойти Реболы, чтобы приблизиться к деревне со стороны финской границы, откуда нас меньше всего можно было ожидать.

Предстоял жаркий бой.

Отряд шел по склону к озеру.

Мы с Лейно остановились на минутку и пропустили лыжников. Я молча смотрел на товарищей. Перед тем как оттолкнуться палками и пойти вслед за другими, Лейно сказал мне:

-- Вот смотрю я на ребят и думаю: если бы я сам не был в отряде, а так, случайно очутился в эту секунду на склоне и увидел наших курсантов, идущих как сейчас, молча, в этих белых балахонах, в свете луны по льду озера, я бы испугался и, будь я человеком суеверным, подумал бы, что идут привидения, тени людей.

И действительно, отряд в лунном свете на озере напоминал процессию призраков.
<59>

-- Но только твои привидения, Лейно, слишком по-человечески, по-зверски даже дышат!

Сильные выдохи и вдохи, сопение нарушали ночную тишину зимнего озера.

Мы шли все вперед. Лейно мне говорил:

-- Я уже однажды сделал на лыжах

kan den överhuvud taget ta slut? -- det var svårt att tänka sig, att dessa snömassor skulle smälta och att Karelens ändlösa kärr åter skulle träda fram i dagen.

Vi åkte och bredvid mig gick Leino. Vi åkte och efter Tsoika hade vi ännu en rast ute i snövidderna. Bataljonen närmade sig Repola. Antikainen gav order om att gå runt Repola för att vi skulle kunna närma oss byn{70}från den finska gränssidan, varifrån man minst av allt kunde vänta oss.

Vi beredde oss på en het strid.

Leino gick bredvid mig.

Bataljonen åkte nedför en sluttning mot sjön.

Leino och jag stannade en minut och lät de övriga gå förbi. Vi stod i sluttningen. Jag tittade tigande på mina kamrater, och just innan vi skulle staka iväg nedför sluttningen efter de övriga sade Leino till mig:

-- Jag står och tittar på pojkarna och tänker ... Om jag inte var med i bataljonen, utan av en tillfällighet just nu hade råkat komma till denna sluttning och fick syn på våra pojkar, åkande som nu, tigande, i dessa vita skyddskåpor, i månskenet åkande ut på sjöns is, så skulle jag bli rädd, och om jag var en vidskeplig människa, så skulle jag kunna tro att det var spöken eller människoskuggor.

Och verkligen -- bataljonen, som i månskenet åkte över sjön, påminde om en medeltida spökprocession.

-- Men dina spöken, Leino andas alltför människolikt, ja nästan som djur!

De djupa in- och utandningarna och flåsandet, ett slags rosslande andning var det enda, som störde den vinterklädda sjöns nattliga tystnad.

Vi åkte vidare. Leino sade:

-- Jag har en gång förut gjort en lång skidfärd. Men då var jag

глубокий рейд. Но тогда я был совершенно одинок и рядом со мной не было ни одной родной души... Я был захвачен под Выборгом в плен лахтарями и случайно приговорен не к расстрелу, а к десятилетней каторге. Меня вместе с другими тридцатью тысячами товарищей продавали в рабство в германские колонии, в Африку. Если бы я уважал их законы, то сидел бы и поныне в каменном мешке и не пошел бы в этот рейд. Но я уважаю только такие законы, которые помогают бить лахтарей, и поэтому, когда представился случай, я бежал из тюрьмы. Ты знаешь, что в каторжных централах ворота широко открываются только внутрь и выйти нелегко. Но я вышел...

Нас, арестованных, переводили в другую тюрьму.

На двадцать человек было четыре конвоира. Я уже заранее стоворился с товарищами, и они сделали так, как было условлено.

По дороге через лес -- в пяти километрах от тюрьмы -- два товарища поспорились и начали драться.

В драку ввязались еще двое. Конвоиры бросились разнимать дерущихся. Воспользовавшись этой суматохой, я, перепрыгнув через обочину, пустился наутек в лес.

Вдогонку мне раздалось несколько выстрелов, но в сумерках за деревьями не так-то легко попасть. Бежать же за мной конвоиры не решились, боясь, что тогда разбегутся и все остальные арестанты.

Разумеется, я пошел сразу же в другую сторону, а не в ту, куда меня вели под конвоем. Потом я сошел с дороги в лес, изменил направление и

fullkomligt ensam och hade inte en enda bekant själ vid sidan. Jag blev tillfångatagen av slaktarna alldeles vid Viborg och händelsevis inte dömd till arkebusering -- en amerikans journalist var närvarande vid rättsförhandlingarna -- utan till tio års tukthus. Jag och 30.000 andra kamrater skulle säljas som slavar till de tyska kolonierna i Afrika.[8] Om jag hade respekterat lagarna, så hade jag ännu idag suttit i något av slaktarnas stenhelveten och inte kunnat vara med i denna expedition ... Men jag lyder bara sådana lagar, som hjälper till att slå ned slaktarna, och när det därför yppade sig en möjlighet, rymde jag från tukthuset. Du vet att i tukthusen öppnas de breda portarna bara inåt, och att komma ut var inte lätt. Men jag kom ut och till skogs ...

-- Tre veckor vistades jag i närheten av fängelset, övernattade i höstackar. Kamraterna hämtade kläder och en smula mat åt mig. Hösten var långt liden och vintern började att kännas i kroppen, och så följde jag vägarna österut. Jag gick endast nattetid och försökte sova på dagarna långt från vägen. Det var fuktigt i ladorna. En gång i dagningen kom en länsman fram till

снова вышел на дорогу. Я пошел по ней на восток. Шел ночью, спал днем в стороне от дороги. В обочинах было сыро. И однажды на рассвете ко мне подошел полицейский <<Ваш документ!>> -- <<Сейчас...>> Я стал делать вид, что вытаскиваю из кармана паспорт, вытащил давно просроченный членский билет союза строителей (я ведь каменщик) и сунул ему под нос.

Он наклонился, чтобы разглядеть, и в ту секунду, когда он читал, наверно, слова <<Профессиональный союз рабочих...>>, я изловчился и сделал ему нокаут под нижнюю челюсть. Он не успел прийти в себя -- я ведь не стоял над ним, как арбитр, отсчитывая секунды, -- как я уже отнял у него <60>револьвер и, выстрелом ранив его в ногу, чтобы он не мог побежать за подмогой, оттащил его подальше от дороги.

На сутки, по крайней мере, он был для меня неопасен. С револьвером я чувствовал себя лучше; этот маузер у меня и по сей день...

-- Я предпочитаю наган, -- сказал я, ощупывая свой безотказный револьвер.

-- Вскоре я стал на лыжи, тоже добытые таким способом, который не поощрило бы благотворительное общество разведения канареек, а судья -- тем более, -- продолжал свой рассказ Лейно, -- и пошел на восток.

Я шел семнадцать дней и перешел границу в Олонецком районе. Дальнейшие мои приключения тебе, Матти, отлично знакомы, но никогда до сих пор я не думал, что проклятые плечи могут так болеть от потертости.

...Было уже два часа.

Пришли разведчики, несколько разочарованные: по их словам, в деревне Реболы не наблюдалось не только неприятельских крупных сил,

mig.

-- Får jag se era papper!

-- Strax ... jag låtsades som om jag höll på att ta upp passet ur fickan, drog fram en för länge sedan ogiltig medlemsbok i Byggnadsarbetarförbundet -- jag är murare -- och satte den under näsan på honom ...

Han böjde sig ned för att titta närmare på boken och i samma sekund, som han antagligen läste orden »Arbetarnas Landsorganisation« passade jag på tillfället och slog honom knock-out med ett knytnävsslag på käken. Han hann inte kvickna till -- jag stod inte lutad över honom som en ringdomare för att räkna sekunderna -- förrän jag redan hade tagit av honom revolvern och sedan jag med ett skott hade gjort den ena av hans nedre extremiteter obrukbar, drog jag honom längre upp i skogen.

Nu var han åtminstone ofarlig för mig under det närmaste dygnet. Med revolvern i fickan kände jag mig bättre till mods. Denna mauserpistol har jag i förvar ännu idag.

-- Jag föredrar revolverar av Colt-modell, sade jag och lade handen på min aldrig klickande revolver.

-- Snart åkte jag på ett par skidor, vilka jag skaffat på ett sätt, som med säkerhet inte skulle godkännas av något »Sällskap för välgörenhetens ordnande« och naturligtvis ännu mindre av en domare. Så fortsatte jag min färd, men inte västerut som nu, utan mot öster.

{72}

Jag åkte i sju ton dagar och klarade mig över gränsen till Olonetz-området. Mina senare äventyr känner du ju mycket väl till, Matti, men aldrig förut har jag trott att de förbaskade axlarna kan göra så ont av skavsår ...

Klockan var redan två.

Rekognosceringstruppen kom tillbaka -- en smula missbelåten: enligt deras ord fanns det inga större fientliga styrkor i byn, ja, inte

но даже постов.

Все это противоречило и нашим предположениям, и показаниям пленных, и желанию уничтожить неожиданным налетом центр.

Оторванные от всего мира мы не знали, что в те дни противником у Андроновой горы был почти уничтожен красный батальон с трехдюймовками.

Мы находились в очень глубоком тылу.

Антикайнен решил послать вторую разведку.

Отряд остановился в лесу.

Чтобы не привлекать ничего внимания, костра не раскладывали.

Было очень холодно.

Начиналась карельская таежная вьюга. Снег набился за шиворот, ветром его швыряло в глаза. Плевком шлепался на снег уже ледышкой.

За хлопьями бурана в черноте январской ночи в двух шагах нельзя было отличить человека от сугроба, наметенного около ели.

Вьюга заносила лыжный след через несколько минут после того, как он был проложен. Разведчики долго не возвращались.

В свисте резкого ветра мне слышалась отдаленная стрельба. Неужели наша разведка завязала и погибла?

Может быть, мы еще можем спасти ее, а стоим без движения здесь, в глухом лесу, и замерзаем без всякой пользы для дела!

Антикайнен обошел отряд; за ним шел Хейконен. Он сказал мне:

ens vaktposter utställda.

Detta var ju fullkomligt tvärt emot våra beräkningar och emot fångarnas berättelser, tvärt emot vår önskan att med ett enda slag få göra slut på den sovjetfiendliga rörelsens stab. Ja, fanns det överhuvudtaget en sådan rörelse?

Isolerade från hela världen som vi var, visste vi inte, att fienden i dessa dagar i närheten av Andronov-bergen nästan helt hade förintat en röd bataljon.

Vi var långt bakom fiendens front. Antikainen beslöt att sända ut ytterligare en rekognosceringspatrull.

Bataljonen stannade i skogen.

För att inte väcka någon som helst uppmärksamhet gjorde vi inte upp några eldar.

Det var ytterst kallt.

En snöstorm bröt ut i den karelska skogen. Snön kröp ned innanför halslinningen, täppte igen ögonen och när vi spottade, slog saliven som isbitar mot snön.

I denna satans snöstorm, som rasade i den becksvarta januarinatten, kunde man inte på två stegs avstånd se skillnaden mellan en människa och snödrivorna, vilka lade sig vid varje ojämnhet och varje träd.

Snöstormen sopade igen skidspåren ett par minuter efter det vi hade gjort spåren. Rekognosceringspatrullen lät vänta på sig.

Genom den skarpa vindens tjut tyckte jag mig höra avlägsna gevärsskott. Har verkligen vår rekognosceringspatrull råkat i ett bakhåll, och gått förlorad? Vi skulle kanske kunna rädda dem, och vi står här orörliga i den vilda skogen och fryser, utan att göra någon nytta för vår sak!

{73}

Antikainen gick runt bataljonen. Hack i häl efter honom kom Heikkonen. Han sade till mig:

<61>

-- Если через двадцать минут разведка не придет, мы налетаем на деревню.

Я пытался пробуравить тьму метельной ночи, бросавшей в глаза острый, колючий снег. Мне даже казалось, что я вижу очертания деревенской колокольни.

-- Развертывайся! -- дал уже команду Хейконен, когда неожиданно, как бы вырос из наметенных сугробов, появились разведчики.

Они отрапортовали, что никаких следов неприятеля ни в деревне, ни около нее не замечено.

Разведчики обошли почти все избы, прошли даже по главной улице и ничего подозрительного не обнаружили.

Весь отряд разбился на три колонны и, каждую секунду остерегаясь попасть в заранее устроенную засаду, пошел в деревню.

<<Теперь бы теплую русскую печь или хоть полати в курной избе, но только в закрытом помещении!>> -- мечтал я, с трудом передвигая ноги.

Сведения разведчиков о полном отсутствии в деревне врагов произвели на нас неожиданное действие. Я и еще многие ребята, которые последние километры шли на нервах, сразу размагнитились.

Почувствовалась непреодолимая, свинцовая усталость в ногах, мешок за плечами стал в десять раз тяжелее, и потертость плеч чувствовалась сильнее, чем ожоги.

Я задремал на ходу. Как это случилось?

Помню лишь сквозь дымку обрывающегося полусна, как я лежу на

-- Om inte rekognosceringspatrullen är tillbaka om tjugo minuter, så stormar vi byn.

Jag försökte att se genom det snöstormsfyllda mörkret, men de sylvassa snöflingorna stack i ögonen, så att tårarna rann. Jag tyckte mig se konturerna av byns klockstapel.

-- Skyttelinje! kommenderade Heikkonen, när rekognosceringspatrullen oväntat, som vuxen ur de stora snödrivorna, stod framför oss.

Patrullen rapporterade, att de inte funnit det ringaste spår av fienden, varken i byn eller i dess närhet. De hade gått runt så gott som alla stugor. De hade till och med åkt genom byns huvudgata, men de hade inte sett ens en skymt av några slaktare.

Hela bataljonen, uppdelad på tre kolonner åkte in i byn och vi väntade varje ögonblick att råka in i ett bakhåll.

-- Det skulle allt vara bra att ha en varm, rysk ugn att krypa upp på, eller åtminstone laven i ett rökpörte, bara det vore tak över huvudet -- fantiserade jag, medan jag med största svårighet rörde mina dödströtta ben.

Rekognosceringspatrullens meddelande, att det inte fanns minsta tillstymmelse till fiender i byn, hade en oväntad verkan. Jag och många andra av pojkarna som under de sista kilometrarna hållit oss uppe med nervernas hjälp, förlorade med en gång all kraft.

Vi kände plötsligt en oövervinnelig trötthet i fötterna, ryggsäckens tyngd på axlarna blev med en gång tio gånger svårare, och skavsåren på skuldrorna kändes värre än om det skulle ha varit brännsår.

Och jag slumrade till under åkningen -- jag minns inte, hur det gick till.

Jag kommer bara som i en dröm ihåg, hur jag plötsligt lade mig i snön

снегу и хочу спать, помню
наклоненное надо мной круглое,
скуластое лицо Армаса, иссеченное
мелкими, острыми снежинками.

-- Матти, вставай! Надо идти --
выспаться успеешь в Реболах. Так ты
замерзнешь.

Я иду, помогая себе лыжными палками:
подбородок мой то и дело ударяется о
ремень винтовки. Никакие усилия не
могут расклеить моих плотно
слепившихся век. И я отчасти даже
доволен этим. В уши мне рвется свист
вьюги, и я шепчу себе:

-- Матти, самое главное -- дойти.
Дойти -- самое главное в этом деле,
Матти... Отстанешь -- замерзнешь
наверняка или тебя загрызет волчица.
Плохо бывает, Матти, когда грызет
волчица: сначала один палец, потом
другой, потом всю руку -- и
доберется до сердца...

И так, в полусне, шел я на
лыжах. Так всадники спят в своих
седлах, на секунду раскрывая глаза,
когда оступится конь.
62>

Как мы вошли в деревню, не помню.

Разведчики были правы: лахтарей в
деревне не оказалось.

Помню свои отрывочные мысли:
<<Почему почти не видно местных
жителей?>>

Помню свое удивление перед
колокольней. Она была совсем не
такой, какой я ее представлял
издали, и совсем, и совсем в другом
конце деревни. Как мы разместились
по избам и как я заснул -- тоже не
помню.

Один раз, очнувшись, как от бреда
при тяжелой болезни, я увидел около
ребят жирного человека в поповской
рясе -- он что-то пел, стоя над
спящим Лейно в мигании слепо горящей
лучины. Он повернулся к командиру
роты и стал его о чем-то умолять.

och ville sova. Jag kommer ihåg
Kalles runda, knotiga ansikte, när
han böjde sig ned över mig. Hans
ansikte var som sönderhackat av de
små sylvassa snöflingorna.
{74}

-- Matti! Stig upp! Du måste
fortsätta! Du får sova ut i Repola,
om du ligger här förfryser du.

Jag åkte, stödjande mig på
skidstavarna. Hakan stötte mot
gevärsremmen. Ingen makt i världen
kunde ha öppnat mina slutna
ögonlock. Delvis var jag tacksam
därför. Jag hörde bara stormens
tjut och jag viskade till mig själv:

-- Matti, huvudsaken är att komma
framåt. Att komma fram -- det är
huvudsaken, Matti ... om du blir
kvar -- så kommer du med all
säkerhet endera att förfrysa eller
att dräpas av en varg. Det brukar
vara mycket otrevligt, Matti, när
vargarna biter: först ett finger,
sedan ett till, sedan hela handen
och så upp till hjärtat ...

Så åkte jag halvsovande på skidorna
som en ryttare sover i sadeln,
öppnande ögonen en sekund, när
hästen stiger fel.

Hur vi kom in i byn, minns jag inte:

Pojkarna i rekognosceringspatrullen
hade rätt.
Det fanns inga vitfinnar i byn.

Jag kommer ihåg mina strödda tankar:
varför syns det knappast en enda
invånare i byn? Jag kommer ihåg,
hur förvånad jag var över formen på
klockstapeln.

Den visade sig vara av en helt annan
typ och placerad på en helt annan
plats i byn, än jag hade tänkt mig.

Och sedan sov jag tydligen som en
berusad.

En gång vaknade jag och såg som i
feberyrsel bredvid pojkarna en tjock
figur i prästkåpa -- han stod lutad
över Leino och sjöng någonting vid
skenet av ett blinkande och
halvslocknat torrvedsbloss. Han
vände sig till plutonchefen Grön och
började att klagande titta någonting

Потом я опять провалился в бездонный сон. И, проснувшись опять на секунду, -- должно быть, уже около рассвета, -- увидел человека с длинными волосами, в поповской рясе, храпевшего на полу в обнимку со спящим Армасом.

Проснулся я от резкой боли в плече. Передо мной стоял товарищ Хейконен и похлопывал меня легко по плечу.

-- Что, и у тебя плечо стерто? -- Он покачал головой.

Было уже совсем светло. Буран прошел, и свет холодного солнца, проникая сквозь замерзшее окно избы, ложился на пол ярко-желтыми квадратиками.

Левое плечо мое было натерто до крови.

За ночь рубашка присохла, и отдирать ее было очень больно.

-- Я помогу тебе, дам хорошую мазь, -- обратился ко мне человек в рясе. -- Ты только дай мне рюмочку спирта.

Это был действительно местный поп, человек противный и неповоротливый, как черепаха, и такой же, казалось, безвредный. Он был уверен, что нет такой армии, которой он не мог бы продать свои молитвы. Но, впрочем, больше всего ему хотелось выпить. Как он узнал, что курсантам выдали по фляге спирту, -- это его тайна, но только явно было одно, что, как его ни гони, он не отойдет от нас, пока мы не дадим ему выпить.

av honom.

Sedan sjönk jag åter i dvallik sömn. För en sekund vaknade jag åter -- det var tydligen redan i daggryningen -- och såg en person med långt hår och prästkåpa, som låg på golvet och snarkade med armarna om den lika ljuvligt sovande Kalle.

Utan att känna mig det ringaste förvånad fortsatte jag att sova.

Jag vaknade av en skarp smärta i axeln. Framför mig stod kamrat Heikkonen och klappade mig lätt på axeln. Jag rusade upp och kunde inte hålla tillbaka en grimas av smärta.

-- Har du också skavsår på axeln? frågade kommandören och skakade på huvudet.

Det var nu alldeles ljust.

Snöstormen hade bedarrat och den kalla vintersolen lyste in genom det frostiga fönstret och formade en ljusgul kvadrat på golvet.

Min vänstra axel var så sönderskavd att den blödde.

Under natten hade blodet torkat och det gjorde mycket ont, när jag avigt drog skjortan av skavsåren.

-- Jag skall hjälpa dig och ge dig en bra salva, sade mannen i prästkåpan inställsamt. Du behöver bara ge mig ett glas sprit, bara en enda klunk.

Det var verkligen prästen i byn. Det var en motbjudande människa, klumpig som en sköldpadda och som det tycktes lika ofarlig som en sådan. Han var övertygad om att det inte fanns en sådan armé, som han inte kunde sälja sina förböner åt. Bönerna struntade han förstås också i -- han ville framför allt ha brännvin. För en sup skulle han sälja både Gud, far och mor, ja även sig själv åt djävulen. Hur han fått reda på att kamraterna fått med sig var sin flaska sprit -- det är hans hemlighet. Ett var säkert, hur vi än skällde på honom, så skulle han inte lämna oss förrän vi gett honom några klunkar sprit.

Спирт почти весь уже вышел. Благодаря ему мы могли похвастаться малым числом обмороженных пальцев, носов, ушей. Растирать спиртом замерзающие руки и лицо было иногда необходимо, а тут канючил еще этот пьяный попик.

Я спирта ему не дал и чудодейственной мази не получил.

Синий шрам на плече и по сей день очень интересует моего семилетнего сына Лейно, названного так в память погибшего товарища.

Но тогда шрам был багрово-красным и сочился кровью. Кожи на стертом месте плеча уже не было, открытое мясо натирало суровое полотно рубахи. Так было не у одного меня. Мне было, пожалуй, еще легче, чем другим: у меня были в целости ноги -- ни одной кровавой мозоли и ни одной дыры в валенках.

-- Ты хорошо спал всю ночь, Матти, -- сказал мне командир. -- Теперь ты пойдешь в большую круговую разведку. Лахтари ушли из деревни часов за пять, за шесть до нашего вступления; их было триста человек.

Штаба здесь нет уже очень давно. Некоторые говорят, что он находится в Кимас-озере, другие -- что поблизости, в одном из окрестных селений.

Жителей в селе тоже почти нет.

Часть мобилизована лахтарями в бандитские отряды, часть угнана с лошадьми в порядке гужевой повинности, а другие -- среди них много женщин -- попали на лесоразработки.

Реки отсюда текут в Финляндию, и вот

Spriten var nästan slut. Tack vare spriten kunde vi skryta med att vi hade få förfrusna fingrar, näsor och öron. Det var ibland nödvändigt att med sprit gnida de kroppsdelar, som höll på att förfrysas, och nu kom den där fyllkajan till präst och tiggde och bad.

Ingen sprit fick han av mig, och inte heller fick jag någonting av hans helbrägdagörande särsalva.

Det blåa, djupa ärrret, som ännu idag syns efter mina skavsår, intresserar ofta min sjuåriga son, Leino, som fått namn efter min förlorade kamrat.

Men då var skavsåren blodröda, och det rann blod ur dem. Det var inte bara jag som hade sådana ärr.

{76}
Jag skulle nästan kunna säga, att jag hade det lättare än de övriga: jag hade mina fötter fullkomligt oskadade -- inte ett enda blodigt skavsår och inte ett enda hål på filtstövlarna.

Det avskavda stället på axeln var alldeles hudlöst, och skjortans grova tyg gned mot köttet.

-- Du har sovit bra hela natten, Matti. Nu skall du åka ut på en längre rekognoscering. Slaktarna lämnade byn ungefär fem eller sex timmar innan vi intog den -- de var trehundra stycken.

-- Det var länge sedan staben fanns här. Somliga säger att den befinner sig i Kiimasjärvi, andra att den finns någonstans här i närheten, i någon av de närmaste byarna.

-- Det finns knappast några invånare här i byn.

-- En del är mobiliserade av slaktarna till deras banditavdelningar, en del har mobiliserats tillsammans med sina hästar för att fullgöra tjänst i trängen, och andra -- bland dem många kvinnor -- har satts till skogsavverkningsarbete.

Floderna här rinner till Finland.

лесопромышленники всю стараются, чтобы к весне заполучить лес ценой пяти пальцев. Это все, что удалось узнать от оставшихся жителей,

В какую сторону ушли отсюда лахтари, неизвестно: следы их замела вчерашняя буря.

Мы будем здесь сутки. Радиус твоей разведки невелик -- пятнадцать километров. Так что, когда ты возвратишься, мы еще будем здесь. Можешь идти.

И я пошел, оставив часть поклажи в избе.

За мной увязался попик. Он просил дать ему глотнуть хотя бы полрюмочки, обещал за глоток фунт хлеба.

Это было очень кстати: накануне вечером, в лесу, ожидая исхода разведки, я сжевал последнюю сухую корку, и из всего запаса оставалось несколько кусков пиленого, вернее -- спрессованного сахара, немного кофе и пять-шесть глотков спирта. У других ребят с пищей было не лучше. Приходилось на поясах прокалывать новые дырки.

У населения Ребол давно уже ничего не было.

<<Карел кору ел>> и без вмешательства лахтарей, теперь же почти ничего не осталось, чтобы подмешивать к коре.

Лишь полные клюквой и брусникой бочки в избах да дичина говорили о том, что до весны, может быть, как-нибудь удастся протянуть местным крестьянам.

Поэтому предложение попа было очень кстати. Он дал мне два фунта хлеба, но, как полагается, обжулил и отпил из фляги три глотка.

***

Och nu försöker skogspatronerna att få sitt timmer avverkat till våren så gott som gratis. Det är allt, som vi lyckats få veta av de få kvarvarande invånarna.

-- Det är obekant åt vilket håll slaktarna gick härifrån, deras spår har sopats igen av gårdagens snöstorm.

-- Vi stannar här ett dygn. Ditt rekognosceringsområde är inte stort -- radien är 15 kilometer. När du kommer tillbaka är vi ännu kvar här. Nu kan du åka.

Jag åkte, lämnande en del av packningen kvar i stugan.

Prästen hängde efter som en kardborre. Han bad mig ge honom åtminstone en halv sup och lovade att för denna klunk ge mig ett skålpund bröd. Det var inget dåligt förslag: kvällen förut i skogen, medan vi väntade på rekognosceringspatrullens återkomst, hade jag ätit upp min sista, torra brödkant och av hela matförrådet hade jag kvar bara ett par dammiga sockerbitar, en smula kaffe och ungefär 5-6 klunkar sprit. De andra pojkar hade det inte heller bättre ställt med matvarorna. Man fick lov att göra nya hål i svångremmen --{77} och detta under ett så ansträngande arbete, som vi hade utfört. Befolkningen i Repola hade på långa tider inte haft någonting.

Karelarna var vana att äta barkbröd, även innan slaktarna kom dit, men nu, sedan dessa hade plundrat befolkningen i på bara benen, fanns det nästan ingenting kvar att blanda barken med. Endast de fyllda tunnorna med lingon och tranbär i källarna och viltet i skogarna, vittnade om, att bönderna kanske på något sätt skulle kunna dra sig fram till våren.

Därför var prästens förslag mycket lämpligt. Han gav mig två skålpund bröd, men han lurade mig naturligtvis och tog tre klunkar ur flaskan.

Spriten gjorde honom ännu mera talträngd, och han gick bredvid mig, ända tills vaktposten stannade

<64>

Я шел в разведку на северо-запад,
вдоль по берегу.

Солнце освещало мой путь.

Белый маскировочный халат хорошо
скрывал меня от непрошенных взглядов.

<<Если бы я не знал, что иду по этой
тропе, то сам бы себя не заметил>>,
-- подумал я.

Но здесь концы моих лыж уткнулись во
что-то твердое, черневшее из-под
снега. Я пригляделся, палкой сбил
снег.

Передо мной, несомненно, лежал труп;
вблизи от него распростерлись еще
два изуродованных тела.

Это было в двух километрах от
деревни. Черепа у всех были
проломлены -- казалось, обухом
топора. У убитых брюки были
спущены, сапоги сняты.

Трупы застыли на морозе, и поэтому
трудно было разобрать, давно ли они
лежат.

Надо было идти дальше.

Я налег на палки.

Отдых одной ночисказывался.

Так я шел полчаса спокойно, без
всяких встреч, но вскоре услышал
внизу по реке женский голос,
напевавший заунывную финскую

honom.

Vägen ut ur byn var stängd för alla,
som inte kände till lösenordet, och
prästen hade naturligtvis inte fått
reda på något lösenord.

Jag gick på rekognoscering i
nordvästlig riktning längs stranden.
Floderna rinner härifrån till
Finland.

*

Solen lyste på min väg.

Den vita skyddskåpan skyddade mig
mot nyfikna blickar.

-- Om jag inte visste, att jag åker
denna väg, så skulle jag inte kunna
se mig själv, försökte jag skämta
för mig själv.

Min skidspets stötte mot något hårt,
svart föremål, som låg under snön.

Jag tittade närmare efter och
skrapade bort snön med skidstaven.

Otvivelaktigt hade jag framför mig
ett lik. I närheten av detta lik
låg ännu två människoliknande
föremål.

Det var endast två kilometer från
byn. Alla hade inslagna huvudskålar
-- troligen var de dräpta med en
yxhammare. De mördade hade byxorna
neddragna och stövlarna var
försvunna.

{78}

Liken var stelfrusna och det var
därför svårt att avgöra, om de hade
legat här en längre tid. Men allt
tydde på, att de hade legat här
minst några dygn.

Jag måste fortsätta min färd.

Jag började att ta kraftigare
stavtag för att få bättre fart. En
natts vila visade sina verkningar.
Men det var tydligt, att jag inte
skulle få fullgöra mitt uppdrag utan
oväntade möten.

Jag hörde en kvinnoröst nere vid
floden. Hon sjöng en melankolisk
finsk vaggvisa -- samma som våra
mödrar sövt oss med i vår tidiga

колыбельную песню, такую, какой убаюкивали нас наши матери в раннем детстве. Я остановился на секунду.

По льду замерзшей реки навстречу мне шла женщина.

Она несла в руках сверток, который укачивала и пыталась согреть своим дыханием. За ней, цепляясь за подол, дыша на свои пальцы, всхлипывая, тащился мальчик лет десяти.

-- Стой! Куда?

-- В Реболы! -- закричала женщина. -- Неужели же мне до конца жизни моей не попасть в Реболы? Дитя совсем замерзнет! -- И она ткнула мне под нос сверток.

Это действительно был укутанный младенец. Меня поразило, что пар дыхания не поднимался из его рта. Было никак не меньше тридцати градусов. Солнце отражалось в каждой снежинке.

Плакавший мальчик, увидев меня, притих на минуту.

-- Лахтари вы, вот кто! -- сказала мне женщина.

-- Что произошло?

В ответ она начала всхлипывать. Она, казалось, была не в своем уме.

-- Выехали из Кимаса в Реболы, в гости к сестре, и вот на рассвете встретился мне отряд лахтарей. Отняли лошадь, сбросили меня с детьми с саней, повернули их в другую сторону и сами на них уехали. А у меня мальчишка уже совсем замерз, -- и ткнула пальцем в мальчика, который снова при<65>нялся всхлипывать.

-- Слава богу, этот успокоился! -- Она кивнула на сверток.

barndom.

Jag stannade en sekund.

På isen kom en kvinna gående mot mig.

På armarna bar hon ett bylte, som hon vaggade och försökte värma med sin andedräkt. Efter henne släpade sig en tioårs pojke, som höll sig fast i kjolfållen och blåste i sina blåfrusna fingrar och snyftade.

-- Stanna! Varthän?

-- Till Repola! svarade kvinnan. Skall jag inte få komma fram till Repola, innan jag dör? Barnet kommer att frysa ihjäl för er skull - och hon stack byltet under näsan på mig.

Byltet visade sig verkligen innehålla ett litet lindebarn. Det slog mig, att det inte kom någon andedräkt ur hans mun, och att det likväl var minst trettio graders kyla. Solen gnistrade i varje snökorn.

När pojken fick syn på mig tystnade hans gråt.

-- Slaktare är ni! Det är just vad ni är! sade kvinnan. Och jag är inte rädd. Du kan få skära ihjäl mig också.

-- Vad har hänt?

Istället för att svara började hon snyfta.

-- Jag gav mig iväg från Kiimasjärvi till Repola. Skulle dit för att hälsa på min syster, som skulle få ett barn. Och i daggryningen mötte jag ett kompani slaktare. De tog hästen och släden, kastade mig och barnen i snön, vände åkdonet och åkte iväg åt motsatta hållet med min häst och min släde. Pojken min är nu alldeles förfrusen. Hon visade på pojken, som återigen började snyfta.

{79}

-- Men Gud vare tack, nu har den här lugnat sig. Hon nickade mot byltet.

Я наклонился над ним. Ребенок был, по-моему, мертв.

-- Сколько до Ребол?

-- Не меньше восьми километров...

-- Иди сюда, -- поманил я мальчишку,
-- дай руки!

Он протянул мне ручонки. Пальцы его начинали уже коченеть. Я вылил последние капли спирта из фляги и стал растирать руки мальчугана.

Сначала он даже заревел bataljonen. от боли. Мне надо было продолжать свой путь, и женщина, вымаливая у господ тысячи благословений на голову доброго лахтаря, побрела, с трудом вытаскивая ноги из снега, к оставленной мной деревне. Я шел дальше, и с каждой секундой мне становилось яснее, что младенец, которого убаюкивала эта женщина, был мертв.

Уже наступали сумерки, когда я услышал в глубоком отдалении человеческие голоса и удары топоров, подобные стуку дятла.

Я стал осторожно пробираться на звук.

Вскоре за деревьями я заметил людей и, спрятавшись за широкий ствол вековой сосны, стал наблюдать.

Люди (по их полушубкам, финским ножам, валенкам можно было сразу определить, что это местные крестьяне) подрубили сосны, валили лес, очищали стволы от веток.

Делали они это нехотя, не торопясь.

Несколько поодаль, у костра, стояли два человека с винтовками.

Они резко выделялись среди работающих по одежде и выправке. Серое сукно шинелей и фуражки,

Jag böjde mig ned över byltet. Efter vad jag kunde se, var barnet redan dött.

-- Hur långt är det till Repola?

-- Det är minst åtta kilometer.

-- Kom hit, sade jag åt pojken,
Räck mig dina händer!

Han räckte mig händerna. Hans små fingrar hade redan börjat stelna av kylan. Jag höllde de sista spritdropparna ur fältflaskan och började att gnida pojkens händer.

I början skrek han av smärta. Jag måste fullfölja mitt uppdrag och kvinnan, som nedkallade välsignelser över den vänlige »slaktaren«, stapplade iväg, med möda släpande sig fram i den djupa snön till byn, som jag hade lämnat. Jag gick vidare, och det blev mig för varje sekund allt klarare, att spädbarnet, som kvinnan hade vaggat i sin famn, redan var dött.

Det började redan att skymma, när jag mitt i den djupa skogen hörde avlägsna människoröster och ljudet av yxhugg, som liknade hackspettens dova hackande i trädstammen.

Försiktigt började jag att gå i riktning mot ljuden.

Snart såg jag i fjärran enstaka personer och gömmande mig bakom en bred tallstam, började jag att studera dem. Människorna (på grund av deras pälsar, finnmössor och filtstövlar, kunde jag genast fastställa, att de tillhörde traktens bönder) märkte tallar, fällde skog, kvistade träden och staplade upp dem.

De arbetade mycket långsamt, som det tycktes mig, motvilligt och utan brådska.

Lite längre bort vid en lägereld stod två personer med gevär i händerna.

De skiljde sig skarpt från de arbetande både till klädedräkt och sätt. De grå kapporna och mössorna

похожие на шапки егерей, выдавали их.

Я был так близко, что великолепно слышал, как один из них насвистывал неизвестный мне мотив.

Я запомнил этот веселый мотив, и, перенятый мною со свиста, он после отлично высвистывался и Армасом, и Лейно, и Антилой, и другими курсантами.

Здесь же были и землянки для работающих.

<<Ах так! Хотите сплавить в Финляндию и дальше, в Англию, наш трудовой карельский лес? Не пройдет номер, не пропустим! Тоже хозяйева нашлись!>> -- думал я, глядя на раскрывшуюся передо мной картину.

В мою голову даже и такая мысль заползла: не подстрелить ли мне из моего прикрытия двух охраняющих егерей и не выскочить ли после этого к работающим крестьянам, объявив, что я вестник красных, передовик, и приказываю им мобилизоваться против лахтарей.

Но я вспомнил параграфы устава о разведке, своем задании, о том, что, если<бб>хоть кто-нибудь из врагов узнает о движении нашего отряда, все дело может погибнуть.

Это удержало меня от ложного шага.

Запомнив все, что видел, я повернул обратно.

Я не хотел прокладывать особый, свой лыжный след, по которому меня могли бы догнать, если бы заметили, и неожиданно пустить в спину пулю.

Нашел чужой след и пошел по нему.

Это была счастливая мысль, потому что след был проложен, по всей вероятности, десятником на работах.

Сделав тридцать -- сорок шагов, я

av jägarmodell förrådde dem.

{80}

Jag var så nära dem, att jag mycket väl hörde hur den ene av dem visslade en för mig obekant melodi.

Jag lade denna muntra melodi på minnet och visslade den sedan, så att även Kalle, Grön och de övriga kamraterna lärde sig den riktigt bra.

Här fanns även jordkulor för de arbetande.

-- Banditer, ni vill transportera de karelska arbetarnas skog till Finland och sedan längre bort! Det skall inte ske, det kommer vi inte att tillåta. Det är väl trevliga besökare ni fått! tänkte jag när jag såg denna föga uppbyggande syn.

Även en annan tanke dök upp i mitt huvud: Om jag skulle skjuta ned de bägge jägarna från min undångömda plats och sedan jag skjutit dem stiga fram till de arbetande bönderna och förklara att jag är en budbärare från de röda -- en av förtruppen -- och uppmana dem att gå med oss mot slaktarna. Men jag erinrade mig instruktionens paragraf om spaningstjänsten, min bestämda uppgift, att det kanske fanns många fiender i någon av jordkulorna och att om bara en enda av fienderna får reda på vår bataljons rörelser, kan hela fälttåget och vår truppstyrka gå förlorat. Allt detta avhöll mig från att göra ett fel.

I det att jag i huvudet inpräntade allt det jag sett, åkte jag tillbaka.

Jag ville inte åka upp ett eget skidspår, på vilket de vita skulle kunna hinna upp mig, ifall jag blev upptäckt, och sedan oväntat skicka en kula i min rygg.

Jag träffade på ett gammalt skidspår och fortsatte i detta.

Det var en lycklig ingivelse, ty spåret var troligen lagt av skogsavverkningsförmannen.

När jag åkt 30-40 steg tillbaka från

увидел лежащую в снегу книжку в синей обложке. Она могла сослужить службу в разведке. Я поднял ее. Это были незаполненные бланки расписок в получении заработной платы лесорубами акционерной финской компании <<Гутцейт>>. Незаполненные бланки говорили гораздо больше, чем хотелось бы этой солидной фирме.

<<Эта штука мало поможет в оперативной разведке, -- подумалось мне. -- На уроках политграмоты она пригодится больше>>.

Других приключений на обратном пути со мной не случилось, и я шел спокойно и даже не особенно торопился, как будто на дальней прогулке.

***

Я шел по снегу и, глядя на кончики лыж, вспомнил, как в юности попались мне три томика Джека Лондона. С каким нетерпением ждал я конца рабочего дня, чтобы бежать к себе в каморку и погрузиться в чтение.

Какими необычайными и невозможными казались подвиги и герои этих книг и как хотелось хоть на минуту походить на них!

А сейчас я иду один, почти у Полярного круга, через далекий лес.

И такие же трудные морозы, и такие же ночевки в лесу на снегу, и куда более быстрое движение без помощи собачьих упряжек -- все те же самые трудности, только вдобавок за каждым стволом сосны, может быть, спрятаны и поджидают меня вражеские снайперы. Их заветная мечта -- уничтожить все, что мне дорого, за что дрался я на многих фронтах, уничтожить и меня самого; а я вот иду как ни в чем не бывало, и все это необыкновенно просто.

avverkningsplatsen, fick jag syn på en i snön liggande bok med blå pärmar. Den kunde kanske vara till nytta för rekognosceringen. Jag tog upp den. Boken innehöll oanvända kvitton på lön för skogsarbete, utfört åt finska skogsbolaget Gutzeit.[9] De inte ifyllda kvittona be{81}rättade betydligt mer, än vad den höga firman hade önskat.

-- Denna sak betyder inte så mycket för den operativa spaningen, tänkte jag, den passar bättre för våra lektioner i politisk grundkunskap.

Några vidare äventyr upplevde jag inte på återvägen. Jag gick lugnt och ledigt och gjorde mig till och med ingen brådska. Jag låtsades som om jag var ute på en vanlig skidtur.

*

Medan jag åkte mina jämna glid och tog kraftiga stavtag, kom jag osökt att erinra mig, hur jag i min ungdom fick tag i tre böcker av Jack London och med vilken spänning jag inväntade arbetstidens slut för att kunna springa upp i min vindskupa och fördjupa mig i läsningen av dessa äventyrsböcker.

Så ovanliga och överkliga syntes mig hjältarna och deras dåd i dessa äventyrsböcker och hur gärna ville man inte likna dem åtminstone för en kort minut.

Och nu går jag ensam nästan uppe vid polcirkeln genom en fjärran skog ...

Och lika svår köld hade jag, likadana nattläger på snön i skogen, och mycket snabbare rörde jag mig utan hjälp av hundspann -- det var likadana svårigheter, men därtill kom, att bakom varje tallstam, var kanske några av fiendens bästa skyttar gömda och väntade på mig. Deras högsta önskan är att förstöra allt, som är mig kärt, som jag har slagits för på många fronter, och att förintä även mig själv -- och jag går här, som om ingenting skulle ha hänt och allt ser så ovanligt enkelt ut. Ovanligt enkelt. Och om inte{82}den förbaskade smärtan i axeln hade varit, så hade allting varit i sin ordning.

Вот я даже и засвистеть бы мог, если бы не опасность: было уже темно, и пуля найти меня могла только по этому свисту.

<67>

Джек Лондоновские парни богатели, как черты, от таких своих приключений и подвигов, а мы? Те, кто из нас вернутся, -- вернутся такими же парнями, какими вышли из школы в этот рейд. Но им будет принадлежать Карельская республика, и Украинская, и все Советское отечество!

***

Ясная январская полночь стояла над Реболами, когда меня окликнул стоящий в дозоре Армас.

-- После рапорта пойдешь и выпишься. Утром уходим, -- сказал он мне. -- Брусники с клюквой и мяса на твою долю я уже взял.

Что и говорить, Армас любил поесть! Ел он, когда было что, очень аппетитно.

Жаль, ему не досталась крынка с молоком у немного кулака.

Я доложил обо всем, что разведаль, товарищу Антикайнену.

Сразу за мной пришли в избу командира разведчики со стороны Колбас-озера и Емельяновки.

-- Штаб неприятеля, очевидно, в Кимас-озере. Туда мы выходим на рассвете. Всему местному населению сообщите, что нас полтысячи и что мы -- только передовой отряд, за которым движется еще несколько полков. Про трупы у реки я уже знаю. Это члены волостного исполкома, убитые лахтарями, и товарищ Юстунен, школьный учитель, финн, коммунист, -- его взяли из школы во время занятий в классе и застрелили в лесу. Но с нами так легко не

Jag kunde ju till och med vissla en liten stump, om inte den faran hade funnits att en kula kunde träffa mig på grund av visslingen. Och för övrigt kunde endast en vissling avslöja mig, för nu var det alldeles mörkt.

Jack Londons pojkar blev rika som fan av sådana här strapatser, men vi? De som kommer levande tillbaka från detta fälttåg, kommer tillbaka precis likadana, som när de drog ut, men då kommer hela den Karelska republiken, Ukrainiska republiken och hela Sovjet-fosterlandet att tillhöra dem!

*

Det var nu alldeles mörkt. Den klara midvinternatten låg över Repola, när Kalle, som stod på vakt, anropade mig.

-- Efter rapporteringen skall du gå in och lägga dig. Tidigt i morgon bitti bryter vi upp, sade han åt mig. Jag har tagit undan lingon, tranbär och kött för din räkning!

Det var ju ingen hemlighet att Kalle var en stor älskare av mat. Kalle åt med god aptit, i synnerhet när det fanns läckerheter på bordet. Det var synd att han inte fick en kruka mjölk hos den döve kulaken.

Jag rapporterade allt vad jag hade sett till kamrat Antikainen.

Omedelbart efter mig kom de spanare, som varit i riktning mot Kolvasjärvi och Emeljanovka, in i stugan till bataljonschefen, som ännu inte fått en blund i ögonen.

-- Fiendens stab befinner sig tydligen i Kiimasjärvi, dit vi åker iväg i dagningen. Meddela hela ortsbefolkningen, att vi är 500 rödmister och att vi endast är förtruppen. Efter oss kommer flera regementen. Om liken vid floden har man redan meddelat mig. Det är medlemmarna i socknens bonderåd, som mördats av slaktarna, och kamrat Juntunen, skolläraren, finsk kommunist. De tog honom direkt från en pågående lektion i skolan och

справиться. -- Антикайнен выпрямился во весь рост, и тень, колеблемая тусклым пламенем, закачалась на потолке и стенах избы. -- С нами так легко не разделаешься!... Иди, Матти, спать, -- обратился он ко мне.

-- Можешь идти, Матти.

На крыльце стояли два мальчика. Она вопросительно посмотрели на меня.

-- Идите, идите, ребята! -- стал прогонять их старик сторож.

Но один из мальчиков решился и подошел ко мне:

-- Мы хотим тебе, товарищ начальник, рассказать про нашего учителя. -- Ребята очень волновались. -- Двадцать первого ноября мы занимались в школе. Был урок арифметики. Мы дошли уже до самых дробей. Учитель наш, Юстунен, только начал объяснять нам про дроби, как вдруг в класс вошли пять мужиков с ружьями. Там был Осип Сергеев из Лув-озера... (Luvajärvi)
<68>

-- И Алексей Васильевич из Березовского-наволока, -- вставил второй мальчик. -- И еще главный их -- Александр Никитич из Челмужи. Все кулаки. Они сказали учителю: <<Ты коммунист>>, взял его с собой и увели, и уроков с тех пор у нас уже два месяца нет. На чем остановились, на том и стоим...

-- Да погоди же! -- продолжал рассказ первый мальчик. -- Вечером мы пошли вдвоем снова в школу. В школе арестованных держали. Мы попросил, чтобы нас пропустили к учителю, потому что мы ему табаку покурить принесли. Он очень обрадовался, когда увидел нас, и сказал, что его теперь, наверно, заберут лахтари, и просил не забывать его, навещать и передавать привет другим ребятам.

На другое утро мы пришли навестить его, но сторож сказал, что арестованных увели в другую деревню. Мы пошли сзади по следам. Скоро мы услышали, как стреляют в

dödade honom utan vidare. Men oss blir de inte av med så lätt -- och Antikainen reste sig upp i sin fulla längd. På grund av det fladdrande ljuset tycktes hans skugga dansa runt på stugans väggar och uppe i taket. -- Oss blir det inte så lätt att göra upp med! Gå och lägg dig, Matti, sade han till mig. Kvinnan, som du mötte, blev tokig, när hon övertygades om att hennes barn frusit ihjäl. Du kan gå, Matti.

лесу. Мы перепугались и побежали домой. На третий день мы снова пошли по следу и увидели, что учителя нашего убили. Он лежал за бревном, и там было еще двое убитых. Я целый месяц один боялся в темноте оставаться, а другие ребята не верили, что убили учителя, но в ту сторону леса боялись идти. Мы тебя, начальник, проведем туда завтра. Теперь у нас занятий ведь нет.

-- Не надо, я уже видел сам, --
ответил я ребятам и вышел из школы.

На крыльцо поднимался другой разведчик-курсант. Он шепнул мне радостно:

-- С юга подходят к Реболам части южной оперативной колонны наших войск! Они скоро займут село.

Я пошел в избу, где расположился мой взвод.

Почистив лыжи и приготовив снаряжение к утреннему походу, я улегся на солому.

Укладываясь, я увидел на полу большое пятно -- доски пола обуглились в середине избы и были совсем черны.

Лейно проснулся и подвинулся, чтобы уступить мне местечко рядом с собой.

-- Почему пол горел, Лейно, не знаешь?

-- Как не знать! Хозяйка говорила. Лахтари хлеба требовали, и один из них разложил костер на полу и угрожал сжечь избу, если не выдадут пуд муки.

Хозяйке пришлось последний пуд отдать. Вот какие дела...

И мы заснули.

När jag kom ut ur stugan, där staben var inkvarterad, kom en annan spanare uppför trappan. Han viskade glatt till mig:

-- Söder om Repola kommer den sydliga flanken av vår arméfördelning marscherande. Den kommer snart att inta byn.

Jag gick in i den stuga, där min pluton var inkvarterad.

Någon av pojkarna hade troligen gett efter för prästens enträgna böner och prästen låg nu med lycklig uppsyn på laven och snarkade med vidöppen mun. Dödfull ...

Efter att ha torkat av skidorna och sett om min utrustning för morgondagens avmarsch, lade jag mig ned på min av halm tillredda bädd.

När jag lade mig, fick jag syn på en stor fläck på golvet, där golvbräderna var förkolnade i mitten av stuggolvet.

Leino vaknade och makade på sig för att ge mig plats bredvid honom.

-- Varför har det brunnit i golvet?
Har du reda på det Leino?

-- Jo, naturligtvis! Bondgumman har berättat att slaktarna krävde bröd och en av dem gjorde upp eld på golvet och hotade med att bränna ned stugan om de inte ögonblickligen fick ett halvt kilo bröd. Och hon var tvungen att ge banditerna sitt sista mjöl. Så har det gått till.

Och vi somnade.

Если бы не ныли натертые плечи при поворачивании с боку на бок, то всем моим друзьям я пожелал бы всегда так крепко и глубоко спать, как я спал тогда.

Очнулся неожиданно -- как бы вынырнул из глубокого сна. Почти весь отряд был готов к выходу.

Лейно рядом с нами не было.

-- Где Лейно?

-- В соседней избе -- повивальной бабкой!

-- Как?

Выстроив взвод и отдав команду об отходе вслед за вторым и третьим взводами, я забежал в соседнюю избу.

В первой, совершенно разоренной горнице сидела женщина, та самая, которую я встретил вчера на пути. Волосы ее были распущены. Она сидела в тулупе, но босиком, и не отвечала ни на одно мое слово.

Из соседней комнаты раздался вдруг раздражающий душу вопль, но женщина будто и не слышала его.

Она продолжала напевать колыбельную. И сразу вслед за воплем я услышал в соседней комнате голос Лейно:

-- Ну, милая, крепись, крепись! Скоро, должно быть, все пройдет... Крепись, дорогая!

Я вошел в соседнюю комнату. На пороге меня встретил и не узнал мальчишка, которому я вчера оттирал спиртом руки. У него был испуганный вид, глаза его блестели в полутьме.

На кровати металась мучимая предродовыми схватками молодая женщина. Крупные капли пота выступили на ее лице.

Лейно держал в руке кружку с водой:

-- Выпей глоток, милая! Хлебни глоток, может, лучше станет...

Drömmar hade jag inte under dessa dagar. Om det inte hade gjort så ont i den sönderskavda axeln varje gång jag vände på mig, så skulle jag önska alla mina vänner att alltid ha en så djup sömn.

Jag vaknade plötsligt, liksom dök upp ur den djupa sömnen. Nästan hela bataljonen var redan färdig för avmarsch.

Leinos plats i ledet var tom.

-- Var är Leino?

{84}

-- Han är barnmorska i grannstugan!

-- Vad?

Sedan plutonen ställt upp sig och jag gett order om avmarsch efter första och andra plutonerna, sprang jag in i grannstugan.

I det första, fullständigt utplundrade rummet satt en kvinna, densamma som jag igår hade mött på vägen. Håret var utslaget, hon var klädd i fårskinnspäls men var barfota och svarade inte ett enda ord. Från det intilliggande rummet hördes plötsligt ett hjärtslitande skrik, men kvinnan satt, som om hon inte hade hört det. Hon fortsatte att mumla sin vaggvisa. Och strax efter skriket hörde jag Leinos stämma i andra rummet:

-- Nå snälla ni, försök att vara stark. Snart är allt över ... Håll er lugn!

Jag gick in i rummet. På tröskeln mötte mig pojken, som jag igår hade värmt fingrarna åt, men han kände inte igen mig. Han såg uppskrämd och uppskakad ut och ögonen glänste i vintergryningens svaga ljus.

I sängen låg en ung kvinna, vridande sig i födslovåndor. Stora svettdroppar syntes i hennes ansikte.

Leino höll en mugg med vatten i handen.

-- Drick lite. Ta en klunk, kanske det lindrar ...

-- У него вид был растерянный.

Первый раз приходилось выступать ему в роли повивальной бабки.

Мальчик со страхом и любопытством следил за всем, что происходило.

-- Лейно, мы уходим, -- сказал я.

-- Матти, я не могу оставить так бедную женщину. Разрешите мне задержаться на полчаса, на час. Я догоню отряд. Ведь на лыжах я хожу не хуже Армаса, -- попытался он шутить.

Но громкий вопль страдающей женщины прервал его слова.

-- Ладно, догоняй! -- крикнул я товарищу, быстро выскочил на улицу и пошел за отрядом.

<<Нервы, что ли, испортились у меня, что не могу выно<70>сить криков роженицы?

Ведь это -- обычное дело>>.

И чтобы немного успокоить себя, я стал насвистывать мотив, подхваченный мной вчера у лахтаря. Так я поравнялся с Армасом.

И мы пошли рядом.

Глава восьмая
Без дороги в лесах. В тылу неприятеля. Идем вперед.

Мы снова шли без дорог по глубокому снегу, через труднопроходимый лес.

Опять шуршание поднимаемого лыжами снега, опять обильный пот, прошибающий даже полушубки, опять

Han såg också bortkommen ut.

Det var första gången han var tvungen att agera barnmorska.

Pojken följde med nyfikenhet allt vad som försiggick.

-- Leino, vi bryter upp nu, sade jag.

-- Matti, jag kan inte lämna den arma kvinnan på det här sättet. Låt mig stanna en halvtimme, eller högst en timme. Jag hinner nog upp bataljonen. Jag är ju inte sämre än Kalle att åka skidor, försökte han att skämta.

Men ett högt skrik från den plågade kvinnan avbröt hans skämt.

-- Gott. Du får hinna upp oss sedan, ropade jag åt min kamrat, sprang fort ut och åkte iväg efter bataljonen.

{85}

-- Är det mina nerver som har blivit dåliga, eftersom jag inte kan uthärda en födande kvinnas skrik?

Det är ju en alldaglig sak.

För att lugna mig började jag vissla den melodi, som jag hade lärt mig av slaktarna igår. Så hann jag upp Kalle.

-- Kalle, sade jag till honom, jag skulle hellre göra två sådana här fälttåg än att föda ett barn en enda gång.

-- Om det är nödvändigt för revolutionen, så skulle du föda till och med två gånger, svarade Kalle.

Och vi fortsatte sida vid sida.

{87}

SJUNDE KAPITLET

Vi åkte på nytt genom djup snö i den våglösa, svårframkomliga skogen.

Återigen skidornas gnisslande mot snön, återigen ymnig svett som till och med trängde igenom pälsarna,

мелькание сосен и снежная пыль.

Что нового было в этом переходе?

Разношенные валенки, теряющие свою форму, пища, сводящая животы. Ведь мы шли уже без хлеба. Брусника, несколько картофелин и кусок вареного мяса -- вот наша еда. В реболях зарезали несколько коров. Некоторые ребята брусничкой пренебрегали -- у них животы сводило от резкой боли. Но такая пища сказывалась на всех.

Потом появились нарывы.

Нарывы на ногах, бедрах, спине. Они лопались, и белье прилипало к телу.

Каждый раз, когда после остановки надо было идти вперед, приходилось осторожно отдирать материю от тела.

Но мы все-таки шли вперед! Шли быстро и на растертых своих плечах несли все, что нужно было, чтобы прописать лахтарям <<лечение>>, от которого им никак уже не оправиться.

Так мы дошли до деревни Конец-остров, вблизи которой наши разведчики обнаружили небольшие неприятельские заставы.

Наша разведка пошла в атаку. Лохтари стали отступать по направлению к Ровкулам. Отступали быстро. Антикайнен выслал подкрепление нашей разведке. Мы пока расположились в Конец-острове и ждали результатов.

Когда мой взвод вошел в деревню Конец-остров, я приказал занять крайнюю избу, чтобы расположиться в ней на краткий отдых.

В избе мы нашли только одного дряхлого, совсем седого старика. Он бросился нам радостно навстречу и,

återigen förbiillande tallstammar och virvlande snö.

Vad fanns det för nytt i denna marsch?

Uttrampade filtstövlar, som började att förlora sin form. Maten, som snörde ihop magsäcken. Vi åkte ju nu fullkomligt utan bröd. Lingon, några potatisar och en liten bit kokt kött -- det var vår kost. I Repola hade vi slaktat några kor. En del pojkar hade ätit för mycket av lingonen -- de hade svåra magplågor. Men den magra kosten märktes också på de övriga.

Det började slå ut bölder.

Det slog ut bölder på fötterna, på höfterna, på ryggen. De sprack och underkläderna klubbade fullständigt fast vid kroppen.

Leino påstod att varet från bölderna gjorde hans underkläder så styva, som om de hade blivit stärkta. Mina kalsonger hade klubbat fast vid höften, och varje gång vi efter en rast skulle fortsätta, måste jag försiktigt dra det fastklubbade tyget från kroppen. Men framåt gick det, trots allt, av bara tusan. Vi åkte fort, och på våra sönderskavda axlar bar vi allt, som behövdes för att skriva ut ett sådant läkemedel åt slaktarna, att de aldrig mer skulle tillfriskna.

Så åkte vi tills vi kom fram till byn Saarenpää. I närheten av denna by hade våra spanare upptäckt små, fientliga patruller.

{88}

Vår rekognosceringspatrull gick till anfall mot fienden. Slaktarna började retirera i riktning mot Roukkula. De retirerade snabbt. Antikainen sände förstärkning åt vår spanarpatrull. Under tiden inkvarterade vi oss i Saarenpää och väntade på resultatet.

När min pluton kom in i byn gav jag order om att den skulle inkvartera sig i den första stugan för att där vila ut en stund.

I stugan fann vi endast en gammal, gråhårig gubbe. Han gick oss glatt till mötes, och då han såg att jag

видя, что я командир, спросил:

-- Вы кто: белые или красные?
<71>

Соблюдая конспирацию, я сурово ответил:

-- Разве ты ослеп от старости и не видишь, что мы белые и боремся за то, чтобы Карелия была только для карелов?

Старик карел сразу как-то осунулся, помрачнел, сел в угол и стал вздыхать

Наконец на что-то решилась, он быстро перекрестился и снова подошел ко мне:

-- Зачем ты обманываешь старого человека? Вы от меня не скроете, что вы красные: это я по вашим штыкам сразу отличил. У белых совсем другие штыки, и они их не так носят.

Старик был прав и неправ. Белогвардейские активисты, шюцкору и кулаки были вооружены винтовками самых разнообразных образцов: и русскими, и немецкими и даже японскими.

Я промолчал в ответ, а старик, видя в молчании моем подтверждение своих догадок, радушно захлопотал, стараясь, чтобы мы поудобнее устроились на отдых.

...Разведка вернулась поздно ночью.

Неприятельский отряд, очевидно не ожидавший нападения, после небольшой перестрелки отошел в Финляндию.

Наша разведка дальше преследовать не стала и, не доходя двух-трех километров до границы, повернула обратно: легко было попасть в засаду.

Отряд утром снова вышел вперед --

förde befälet, frågade han:

-- Är ni vita eller röda?

Följande konspirationens regler svarade jag barskt:

-- Har du blivit blind av ålder, så att du inte kan se att vi är vita och kämpar för »Karelen åt karelarna«?

Den gamle karelaren blev nedslagen, satte sig nedstämd i ett hörn och suckade.

Slutligen tycktes han fatta något beslut, ty han korsade sig hastigt och kom på nytt fram till mig.

-- Varför skall du lura en gammal man? Ni kan inte dölja för mig att ni är röda -- det såg jag med detsamma på era bajonetter. De vita har helt andra bajonetter och bär dem på ett annat sätt.

Gubben hade rätt, fast inte fullständigt. Medan den finska reguljära armén verkligen hade gevär och bajonetter av tysk modell så hade de finska aktivisterna -- skyddskåristerna och kulakerna -- gevär av alla möjliga modeller -- ryska, tyska och t o m japanska.

Min tystnad fick utgöra svaret på hans fråga, och gubben, som uppfattade min tystnad som en bekräftelse av hans gissningar, började glatt att ordna i stugan för att göra vår korta vilopaus så bekväm för oss som möjligt.

*

Rekognosceringspatrullen kom tillbaka sent på natten.

Den fientliga truppen, som tydligen inte väntat sig vårt plötsliga anfall, hade efter en kortare eldgivning dragit sig tillbaka över finska gränsen. Vår rekognosceringspatrull förföljde{89} inte de flyende längre än ungefär två-tre kilometer från gränsen, och vände sedan om: man kunde lätt råka i ett bakhåll.

I daggryningen bröt bataljonen upp

вперед, на Кимас-озеро.

Нам оставалось до цели по линии полета птицы около шестидесяти километров, но птицам, как известно, не приходится пробираться сквозь густой лес, где каждое дерево, каждый хвойный куст цепляется за тебя и хочет задержать; птицам не приходится тащить на себе легкие пулеметы.

Тяжесть легких пулеметов, когда идешь по снегу больше недели и питаешься печеной картошкой и брусникой, тоже достаточно велика.

Озер в лесах Карелии очень много. Высокий вековой бор вдруг расступается и уступает место озеру.

Лесные озера, окруженные мачтовым лесом, как и у меня на родине, в Суоми, изобилуют рыбой и очень тихи. И когда идешь по лесу, иногда не ждешь, что через несколько шагов появится озерная гладь. На берегу таких озер строятся рыбацьи бани, низенькие курные хибарки.

Почти весь этот день мы двигались совсем без дорог, против сильного, острого, до костей пронизывающего ветра. Он пробирался даже и через густой лес.

Под вечер начался буран.

<72>

Идти дальше было очень трудно не только для Армаса.

Мы прошли уже около двадцати километра, когда вдруг лес расступился перед нами, чтобы дать место заколдованному озеру. И здесь я увидел рыбацью баню. Лейно шепотом, похожим более на крик -- так как шептать приходилось ему против бури -- обратил мое внимание на легкий дымок, восходящий к морозному небу.

Луна уже сияла на темном небе.

Мы втроем -- Лейно, Армас и я --

och gick åter framåt, framåt mot Kiimasjärvi.

Till denna by var det ungefär sextio kilometer fågelvägen, men fåglarna behöver ju inte som vi ta sig fram genom tät urskog, där varje träd, varje buske vill haka sig fast och hålla dig kvar; fåglarna behöver inte heller släpa med sig lätta kulsprutor.

Även de lätta kulsprutorerna är tillräckligt tunga, när man åker på snön under en vecka och lever av stekt potatis och lingon.

Vi slog oss igenom den täta skogen. Sjöar och skogar finns det gott om i Karelen.

Den högvuxna, sekelgamla tallskogen öppnar sig plötsligt för att lämna plats åt en sjö. Skogssjöarna, vilka liksom i min hembygd i Suomi är omgärdade av masthöga tallar och granar, är fiskrika och mycket stilla. När du går genom skogen finns det inga tecken på att du efter några steg skall stå vid en skogstjärn. Vid sjöstranden bygger fiskarna sina bastur och sina låga ryggåsstugor.

Nästan hela denna dag måste vi kämpa mot en stark, bitande, genom märg och ben trängande vind i den fullständigt väglösa, djupa skogen.

Mot kvällen började det blåsa upp till storm.

Att fortsätta var mycket svårt, inte bara för Kalle.

Vi hade gått ungefär 20 kilometer, när skogen plötsligt glesnade för att ge plats åt en förtjusande sjö.

Här fick jag syn på en fiskarbastu. I en viskning, som mera liknade ett skrik -- för han måste viska mot stormen -- fäste Leino min uppmärksamhet på en lätt rök, som steg upp mot den frusna himlen.

Månen seglade majestätiskt fram över de svarta, oändliga vidderna. Vi tre -- Leino, Kalle och jag -- gick fram

подошли к бане. Армас занял пост у крошечного оконца, покрытого ледяной росписью, Лейно во весь рост встал у дверей, а я, с силой распахнув дверь, вошел в избу.

В горнице было очень жарко натоплено и совсем темно. Из одного угла долетал мерный, спокойный храп. Я зажег спичку. От чирканья спичкой по ребру коробки человек проснулся и забеспокоился:

-- Кто это?

-- Свои! Выходи, тебя ждут ведь!

Человек, кряхтя, стал собираться.

-- Да быстрее же, тебя ждут ведь!

Человек подошел к двери, но на пороге, преграждая ему путь и направив дуло винтовки прямо в грудь, стоял Лейно. Мой наган был уже у виска незнакомца.

-- Руки вверх!

Так мы захватили в этой лесной бане этап белой эстафеты и одного эстафетчика.

Испуг и изумление -- в особенности изумление -- так ярко были написаны на его лице, что меня разбирал смех.

Лахтарь этот оказался разговорчивым.

Антикайнен и Хейконен выведали у него много очень интересных для отряда сведений.

...Буран все разыгрывался.

Мороз достигал тридцать семи градусов.

Дороги не было, а тут, как назло, отказались служить компасы.

Все они показывали по-разному. До

till kojan. Kalle fattade post vid det lilla gluggliknande igenisade fönstret. Leino tog plats vid dörren, och jag stötte med kraft upp dörren och trädde in i stugan.

I den varma, uppeldade bastun var det alldeles mörkt. Ur ett hörn hördes jämna, lugna snarkningar. Jag tände eld på en tändsticka. Stickans rasp mot plånet väckte den sovande som frågade oroligt:

-- Vem där?

-- De våra! Kom ut. Man väntar på dig!

Mannen gick fram till dörren, men på tröskeln hejdade Leino honom genom att rikta geväret mot hans bröst. Min revolver var redan i den obekantes nacke.

-- Upp med händerna!

På så sätt fick vi i fiskarbastun en av de vitas etapper och en kurir.

Att de vita på grund av vårt oväntade anfall varit tvungna att retirera från Saarenpää och Roukkula hade han naturligtvis inte en aning om. Skräck och förvåning -- i synnerhet förvåning -- speglade sig så tydligt i hans ansikte, att jag hade svårt att hålla mig för skratt.

Denne slaktare visade sig ytterst språksam.

Heikkonen och Antikainen fick av honom reda på många för hela bataljonen ytterst intressanta saker.

Snöstormen blev allt svårare och svårare.

Termometern var nere i 37 grader.

Några vägar fanns det inte och till råga på eländet började kompasserna att krångla.

Kompassernas missvisning gjorde att det var nästan omöjligt för oss att

сих пор я не могу себе объяснить это явление.

Совершенно ясно, что продвигаться в таких условиях сейчас же вперед было рискованно. Антикайнен отдал распоряжение сделать большой привал.

Я нанес пройденный путь на карту и вышел из бани помогать ребятам строить шалаши из ельника -- свежего, пахучего колкого ельника.

Другие ребята складывали ракатулет.

На теплой еще постели эстафетчика улегся поспать на несколько часов Антикайнен; затем его место должны были занять командиры Хейконен и Карьялайнен. Они спали по-очередно.

Я уже устроил себе матрац из можжевельника и собрался заснуть, как увидел быстро идущего со стороны озера человека.

Это был совсем незнакомый мне человек, и одежда его не походила на нашу.

<<Надо будет проверить, как это дозорный прозевал постороннего>>, -- подумал я и встал навстречу идущего.

Хейконен был уже рядом со мной. mig.

Человек с винтовкой германской образца за спиной подошел к командиру, отдал честь и, вытащив из своей походной сумки небольшой пакет, передал ему в руки.

Хейконен взял пакет и, выразительно смотря на пришедшего, подмигнул мне. Я сразу понял немой приказ и, став позади этого типа, вытащил свой наган.

orientera oss. Jag kan ännu idag inte göra klart för mig vad detta kunde bero på.

Naturligtvis var det riskabelt att fortsätta framåt under sådana förhållanden. Bataljonschefen gav order om att göra ett längre uppehåll.

Jag prickade in den tillryggalagda vägen på kartan och gick ut ur stugan för att hjälpa pojkarna att bygga riskojor -- kojor av färskt, doftande, skört granris.

De andra pojkarna höll på att fälla träd till lägereldar.

{91}

(Bildtext: Den högvuxna, sekelgamla tallskogen öppnar sig plötsligt för att lämna plats åt en sjö.)

{92}

Kamrat Antikainen lade sig ned på den vita kurirens ännu varma bädd för att vila ut några timmar och sedan intogs platsen av Heikkonen och Karjalainen eftersom våra chefer sov i tur och ordning.

Jag hade gjort i ordning en madrass av ris åt mig och skulle just lägga mig, när jag fick syn på en människa, som snabbt kom åkande över sjön mot oss.

Det var en fullkomligt obekant person, och hans kläder liknade inte alls våra.

Jag måste se efter, hur det kom sig, att vaktposten släppt igenom en obehörig, jag svor till för mig själv och gick ut för att möta den kommande.

Kamrat Heikkonen var redan bredvid

Mannen, som hade ett gevär av tysk modell över axeln, gick fram till Heikkonen, gjorde honnör, drog upp ett litet paket ur sin väska och räckte det åt kommandören.

Heikkonen tog paketet, tittade skarpt på den främmande och blinkade åt mig. Jag förstod genast hans ljudlösa befallning och ställde mig bakom mannen samt drog på nytt fram min revolver.

-- Довольно шутить! -- вдруг сурово произнес командир. И обращаясь ко мне:

-- Товарищ комвзвода, арестуйте этого человека!

Забавно было смотреть на растерянное лицо лахтаря. Он сначала подумал, что товарищ Хейконен ошибся, потом -- что сам он сошел с ума. Однако, увидев у своего виска дуло нагана, эстафетчик, очевидно, убедился в реальности происходящего.

-- Товарищ командир, куда его прикажете отвести? -- спросил я, обезоружив пленного.

Слово <<товарищ>> в обращении к командиру, очевидно, окончательно убедило захваченного, что он попал к красным; он сразу замолк, и ни одного слова я от него больше не услышал.

-- Отведите его к первому пленному.

Письмо, врученное эстафетчиком товарищу Хейконену, заключало в себе очередное распоряжение командующего фронтом Илмаринена начальнику заставы Конец-острове, фельдфебелю Риута.

В распоряжении, между прочим, говорилось о том, что до штаба доходят смутные слухи о появлении около Ребол какой-то красной банды -- вероятно, местной партизанской; требовалось немедленное донесение, соответствуют ли эти слухи действительности, и сообщалось, что на всякий случай для усиления отряда Риута к нему из Кимас-озера выходит подкрепление, которое прибудет в Конец-остров не позже чем через двадцать четыре часа после письма.

Значит, отряд Риута отошел через Ровкулы в Финляндию. Значит, через несколько часов нам предстоит встреча с под<74>креплением, идущим из Кимас-озера. Значит, в Кимас-озере

-- Nog med skämt! sade Heikkonen plötsligt skarpt. Vändande sig till mig sade han:

-- Kamrat plutonchef, arrestera den här personen!

Det var skrattretande att se vitfinnens förvånade uppsyn. Han trodde först att kamrat Heikkonen hade tagit fel, och därefter att han själv hade blivit tokig. Men när han kände min revolver i nacken, blev den fientlige kuriren tydligen övertygad om att han inte hade drömt alltsammans.

-- Kamrat kommandör. Vart befäller ni att jag skall föra honom? frågade jag, sedan jag avväpnat fången.

Ordet »kamrat« som jag uttalade då jag vände mig till kommandören, hade tydligen slutgiltigt övertygat den fångne om att han kommit till de röda och eftersom han var en medveten vitgardist, fick vi aldrig ur honom någonting annat än »ja« och »nej« som svar på våra direkta frågor.

-- För honom till den andra fången! {93}

Brevet, som den vite kuriren hade lämnat kamrat Heikkonen, innehöll en order från frontbefälhavaren Ilmarinen till befälhavaren för fältposten i Saarenpää, fältväbeln Riuta.

I ordern sades bl a att staden hade hört rykten om att det plötsligt hade dykt upp några band rödgardister i närheten av Repola -- troligen en partisanavdelning av ortsbefolkningen -- och det krävdes omedelbart rapport om dessa rykten hade någon grund. Det meddelades vidare, att förstärkning avsänts från Kiimasjärvi till Riutas fältpost. Den skulle komma till Saarenpää senast tjugofyra timmar efter budbärarens ankomst.

Det var alltså Riutas avdelning, som över Roukkola hade gått till Finland. Efter några timmar skulle vi således möta den förstärkning, som avsänts från Kiimasjärvi, och i

ничего не знали по-настоящему о нас.

Пока все было благополучно, если не считать нескольких случаев рвоты у ребят. Если бы не мы сами зарезали коровы, мясом которой питались, никто не усомнился бы, что мы питались какой-то падалью.

Антикайнен усилил караулы.

Медленно проходила зимняя метельная ночь в лесу у ракатулетов.

Решительный бой был близок.

По рассказу эстафетчика, в Кимас-озере было больше трехсот вооруженных лахтарей да и в ближайших деревнях не меньше того.

Мы были, в самом центре вражеских боевых сил и на расстоянии трехсот километров от своих.

Утром мы снова пошли вперед, таща на себе боевой груз, отошав, как кони от бескормицы, готовые каждую секунду принять бой.

Снова мелькание палок, сосновых стволов, снова хрустящий снег под скользящими лыжами, снова перелески, овраги, снова лес, замерзшие речки и лесные озера...

Мы идем вперед. Метель улеглась спать в пуховые сугробы.

-- Кстати, Лейно, кто родился: мальчик или девочка?

-- Гражданин Советской Карелии, -- улыбнулся Лейно.

-- Нажимай, нажимай, ребята! -- подгоняет Антикайнен.

den fientliga staben hade man inga upplysningar om oss.

Allt var fortfarande bra, om man undantar att några av pojarna började kräkas. Om vi inte själva hade slaktat den ko, vars kött vi åt, så skulle ingen av oss en enda minut ha tvivlat på att kon var självdöd.

Heikkonen förstärkte vaktposterna.

Förstärkningen från Kiimasjärvi till Riuta var ännu inte nära.

Natten gick långsamt i skogen, där vi låg bredvid lägereldarna, plågade av den tjutande snöstormen.

Den avgörande striden var förestående.

Enligt den tillfångatagne vitgardistens berättelse skulle inte mindre än 300 välbeväpnade slaktare befinna sig i Kiimasjärvi och i de omkringliggande byarna ungefär lika många. Vi befann oss nu i de fientliga stridskrafternas centrum och på ett avstånd av trehundra kilometer från våra egna.

På morgonen bröt vi åter upp och fortsatte vår avbrutna marsch, släpande på vår krigsutrustning, utsvultna som hästar på grund av foderbrist, men beredda att varje sekund gå till strid.

Återigen skymtade skidstavvar och tallstammar; återigen snö, som gnistrade under de glidande skidorna; återigen ungskog och skogsgläntor; återigen skog, tillfrusna bäckar och skogssjöar.
{94}

Vi åker framåt Snöstormen hade lagt sig till vila i de duniga snödrivorna.

-- Apropå Leino, var det en pojke eller flicka som föddes?

-- En medborgare i Sovjet-Karelen, skrattade Leino.

-- Kraftigare tag, kraftigare tag pojkar! skyndade Antikainen på pojarna, när han åkte förbi oss.

-- Товарищи, кто из вас говорит с карельским акцентом? -- спрашивает он.

Вызвались Рахияки и Яскелайнен. Им еще до революции приходилось бывать в Карелии на лесоразработках.

Никогда не думали их родители, что они будут учиться на красных командиров, -- судьба готовила им профессию лесорубов.

Мой взвод был головным, Рахияки и Яскелайнен пошли с моим взводом.

-- Крепкий мальчик, говоришь? --
обращаюсь я к Лейно на ходу.

-- Спрашиваешь! -- торжествуяще
отвечает он. -- У такой акушерки да
чтобы плохой был!

Мы идем впереди своего отряда в
белых балахонах без всякой
дороги. Груз давит мне на плечи, но,
черт побери, не все ли равно теперь
уже! Завтра, может быть, из всего
отряда ни одного парня не останется
в живых. А какие парни, какие
молодцы!

-- Иди, иди живее! -- покрикиваю я
на пленного эстафетчика, который
ведет нас по им же самим
проложенному следу.
<75>

И вдруг замечаю: метров за пятьдесят
идет навстречу группа людей --
вооруженных, одетых не по форме, но
не совсем штатских. Они увидели нас
и остановились.

-- Начинай! -- дал я знак Рахияки.

Рахияки протяжным напевом,
напоминающим русский, запел песню
по-карельский.

Пел он спокойно и медленно, и шли мы
тоже медленно, внешне не принимая
никаких мер предосторожности. На
самом же деле я, взяв одну из палок
под мышку, освободившейся рукой

-- Kamrater! Vem av er talar med
karelsk dialekt eller känner till
den? frågade kommandören.

Kamraterna Rahimäki och Jääskeläinen
anmälde sig. De hade före
revolutionen varit i Karelen på
skogsavverkning.

Aldrig hade deras föräldrar tänkt
sig att de skulle utbilda sig till
kommendörer i Röda armén. Ödet hade
ju bestämt dem för skogshuggarens
yrke.

Min pluton gick nu i täten. Rahimäki
och Jääskeläinen följde med min
pluton.

-- Var det en stöddig grabb? frågade
jag Leino.

-- Och det frågar du? svarade han
stolt. Med en så fin barnmorska
måste det ju gå bra.

Vi åker före hela bataljonen i våra
vita skyddskåpor genom den eländiga
terrängen. Packningen trycker på
axlarna, men, för tusan, nu gör det
i alla fall detsamma! I morgon kan
det hända, att inte en enda pojke av
hela bataljonen är i livet. Och
tänk, vilka pojkar, vilka kraftiga
pojkar! Vilka präktiga pojkar! Och
alla är kommunister!

-- Gå på fortare! skriker jag åt den
fångne vitgardisten, som visar oss
vägen efter det skidspår, som han
själv gjort.

Plötsligt får jag se en grupp
människor komma emot oss på ungefär
femtio meters avstånd. Beväpnade
människor, inte uniformsklädda, men
inte heller fullständigt civila. De
fick syn på oss och stannade.

-- Börja! sade jag och gav ett
tecken åt Rahimäki.

Rahimäki tog upp en långdragen sång
på karelsk dialekt, som mycket
liknade ryska. Han sjöng långsamt
och lugnt och vi gick också
långsamt, till synes utan att företa
några som helst
försiktighetsåtgärder. Men i själva
verket tog jag en av sta{95}varna
under armen och med den lediga armen

поворачивал под балахоном барабан нагана, ощупывая, все ли патроны на своих местах в гнездах.

-- Тоже господин фельдфебель дает приказания! -- деланно недовольным тоном перебил песню Яскелайнен. -- Пошел бы в такую дорогу сам Риута!

Эти слова, несомненно услышанные лахтарями, окончательно убедили их в том, что мы свои.

-- Кто вы?

-- Из отряда Риута. Нет ли у вас, ребята, покурить? -- приостановил свой запев Рахияки.

Мы въехали в середину отряда противника. На двух лахтарях были форменные егерские шапки. Нас было девять, их -- десять.

-- А мы на помощь отряду Риута. Действительно красные бандиты у вас там зашевелились?

-- Сказки одни! -- ответил Лейно. -- Откуда им здесь взяться?

-- А если бы и взялись, так смерти своей не порадовались бы, -- вступил в мирную беседу лахтарь в егерской шапке, парень лет двадцати.

Во время разговора, который мы вели нарочно в замедленном темпе, передовая часть отряда незаметно подошла к месту действия и почти вплотную окружила нашу группу. Куст можжевельника качнулся; подошедший Армас дышал прямо в затылок. Я живо обернулся, увидел поднимающийся пар его дыхания и громко крикнул:

-- Смирно, слушай мою команду! Руки вверх!

Лохтари не успели даже толком сообразить, что и почему, как были захвачены и разоружены. Впрочем, они и не думали сопротивляться.

osäkrade jag min revolver och kände samtidigt efter att alla patronerna satt på sina platser.

-- Det var ena djäkla order, fältväbeln ger! avbröt Jääskeläinen sången med en missnöjd ton. Den här djäkla vägen kunde Riuta ha åkt själv!

Dessa ord, som otvivelaktigt hördes av fienden, övertygade dem fullständigt om, att det var deras egna, som kom.

-- Vad är ni för ena?

-- Vi är från Riutas kompani! Har ni ingenting att röka, pojkar? sade Rahimäki och avslutade sin sång.

Vi åkte mitt in bland fienderna. Två av dem hade jägarkompaniets mössor på sig. Vi var nio och de var tio man.

-- Vi är på väg för att förstärka Riutas fältpost.

-- Är det sant att de röda banditerna börjat att röra på sig där borta hos er?

-- Det är bara sagor ... svarade Leino. Hur tusan skulle de kunna komma hit?

-- Om de skulle komma och vi fick tag i dem, skulle de inte få någon lätt död, blandade sig en 20-årig slaktare med jägarmössa in i det fredliga samtalet.

Under samtalet, som vi med flit förde mycket långsamt, hade de främsta av vår bataljon obemärkt kommit fram till skådeplatsen och nästan fullständigt omringat vår grupp. Den bakom en ebuske uppdykande Kalle andades rätt i nacken på mig. Jag vände mig om, såg att alla mina pojkar var beredda och kommenderade högt:

-- Giv akt! Lyd order! Upp med händerna!

Slaktarna hann inte ens riktigt få klart för sig varför och hur de blivit tillfångatagna och avväpnade.

Самый старший из них -- человек с окладистой русой бородой -- ответил Антикайнену на вопрос, как он попал в отряд.

-- Как не попасть, когда мобилизация поголовная, от восемнадцати до сорока лет! -- И он злобно плюнул на снег. --<76>Когда они пришли сюда из Финляндии, говорили, что им семь держав помощь посылают, и хлеба семь миллионов килограммов уже в пути находятся, и продналог и продразверстку совсем, навсегда отменяют. Многие тогда сдуру и записались сами.

Ну, а я сам-то мобилизованный, силой мобилизованный.

Из десяти человек семь оказались мобилизованными. Двое, в егерских шапках, прибыли из Финляндии в момент восстания.

Один из них, по-видимому начальник группы, был студентом Хельсинкского университета, другой -- сыном деревенского торговца.

Это были <<освободители>> . Де Карелии. Они <<освободили>> ее от всего того немногого, чем она до того владела: они и подобные им <<освободили>> от жизни тысячи финских рабочих, и, если бы могли, они, не задумываясь, перерезали бы сотни тысяч русских рабочих...

Студент замкнулся в себе и все время молчал.

Второй же сначала, видимо, очень боялся, что мы прикончим пленных таким же манером, каким в подобных случаях действовал он сам; но, видя, что мы, кроме жесткого допроса, ничего с ним не собираемся делать, разошелся, начал болтать и говорить даже то, о чем его никто и не спрашивал. Через полчаса он даже обнаглел и развеселился.

От пленных мы узнали, что следующий

De tänkte inte på att göra motstånd.

Den äldste av dem -- en man med stort, rött helskägg -- svarade på Antikainens fråga, hur han hade kommit med bland vitfinnarnas styrkor.

-- Hur skulle man slippa undan, när de mobiliserade alla män från 14 till 40 år! Och han spottade argt i snön. När de{96}kom från Finland berättade de, att sju länder skulle sända dem hjälp, att sju miljoner kilo spannmål var på väg och att tvångsrekvisitionerna en gång för alla skulle avskaffas. Många gick då av dumhet och anmälde sig, och sedan är det inte så lätt att dra sig tillbaka, när man har med sådana här djäklar att göra -- och han tittade argt på finnen i jägarmössa. -- Självt blev jag mobiliserad, tvångsmobiliserad.

Av de tio visade det sig, att sju var tvångsmobiliserade. De två i jägarmössorna hade kommit från Finland, när upproret utbröt. En av dem -- förmodligen patrullens befälhavare -- var student vid Helsingfors universitet. Den andre var son till en rik lanthandlare någonstans i Finland.

Detta var Karelen »befriare«. De hade »befriat« Karelen från det lilla, som landet förut ägt: de och deras gelikar »befriade« tusentals finska arbetare från deras liv och om de kunnat, så skulle de med glädje ha skurit strupen av hundratusentals ryska arbetare.

Studenten visade sig vara inbunden och teg hela tiden.

Den andre var troligen i början rädd för att vi skulle göra slut på fångarna på samma sätt som han själv gjorde i liknande fall, men då han såg att vi, med undantag för strängt förhör, inte tänkte kröka ett hår på hans huvud, blev han mera språksam och pratade t o m om sådant, som ingen hade frågat honom om. Efter en halvtimme blev han t o m fräck och började att skämta. Han var ett äkta kräk.

Av fångarna fick vi reda på att

этап связи находился в рыбачьих хижинах, верстах в четырнадцати от Кимас-озера, что туда должен скоро прийти, а может быть, уже и пришел второй отряд, идущий на помощь фельдфебелю Риута.

Мы пошли вперед.

У нескольких пленных сняли верхнюю одежду -- их полушубки, валенки, варежки, шапки, -- и, по приказанию нашего изобретательнейшего командира товарища Антикайна, Рахияки, Яскелайнен и Лейно нацепили на себя всю эту сбрую и отправились минут на восемь-десять ходьбы впереди отряда. Они должны были явиться в лесную избу и сказать, что фельдфебель Риута сам со своим отрядом идет из Конец-острова в Кимас-озеро, что никакой опасности нет и что лучше всего лишних сил на ходьбу.

Во время этих разговоров отряд должен окружить избу со всеми, кто в ней находится, потому что ни один человек не должен проскочить в Кимас-озеро раньше нашего отряда.

Это было условие, не выполнив которое мы сразу проиграли бы все.

Один человек, видевший нас и не захваченный нами, означал бы полную гибель нашего отряда.

Мы шли вперед, осторожно следя за каждым деревом, за каждым кустом.

Лишних выстрелов не могло быть. Каждый выстрел был бы здесь лишним.

Уже кончился короткий зимний день, и ночь полностью охватывала леса со всей пернатой, и млекопитающей, и плохо питающейся -- как мы, например, -- живностью, когда мы увидели яркий костер у рыбачьих изб.

нächste etapp i förbindelsetjänsten var inkvarterad i fiskarkojorna ungefär 14 kilometer från Kiimasjärvi och att den andra gruppen, som var skickad till fältväbelen Riutas hjälp snart skulle komma dit -- ja kanske redan hade anlänt.

Vi fortsatte framåt.

Vi tog av några fångar deras ytterkläder, pälsar, filtstövlar och vantar och mössor och på vår uppfinningsrike kommandörs, kamrat Antikainens, order klädde sig Rahimäki, Jääskeläinen och Leino i hela »härligheten« och åkte iväg åtta, tio minuter före bataljonens uppbrott.

{97}

De skulle åka fram till fiskarkojan och berätta, att fältväbel Riuta själv med hela sin avdelning var på väg från Saarenpää till Kiimasjärvi, att igen fara var på färde och att det var bäst att invänta fältväbelen i fiskarkojan, så behövde vi inte spilla energi på att åka honom till mötes och sedan återvända samma väg. Under detta samtal skulle hela vår bataljon omringa fiskarkojan och alla därinne, så att inte en själ undkom och kunde komma till Kiimasjärvi före vår skidlöparbataljon.

Detta måste absolut fullföljas, i annat fall skulle hela vår strapatsrika expedition vara förgäves.

Om en enda människa skulle få syn på oss och vi inte skulle få tag i honom, så skulle det betyda hela bataljonens undergång.

Vi åkte framåt och undersökte försiktigt varje träd och varje buske.

Inget överflödigt skott fick avlossas. Och här skulle varje skott vara överflödigt.

Den korta vinterdagen var redan till ända, och natten höljde in hela skogen med alla dess inneånare, både fåglar och däggdjur och uthungrade djur, som vi t ex, när vi fick syn på en flammande lägereld

Около избы стояли сани. Несколько человек беседовали у костра с нашими посланцами; беседа протекала, по-видимому, мирно.

Развязываются кисеты, и запах табака-кепстена тревожит наши привыкшие к махорке ноздри.

Мы окружили избы. Подходим к ним всё ближе, почти вплотную.

И вот резкая команда:

-- Смирно, руки вверх! Кто побежит -- будет мертв!

Все застыли в изумлении от неожиданности, но один из них сделал резкий скачок в сторону от костра, к лесу. Я, не успев прицелиться, выстрелил в него из верного моего нагана. Однако он исчез в темноте.

Я побежал за ним. У него было преимущество; он был в темноте -- я шел от костра на него. Но я тогда об этом не думал. Главное -- не упустить. Главное -- не дать ему уйти.

-- Сдайся, и ты будешь жить! -- крикнул я.

Но в ответ получил дикую ругань, и выстрел едва не ожег меня.

На вспышку выстрела я выпустил один за другим три патрона.

В пяти шагах от меня лежало еще теплое тело. Человек был мертв.

Десять пленных были живы. А всего мы захватили за сутки двадцать человек. Их надо было отправить в тыл, в Реболы, куда уже должна была прибыть часть южной колонны.

-- Ночевать будем здесь, -- объявил нам Антикайнен с веселой усмешкой. -- Можете заваривать в котелке весь ваш чай. В Кимас-озере получим новый, а до него всего четырнадцать верст.

vid fiskarkojorna.

Vid en av kojorna står en släde. Några personer sitter vid lägerelden och språkar med våra utskickade. Samtalet tycks vara mycket fredligt.

Tobakspåsarna kom fram och lukten från den goda »Capstan«-tobaken retade våra vid dålig tobak vanda näsborrar.

Vi omringade stugorna. Vi kom allt närmare, nästan inpå dem.

Och så plötsligt ett skarpt kommando:

-- Giv akt! Upp med händerna! Den som flyr blir skjuten!

Alla stelnade till i förvåning och fruktan, men en av dem gjorde ett snabbt hopp från elden i riktning mot skogen. Jag sköt efter honom utan noggrant sikte med min trogna revolver. Han nästan försvann i mörkret.

Jag sprang efter honom, men han hade en fördel: han befann sig i mörkret -- och jag i ljuset från lägerelden mot honom. Jag tänkte inte på detta. Huvudsaken var att han inte slapp undan. Huvudsaken var att inte låta honom fly.

-- Ge dig! Så får du leva! skrek jag.

Som svar fick jag endast några grova svordomar och ett skott, som var så nära, att det nästan svedde mig. Jag sköt tre skott efter varandra i riktning mot revolverflamman. Det kom inget svar. Jag gick framåt. Fem steg från mig låg en ännu varm människokropp. Han var död.

Tio av fångarna var i livet. Allt som allt hade vi under ett dygn tagit tjugo fångar. De måste föras tillbaka till Repola, dit vår södra kolonn snart måste komma.

-- Vi övernattar här, sade Antikainen åt oss i glad ton.

-- Ni kan koka te på de bästa teblad ni har kvar. Vi får nytt i Kiimasjärvi, och dit har vi bara 14

И мы расположились на последнюю нашу ночевку перед<78>решительным боем. Может быть, последнюю ночевку для большинства из нас...

*

Костры горели ярко -- я никогда не видал таких ярких костров, как в ту ночь. Я у костра отчерчивал сегодняшний путь на карте, когда Суси встал и пошел от рыбачьих хижин.

-- Куда он? -- спросил я у сидевшего рядом со мной командира роты Хейконена.

-- Завтра утром -- решающая операция. Суси сам пошел в разведку.

Пленный, сынок торговца из Финляндии, тем временем совсем разошелся:

-- Зачем я пошел в армию и сюда, в Карелию? А потому, что с детства еще очень люблю командовать. Я хочу офицером стать.

Другой пленный, студент, смотрел на красная с нескрываемым презрением.

-- На нашу голову офицером стать захотел! -- хмуро вставил пленный, мобилизованный лахтарями уроженец Конец-острова.

-- Тоже человек! -- сказал бородач, обращаясь к Армасу.

-- Неделю назад, когда некоторые ребята наши сказали, что не хотят драться с красными, как собака перед строем забегал, маузер выташил и вопил <<Всех расстреляю!>>

-- Макарьев из Кимас-озера вышел вперед и сказал ему, -- продолжал мобилизованный: -- <<Стреляй, коли рука не дрогнет! Много ль перестреляешь? Слышали мы выстрелы и сами готовы стрелять, когда

kilometer.

Vi gjorde oss i ordning för vår sista natt före den avgörande striden. Kanske den sista natten i livet för de flesta av oss.

Eldarna brann klart -- jag har aldrig sett så klara lägereldar som denna natt. Jag satt vid en av eldarna och prickade in dagens färd, när Susi reste sig och försvann in i skogen.

-- Vart skall han ta vägen? frågade jag Heikkonen som satt bredvid mig.

-- I morgon bitti förestår den avgörande striden. Kamrat Susi går därför själv ut på rekognoscering.

Den fångne finske grosshandlarsonen hade under tiden slagit sig fullkomligt lös.

-- Varför jag gick in i armén och kom hit till Karelen? Det var därför att jag sedan barndomen har tyckt om att kommendera, och jag vill bli officer.

Den andre fången -- studenten -- tittade med öppet förakt på skrävaren.

-- Du ville bli officer för att kunna kommendera oss! tillfogade bittert den fånge, som blivit mobiliserad av slaktarna, och som själv bodde i Saarenpää.
{99}

-- Det är en fin typ! sade den skäggige och vände sig mot Kalle. -- För en vecka sedan, när några av pojarna förklarade, att de inte ville slåss emot de röda, sprang han som en rasande framför ledet och skrek att han skulle skjuta ned oss allihop!

Grosshandlarsonen hörde repliken och liksom hajade till.

-- Makariev från Kiimasjärvi gick fram och sade till honom, fortsatte den mobiliserade. »Skjut om inte handen darrar! Låt oss se hur många du hinner skjuta! Vi har hört skott förut och kan själva skjuta, när det

потребуется!>>

Так тот тип, которого он убил, -- пленный кивнул головой в мою сторону, -- на месте Макарьева пристрелил. Вот как!...

-- Ты, может быть, к нам в Петроград на командные курсы поступишь? -- спокойно спросил Армас. -- У нас на командиров обучают.

Сынок торговца принял слова Армаса за чистую монету и обрадованно забеспокоился:

-- А что, меня примут? Если примут, так что же, я не против... Я даже очень хорошо красным офицером выйти могу: ведь я очень люблю командовать, а сам я всегда левым был... Вы мне дадите рекомендацию в вашу школу? -- залебезил он перед Армасом.

Но здесь добродушие покинуло Армаса, и он крикнул:

-- Я дам тебе лучшую рекомендацию -- на тот свет! Приготовь там помещение для твоего папаши: его тоже скоро пошлют вслед за тобой.

<79>

-- Лейно, у меня осталось еще полфунта хлеба. Дай нож, я разделю на троих.

Я разломал остаток краяхи. Вероятно, для многих из нас это последний ужин.

Мы засыпали.

Так проходила морозная ночь, последняя перед Кимас-озером.

Опять нажигало с одного боку и подмораживало другой; опять трещали сосны и сидели у костров сторожевые; опять казалось в полусне, что не было начала походу нашему, не будет ему и конца...

behövs!«

-- Det var den där djävulen som du nyss sköt ned -- och den fångne nickade åt mitt håll -- som sköt kamrat Makariev. Så var det ...

-- Vill du kanske komma till oss i Petrograd på vår skola och utbilda dig till kommandör, frågade Kalle lugnt.

Grosshandlarsonen tog Kalles skojs för allvar och började glatt att pladdra:

-- Tror du de tar emot mig då? Om de tar emot mig, så har jag ingenting emot saken. Tvärtom, jag kan t o m bli en bra röd officer, ty jag tycker om att kommandera och har alltid varit radikal. Ger ni mig en rekommendation till er skola? sade han inställsamt åt Kalle.

Men här försvann Kalles skämtlynne och han skrek till:

-- Jag skall ge dig mina bästa rekommendationer för inträde i en annan värld. Du kan beställa plats för farsan din också där. Han kommer snart att skickas samma väg som du.

-- Leino. Jag har ännu ett halvt skålpund kvar av prästbrödet. Ta hit kniven, så skall jag dela det i tre delar.

-- Bryt brödet med händerna, svarade Leino. Kniven får du inte. Vid förlossningen inne i stugan skar jag av navelsträngen med den och sedan började den nyfödda grabben att skrika. Han hade kraftiga lungor.

Jag bröt sönder det sista brödstycket.

Sedan somnade vi.

Så gick den kalla natten, den sista före Kiimasjärvi.

Återigen stektes den ena sidan av kroppen och den andra frös, återigen sprakade elden, återigen satt vaktposterna vid{100}lägereldarna, återigen tycktes det som om vårt fälttåg var utan början och slut ...

Если завтра мы не уничтожим
неприятельский штаб (цель нашего
рейда), война может затянуться до
весны. Летом воевать здесь
невозможно: болота, озера, полное
бездорожье.

Глава девятая
Падение Кимас-озера

Мы вышли в четыре часа утра 20
января.

Было совсем темно.

Пленных отправили в тыл.

Их конвоировали только два человека.
Это был, пожалуй, немалый риск: ведь
каждую минуту можно встретить белых.

Не знаю, знакомо ли тебе подобное
ощущение: ты очень устал, только что
стал засыпать, как вдруг тебя
выбивают из этого сна.

Ты только что стал отогреваться у
огня лесного костра, и тебя отрывают
от него, чтобы послать в холодную,
черную зимнюю ночь.

И мы шли...

Никаких разговоров, никаких
перекуров.

Шли в сосредоточенном молчании.
Даже Антикайнен и Хейконен, любившие
пошутить, молчали. И лишь по их
напряженным лицам да по тому еще,
как Антикайнен рывками отталкивался
на ходу палками, а не плавно, как он
делал всегда, можно было догадаться
о серьезности положения, о трудности
нашего предприятия. Так мы шли, в
напряженнейшем молчании, почти
бегом, больше часа, когда перед нами

Om vi inte i morgon förintar
fiendens stab (vilket var ändamålet
med expeditionen), så kommer kriget
att dra ut ända till våren. På
sommaren är det omöjligt att föra
krig här. Kärr, sjöar, fullkomlig
avsaknad av vägar.

Under denna tid hinner Nationernas
Förbund naturligtvis att förena
Karelen med Finland, utan att fråga
efter de »befriades« önskan. Den 30
januari är det visst fastställt att
Folkförbundet skall ha sammanträde.
Sovjet-Karelen kommer kanske att få
samma öde som Bessarabien.

{101}
ÅTTONDE KAPITLET

Den 20 januari klockan 4 på morgonen
bröt vi upp.

Det var alldeles mörkt.

Fångarna skickade vi tillbaka till
Repola.

De vaktades av endast två man. Det
var givetvis en rätt stor risk:
varje minut kunde man ju vänta sig
att möta några av de vita
banditerna.

Jag vet inte om du någonsin har känt
följande: du är mycket trött, har
nyss somnat in ordentligt -- och så
blir du plötsligt väckt ur sömnen.

Du har just hunnit att bli en smula
varm av lägerelden -- så sliter man
dig därifrån för att skicka ut dig i
kalla, mörka vinternatten.

Och vi gick.

Inga samtal, ingen rökning!

Vi gick fullkomligt tysta. Till och
med Antikainen och Heikkonen, som
tyckte om att skämta, var tysta. På
deras sammanbitna ansikten och
Antikainens sätt att föra stavarna
-- stötvis istället för det
sedvanliga, mjuka glidet -- kunde
man avläsa situationens allvar och
svårigheterna i vårt uppdrag. Så
gick vi alldeles tysta i rasande
takt nästan en timme, när kamrat

на условленном месте вырос Суси, с вечера уходивший в разведку.

<80>

Наш батальон остановился. Товарищ Антикайнен, командиры рот и Суси стали в кружок.

Лицо Суси казалось серым даже в полутьме наступающих сумерек. Он не спал уже больше суток: прошел за это время около пятидесяти километров и произвел труднейшую ночную разведку.

Позади товарища Суси сидел на своих дровнях крестьянин из Кимас-озера.

Командиры, посоветовавшись, решили действовать как обычно: захватить все дороги и в условленное время одновременным ударом захватить село. По сведениям, добытым от крестьянина, лахтарей в селе не больше трехсот: штаб фронта, 1-й Лесной полк, белый отряд Иссатала Анти -- того зверя, который в 1919 году неистовствовал в Олонце.

Мы сейчас стоим на дороге из Челм-озера в Кимас, отрезая штаб от фронта. Надо закрыть дорогу в Финляндию и ударить с запада. Это поручается второй роте. В наступающих сумерках рассвета крупная фигура Карьялайнена кажется еще больше.

Дорогу на Барыш-наволоку, проложенную сейчас по льду озера, должна перехватить первая рота. Первой же роте под командованием Хейконена поручался лобовой удар.

Было очень тихо. Можно было расслышать пение петухов в селе, можно было расслышать биение наших сердец. Во всяком случае, дыхание наше большинству из нас казалось слишком резким и шумным.

Вторая рота пошла влево. Второй и третий взводнашей роты стали удаляться вправо.

Мы подошли почти к самому краю

Суси plötzlich uppenbarade sig på ett förut avtalat ställe.

Vår bataljon stannade. Kamraterna Antikainen, Heikkonen, Karjalainen och Susi samlades i en krets. Susis ansikte såg grått ut till och med i gryningens svaga ljus. Han hade nu inte sovit på över ett dygn -- hade under detta dygn tillryggalagt ungefär femtio kilometer och genomfört en svår, nattlig rekognoscering.

Bakom Susi sitter i en släde en bonde från Kiimasjärvi som Susi tagit tillfånga.

Kommendörerna beslöt att gå tillväga som vanligt: besätta alla vägar och sedan på ett bestämt klockslag gemensamt gå till anfall mot byn. Enligt de uppgifter, som vi fått av bonden, var det omkring tre hundra slaktare i byn: frontstaben, de vitas första skidlöparregemente, samt Isotalon Anttis partisanavdelning -- det var detta odjur som 1919 utförde alla grymheter i Olonets.

Vi står nu på vägen från Kemijärvi till Kiimasjärvi, och har redan avskurit stabens förbindelse med fronten. Vi måste avskära vägen till Finland och slå till västerifrån. Detta uppdrag fick andra kompaniet under Karjalainens befäl. I den inträdande gryningen syntes hans figur ännu större och våldigare än vanligt.

Första kompaniet skulle besätta vägen som gick över sjön. Detta kompani, som stod under kamrat Heikkonens befäl, skulle utföra huvudangreppet.

Det var alldeles lugnt. Man kunde höra tupparna gala i byn, och vi hörde hur våra egna hjärtan klappade. I varje fall tyckte de flesta av oss att våra egna andetag var så djupa, att de skulle fästa fiendens uppmärksamhet på oss. Karjalainens kompani svängde upp till vänster. Första och andra plutonerna av vårt kompani började att svänga åt höger.

Vi åkte nästan ända fram till

склона, ведущего вниз, к озеру. Внизу, на расстоянии полукилометра от нас, на мысу дымились трубы изб, мычали коровы, блеяли овцы, кукарекали петухи; от нас же в деревню шла тишина.

Все, что мы прошли, все, что мы перенесли, -- все это сделано для сегодняшнего боя.

Товарищ Хейконен подходит ко мне на скрипящих лыжах. Его валенки потеряли свою обычную форму, как бы расплющились. Его обычно начисто выбритое лицо поросло щетиной, но голос его по-прежнему уверен.

<<Кто из нас переживет этот день? -- думаю я. -- Как бы там ни было, каждый наш убитый заберет с собой в царство небесное не меньше двух лахтарей>>.

Хейконен обращается ко мне:

<81>

-- Матти, возьми отделение и отправляйся вперед! Надо прощупать положение до конца.

-- Есть, товарищ командир!

В первом отделении со мной -- Лейно, Армас, Яскелайнен и еще четыре человека.

Я беру под козырек, скрытый под балахоном, и, собрав свое отделение, отправляюсь вперед.

-- Осторожно, товарищи! -- говорю я ребятам и даю последние указания.

Так мы подходим к скату, к самому краю.

***

Все, что потом произошло, каждую

брантен, som sluttade ned mot sjön. Där nere, ungefär en halv kilometer från oss på en udde, syntes röken från stugorna, råmade korna, bräkte fåren och gul tupparna. Men i byn kunde man inte höra ett ljud från oss. Hela den väg vi tillryggalagt, alla våra strapatser -- allt detta var blott förberedelse till dagens strid. Gott!

Kamrat Heikkonen kom fram till mig på sina gnisslande skidor. Hans filtstövlar hade förlorat sin vanliga form, de hade liksom tillplattats. Hans i vanliga fall renrakade ansikte täcktes nu av veckogammal skäggväxt, men hans röst är som vanligt säker och hans ögon återspeglaren inre entusiasm inför den stundande striden.

-- Vem av oss kommer att överleva denna dag? tänkte jag. Hur det än går, så kommer var och en av oss, som blir dödad, att ta med sig minst två vitfinnar till himmelriket.

Kamrat Heikkonen vänder sig till mig:

-- Matti, ta patrullen och åk framåt. Vi måste känna oss för ordentligt.

-- Skall ske, kamrat kommandör!

I den första patrullen är det förutom jag, Leino, Kalle, Jääskeläinen och ytterligare fyra kamrater.

-- Skall ske, kamrat kommandör, sade jag och förde handen till mösskärmen, som sitter dold under den vita kåpan, varefter jag samlade ihop min patrull och åkte framåt.

-- Försiktigt, kamrater, säger jag åt pojarna och ger dem de sista instruktionerna.

Så kom vi fram till backens krön.

Det var nu nästan alldeles ljust och snön lyste grå i gryningen.

*

Allt vad som sedan skedde, varje

секунду следующего получаса я запомнил до самых незначительных мелочей на всю жизнь: и неловкие шаги Армаса, вспоминающего, наверно, свой последний спуск с горы, и сверкающие глаза Лейно, и его продранную варежку, из которой нелепо вылезал большой палец, и ноющую боль от глубокой царапины на ладони, полученной во время перехода через Массельгское ущелье.

-- Вперед! -- сказал я и нагнулся немного, приготовившись к крутому спуску. -- Вперед, товарищи! -- повторил я и оттолкнулся двумя палками.

И сразу рывок этот вынес меня вперед и понес вниз -- вниз по прекрасному снегу, с быстротой, захватывающей дыхание, с плавностью легкого планера.

Что может быть лучше быстрого спуска по снежному склону на крепких лыжах!

Я летел вниз. С такого разбега можно было спокойно пролететь по ровному месту шагов триста. Так я и сделал.

Лыжи несли меня прямо на деревню по гладкому снегу, по ровному озеру.

Я стоял, уже выпрямившись во весь рост, и тут увидел в ста-полтораста шагах от себя трех вооруженных людей, стоявших у крайних изб (может быть, бань).

Люди эти заметили наш спуск.

Я оглянулся -- в десяти шагах позади меня шел Лейно. Остальная шестерка барахталась шагах в двухстах, у самой подошвы склона.

Один собирал разъехавшиеся в стороны лыжи, другой поднимался на ноги, стряхивая снег, набившийся за шиворот и в валенки. Все, к счастью, были, в балахонах.

У Армаса свалился штык, он его сейчас насаживал на место. Опять, наверно, из-за Армаса эта свалка

sekund under den följande halvtimmen skall jag minnas i minsta detalj under hela mitt liv: Kalles osäkra glid -- han erinrade sig säkert hur det gick sist han skulle åka nedför en backe -- Leinos lysande ögon och hans sönderrivna vante, ur vilken tummen envist tittade ut, den stingande smärtan i handen efter såret, som jag fick då vi gick över Latvavaara ...

-- Framåt! sade jag och böjde mig ner lite, förberedande mig för den branta backen. -- Framåt, kamrater! sade jag och tog fart med bägge stavarna.

Det härliga glidet gjorde att detta enda stavtag var tillräckligt för att jag skulle åka nedför hela backen i hisnande fart och med en känsla, som om jag flög.

Vad kan vara härligare än en sådan svindlande fart nedför en snöbetäckt sluttning på goda skidor?

Jag flög nedåt. Med en sådan fart kunde man gott ha fortsatt trehundra meter på den glatta, jämna isen. Det gjorde jag{104}också.

Skidorna förde mig på den glatta snön, över den släta isen direkt till byn.

Jag stod nu upprätt i hela min längd, och ungefär 100-150 meter framför mig stod tre beväpnade män på post vid en av byns första stugor.

Männen hade sett vår nedfart.

Jag såg mig om -- tio steg bakom mig kom Leino. De andra sex kamraterna låg och kravlade i snön ungefär tvåhundra steg bakom oss vid backens slut.

Den ena höll på att leta rätt på sina skidor, den andre reste sig upp, skakade av snön, som hade trängt in innanför halslinningen och i filtstövlarna. Lyckligtvis var alla iklädda skyddskåpor.

Kalles bajonett hade lossnat, och han höll på att skriva fast den vid geväret. Återigen var det Kalles

произошла. И я разозлился на Армаса за дурацкую настойчивость, с какой он<82>вынес весь этот путь, чтобы, может быть, подвести в самую горячую минуту, и на себя -- за то, что потворствовал его упрямству.

-- Лейно, идем вперед! -- шепнул я своему верному другу.

Он кивнул мне, показывая всем своим видом, что понимает и серьезность нашего положения, и задуманный мною план.

Мы медленно, сдерживая себя, пошли вперед, навстречу лахтарям. Я вытащил незаметным движением наган и, взяв обе палки в левую руку (в другой -- револьвер) и держа их за спиной, медленно продолжал идти вперед.

Сухо щелкнул затвори винтовок неприятельского дозора.

-- Кто идет?

-- Бросьте ваши штучки, ребята! -- сказал я возмущенно. -- Мы из отряда Риута -- в своих не стреляем!

Лактари держались еще настороженно, недоверчиво и не опускали ружей, взятых наперевес.

Я оглянулся.

Отделение все встало на лыжи, и Яскелайнен шел уже по следу Лейно.

Я подумал: <<Может быть, этим ребятам известна каждая морда в отряде Риута>>, -- и, подхода еще ближе, сказал:

-- Нам бы в баню нужно. Нет ли у тебя закурить?

fel att det hade blivit en sådan oreda. Jag blev förbannad på Kalle för hans envishets skull. Denna envishet hade gjort att han uthärdat hela denna väg, men nu skulle han svika i det kritiska ögonblicket. Jag blev förbannad på mig själv för att jag understött denna dumma envishet.

-- Leino, kom så går vi framåt, viskade jag till min trogne vän.

Han nickade åt mig och hans ansikte vittnade om att han förstod både situationens allvar och den av mig uttänkta planen.

Vi gick långsamt fram mot slaktarna, ungefär som på en ultrarapid-film på bio. Obemärkt tog jag fram revolvern, tog bägge stavarna i vänstra handen (i den andra revolvern) och fortsatte långsamt framåt mot slaktarna.

Fiendens vaktpost osäkrade gevären och vi hörde knäppen, då mekanismen drogs tillbaka.

-- Vem där?

-- Låt bli att skämta, pojkar, sade jag med förebrående röst, vi tillhör Riutas avdelning och skjuter inte på våra egna!

{105}

(Bildtext: Obemärkt tog jag fram revolvern, tog bägge stavarna i vänstra handen (i den andra revolvern) och fortsatte långsamt framåt mot slaktarna.)

{106}

Slaktarna höll sig ännu avvaktande, såg misstänksamma ut och sänkte gevären, som de höll redo.

Jag såg mig om.

Hela patrullen stod nu åter på skidorna och Jääskeläinen kom redan i Leinos spår.

Jag tänkte: Kanhända att de här grabbarna känner till varenda kotte i Riutas avdelning? jag gick närmare och sade:

-- Vi skulle behöva få tag i en bastu. Har du någonting att röka?

Неужели они не узнают нас по штыками, как старик в Конеч-острове?

Мой вопрос о табаке, однако, разогнал остатки настороженности дозора. И в самом деле: откуда здесь, в центре белого движения, могли появиться красные? Даже предположение такое казалось нелепым.

Лахтарь опустил винтовку, вытащил из кармана кисет и стал его развязывать. Лейно вплотную подошел к другому лахтарю.

Остальные ребята были уже шагах в семидесяти.

На все это потребовалось гораздо меньше времени, чем для того, чтобы отхлебнуть глоток кофе.

Я бросил на снег палки и рукояткой нагана ударил по голове лахтаря. Он зашатался и рухнул наземь.

Лейно приставил острые штыка к груди другого.

Около третьего уже стоял я со взведенным наганом.

Ребята были шагах в тридцати. Лахтарям ничего не оставалось сделать, как бросить на снег винтовки.

Ошеломленный ударом лахтарь стал шевелиться, приходя в сознание. Он, очевидно, был начальником: в его кармане я нашел хорошенький полированный заряженный браунинг. Я опустил его себе в валенок.

Валенки до того разносились, <83>что браунинг легко соскользнул вниз, едва ли не до самой щиколотки.

Ребята уже подошли и были немного сконфужены своим падением при спуске.

-- Армас, стереги этих пленных и смотри не падай! -- приказал я.

När jag talade, så tänkte jag att om gubben från Saarenpää såg på bajonetterna, att vi var röda, då måste ju även dessa absolut känna igen oss.

Men min fråga om tobak skingrade fullkomligt vaktposternas sista misstänksamhet. I själva verket: hur skulle de röda kunna komma hit, mitt i de vita truppers centrum? Till och med ett sådant antagande verkade löjligt.

Slaktaren sänkte geväret, tog upp sin tobakspung ur fickan och började knyta upp den. Leino gick tätt inpå den andre slaktaren.

De andra grabbarna var cirka sjuttio meter efter.

Allt detta hade gått fortare än att svälja ned en kopp kallt kaffe.

Jag kastade stavarna i snön och slog med revolverkolven till slaktaren i huvudet. Han vacklade till och sjönk ihop utan att ge ett ljud ifrån sig. Leino satte bajonettspetsen mot bröstet på den andre.

Bredvid den tredje stod jag redo med revolvern.

Grabbarna var nu endast trettio meter från oss. Slaktarna hade ingenting annat att göra, än att kasta gevären i snön.

Den av slaget bedövade slaktaren började att röra på sig. Han var tydligen befälhavaren. I hans ficka hittade jag en polerad, fin-fin, laddad browning, som jag släppte ned i min filtstövel.

Filtstövlarna var nu så uttrampade att browningen lätt gled ned, nästan ända till fotknölen.

-- Kalle! befallde jag.

Pojkarna hade nu hunnit fram och skämdes en smula för att de fallit vid nedfarten.

-- Kalle, bevaka de här fångarna och se till att du inte ramlar.

И мы бросились вперед.

Надо было произвести панику во что бы то ни стало к моменту комбинированного удара со всех сторон.

И вдруг захохотал, зазвонил во всю мочь колокол кимас-озерской церкви. Он бил, казалось, в каком-то неистовстве. Неужели набат? Неужели нас открыли и собираются к отпору?

А как же иначе? С чего бы стал пономарь в такую рань, в мороз тревожить себя? Мы открыты.

-- Посты у них тут, во всяком случае, лучше, чем в Реболах, -- криво усмехнулся Лейно.

Яскелайнен поставил пулемет на снег у плетня. Шагах в пятидесяти-шестидесяти от нас шагал отряд примерно человек в двадцать.

Нас было семь.

Я оглянулся и посмотрел на склон, по которому минут пять назад скатывалось наше отделение.

Сейчас развернутой шеренгой, словно на спортивном параде, шестьдесят человек в белых балахонах съезжали вниз по горе, держа ровные интервалы.

Было приятно смотреть на такой спуск: никто из них не только не свалился, но даже не накренился. som vacklade.

Впереди летели Антикайнен и Хейконен.

И опять послышалось в тишине морозного утра сухое щелканье затворов.

Ребят уже не было видно на склоне. Они, наверно, катились по озеру.

Отряд лахтарей по-прежнему шел на нас по улице.

Vi andra hastade framåt.
{107}

Vi måste försöka att på alla vis ställa till panik, vid den tidpunkt, då det samlade anfallet skulle komma från alla sidor. Plötsligt började Kiimasjärvis kyrkklocka att klämta för fullt. Det tycktes som om den klämtade fullkomligt besatt.

Kan det verkligen vara alarm? Är vi verkligen upptäckta och håller de på att samlas till motangrepp?

Vad skulle det annars vara? Varför skulle klockaren börja ringa så tidigt på morgonen och i en sådan kyla? Vi är upptäckta.

-- Vaktposterna här är i alla fall bättre än i Repola, skrattade Leino förargat.

Jääskeläinen ställde upp kulsprutan vid staketet. Ungefär 50-60 steg från oss kom en avdelning på ungefär 20 man marscherande.

Vi var sju.

Jag vände mig om och tittade efter, om det syntes något i den nedförsbacke, där vår lilla patrull för fem minuter sedan hade åkt ned.

Nu kom de nedför backen i skyttelinje, precis som om det skulle ha varit en idrottsparad, sextio man i vita skyddskåpor med jämna mellanrum.

Det var roligt att se en sådan nedfart och inte nog med att ingen av dem föll, det var inte ens någon

Främst flög Heikkonen och Antikainen.

Återigen hördes i den kalla vintermorgonens tystnad ljudet från gevärsmekanismer, som drogs tillbaka.

Pojkarna syntes inte längre i sluttningen. De åkte troligen just nu över sjön.

Slaktarnas avdelning kom fortfarande marscherande mot oss på vägen.

И сразу мы слышали несколько выстрелов у пройденного нами берега. Из домов повыскакивали какие-то черные фигуры, и снова -- казалось, над всем озером, над окрестными лесами -- раздался громкий голос товарища Антикайнен.

Он ругался теперь последней бранью:

-- Сволочи! Мы идем к вам на поддержку, пробрались из Финляндии, а вы нас так встречаете!

И опять молчание. И опять мерные шаги лахтарского отряда, идущего прямо на нас. И опять тревожное гудение набата. И вдруг новый взрыв отборной ругани и беспорядочные выстрелы позади.

<84>

-- Огонь! -- скомандовал я Яскелайнену. И морозный воздух январского утра был разодран сухим треском пулемета.

Два человека из неприятельского отряда рухнули. Остальные рассыпались в недоумении, не зная, что делать. Пулемет смолк.

Огромный фельдфебель с рыжей бородой скомандовал:

-- Обойму в магазин! Прицельная рамка...

-- Вперед, товарищи, ура! Бей лахтарей! -- скомандовал я и, размахивая наганом, выскочил из-за плетня.

Ребята все выскочили за мной.

Я выстрелил из своего нагана два раза, взяв себе мишенью рыжую бороду, но промахнулся.

В пятнадцати шагах от дороги -- сарай с двумя большими щелями вместо окон.

-- За мной! -- кричит фельдфебель и бежит в сарай.

За ним поднимаются из снега другие.

Вбегая в сарай, рыжий оборачивается и, не целясь, бьет из маузера.

Plötsligt hörde vi flera skott vid den av oss strax förut passerade stranden. Från husen hoppade det ut några svarta figurer, och återigen hördes över hela sjön och hela den omkringliggande trakten den kraftiga rösten från vår talare, vår käre kommandör, kamrat Toivo Antikainen. Han skällde med de grövsta skällsord: {108}

-- Djävla dumbommar! Vi kommer från Finland som förstärkning och så möter ni oss på det här sättet!

Återigen tystnad. Återigen de jämna stegen från slaktarnas avdelning, som marscherade rätt emot oss. Återigen kyrkklockornas nervretande alarmsignaler. Så plötsligt en massa utsökta svordomar och strödda skott.

-- Eld! kommenderade jag åt Jääskeläinen. Januarimorgonens luft fylldes av det skarpa smattrandet från Jääskeläinens kulspruta.

Två man ur fiendeavdelningen föll ihop. Kulsprutan tystnade. Förvånade skingrade sig de övriga utan att veta, vad de skulle göra.

En storväxt fältväbel med rött skägg kommenderade:

-- Magasinen klara, osäkra och tag sikte!

-- Framåt, kamrater. Hurra! Död åt slaktarna! kommenderade jag svängande revolvern i min ena hand och hoppade fram bakom staketet.

Alla pojkar sprang efter mig.

Jag siktade på det röda skägget och sköt två skott ur min revolver.

Femton steg från vägen låg ett stort uthus med två långa gluggar istället för fönster.

-- Efter mig! skrek fältväbeln och sprang bort mot uthuset.

De andra, som legat i snön, reste sig också upp och sprang efter honom till uthuset. Just som han sprang in i huset, vände den rödskäggige sig om och skjuter utan att sikta med

Колокол все еще продолжает бубнить, но в его звоне я начинаю улавливать обычную спокойную размеренность, а не панику набата.

Пуля, выпущенная из маузера рыжим фельдфебелем, попала в курсанта моего отделения. Он присел на снег.

-- Матти, не робей! Все в исправности! Ничего -- зацепило легко! кричит он мне, явно сдерживая стон.

Я разрядил вслед рыжему наган, но напрасно: дверь сарая захлопнулась.

Толщина его стен неизвестна, лишних патронов нет, и нет времени на осаду, а из оконной дыры они могут многих наших угробить.

Курсанты остановились, вскинули винтовки. В моем нагане нет больше патронов.

Но ничего, дело поправимое. Я на бегу опускаю руку в валенок, чтобы выудить из него мой трофейный браунинг. Черта с два! Браунинг за что-то зацепился, и его невозможно вытащить.

Я уже вплотную у сарая. У самой его стены лежат дрова. Я подбегаю к поленице, хватаю небольшое, но суковатое полено. Кричу громко, чтобы слышали в сарае:

-- Товарищи курсанты, отойдите подальше: я бросаю в сарай гранату!

Изо всей силы мечу в дыру сарая полено и подскакиваю сразу к двери. Занозы остаются в ладони.

sin mauserpistol.

Kyrkklockorna fortsatte att klämta, men i dess klang började jag nu höra de vanliga, lugna slagen. Inte längre en alarmringning.

En kula från den rödskäggige fältväbelns mauser träffade en av pojkarna i min patrull. Han satte sig ned i snön.

-- Matti, var inte ängslig! Det är ingenting farligt, skriker han åt mig, men det hörs tydligt att han bara med yttersta ansträngning kan tala.
{109}

Jag tömde magasinet i min revolver efter den rödskäggige, men till ingen nytta; dörren till uthuset smällde igen.

Väggarnas tjocklek var obekant. Bättre patroner fanns inte och inte heller tid till belägring. Från fönstergluggarna kunde de skjuta ner åtskilliga av våra pojkar.

Pojkarna stannade och kastade gevären till axeln. I min armépistol fanns inga patroner; efter gårdagens skott hade jag glömt att ladda om den. Men det gör ingenting, den saken kan rättas till. Under språngmarschen sticker jag ned handen i filtstöveln för att dra upp min trofé -- browningen. I helsicke heller! Browningen hade hakat sig fast i någonting, så att det var omöjligt att få upp den. Inte ens en svordom kunde jag få ur min mun.

Jag är alldeles intill uthuset. Alldeles intill väggen ligger en vedtrave. Jag springer fram till den, tar ett litet, men kvistigt vedträ. Jag skriker högt med mina lungors fulla kraft, så att det skall höras inne i uthuset:

-- Kamrater, håll er längre åt sidan. Jag kastar en handgranat in i uthuset.

Jag siktar på hålet i väggen och kastar med all kraft iväg vedträet. Själv hoppar jag fram till dörren. Jag fick en massa stickor i handen.

Умный Лейно -- рядом со мной.

Дверь быстро распахивается, и с маузером в руке выскакивает рыжий детина. Но, почувствовав у своего виска дуло моего -- черт возьми, незаряженного! -- нагана, быстро бросает маузер на снег.

За фельдфебелем выскакивает второй лахтарь. Его принимает Лейно. Я передаю бородача подошедшему курсанту и, стреляя из маузера в темноту сарая, кричу:

-- Бросайте оружие, выходите на свет -- жизнь будет сохранена!

И, лишённые своего командира, один за другим выскочили испуганные лахтари из своего убежища.

Так первая часть нашей работы проведена была чисто.

Одиннадцать пленных, горячий маузер в руке, три револьвера -- для одного боя более чем достаточно.

Отсюда, от сарая, мне хорошо видна была церковь с колокольней.

Звон прекратился. Из церкви выскакивают белые. Многие вооружены. Некоторые из них вскидывают винтовки к плечу и стреляют в сторону берега.

-- Яскелайнен, -- говорю я товарищу, -- пулеметный огонь! Направление -- храм божий!

Яскелайнен застрекотал на своей <<швейной машинке>>. Ляхтари, беспорядочно отстреливаясь, рассеялись.

-- Вперед, ребята!

У сарая остался один из нас караулить пленных.

Пять человек бежали за мной.

Den kloke Leino är vid min sida.

Dörren flyger blixtnabbt upp och med mauserpistolen i handen kommer den rödskäggige jätten uthoppande. Men när han kände mynningen av min -- jävlar anamma! -- oladdade revolver vid tinningen kastade han vid min tillsägelse genast mauserpistolen i snön.

Efter fältväbeln kommer en annan slaktare uthoppande. Honom tar Leino emot. Jag överlämnar den skäggige till en framstormande kamrat och skjutande med mauserpistolen in i det mörka uthuset, skriker jag:

-- Kasta ut vapnen och kom ut i ljuset, så klarar ni livhanken.

Utan befälhavare och dödligt uppskrämda steg slaktarna, en efter en, ut ur sitt gömställe.
{110}
Således var den första delen av vår uppgift ganska bra genomförd.

Elva fångar, en mauserpistol i handen, tre revolverar, det är mer än tillräckligt för en så liten skärmytsling.

*

Från vårt uthus syntes kyrkan med klockstapeln.

Klämtningen hade upphört. Ur kyrkan kommer de vita utspringande. Många av dem är beväpnade. Somliga kastar gevären till axeln och skjuter ned mot stranden.

-- Jäaskeläinen, säger jag till min kamrat, kulspruteeld! Sikte: Guds tempel!

Jäaskeläinen smattrade på med sin symaskin. Slaktarna sköt, men började samtidigt att oordnat skingra sig.

-- Framåt, pojkar!

En stannade kvar vid uthuset för att bevaka fångarna.

Fem man sprang med mig.

Площадь перед церковью была уже пуста. Но не успели мы добежать до нее, как из-за изб и изгородей справа выскочил Суси с группой курсантов.

Антикайнен шел впереди.

-- Вперед! -- крикнул он.

И мы бросились за ним.

Мы находились на краю мыса. Остальная часть деревни -- как раз та, где находился штаб, -- лежала перед нами на северном берегу озера, метрах в двухстах-двухстах пятидесяти от нас. Мы выбежали на лед. На другом берегу бегали, суетясь, лахтари. Два человека в офицерской форме распоряжались всем. Один налаживал пулемет.

-- Так-то вы встречаете помощь из Финляндии! -- закричал товарищ Хейконен.

И вдруг в тылу белых, с запада, раздались выстрелы, сначала разрозненные, а затем залпами. Это начала наступление, едва успев занять исходное положение, вторая рота.

Офицер остановился, прислушался: он, казалось, понял, что мы его обошли. Затем он обернулся и стал быстро уходить на лыжах налево, к олесу.

<86>

За ним побегал второй офицер и еще несколько беляков.

Я не привык обращаться с маузером, и, кроме того, у этого револьвера была слишком резкая отдача. Вот почему все три пули пошли <<за молоком>>. Но все же, размахивая alla разряженным револьвером, громко выкрикивая ругательства, я бежал вперед, к двухэтажному дому, над которым развевался белый флаг. Лейно был уже впереди меня. Я вскочил на крыльцо.

Слева приближались курсанты второй роты: их вел Карьялайнен.

Platsen framför kyrkan var nu alldeles tom. Men vi hann inte dit, förrän kamrat Susi med en grupp kom framflygande bakom hus och gärdesgårdar från höger sida.

Heikkonen gick främst.

-- Framåt! skrek han.

Och vi sprang framåt.

Vi var nu vid uddens spets. Den andra delen av byn -- just den där staben var belägen -- låg framför oss på sjöns norra sida, ungefär tvåhundrafemtio meter från oss. Vi sprang ut på isen. På den andra stranden sprang slaktarna fram och tillbaka som yra höns. Två man i finska officersuniformer förde befälet. En höll på att ställa upp en kulspruta.

-- Djävlar, är det på det viset ni möter hjälpen från Finland! skrek kamrat Heikkonen åt dem.

Och plötsligt börjar skott höras från vänster, i ryggen på de vita. Först enstaka, sedan i salvor. Det var Karjalainen med det andra kompaniet, som gick till anfall omedelbart efter det han hade intagit den bestämda positionen.

Officern stannade lyssnande; han hade troligen förstätt att vi hade omringat honom. Därefter vände han tvärt om och flydde på skidor åt vänster, mot skogen.

Efter honom följde den andre officeren och några vitgardister.

Jag var inte van att handskas med mauserpistol och dessutom är de otrevligare än andra pistoler därför att de slår tillbaka så kraftigt, när man skjuter. Det var därför alla tre kulorna »gick och hämtade vatten«. Men jag sprang, viftande med den oladdade pistolen och högt svärande fram till det tvåvåningshus, över vilket den blå-vita fanan vajade. Leino var redan före mig. Jag hoppade upp på förstugan.

Från vänster sida närmade sig kamraterna från andra kompaniet; det

Антикайнен быстро шел, отдавая приказания:

-- Немедленно крой вперед, вправо! Необходимо перехватить штабистов!

На дверях было написано: <<Штаб>>. У крыльца в нетерпении рыл снег копытом породистый белый жеребец.

Выстрелы прекратились.

-- Мы взяли деревню, -- сказал мне спокойно, как на вечерней поверке, командир.

-- Матти, где твой шлем? --

Только после этого внезапного вопроса я почувствовал холодок на голове. Проведя рукой по смерзающимся от выступившего ранее пота волосами, я убедился, что действительно шлема не было.

-- Лахтарская пуля, должно быть, сбила его ко всем чертям! -- почему-то очень громко прокричал я и вскочил в помещение штаба белых.

Комната напоминала обычную полковую канцелярию. Товарищ Суси уже рылся в бумагах, разбирая их.

Несколько папок с делами валялось на полу.

Я взглянул на часы-ходики: они шли спокойно, как будто ничего не случилось.

***

Полчаса, всего полчаса назад я отдавал приказание отделению идти за мной вниз по склону.

И вдруг я вижу -- командир поднимает со стола папку, а под папкой лежит портфель, кожаный портфель со знакомой монограммой. Ведь это была точно такая же монограмма, как и на портфеле штабс-капитана Верхсовского, и портфель был вылитой копией

var Karjalainen, som gick i tåten.

Heikkonen sprang snabbt framåt och gav samtidigt befallningar:

-- Stick ögonblickligen iväg, framåt åt höger! Vi måste absolut få tag i stabsofficerarna!

På dörren stod skrivet »Stab«. Vid förstugan stod en fullblodshingst, otåligt kraftsande med framhoven i snön.

Skottlossningen tystnade.

-- Vi har intagit byn, sade Heikkonen åt mig så lugnt som om han gått sin vanliga kvällsronnd i kasernen och kontrollerat.

Matti, var är din mössa?

Och först nu märkte jag plötsligt att det var kallt om huvudet. När jag förde handen över huvudet, kände jag att håret var fullt av rimfrost och att mössan verkligen var borta.

-- En slaktares kulor har väl troligen tagit den, ropade jag högt, utan att själv veta varför, och sprang in i vitgardisternas huvudkvarter.

Rummet påminde om ett vanligt regementskansli. Kamrat Susi höll redan på att gräva i papperen och sortera dem.

Några portföljer med dokument låg kringströdda på golvet.

Jag kastade en blick på den tickande klockan: den gick lugnt, som om ingenting hade inträffat.

*

{112}

För en halv timme sedan -- endast för en halv timme sedan -- gav jag order åt patrullen att följa mig utför stupet.

Och plötsligt ser jag, att kamrat Susi från golvet tar upp en av pärmarna och under pärmerna ligger en portfölj med ett för mig mycket bekant monogram. Det var ju precis ett likadant monogram, som hade suttit på kapten Werhovskijs

портфеля, захваченного мной в рейде под Кронштадтом!

Я подскочил к столу, рванул к себе портфель. Он был открыт. Из него посыпались на пол записки, письма, бумаги. Я поднял конверт и прочитал: <<Штабс-капитан Петру Ивановичу<87> Верховскому. Хельсинки...>> и так далее.

Штемпель -- Париж.

Я поднял листовку. Она была напечатана по-русски (в то время я говорил и понимал по-русски гораздо хуже, чем теперь).

Суси мне быстро перевел ее на финский язык.

Листовка сохранилась у меня вместе с истрепанной картой до сих пор. Вот она:

<<Красногвардейцы! Я, финский писатель Клайдо Ильинарк, обращаюсь к вам от имени Временного ухтинского правительства Карелии.

Если вы не уйдете из свободной Карелии, то готовьте себе общую братскую могилу, ибо гнев наш будет ужасен.

Красноармейцы! Арестовывайте своих коммунистов и комиссаров и переходите к нам. Только в этом ваше спасение!>>

Несмотря на усталость, несмотря на возбужденность, какая бывает в бою, несмотря на серьезность минуты, я не мог удержаться от громкого смеха. И действительно, русский штабс-капитан дерется за освобождение Карелии от <<русского красного ига>> под лозунгом: <<Карелия для карелов!>> А я, финн Матти Грен, и финны Лейно, Хейконен, Карьялайнен, Армас, Яскелайнен, Антикайнен, Аханен, Суси, Антила, Кярне, Гренлунд и сотни других боремся за Российскую Советскую Федеративную Социалистическую Республику и ее автономную часть -- Карелию -- для трудящихся. Да, мы прежде всего коммунисты, а эти белогвардейцы и гады -- прежде всего буржуи.

portfölj och denna portfölj var en exakt kopia av den som jag erövrade vid min spanarfärd till Kronstadt.

Jag sprang fram till bordet och ryckte till mig portföljen. Den var öppen. På golvet ramlade ut en massa anteckningar, brev och papper. Jag tog upp ett kuvert och läste: »Till kapten Pjotr Ivanovitj Werhovskij, Helsingfors o s v«.

Brevet var avstämplat i Paris.

Jag tog upp ett flygblad. Det var tryckt på ryska. På den tiden talade jag och förstod ryska mycket sämre än nu.

Kamrat Susi översatte det snabbt till finska.

Jag har ännu flygbladet i förvar tillsammans med det söndertrasade kartbladet.

»Rödarmister! Jag, finske skriftställaren Ilmari Kianto, vänder mig till Eder i den provisoriska karelska regeringens i Uhtua namn.

Om ni ej vill lämna det fria Karelen, så gör i ordning en gemensam brodergrav åt er, ty vår hämnd kommer att bli fruktansvärd.

Rödarmister! Arrestera era kommunister och kommandörer och kom över till oss. Endast därigenom kan ni rädda er!«

Trots tröttheten, trots upphetsningen efter striden, trots minuternas allvar kunde jag inte låta bli att gapskratta. Och verkligen, den ryske kaptenen kämpade för Karelens »befriande« från det »ryska, röda oket«, under parollen »Karelen åt karelarna«, och jag, Matti Matikainen, finne, och finnarna Leino, Heikkonen, Karjalainen, Kalle, Jääskeläinen, Antikainen, Susi, Kärnä, Grönlund och hundra andra kämpar för den Ryska Federativa Socialistiska Sovjet-Republiken och dess autonoma del: Karelen, för de arbetande. Ja, vi är framför allt kommunister och sedan finnar, men{113}detta vitgardistslödder är framför allt borgare, och ryssar -- en på hundra.

Было над чем посмеяться, второй раз в жизни захватив портфель неуловимого офицера!

*

Антикайнен вошел в штаб.

Вид у него был очень недовольный.

-- Улизнули! Илмаринен и несколько штабистов удрали в лес, и в лесу же рассеялось около двух сотен лахтарей.

-- Мы победили! -- вставил вошедший за начальником Карьялайнен.

Но мы могли схватить и уничтожить головку, если бы успели перекрыть дорогу на Барыш-наволок и не нервничали так, что обыкновенный колокольный праздничный благовест показался нам тревожным набатом.

Я выглянул в окно: захваченные моим отделением пленные, пригнанные Армасом, уже стояли у дома штаба.

По улице наши конвоиры подгоняли еще пленных.

Антикайнен и Хейконен вышли на улицу. Суси разбирал бумаги, поэтому вошедшая в комнату женщина -- по-видимому, хозяйка -- обратилась прямо ко мне:

-- Господин красный командир, майор Илмаринен очень любил гороховый суп, и мне на сегодняшнее утро был заказан хороший суп с ветчиной. Все готово. Прикажете подавать?

-- Подавай сюда через десять минут все, что приготовила, -- неожиданно для себя приказал я и почувствовал одуряющий приступ волчьего аппетита, и ноздри мои зашекотали чудеснейший аромат горячего горохового супа со свиной.

Я мог бы сам съесть за один присест

Det var också värt att skratta åt, när man andra gången i livet kommit åt den flyende officerens portfölj.

Antikainen kom in i staben.

Han såg allt annat än nöjd ut.

-- De har smitit undan. Ilmarinen och några andra stabsmedlemmar har rymt till skogs och i skogen finns omkring två hundra slaktare spridda.

-- Men vi har segrat! insköt den efter kommandören inträdande Karjalainen.

-- Ja, men vi hade kunnat förintala hela ledningen, om vi hade hunnit besätta vägen till Pääkönniemi och inte varit så nervösa att vi uppfattat en vanlig otteringning i kyrkan som alarmsignal.

Jag tittade ut genom fönstret. Fångarna, som min pluton hade tagit, hade av Kalle redan förts fram till stabens hus.

På gatan höll våra vaktposter på med att föra fram andra tillfångatagna vitgardister.

*

Antikainen och Heikkonen gick ut. Susi grävde i papperen. Därför vände sig en i rummet inträdande kvinna -- troligen husmodern -- direkt till mig.

-- Herr röde kommandör! Major Ilmarinen tyckte mycket om ärtsoppa och till frukost idag var det beställt en utmärkt ärtsoppa med skinka. Soppan är redan färdig. Får jag servera?

-- Sätt inom tio minuter fram allt vad som är i ordning, befallde jag och när jag gav en sådan oväntad order, kände jag hur jag nästan mätte illa av hunger. Mina näsborrar kittlades av den härliga doften från den starka ärtsoppan med fläsk.

Jag kunde själv på en gång ha ätit upp tio av major Ilmarinens middagar

десять обедов майора Илмаринена, с обедами штабс-капитана Верховского в придачу. Но тут мое внимание привлекли какие-то странные шорохи под полом.

Я прервал свои гастрономические мечтания и стал прислушиваться. Под полом шептались и кто-то шевелился.

Я стал прислушиваться внимательнее и толкнул Суси, чтобы он оставил бумаги.

Трофейный маузер горел у меня в руке.

Это спрятались лахтари, не иначе! И я, приподняв крышку люка, выстрелил вниз, в темноту.

Оттуда в ответ послышался громкий вскрик и затем стоны, приглушенные стуком захлопнувшейся крышки.

Шепот на время смолк.

Может быть, сейчас они сжигают ценнейшие документы, готовясь взорвать нас, находящихся в этой комнате! Но тут, к моему удивлению, крышка люка чуть заметно зашевелилась и затем стала приподниматься. Я приготовил маузер.

<<Натереть ногу браунингом -- это было бы даже смешно>>, -- , подумал я.

Крышка люка приподнималась снизу не руками, а какой-то странной деревяшкой, похожей на ножку стола.

Как только приоткрылся немного люк, из-под пола женский голос стал выкрикивать неимовернейшую брань:

--- Чтобы это было последнее утро для вас, лахтари! Чтобы корка хлеба стала у вас поперек горла, проклятые лахтари!...

med stabskapten Werhovskijs middagar som till{114}tugg. Nu lade jag plötsligt märke till några märkvärdiga skrapanden under golvet.

Jag avbröt mina gourmandrömmar och lyssnade. Under golvet hördes viskningar och ljudet av någon, som rörde sig.

Jag lyssnade med större uppmärksamhet och knuffade till Susi för att han skulle ge fan i papperen.

Min trofé -- mauserpistolen -- brände i min hand.

Det kunde inte vara annat än slaktare, som hade gömt sig, och i det jag lyfte upp golvluckan sände jag ett skott ned i mörkret. Som svar hördes ett högt utrop och därefter jämmer, dämpat av luckan, som åter lades igen.

Viskningarna tystnade för en stund. Kanske håller de nu på att bränna upp dyrbara dokument, eller förbereder sig på att spränga oss alla i rummet i luften? ... men nu började till min förvåning golvluckan röra sig och öppnade sig därefter långsamt.

Jag gjorde mauserpistolen i ordning. Browningen låg i filtstöveln och skavde mot benet.

-- Att få skavsår på benet av en browning, det är väl originellt, tänkte jag.

Luckan öppnades nerifrån, men inte av en hand, utan med ett konstigt format trästycke, som liknade ett bordsben.

Så fort luckan öppnats en smula hördes från källaren en gäll kvinnoröst, som skrek ut de mest otroliga förbannelser:

-- Jag skulle önska att det vore er sista morgon, slaktare, att en brödkant skulle sätta sig i halsen på er, förbannade slaktare! Kom ner och slå ihjäl mig, gamla kvinna, för att jag säger sanningen! Jag är inte rädd för er, förbannade odjur.

Люк был почти совсем открыт.

-- Не бранись так, женщина! -- крикнул я вниз. -- Лахтари в Кимас-озере сегодня действительно последнее утро! Сейчас здесь красные!

Крышка сразу захлопнулась, и шепот под полом перешел в громкий разговор, выкрики:
<89>

-- Не стреляйте в нас, мы красные!

Мы были взяты в плен лахтарями!

-- Ладно! -- крикнул я. -- Сколько вас?

-- Тринадцать.

-- Вылезайте по очереди! Но если солгали, ни один не выйдет живым.

Крышка снова заколыхалась и приподнялась. Я отшвырнул ее в сторону с силой.

Первым вылез пожилой человек. Вместо левой ноги у него была деревяшка, та самая, которой он приподнял крышку люка и которая показывалась мне ножкой стола.

Этого человека мы всем отрядом прозвали Пуялко, что в переводе на русский означает <<деревянная нога>>.

Несмотря на то что у него не хватало одной ноги, Пуялко был еще крепким мужчиной и замечательным шутником: его прибаутки смешили и забавляли весь лыжный батальон.

И даже в ту минуту, когда он вылез из люка, он не мог удержаться от прибауток.

-- Из того, что я потерял ногу на постройке мурманской железной дороги в тысяча девятьсот шестнадцатом году от оброненного рельса, -- из этого еще не следует, что я должен погибнуть от руки своих же, красных,

Luckan var nu nästan helt och hållet öppnad.

-- Svär inte så kvinna! skrek jag ned. Slaktarna har verkligen idag haft sin sista morgon i Kiimasjärvi. Nu är de röda här!

Luckan flög upp med en gång igen och viskningarna under golvet övergick till högt tal och utrop.

-- Skjut inte på oss. Vi är röda!

-- Vi har blivit tillfångatagna av slaktarna!
{115}

-- Det är bra, skrek jag. -- Hur många är ni?

-- Tretton ...

-- Kom upp i tur och ordning! Men om ni har ljugit kommer inte en enda av er levande härifrån!

Luckan började på nytt att röra sig och lyftes sakta upp.

Jag kastade den med kraft åt sidan. Den förste, som kom upp var en äldre man. Istället för vänstra benet hade han ett träben. Det var med detta han hade lyft upp luckan och det var detta, som jag för en halv minut sedan hade tagit för att vara ett bordsben.

Han döptes sedan av hela bataljonen till »Träbenet«.

Fast han bara hade ett ben, var Träbenet en stor och kraftig karl och en utmärkt skämtare, och hela bataljonen skrattade åt hans glad infall.

T o m samma minut, som han kom upp genom luckan, kunde han inte låta bli att skämta.

-- Fast jag fick benet krossat av en nedfallande räls när vi byggde Murmansk-banan år 1916, så behöver väl inte det betyda, att jag skall dö för mina egnas händer i början av 1922, brummade han missnöjd.

В самом начале тысяча девятьсот двадцать второго года, -- недовольно ворчал он.

Затем из люка вылезла растрепанная седая старуха. Ей было не меньше шестидесяти лет, и уцелела она, если судить по ее речи, со времен <<Калевалы>>. Ленрот мог бы записать много интересных песен с ее голоса.

Она была приговорена к расстрелу, как и все освобожденные нами товарищи. Казнь должна была состояться завтра на рассвете, после праздника.

Наше появление пришлось поэтому как нельзя более кстати.

Вина старухи заключалась в том, что она спрятала у себя тяжелораненого красноармейца из погранохраны. Она почти выходила его, когда местным кулаком был сделан на нее донос и ее вместе с выздоравливающим красноармейцем бросили в этот погреб, темный и холодный.

Пограничник заболел здесь и находился при смерти...

-- Все мы здесь были при смерти. Кто-то вечером спустился к нам и сказал: <<После праздника все до тер единого будет списаны в расход, а то еще нянчиться с вами! Лишние рты, да и часовых на вас изводить надо>>, рассказывал третий, вылезая из люка.

Освобожденные были голодны, как черти в великий пост.

Как мне описать радость их при освобождении, их счастье<90>увидеть свет солнечного зимнего приполярного утра в крепко натопленной комнате!

Комната штаба была уже полна курсантов.

Последним вылез до смерти

Därefter kom en tilltufsad, gråhårig gumma upp genom luckan. Hon var minst sextio år och att döma av hennes språk härstammade hon från Kalevalas tid. Lönnrot[10] skulle ha kunnat lära många intressanta sånger av henne.

Hennes svordomar nerifrån källarhålan har jag i alla fall antecknat.

Hon var dömd att skjutas liksom de övriga av oss befriade kamraterna.

Domen skulle ha verkställts nästa dag i gryningen, efter helgen.

Därför kom vårt plötsliga framträdande mycket mycket lämpligt.

Gummans »brott« bestod i, att hon hållit en svårt sårad rödarmist från gränsvakten gömd hos sig. Hon hade pysslat om honom, så att han nästan var frisk, när en av platsens kulaker, Petrov, angav henne. Hon blev då tillsammans med den {116} tillfrisknande rödarmisten nedkastad i denna mörka, kalla källarhåla.

-- Förresten var vi alla här nära döden. Isotalon Antti var i går kväll nere hos oss och sade: Efter helgen skall ni alla skjutas, av er har man ju bara besvär! Extra munnar att mätta och så måste man hålla vaktposter åt er också, berättade den tredje som kröp upp.

Allt som allt var det tretton kamrater, som vi befriade. De var hungriga som djävlar under den stora fastan före påsken.

Hur skall jag kunna beskriva deras glädje, när de befriades, deras lycka när de äntligen fick se vintermorgonens strålande soluppgång i ett varmt, uppeldat rum?

Rummet, där staben var belägen, var nu fullt av kamrater.

Den sista, som kom upp ur källaren,

перепуганный лахтарь-часовой, которому было поручено сторожить пленных.

Услышав выстрелы, он так перепугался, что пробрался в подвал к арестованным и спрятался среди них. Это был мобилизованный лахтарями местный крестьянин.

-- Вот твой шлем, Матти, -- сказал товарищ Яскелайнен. -- Я подобрал его на льду озера. Лахтари устроили в нем вентиляцию. Антикайнен требует тебя к себе.

Я вышел.

На крыльце начальник отдавал очередные приказания. Через два-три часа мы должны будем покинуть деревню.

-- Вблизи есть крупные неприятельские отряды, -- сказал он мне, -- но мы здесь уничтожим все их боевые припасы, центральную питательную базу их фронта. Мы захватили четырнадцать подвод с лошадьми. Все, что можно, погрузить на эти подводы, остальное должно быть уничтожено дотла. Поручаю это дело тебе, Матти, с твоим взводом.

Мы пошли по деревне. Почти все склады находились в сараях, выстроенных заново, и в старых, вокруг штаба. Под штаб было занято лучше здание деревни -- школа.

Я не буду долго описывать захваченные нами трофеи: на складах больше полумиллиона боевых патронов; тридцать смазанных винтовок (кроме отнятых у пленных); несколько тяжелых пулеметов и автоматов; несколько полевых аптек с амбулаторными принадлежностями; триста снарядов мелкокалиберной пушки.

Большой сарай был полон обмундированием, валенками, полушубками, теплым бельем, меховыми шапками.

var en dödsskrämd slaktare -- det var vakten, som hade fått i uppdrag att bevaka fångarna.

När han hörde skottlossningen hade han blivit så rädd, att han krupit ner i källaren till de arresterade och gömt sig bland dem. Det var en av ortens bönder, som mobiliserats av slaktarna.

*

-- Här är din mössa, Matti, sade kamrat Jääskeläinen. Jag tog upp den nere på isen. Slaktarna har ordnat ventilation i den. Antikainen vill att du skall komma ut till honom.

Jag gick ut.

På trappan stod befälhavaren och gav order. Om två eller tre timmar måste vi lämna byn.

-- Fienden har stora truppstyrkor i närheten, sade han till mig, men vi skall förstöra alla deras krigsförråd, hela frontens centrala materialfördelningspunkt. Vi har tagit fjorton slädar och hästar.

Allt, som kan lastas på dessa slädar skall vi lasta på. Resten skall fullkomligt förstöras. Det uppdraget får du och din pluton, Matti.

Vi gick ut i byn. Nästan alla upplag var inrymda i nybyggda magasin, belägna runt om stabens hus. Staben var belägen i det bästa huset i byn: skolan.

{117}

Jag vill inte trötta ut er med att beskriva alla de troféer, som vi hade erövrat. Kort sagt fanns i magasinen lagrade: över en halv miljon skarpa patroner; ett 30-tal nya gevär av tysk modell (förutom de, som vi tagit i från fångarna); några kulsprutor och maskingevär; några fältapotek med fältlasaretsutrustning; 300 granater till kanoner av Macklin-typen.

Ett helt magasin var fullproppat med mundering: filtstövlar, pälsar, varma underkläder och skinnmössor.

Огромные помещения набиты мешками с крупой, солониной, консервами.

Несколько ящиков с коньяков и залежи муки.

Кроме больших обычных мешков с крупчаткой, какие можно найти в любом лабазе, были еще маленькие мешочки-пудовики, и к каждому такому пудовичку привязана деревянная дощечка, на которой было обозначено полностью имя дарителя, благодетельствующего армию <<восставшего карельского народа>>.

-- Здорово много еды! -- обрадовался Армас.

-- Не так много в сравнении с обещанными лахтарями семью миллионами килограммов, -- процедил Лейно.

Наши ребята укладывали, что было нужно и возможно уложить на трофейный полковой обоз.

<91>

<<Обезьянки>> за плечами и патронташи снова потяжелели, и вид у всех веселее.

То, что нельзя было захватить с собой, мы обливали керосином, заваливали сухой соломой и поджигали. Надо было уничтожить такое невероятное богатство.

Склад артзапасов можно было зажечь только при самом отходе, как и штаб.

Очень жалко было сжигать все это несметное добро, но иначе нельзя было поступить. Предполагать, что мы, усталые, можем удержать за собой деревню, не подготовленную к осаде (в течение минимум десяти дней, пока подойдут наши отряды), против свежих сил во много раз превосходящего противника, нечего было и думать.

Если же, разгромив штаб, мы уйдем, -- выполним прямой приказ уничтожить

Ett stort magasin var fullt med saltat, amerikanskt fläsk, säckar med gryn, salt kött, konserver.

Några lådor med konjak och en massa mjölsäckar fanns där också.

Utom de vanliga säckarna med vetemjöl, som man kan få köpa i vilket magasin som helst, fanns det små 15-kilossäckar och vid varje sådan liten säck var en träplatta fastbunden. På träplattorna stod skrivna fullständiga namn och adresser på dem som i egenskap av välgörare hade skänkt mjölet till det »upproriska karelska folkets armé«.

-- Det var mycket att smörja kråset med, gladdes sig Kalle.

-- Åja, det är inte så mycket i jämförelse med de sju miljoner kilo, som slaktarna lovat, väste Leino fram.

Våra pojkar packade ihop allt som var nödvändigt och allt som fick rum på de beslagtagna regementsslädarna.

Ryggsäckarna och patronbältena fylldes på nytt och alla visade en gladare uppsyn.

Allt, som inte kunde medföras, indränktes med fotogen, övertäcktes med torr halm och antändes. Vi tyckte det var synd att på detta vis förstöra så mycket gott.

Upplaget av artilleripjäser liksom staben kunde vi först tända eld på, då vi drog bort.

Jag upprepar att det var synd att vi måste bränna upp denna oerhörda rikedom, men det var inget annat att göra. Så trötta som vi var, var det otänkbart att vi skulle kunna behålla byn, vilken inte var befäst för långvarig belägring (det skulle dröja minst tio dagar, innan våra trupper anlände), mot den mångdubbelt starkare fiendens utvilade krafter.

{118}

Och vi hade ju order att förstöra alla fiendens reservupplag, ifall vi måste retirera sedan vi förintat

тыловые базы неприятеля.

Все захваченные патроны были обернуты в синюю плотную бумагу, и на каждой обертке стояла -- это я тоже могу подтвердить документально (я захватил одну из них с собой) -- совершенно отчетливо марка патронной фабрики Рихимяки.

Пожар начался.

Легкие языки пламени заструились, как бы играя в пятнашки, один за другим.

Времени наблюдать это зрелище у нас не было.

Я вернулся в здание штаба. Папки были сложены одна на другую, бумаги складывались стопками и окружались сухой соломой.

Суси сидел за пустым столом в переполненном помещении и спокойно, как будто не было ни бессонных суток, ни отчаянного боя, выводил в дневнике отряда: <<Захвачено 42 пленных, освобождено 13. Белых убито 5 человек, из них двое -- финские офицеры, что установлено по документам, найденным при них. У нас два товарища легко ранены. Запасов захвачено...>>

Тут он обратился ко мне.

Я в точности отрапортовал о проделанном мной обследовании. И цифры, сообщенные мной, были вписаны в дневник отряда.

Дальше Суси продолжал: <<К сожалению, сам майор Илмаринен с другими руководителями бандитского восстания избежали достойной кары, уйдя на лыжах в лес>>.

Он прервал свою запись.

-- А жеребца илмариненского мы все-таки захватили, Матти!

-- И с какой это стати финский офицерик, поручик Так<92>кинен,

fiendens stab.

Fastän regeringen Ritavuori försökte förneka detta faktum, var alla erövrade patroner inlindade i tjockt, blått papper och på varje patronask stod -- det har jag också dokumentariska bevis på, för jag tog en av patronaskarna med mig -- fabriksmärket från ammunitionsfabriken i Riihimäki tydligt och klart tryckt.

Elden började gripa omkring sig.

Flammornas lågor slog upp, liksom lekte de »rymmare och fasttagare« med varandra.

Vi hade intetid att stanna och se på detta skådespel.

Jag gick tillbaka till stabens hus. Pärmarna var upplagda i högar, papperen samlades också i högar och runt omkring lade vi torr halm.

Susi satt vid ett avröjt bord i den överfyllda lokalen. Lugnt, som om det varken funnits sömnlösa nätter eller kamp på liv och död, satt han och skrev i bataljonens dagbok: »42 tillfångatagna, 13 befriade. Av de vita har fem man stupat, av dessa var 2 finska officerare, vilket framgår av de papper, vi funnit hos dem. Av de våra blev två kamrater lätt sårade. Förråden beslagtogs«.

Susi vände sig till mig. Jag rapporterade noggrant vad jag funnit vid mina undersökningar, och de av mig meddelade siffrorna blev införda i bataljonens dagbok. Sedan fortsatte Susi att skriva: »Beklagligtvis lyckades major Ilmarinen själv, jämte banditupprorets övriga medlemmar, undgå sitt välförtjänta straff genom att på skidor fly till skogs«. Han avbröt sitt skrivande.

-- Men Ilmarinens hingst tog vi i alla fall, Matti!

*

присвоил прославленное имя чудесного кузнеца Илмаринена из <<Калевалы>>? -- спросил громко Лейно, поднося ложку ко рту.

-- Нет, Илмаринен-кузнец, -- продолжал Лейно, -- мельницу-самоолку для народа выковал. А этот лахтарь за буржуев старается. Попадись он мне, я покажу ему, как порочить честную профессию кузнеца.

Посреди комнаты ребята черпали из большого котла самым ароматный гороховый суп из всех, какие я только хлебал. Суп, приготовленный для Илмаринена и его штабистов.

Смешил своими прибаутками ребят, пристукивая деревяшкой, неутомимый Пуялко:

-- Илмаринен меня спрашивает: <<Ага, и ты, калека, прибыл?>> -- <<Прибыл, коль привели>>, -- отвечаю я ему.

Я снял валенок, вытащил зацепившийся за штанину браунинг и деревянную ложку и принялся вместе со всеми хлебать суп. С каждой горячей ложкой входили в меня спокойствие и дремота.

Полный желудок заставлял мечтать о сне, о полном отдыхе.

Сторожиха школы -- та самая, что приготовила эту райскую похлебку, -- стоя около котла, бубнила:

-- Командир их еще вчера вечером показывал мне пузырек и говорил:

<<Здесь у меня смертельный яд. Я в плен к красным попасть не могу. В случае чего -- глоток... Но, говорит, за двести верст отсюда ни одного красного нет>>. И вдруг...

-- Нас здесь, милая, пятьсот человек. Мы уходим дальше, а за нами идут несколько тысяч таких же, -- как бы нечаянно процедил сквозь зубы

Mitt i rummet höll pojarna på att ur en stor gryta ta för sig av den mest aptitliga ärtsoppa jag någonsin smakat. Det var den soppa,, som lagats åt Ilmarinen och hans stab!
{119}

Här höll även det outtröttliga Träbenet på att roa pojarna med sitt skämt och stampade med träbenet:

-- Ilmarinen frågade mig: »Aha, du din invalid är också här?» -- Ja, jag är här, därför att jag blivit hitförd, svarade jag.

Jag tog av mig filtstöveln, tog fram den i byxbenet intrasslade browningen och min träskek och lät mig soppan väl smaka. Med varje sked av den varma soppan, som jag öste i mig, kände jag mig mer och mer belåten, lugn och sömnig.

Den fullproppade magen tvingade mig att tänka på en härlig säng och långvarig vila.

Den fylliga skolvaktmästarinnan -- hon som hade kokat denna paradiska ärtsoppa -- mumlade, där hon stod bredvid grytan:

-- Chefen för de vitas partisanavdelning visade mig så sent som i går kväll en liten flaska och sade: »Här har jag ett starkt gift. Jag vill inte bli tillfångatagen av de röda. Skulle någonting hända så: en klunk ... Men -- säger han -- på tvåhundra kilometers omkrets finns det inte en enda röd«. Och så plötsligt är ni här ...

-- Vi är över 500 man här. Vi marscherar vidare och efter oss kommer ett par tusen likadana, väste Leino liksom tillfälligt.

Лейно.

-- И все такие же небритые? --
смеясь, переспросила женщина.

-- Нет, они сами любого отбреют!

В эту секунду в сенях раздался громкий смех успешного уже отобедать Армас. Дверь распахнулась, и в комнату, сопровождаемые Армасом, вошли два лахтаря. Лица их были синими от холода, зубы отбивали барабанную дробь тревоги, полуспущенные ватные шаровары открывали тоже посиневшие от мороза зады.

-- Представьте себе, ребята, --
грохотал Армас, -- захотелось мне в
уборную сразу, как мы захватили
деревню -- заперта! Ну, сунулся я в
здешнюю скворечню -- заперта! Думаю,
переждать надо.

Через десять минут опять<93>дернул --
закрывается изнутри. У кого, думаю,
такой запор может быть? Ну вместе с
ребятами гороху отведал.

И снова стучу. Закрывается! Ах так! Я
как рванул дверь с петель, а там,
смотрю, эти пара милейшая заседают,
и заседают уже не меньше часа.
Отсидеться думали. Нет, голубчики,
номер не прошел!

Адъютант перечеркнул в своем
дневнике цифру <<42>> и написал
<<44>>.

Курсанты хохотали, слушая рассказ
Армаса.

-- Och alla lika orakade? frågade
kvinnan skrattande.

I samma sekund hördes ute i
förstugan ett skallande skratt från
Kalle, som redan hade ätit
färdigt. Dörren gick upp och in i
rummet tågade två slaktare,
ledsagade av Kalle. De var blå i
ansiktet av köld, tänderna skallrade
av rädsla, de halvt nedsläppta
vadderade byxorna blottade
oanständigt den av kyla blåfrusna
baken.

-- Tänk er pojkar, skrattade Kalle,
jag fick ett trängande behov att gå
på ett visst ställe, omedelbart
efter det att vi intagit byn -- före
ärtsoppan. Så stack jag in på
avträdet, men i helsicke heller --
det var stängt! Jag får väl vänta,
tänkte jag. Efter tio minuter gick
jag fram igen och tog i dörren --
men den var reglad inifrån. Vem
tusan kan det vara, som har en sådan
diarré? Så gick jag in med pojkarna
och lät mig ärtsoppan väl smaka...
{120}

Så ryckte jag på nytt i dörren --
stängt. Aha, står det så till!
Jag ryckte loss dörren från
gångjärnen. Och där inne ser jag de
här bägge sköna figurerna, som
suttit och suttit i över en
timme. Ni hade väl tänkt att sitta
där, tills vi hade försvunnit? Nej,
mina herrar, den gubben gick inte!
Först trodde dom att jag var
halvtokig och började stamma! »Vi
... vi ... är röda och gömmer oss
här för de vita«. Men nu har ni allt
suttit färdigt, mina vänner!

Kamrat Susi tog fram dagboken och
raderade ut siffran 42. Istället
skrev han: 44.

Kamraterna som alldeles uppfyllde
rummet, fortsatte att skratta. Hade
det inte varit för tröttheten och
den döende kamratens -- den
tillfångatagne gränsvaktens --
jämmer (det skott, som jag sköt ner
i källaren skrapade blott skinnet på
ena handen) hade glädjen inte känt
några gränser. Träbenet som nu hade

***

-- Мы доставим трофеи, пленных и освобожденных в наши части. Они должны быть сейчас где-нибудь между Конец-островом и Реболами, -- сказал Антикайнен и отдал приказание об отходе.

Склады уже превратились в пылающие факелы, здание штаба охватывало огнем. Языки пламени играли на бревенчатых стенах, как детвора, играющая в горелки.

Отряд начал строиться. Передовые уже вышли.

Строили пеших пленных по четыре человека в шеренге.

Пуялко суетился больше других.

-- Товарищ начальник, -- подскочил он к Антикайнену, -- что прикажешь мне делать? Для моей деревяшки лыжи еще не приспособлены, а летать я не умею. Снова, что ли, мне в подвал садиться да лахтарей поджидать?

-- Не тарахти, Пуялко, -- сурово ответил командир.

-- Седлай себе илмариненского жеребца и катись на нем на здоровье.

Так был решен вопрос о коне Илмаринена.

Окончу рассказ об этой великолепной лошади сейчас же. Ее потом доставили в Петрозаводск, оттуда -- в Ленинград. И еще в прошлом году, когда я во время служебной командировки проезжал Ленинград, меня затянули ребята на бега. Там -- правда, уже не в прежней сияющей красоте, но все еще отличный по всем статьям -- на ипподроме бегал этот конь.

Одноногий Пуялко верхом на этом

ätit sig mätt, strödde formligen kvickheter omkring sig.

*

-- Vi skall överlämna våra krigstroféer, förråden, fångarna och de befriade till huvudstyrkan, som nu befinner sig någonstans mellan Saarenpää och Repola, sade Antikainen i det han gav order om uppbrott.

Magasinen hade redan förvandlats till flammande eldhav och stabens hus stod också i lågor. Flammorna sprang lekande upp efter timmerväggarna, jagande varandra som lekande barn.

Bataljonen började ställa upp. Förtruppen hade redan gett sig iväg.

Fångarna ställdes upp till fots, fyra och fyra i rad.

Träbenet var ivrigast av alla.

Han hoppade fram till Antikainen:

-- Kamrat befälhavare, vad befäller du att jag skall göra? För mitt träbens skull har man ännu inte uppfunnit ett enda skidbindsle, och flyga kan jag inte. Skall jag gå ner i källaren och sätta mig och vänta på slaktarna?

-- Sladdra inte, Träben, svarade den strängt upptagne kommandören barskt. {121}

-- Sadla Ilmarinens hingst och slit den med hälsan!

På så vis löstes frågan om Ilmarinens häst.

Jag skall avsluta berättelsen om denna utmärkta häst med det samma. Den kvarlämnades sedan i Petrosavodsk. Därifrån kom den till Leningrad och ifjol, då jag å tjänstens vägnar reste över till Leningrad, tog några kamrater med mig till travbanan. Där sprang Ilmarinens häst, naturligtvis inte så elegant och snabbt längre, men i alla fall med goda tider på alla distanser.

Träbenet ridande på den snövita

белом жеребце -- гораздо более бегом, чем наши загрязнившиеся балахоны, -- представлял собой веселое зрелище.

Приказ отдан. Мы выходим. Но как только мы вышли, началась метель.

-- Отлично, отлично! -- говорил Антикайнен, растирая свои замерзшие щеки. -- Во-первых, раздует пожар, а во-вторых, заметет наши следы. Вперед!

Снова входили передовые в густой обледенелый лес. За нами шли военнопленные, за военнопленными -- основ<94>ные силы отряда, за отрядом -- обоз и, предводительствуемые Пуялко-всадником, освобожденные нами из плена товарища.

-- Давай закурим, Илмаринен! -- шутя кричит, обращаясь к Пуялко, Хейконен.

Старуха шла со всеми -- она даже обиделась, когда ей предложили место в санях.

-- Слава богу, не раненая я еще, чтоб своим в тягость быть!

За освобожденными шли четырнадцать груженых подвод, за подводами -- мой (на этот раз арьергардный) взвод.

Лошади не могли бы идти с такой скоростью, как мы, да и сами мы сейчас были нагружены больше, чем раньше, и устали тоже отчаянно. Начала усталость, убаюкивала, неожиданными кочками подкатывалась под лыжи, неожиданной остротой колола натруженные плечи и склеивала веки. И ко всему этому встречный ветер швырял в лица курсантам мелкие, острые, частые снежинки. Впрочем, это, вероятно, было хорошо: иначе мы заснули бы.

hingsten -- mycket vitare än våra nu nedsmutsade skyddskåpor -- var i sig själv en skrattretande syn.

Alla befallningar var nu givna och vi bröt upp. Men vi hade knappt satt igång, förrän en snöstorm kom rykande mot oss.

-- Utmärkt, utmärkt, sade Heikkonen och gnuggade sina frusna kinder, för det första kommer det att brinna bättre, för det andra kommer våra spår att snöa igen. Framåt!

Återigen gick förtruppen in i den täta, rimfrostbetäckta, nedisade skogen. Efter dem följde fångarna och efter fångarna kom bataljonens huvudstyrka och sedan de ur fångenskapen befriade kamraterna med Träbenet ridande i spetsen.

Gumman gick till fots med de övriga -- hon blev t o m stött, när vi föreslog att hon skulle sätta sig i en släde.

-- Tack och lov, är jag inte sårad! Jag behöver inte vara en börda för mina egna!

Efter de befriade kom de fjorton tungt lastade slädarna och efter dem -- min pluton, som denna gång bildade eftertruppen.

I den rykande snöstormen tågade vi mycket långsammare än vi någonsin gjort förut.

Hästarna kunde inte gå så snabbt, som vi var vana vid, och själva hade vi nu större packning än vanligt och var dessutom oerhört utmattade. Vi raglade av trötthet och ojämheterna under snön gjorde att vi ofta höll på att ramla omkull. De fyllda ryggsäckarnas remmar, skar åter in i axlarna och ögonen liksom klistrades igen av snömodden. Dessutom denna förbaskade snöstorm, som slog sylvassa snökorn i ansiktet. Förresten var det mycket bra: Annars hade vi nog somnat.

{122}

*

С вершины склона я оглянулся: сквозь снег метели видно было яркое пламя горевших складов.

Я посмотрел на часы: было около двенадцати.

Не прошло еще четырех часов, как я отдавал приказ своему отделению скатываться вниз; не прошло еще полных четырех часов с той минуты, как мы услышали отдаленное пение петухов в деревне. Это были самые наполненные часы в моей жизни, и я знаю, что никогда не смогу по-настоящему рассказать, что пережил тогда.

Штаба неприятельского фронта нет! Какое счастье: базы белого фронта нет!

Здесь мы отплатили за все наши поражения.

Так же мы уничтожим штабы всех армий, которые посмеют обрушиться на наше отечество -- Союз Советских Социалистических Республик!

Я шел в арьергарде. Мы снова вступили в лес. Здесь один человек догнал наш отряд. Он тоже бежал на лыжах и вспотел.

-- Разрешите мне уйти с вами! Меня выбрали по настоянию Илмаринена в Карельское учредительное собрание, но я теперь окончательно знаю, что не пойду с ними. Они пугали нас, что красные пришлют сюда китайские части, жестокие китайские части, чтобы растерзать карелов, а пришли вы, >самые чистокровные финны из всех, которых я видел. Я стою за Карелию, а не за то, чтобы Финляндия съела нас.

-- Ну и каша у тебя в голове, -- сказал я. -- Иди вперед, к командиру.

Я дал ему в провожатые Лейно.

-- Между прочим, -- уходя, сказал

På kullens krön tittade jag mig om: genom snöyran syntes de lysande flammorna från de brinnande magasinerna.

Jag tittade på klockan: den var nära tolv.

Fyra timmar hade ännu inte gått, sedan jag gav min pluton order att åka nedför branten vid sjön; för inte fyra timmar sedan hade vi hört tupparna gala i den då avlägsna byn. Det var de händelserikaste timmarna i hela mitt liv, jag vet inte om jag nu har berättat om det så, som jag då genomlevde det.

Den fientliga frontens stab finns inte mer! Vilken sabla tur: den vita frontens bas är förstörd!

Nu hade vi gett betalt för våra nederlag vid Tammerfors och Viborg.

Så kommer vi att förrinta staberna för alla de arméer, som försöker att slå ned vårt fädernesland -- De Socialistiska Sovjetrepublikernas Union!

Jag gick i eftertruppen. Vi hade på nytt kommit in i skogen, när en man hann upp vår bataljon. Han åkte skidor och var svettig.

-- Låt mig följa med er, bad han flåsande. Jag blev på Ilmarinens förslag vald till Karelens konstituerande kongress, men nu är jag övertygad om att jag inte kommer att gå med slaktarna. De skrämde oss med att de röda kommer att sända hit kinesiska trupper, grymma kineser som skulle förrinta karelarna och så kommer ni, de renaste finnar, som jag någonsin sett. Jag är för Karelen, men inte för att Finland skall äta upp oss.

-- Jag har inte tid att lyssna till dina politiska funderingar. Gå fram till kommandören!

Jag gav honom Leino som följeslagare.

-- Förresten, sade han till mig, då han skulle åka fram, på stabens vind

он, -- на чердаке штаба сторело четверо спрятавшихся белых.

Он ушел. Мы двигались с быстротой не больше пяти километров в час и против метели быстрее идти, пожалуй, никак не могли.

Часа через полтора после отхода, уже продираясь через чащу, мы услышали гул отдаленного грома, повторенный троекратно. Это взрывались артиллерийские боеприпасы.

Пройдя километров пятнадцать, мы совершенно выбились из сил, и, несмотря на то что медленно продвигались против бури, пот снова стал пробиваться через одежду, чтобы затем оледенеть на ветру.

Поэтому команду об остановке на большой привал те из нас, которые еще были в состоянии как-то реагировать, приняли как известие об освобождении из плена.

Ветер усиливался. Если бы я был моряком, то я точно определил бы, скольких баллов он достигал, но тогда мы не думали об этом.

Многие из курсантов засыпали, стоя на лыжах, упершись грудью в палки.

Другие стали строить ракулет, заставляя и пленных принимать участие в этой работе. Пуялко суетился около своего коня, оберегая его, ухаживая за ним, как редкая нянька ухаживает за своим воспитанником.

Буря наметал сугробы у подвод, у пней. Ракулет на этот раз устраивать было труднее, чем когда-либо. Но все же не прошло и получаса, как весь отряд, заносимый снежным потоком, спал, поочередно подставляя огню ракулетов то спину, то бок, то грудь.

Мне кажется, что даже буря трудно

brann fyra vitgardister inne, som hade gömt sig där.

Han åkte. Vi tågade med en hastighet, som inte översteg fem kilometer i timmen. I den hårda snöstormen tror jag knappast att vi hade kunnat åka fortare.

{123}

Ungefär en halv timme efter vårt uppbrott, när vi höll på att bana oss väg genom den täta buskskogen, hörde vi ett buller liksom av en avlägsen åska. Bullret upprepades tre gånger. Det var ammunitionsdelpåerna, som flög i luften.

*

När vi hade gått femton kilometer, var vi fullkomligt uttröttade, och fastän vi tågat långsamt i den starka motvinden, började svetten på nytt att lacka och drypa igenom kläderna, så att dessa blev fullkomligt nedisade i den iskalla vinden. När därför kommandanten gav order om ett längre uppehåll, uppfattades detta som ett glädjebudskap av de pojkar, som ännu hade krafter kvar att reagera.

Vinden tilltog i styrka. Om jag varit sjöman, skulle jag kanske exakt kunnat säga, hur många sekundmeter vinden uppnådde, men då tänkte vi inte på detta. Många kamrater somnade där de stod på sina skidor med bröstet lutat mot stavarna. Andra började göra upp lägereldar. Även fångarna tvingades att delta i detta arbete.

Träbenet pysslade ivrigt om sin häst. Han ägnade den mer omsorg än den bästa barnjungfru ägnar sin skyddsling.

Skymningen kom tidigare än vanligt. Vid slädarna och stubbarna blåste stormen upp väldiga snödrivor. Att göra upp lägereldar i detta väder var svårare än någonsin, men trots allt sov hela bataljonen redan före nattens inbrott, täckta av den virvlande snön och i tur och ordning vändande ryggen, sidorna och bröstet mot lägereldarna.

Jag tyckte att till och med stormen

было заглушить свист дыхания утомленного отряда.

Труднее всего, конечно, было сторожевым.

Сменялись на этом привале часовые каждым час, так как никто не мог за себя поручиться, что простоит больше и не заснет.

Это был наш самый большой привал за весь поход, и никто из нас в тот вечер и в ту ночь не подозревал, какой опасности мы подвергались.

Часа через три-четыре после того, как мы оставили Кимас-озеро, вернулись привлеченные заревом пожара и грохотом взрывов недавно вышедшие на фронт две роты лахтарей -- до четырехсот человек лыжников.

Это были свежие, неутомленные бойцы, и они отлично знали, что наш отряд не успел далеко уйти; даже сильный ветер не успел еще замести снегом след нашего отряда с громоздким обозом.

Увидев горящий штаб и не найдя даже следов Илмаринена, они в панике пошли к финской границе. Если бы они пошли по нашим следам, неизвестно, кто из нас вернулся бы из этого рейда живым!

Разумеется, все это мы узнали гораздо позже. А в ту ночь отдыхали, забыв обо всем, и последнее, что я помню в тот день, это густой пар -- дыхание обозной лошади, -- поднимающийся к вершинам сосен, и шипение тающего от жара ракатулета снега.

Глава десятая
Гибель товарища Лейно

Дальше мне почти нечего рассказывать.

У меня возобновилась грыжа, полученная мной еще в восемнадцатом году, когда я помогал вытаскивать завязшую в липкой грязи дороги трехдюймовку. Грыжа уже несколько

инте kunde överrösta den dödströtta bataljonens flåsningar.

Värst av alla hade naturligtvis vaktposterna det.

Vaktposterna fick avlösning varje timme, därför att ingen av oss kunde garantera, att de skulle kunna stå längre utan att somna.

Det var vårt längsta uppehåll under hela expeditionen. Ingen av oss hade en aning om vilken fara som hotade oss denna kväll och denna natt.

{124}
Ungefär tre-fyra timmar efter att vi hade lämnat Kiimasjärvi, återvände två kompanier slaktare till byn. De var på väg till fronten, men hade lockats tillbaka av eldskenet och explosionerna. Det var ungefär fyrahundra soldater på skidor. De var friska, ännu inte uttröttade som vi och de visste mycket väl, att vår bataljon inte hunnit avlägsna sig så långt från byn. Till och med den starkaste snöstorm hade inte hunnit sopa igen spåren efter vår bataljon och våra slädar. Av någon anledning tog de inte upp förföljandet, utan då de såg de brinnande husen och inte kunde finna några spår efter Ilmarinen, återvände de i stormtempo mot den finska gränsen. Hade dessa vitfinska kompanier tagit upp förföljelsen, så hade med största sannolikhet de flesta av våra pojkar inte kommit undan med livet. Allt detta fick vi reda på först senare, och denna natt sov vi, glömska av världen omkring oss. Det sista jag erinrar mig denna dag -- det var ångan som steg upp mot talltopparna och andedräkten från våra tränghästar och snöns fräsande, när den smälte av hettan från våra lägereldar.

{125}
NIONDE KAPITLET

Sedan har jag inte mycket att berätta. Det bräck, som jag ådrog mig redan 1918, när jag hjälpte till att dra upp en 3-tumskanon, som fastnat i lervällingen, hade nu gått upp igen.

Bräcket besvärade mig sedan flera

дней мешала мне, но все же я мог идти и шел не отставая.

Все тело у меня покрылось нарывами, которые сами по себе не болели, но прилипали к белью и, отдираемые на каждой стоянке, все время глухо ныли.

Товарищ Антикайнен придумал отличную штуку. Из Конец-острова в Кимас-озеро никогда не было проезжей дороги. Идти по снегу без лыж было исключительно трудно.

А между тем южная колонна, на соединение с которой мы сейчас шли, укомплектована была из стрелковых частей, не умевших в большинстве ходить на лыжах.

И вот товарищ Антикайнен, выбирая для нашего пути в лесу наиболее широкие просветы, а по полю ведя нас напрямик, расставил пленных в шеренги по четыре человека впереди, за ними прямо в затылок шел отряд, за отрядом -- освобожденные, обоз, арьергард. И так, пробираясь сквозь снега, мы продвигались вперед.
<97>

Весь этот путь после прохождения отряда сделался прямой, накатанной, легкопроходимой дорогой. Так наш отряд проложил дорогу, которая вскоре приобрела большое стратегическое значение. Благодаря нашей работе южная колонна сумела быстро продвигаться вперед, не испытывая таких трудностей, какие испытала северная, наступавшая около Ухты.

Мы шли медленнее, чем раньше, но все же в срок, немногим большим чем сутки, проложили дорогу длиной пятьдесят километров.

Это была новая большая победа.

В Конец-острове мы были к концу дня двадцать первого января. Там уже были наши части, встретившие нас восторженно. Мы передали пленных и трофеи.

Оттуда же мы послали эстафетные депеши -- телеграфная связь еще не была налажена -- в штаб руководства

дagar, men jag kunde i alla fall åka med utan att bli på efterkälken.

Dessutom var hela min kropp täckt av bölder, som själva inte värkte, men klibbade fast skjortan vid huden, och under rasterna, när jag drog av mig skjortan, värkte det oerhört.

Kamrat Antikainen hittade på en utmärkt sak. Från Saarenpää till Kiimasjärvi hade det aldrig funnits någon farbar väg. Att traska i snön utan skidor var naturligtvis oerhört svårt.

Den södra flanken av våra stridskrafter, som vi nu gick till mötes och som var förstärkt med infanterikompanier, bestod till största delen av kamrater som inte kunde åka skidor.

Kamrat Antikainen valde hela tiden ut den glesaste skogen, när han visade vägen, och över fälten gick vi direkt. Först gick fångarna, fyra och fyra. Därefter kom bataljonen, efter bataljonen de befriade, trängen och till slut eftertruppen. Så tågade vi hela vägen. På detta sätt lades en lätt framkomlig väg av vår bataljon. Vår bataljon gjorde genom snön en bred väg, som snart fick stor strategisk betydelse. Hela den sträcka, som bataljonen tillryggalade gjordes sedan till en jämn, bred väg. Tack vare vårt arbete kunde de södra trupperna snabbt rycka fram, utan att stöta på sådana svårigheter, som de norra trupperna gjorde när de gick till anfall i närheten av Uhtua.

{126}

Vi tågade långsammare än förut, men tillryggalade likväl på ett dygn cirka femtio kilometer och lade samtidigt en utmärkt väg.

Detta var en ny seger.

Vi kom till Saarenpää på eftermiddagen den 21 januari. Där var redan våra trupper, vilka hälsade oss med entusiasm. Fångarna och troféerna överlämnade vi. Därifrån skickade vi stafettrapporter -- telegrafförbindelsen var ännu inte ordnad -- till bataljonens stab och

батальоном и всего Каррайона.

Намечавшийся дальше рейд по тылам приказом был отменен. Мы впредь должны были продвигаться как передовая часть южной колонны.

В деревне мы получили полуторасуточный отдых и затем впереди южной колонны двинулись снова на север и во второй раз заняли Кимас-озеро.

В первый раз мы захватили это место двадцатого января.

Да, чуть не забыл рассказать! Когда мы вернулись в Конец-остров, куда Пуялко, уже приспособившийся к седлу, въезжал, едва ли не ощущая себя фельдмаршалом, нас встретил среди других и тот догадливый старик, который обижался, что мы скрывали от него то, что мы красные. Увидев среди пленных рыжебородого фельдфебеля, захваченного моим отделением, он схватился обеими руками за голову:

-- Да, что же вы делаете? Да разве можно было эту гадину в плен брать?

Он негодовал возмущался и, когда узнал, что в плен фельдфебеля взял я, подошел ко мне и сказал:

-- Ты, наверно, изменник, если таких в плен забираешь. Ведь это -- один из самых заядлых лахтарей. Он еще летом несколько раз переходил сюда через границу, распускал слухи, вел против Советов агитацию и даже оружие нашим кулакам приносил. Такого в плен брать -- перед богом ответ держать!

Разумеется, показания старика мы приняли к сведению.

***

<98>

Двадцать четвертого января мы снова вошли в Кимас-озеро.

Склады уже все сторели.

till ledningen för stridskrafterna i Karelen. Den planerade fortsatta expeditionen bakom fiendens linjer blev inte genomförd, då kontraorder hade anlänt. Vi skulle i fortsättningen endast gå som de södra truppersnas förtrupp.

I byn fick vi vila ett och ett halvt dygn och tågade därefter i spetsen för de södra trupperna på nytt mot norr och den 24 januari intog vi Kiimasjärvi för andra gången.

Den första gången hade vi erövrat byn den 20 januari.

Jag höll nästan på att glömma att tala om att när vi kom tillbaka till Saarenpää, där Träbenet, som nu var van att rida och hade en hållning som en fältmarskalk, red i spetsen, mötte oss bland annat även den sluge gubbe, som varit så stött över att vi förnekat att vi var röda. När han bland fångarna fick se den rödskäggige fältväbeln, som min pluton tagit tillfånga, tog han sig med bägge händerna om huvudet.

-- Vad tusan, gör ni riktigt? Kan man verkligen ta ett sådant mänskligt avskum tillfånga?

Gubben var upprörd, nästan rasande, och när han fick höra att det var jag, som hade tagit den rödskäggige tillfånga, kom han fram till mig och sade:

-- Du är troligen en förrädare, eftersom du tar sådana där reptiler tillfånga. Han är ju en av de vidrigaste slaktarna. Redan i somras kom han flera gånger över gränsen och spridde elaka rykten, agiterade mot sovjetmakten och förde till och med vapen åt våra kulaker. Tar man en sådan till fånge -- så får man stå till svars inför gud!

Naturligtvis lade vi gubbens berättelse på minnet.

{127}

*

Den 24 januari tågade vi på nytt in i Kiimasjärvi.

Alla magasinerna hade fullständigt brunnit ned. Mer än hälften av

Большую половину жителей против их воли лахтари угнали в Финляндию. Кроме нескольких успевших спрятаться крестьян, в деревне оставлены были одни только хилые старики и старухи да совсем малые, еще беспомощные дети. Они остались без всякого продовольствия, и, если бы не помощь наших красноармейцев, они, я полагаю, совсем перемерли бы все от голода и холода, потому что, хотя вся деревня окружена лесами, у оставленных не хватило бы сил даже наколоть себе дров.

Скот, который нельзя было быстро угнать -- овцы, коровы, -- зарезанный, лежал на дворах, на улицах. Мы сначала даже не решались пустить в пищу это мясо -- боялись, что лахтари его отравили.

Но Армас отважился выполнить требование своего желудка и, зажарив большой кусок мяса, с таким удовольствием уплетал за обе щеки, что сомнения у всех рассеялись.

Рамаы были во всех домах вышиблены, окна разбиты. И в избах было так же холодно, как и на улицах.

Мы забрались на широкую русскую печь. Покрывшись полшубками, обогревая друг друга, мы провели на ней ночь. В соседней избе точно таким же порядком на печь взгромоздилось оставшееся население села -- несколько старух и стариков.

Мы выполнили задание прекрасно.

И если бы не усталость, если бы не потертости, нарывы (а у меня -- грыжа), я, пожалуй, снова хотел бы пережить дни нашего немислимого похода.

Для того чтобы дальше наступать, надо было обеспечить фланги, а с правого фланга находилась у нас, километрах в двадцати пяти, деревня Барыш-наволоок, и там были -- по сведениям, полученным от населения, -- лахтари.

invånarna i byn hade mot sin vilja med våld släpats till Finland av slaktarna. Med undantag av några bönder, som hunnit gömma sig var endast en orkeslös gubbe och några gummor samt några hjälplösa barn kvarlämnade i byn.

Utan någon som helst proviant, som de var, skulle de alla dött av köld och hunger, om de inte fått hjälp från våra rödarmister. Trots att hela byn var omgiven av stora skogar, hade de kvarvarande inte kraft att hugga ett enda vedträ åt sig.

Kreaturen, som vitfinnarna i hastigheten inte hunnit ta med sig -- får och kor -- låg nedslaktade på gatorna och inne i ladugårdarna. I början var vi till och med rädda för att låta någon äta av detta kött. Vi trodde att slaktarna hade förgiftat det.

Men Kalle tillfredsställde modigt sin aptit och sedan han stekt ett stort stycke, åt han upp det med sådan tillfredsställelse, att alla misstankar på en gång skingrades.

Om inte tröttheten, bölderna och dessutom bråcket hade varit, skulle jag vilja genomleva vår expeditions legendariska dagar på nytt.

*

För att kunna fortsätta angreppet måste flankerna förstärkas och den högra flanken låg vid byn Pääkönniemi, ungefär 25 kilometer från oss. Enligt befolkningens uppgifter var denna by besatt av slaktarna.

В Кимас-озере все эти сведения дал нам крестьянин, мобилизованный раньше белыми в обоз. По его собственному признанию, он сначала к белым и красным относился одинаково, но, будучи мобилизован, сам не только ничего не получал за гужевую работу, даже из своих средств должен был выкраивать последние гроши, чтобы покупать втридорога фураж для своей же лошади. С тех пор он возненавидел лахтарей.

Он рассказывал нам:

<99>

-- Наш обоз шел в Кимас-озеро, и вдруг у одного поста лесной эстафеты нас повернули обратно. Комендант никак не мог поверить, что красные смогут добраться до Кимас-озера. Послали разведку, и обоз получил приказание эвакуироваться в Контокки и держаться наготове впредь до особого распоряжения. Стоял мороз, и было очень темно. Я думал, что хорошо сейчас вернуться домой, к красным, в Кимас-озеро. Впереди никого нет и сзади -- тоже. Я постепенно стал отставать от обоза под предлогом усталости лошади и порчи сбруи. Потом поехал в противоположном направлении. Проехал озеро. Въехал в Ватасалму, загнал лошадь с возом во двор (хозяйка знакомая была), заложил дверь и думал, что все в порядке -- завтра, мол, в Кимасе буду. Но вдруг ночью стук в дверь. Хозяйка пошла открывать.

<<Кто там?>>

<<Илмаринен и Верховский. Есть ли ночлежники?>>

<<Нет>>.

<<Чья лошадь во дворе?>>

Входят в комнату, зажигают свет. А я спал не раздеваясь. Разбудили меня.

I Kiimasjärvi fick vi alla dessa upplysningar av en bonde, som förut varit mobiliserad av de vita. Han påstod sig förut ha varit likgiltig i sitt förhållande till vita eller röda. Men så blev han mobiliserad av de vita med sin häst. Han fick ingenting betalt för sina körslor och måste till och med ta de sista örena av sina besparingar för att köpa foder åt hästen av de vita. För fodret måste han betala tredubbelt pris.

Han hatade nu slaktarna och berättade följande för oss:

{128}

Vår träng var på väg till Kiimasjärvi, när vi plötsligt vid en fältpost fick order att köra tillbaka. Vår befälhavare kunde inte tro att de röda hade tagit sig fram ända till Kiimasjärvi. Han sände ut en rekognosceringspatrull och trängen fick order att åka till Kontokki och ligga i beredskap där i väntan på order. Det var kallt och alldeles mörkt. Jag tyckte det var bra att vända om till de röda i Kiimasjärvi. Framför mig hade jag ju inga slaktare och inte efter mig. Jag började så småningom sacka efter och skylldes på att hästen var trött och att seldonen inte var i ordning. Sedan vände jag hästen åt motsatta hållet. Jag passerade sjön och åkte in i Vatsasalmi, körde in hästen och lasset på en gård, där jag hade bekanta, -- stängde porten och tänkte, att allt var i ordning. I morgon är jag i Kiimasjärvi, tänkte jag. Men plötsligt, mitt i natten, hördes kraftiga bultningar på porten. Bondhustrun gick ut för att öppna.

-- Vem där?

-- Ilmarinen och Werhovskij. Finns det någon som övernattar här?

-- Nej!

-- Vems är hästen, som står på gården?

De gick in i stugan och tände ljuset. Jag låg och sov påklädd. Så väckte de mig.

<<Запрягай лошадь -- и живо в дорогу!>>

<<Моя лошадь сейчас не может. Я выведу рано утром>>.

<<Нет, ты выведешь сейчас>>.

И вытаскивают револьверы. Ну, пришлось выезжать. Выбросил я груз -- вез я амбулаторные принадлежности и три мешка муки (один оставил все-таки) -- и повез <<господ>>. И повез их до Контокки. Они ссорились, спорили, ну да я не слушал, думал только: <<Как бы бежать? Только бы не угнали в Финляндию!>> А там, в деревнях, они всех угонять стали. Обозы целые шли, обмораживались пачками, ну, а мне удалось бежать. Только в Кимас-озере красных я уже не нашел, и почти все родные были угнаны.

***

Двадцать седьмого января в шесть часов утра мы получили приказ выбить лахтарей из Барыш-наволока и сразу же вышли.

Мой взвод опять был головным, но мне самому идти было очень трудно: мучила грыжа.

Шли мы очень быстро, километров семь-восемь в час. Часов в десять утра на пути маленькое поселение -- ну, избы три-четыре, на десятиверстке даже не обозначено. Вхожу в избу.

<100>

-- Белые есть?

-- Нет.

-- А вблизи?

-- Тоже нет.

Идем дальше. И вдруг из оврага -- вспышки разрозненных выстрелов: овраг у самой опушки.

Я кричу:

-- Spänn för hästen och ge dig iväg kvickt!

-- Min häst kan inte gå längre. Jag åker tidigt i morgon bittida.

-- Nej, du skall åka nu genast!

Och så drog de upp sina revolverar. Det var ju ingenting annat att göra än att spanna för hästen. Jag lastade av -- i släden hade jag utrustning och tre säckar mjöl. En säck gömde jag i alla fall undan. Så körde jag iväg med »herrsskapet«. Jag körde dem till Kontokki. De var oense och grälade hela vägen, men jag lyssnade inte på dem, utan tänkte bara på, hur jag skulle kunna rymma, hur jag skulle slippa ifrån att bli bortförd till Finland. Där borta i gränsbyarna började de att köra iväg hela befolkningen. Långa tåg av människor drevs över gränsen och tjugvis frös ihjäl. Jag lyckades fly, men då jag kom till Kiimas{129} järvi fanns det inga röda där och nästan alla mina släktingar var redan bortförda.

*

Den 27 januari klockan 6 på morgonen fick vi order att driva bort slaktarna från Pääkönniemi, och vi bröt omedelbart upp. Min pluton tågade åter i täten, men själv hade jag mycket svårt att gå: det var bråcket som plågade mig.

Vi åkte mycket fort. Ungefär 7-8 kilometer i timmen. Vid niotiden på morgonen stötte vi på ett litet samhälle. Det var bara tre-fyra stugor i hela byn. Den var inte ens utmärkt på kartan. Jag gick in i en av stugorna.

-- Finns det några vita här?

-- Nej!

-- Och i närheten?

-- Inte där heller.

Vi gick vidare. Plötsligt small skott ifrån en skogsdunge.

Jag skrek:

-- Вторая рота, заходи слева! Третья рота, заходи справа! Первая за мной, вперед!

Я кричу по-фински, лахтари все понимают. Их было не больше двадцати, они и задали стрелкача. А со мной, повторяю, всего один взвод.

К часу дня подошел наш отряд к Нуоки-ярви, на берегу которого расположен Барыш-наволоок.

Барыш-наволоок был приготовлен не только к простой обороне, а, можно сказать, к настоящей осаде. Укрепления были сложены из бревен, скреплены и скрыты землей и снегом. Настоящие окопы с брустверами.

Неожиданный набег был тоже невозможен, потому что утлые домики деревни были расположены на полуострове, соединенном с материком узким укрепленным перешейком.

Атаковать можно, лишь пройдя по открытому озеру около километра.

Антикайнен снова разбил батальон на две роты, которые должны были атаковать деревню с разных сторон: вторая рота -- по перешейку с запада, первая -- со стороны озера с юга-востока.

Первая рота заняла исходное положение. Идти в бой при полном свете невыгодно.

Поэтому надо было дожидаться, пока стемнеет, а в это время года ночь не заставляет себя ждать.

Однако белые, очевидно, разнюхали, что мы уже здесь, и заметно засуетились.

Надо было начинать возможно скорее, пока они не приготовились совсем.

Бить -- одновременным ударом.

-- Andra regementet från vänster. Tredje regementet från höger och först följer mig!

Jag skrek på finska. Slaktarna förstod allt: de var inte mer än tjugo man. Och de lade benen på ryggen. Jag hade bara en pluton med mig...

Vid ettiden på dagen kom vår bataljon fram till Wuokkijärvi, vid vars strand Pääkönniemi är belägen.

*

Pääkönniemi var berett både att möta ett anfall och att uthärda belägring. Förskansningar hade byggts upp av grova timmerstockar, de var hopspikade och täckta av snö och jord. Riktiga löpgravar med bröstvärn var uppgrävda.

Ett plötsligt anfall var otänkbart, ty byn med sina små kåkar låg på en halvö, som var förbunden med fastlandet endast med en smal tunga som var befäst.

Ett anfall var endast möjligt över den kilometerbreda sjöns is.
{130}

Antikainen delade på nytt upp bataljonen i två kompanier, som skulle gå till anfall mot byn från två sidor: andra kompaniet -- över landtungan från väster; första -- i sydostlig riktning över sjön.

Första kompaniet intog utgångsställning. Att gå till anfall i fullt dagsljus var ofördelaktigt: ute på sjön kunde de skjuta ned oss som raphöns. Därför måste vi vänta, till dess mörkret inträdde och den här tiden på året brukar inte kvällningen låta vänta på sig.

Men de vita hade troligen fått reda på att vi var här, för i byn var det livligt.

Vi måste gå till anfall så fort som möjligt, innan de hunnit förbereda sig ordentligt.

Vi skulle slå till samtidigt från bägge håll.

Вторая рота не знала об экстренном изменении плана, и нужно было ее срочно известить о том, что удар намечено произвести через полчаса.

Антикайнен отдал распоряжение товарищу Кярне, замечательному лыжнику, передать новое решение командиру второй роты.

Времени обходить по холмам, заросшим густым смешанным лесом, нет, поэтому Кярне пошел напрямик через озеро.

С неприятельских позиций его сейчас же заметили, и началась стрельба.

Антикайнен кусал себе губы.
<101>

-- Неужели пропадет парень, не известив? -- вслух спросил Лейно.

С неприятельского бруствера стал строчить пулемет. И вдруг затихло.

Армас снял шапку.

-- Брось хоронить раньше срока! -- обозлился Антикайнен.

Вдруг -- новый взрыв выстрелов.

-- Жив, значит! -- с облегчением вздохнул Лейно.

И снова тишина. Неожиданная и тяжелая...

Снова заработал пулемет. И опять замолк.

Молчание тянулось невыносимо долго.

Время шло медленнее, чем когда-либо.

Антикайнен взглянул на часы.

-- Через две минуты начинаем, -- сказал он. -- Ты, Матти, со своим взводом останешься со мной в резерве.

И он махнул рукой.

-- Пойдем! -- спокойно, как бы собираясь на товарищескую вечеринку,

Andra kompaniet visste inte, att vår plan ändrats, och vi måste fortast möjligt meddela dem att anfallet skulle ske om en halvtimme.

Antikainen gav order åt en kamrat, Kärnä, en utomordentligt god skidlöpare, att meddela planens ändring till kamrat Karjalainen.

Det var inte tid att gå runt om sjön och Kärnä stack därför rätt över isen.

Fienden fick snart syn på honom och började skjuta.

Antikainen bet sig i läppen.

-- Skall pojken verkligen gå förlorad, innan han hunnit fram med meddelandet? frågade Leino högt.

Från fiendens bröstvärn började en kulspruta att smattra. Plötsligt tystnade den.

Kalle tog av sig mössan.

-- Ge tusan i att begrava honom i förtid, sade Heikkonen ilsket.

Plötsligt -- ett nytt frenetiskt smattrande.

-- Det betyder att han lever, sade Leino.

Återigen tystnad. Oväntad och tung...

... Återigen började kulsprutan att arbeta. Återigen tystnade den.

Tystnaden var svår att genomlida.
{131}

Tiden kröp fram, saktare än någonsin förut.

Antikainen kastade en blick på klockan.

-- Om två minuter sätter vi igång, sade han. Du Matti, och din pluton stannar här med mig som reserv.

Han gav signal med handen.

-- Kom så går vi! sade Heikkonen lugnt, som om han tänkte gå och

сказал Хейконен. И обратился к Лейно:

-- Идем со мной. С тобой я пошло сообщение, как пойдут дела.

С правого и левого флангов роты застрочили наши пулеметы, и отряд соскользнул с горы вперед. Вперед -- на Барыш-наволоок.

И сразу, как только застрочил наш пулемет, откликнулись и вступили в работу два пулемета второй роты и один -- патруля, стерегущего дорогу.

-- Значит, Кярне добрался и передал распоряжение во-время! -- заволновался Антикайнен.

Мне очень хотелось быть в первом ряду с атакующими товарищами; я понял, что и ему хочется идти в бой. Однако он был командиром и должен был сохранять полное спокойствие, чтобы правильно оценивать положение. Но это была нелегкая задача -- слышать стрекотание пулеметов, залпы и разрозненные выстрелы, крики, казавшиеся то отдаленными, то снова очень близкими.

Товарищ Антикайнен то и дело взглядывал на часы. Он вышел вперед, на открытый откос:

-- Матти, они дерутся уже в самых окопах!

Вдруг пуля, зазвенев, как слабо натянутая струна, окончила свой путь, вонзившись в мякоть сосны.

-- Товарищ командир, ты совсем открыт. Отойди назад, -- сказал Армас.

Мы опять отошли немного назад, за стволы. И снова выстрелы, и снова крики <<ура>>.

Было уже темно.

Никаких донесений ни от первой роты,

дρικά kaffe. Vändande sig till Leino sade han:

-- Leino, kom med du också. Jag sänder dig tillbaka med meddelande om hur det går.

Kulsprutorna började smattra från vår patrulls bägge sidor och kompaniet åkte nedför sluttningen till sjön i riktning mot Pääkönniemi.

Så fort kulsprutan och den patrull, som bevakade vägen, började också att skjuta med sitt maskingevär.

-- Då har alltså Kärnä klarat sig igenom och överlämnat meddelandet i rätt tid, sade Antikainen och blev med ens lugn.

Jag skulle gärna ha velat vara med i första ledet bland de kamrater, som gick till anfall. Jag förstod också att inte heller Antikainen var belåten att stå här överksam. Men han var den som förde befälet och måste hålla sig fullkomligt lugn för att kunna bedöma situationen. Men jag upprepar, att det inte var någon lätt prövning att höra kulsprutorna och maskingevärens smatter, gevärssalvor och enstaka skott, utrop, som ibland hördes långt borta, ibland i närheten.

Kamrat Antikainen kastade ofta oroliga blickar på sin klocka. Han hade nu gått fram ur skogen och stod alldeles vid backens krön.

-- Matti, nu är de våra redan framme vid löpgravarna!

Plötsligt kom en kula, visslande som en oren visselpipa och slutade sin bana i en tall, där den slog in, så att barkbitarna yrde.

-- Kamrat kommandör, ni står ju alldeles utan skydd, sa Kalle åt Antikainen.

Vi drog oss på nytt tillbaka bakom trädstammarna. Återigen skott, återigen utrop: »Hurra«.

Det började redan mörkna.
{132}

Inga rapporter fick vi, varken från

ни от второй мы не получили. Но было очевидно, что идет еще очень горячий бой.

<102>

-- Если через десять минут мы не получим донесения, я бросаю резерв в бой, -- сказал Антикайнен.

-- Слушаю, товарищ командир!

Выстрелы то становились все реже и реже, то снова вспыхивали залпом.

Бой продолжался уже около часа, а мы совсем забыли, что, стоя на одном месте на таком морозе, можно замерзнуть.

За три минуты до назначенного Антикайненом срока, когда шум стрельбы почти совсем затих, мы увидели, что к нам идет человек; он прошел озеро и стал подниматься.

Он шел, как пьяный, шатаясь и останавливаясь.

-- Вперед! -- скомандовал Антикайнен.

И мы скатились вниз, навстречу идущему.

-- Товарищ командир! Товарищ комроты приказал доложить, что Барыш-наволок захвачен доблестным батальоном Интернациональной школы, -- пробормотал он через силу.

Трудно было узнать в рапортующем чистенького, всегда подтянутого Кярне.

Он, казалось, пришел из другого мира.

-- Почему ты, а не Лейно? -- спросил я.

-- Лейно ранен в бою.

-- Ты передал распоряжение вовремя?

-- Приказание исполнено, товарищ командир.

Мы были уже близко от деревни. Кярне продолжал рассказывать мне:

första eller andra kompaniet. Men det var tydligt att de var invecklade i het strid.

-- Om vi inte får någon rapport inom tio minuter, så sänder jag reserven i elden, sade Antikainen.

-- Skall ske, kamrat kommandör!

Skotten kom, ibland enstaka och ibland i salvor.

Striden hade nu pågått omkring en timme och vi hade alldeles glömt att när man står i en sådan kyla, så kan man lätt förfrysa sig.

Tre minuter före den av Antikainen bestämda tidpunkten för reservens inryckande hade ljudet av skottlossningen nästan alldeles tystnat. Vi fick se, hur en människa närmade sig oss. Han gick över sjön och var nu framme vid bäcken. Han gick som om han var berusad, raglade och stannade emellanåt.

-- Framåt! kommenderade Antikainen.

Vi flög mot skidlöparen.

-- Kamrat kommandör! Kamrat Heikkonen ger order om att meddela, att Pääkönniemi är erövrat av vår tappra skidbataljon från Internationella Krigsskolan, framstammade den kraftlöse kamraten.

Det var svårt att i den rapporterade känna igen Kärnä, som alltid var ren och stram.

Han såg ut som om han kommit från en annan värld.

-- Varför kommer du och inte Leino? frågade jag.

-- Leino har blivit sårad i striden.

-- Framförde du befallningen i rätt tid?

-- Befallningen är utförd, kamrat befälhavare.

Vi var nu alldeles invid byn. Kamrat Kärnä fortsatte att berätta för mig:

-- Как только я вышел на открытое место, началась стрельба. Возвращаться было поздно, да и времени не хватило бы, опоздал бы с донесением. Ну, я сначала с размаху лег на снег и начинаю пробираться вперед, ползком, а пули свистят, как пчелы около улья. Дырок в балахоне наделали, наверно, немало.

Вижу, нужно глубже. Стал зарываться в снег, и, поверишь ли, метров около

пятидесяти канавку себе проделал, и прямо под снегом полз. Мокрый совсем насквозь от пота стал и, главное, думал все время: успеть бы вовремя передать приказ, успеть бы, не сорвать бы удара! Как дополз до лесочка с пригорками, встал и пошел прямо к товарищу Карьялайнену. А когда полз, с правого бока рукой прижимал лыжи к телу и пользовался ими, чтобы пробивать перед собой снег.

Так и полз. А выполз весь мокрый, ноги подкашиваются, сердце -- как колокол.

Из последних сил наддаю и прямо к командиру. Рапортую:

<<Командир приказал начинать наступление в пятнадцать сорок, по первым пулеметным выстрелам>>
<103>

Посмотрел Карьялайнен на руку, на часы, и сейчас же командует: <<Выступление, боевой порядок!>> А тут и пулемет застрекотал. Вторая рота пошла на штурм. Забили наши пулеметы. Я попросил у командира разрешения пойти в атаку вместе с ротой, потому что я знал: если я хоть десять минут без движения проведу на таком морозе -- крышка!

-- Så fort jag kom ut på isen började ett frenetiskt skjutande. Det var det för sent att vända. Det var inte heller tid till det, då hade jag inte hunnit framföra befallningen i rätt tid. Jag lade mig raklång i snön och började krypa framåt. Kulorna visslade som bin i en kupa. De gjorde nog åtskilliga hål i skyddskåpan. Jag såg att jag måste dölja mig bättre. Jag började gräva ner mig i snön, och tro mig eller inte, cirka femtio

{133}

(Bildtext: Kulsprutorna började smattra från vår patrulls bägge sidor och kompaniet åkte nedför slutningen till sjön i riktning mot Pääkönniemi.

{134}

meter gjorde jag en fullständig tunnel under snön och kröp fram i denna. Jag blev alldeles genomvåt av svett och hela tiden tänkte jag att huvudsaken var att hinna fram med befallningen. Hinna fram, kosta vad det kosta vill, så att jag inte försenar anfallet. Så fort jag hade krupit fram till stranden, där det fanns en massa småholmar, reste jag mig upp och gick fram till kamrat Karjalainen. När jag kröp höll jag skidorna på min högra sida och använde dem som ett slags skyffel.

På det viset kröp jag. När jag kröp upp på stranden var jag fullständigt genomblöt. Benen vek sig under mig och hjärtat slog som en ånghammare.

Jag gjorde en sista kraftansträngning och sprang fram till andra kompaniets kommandör och rapporterade:

-- Kommendören befäller att börja anfallet klockan 15.40, så fort ni får höra de första kulsprutorna.

Andra kompaniets kommandör tittade på klockan och kommenderade genast: Uppställning på skyttelinje! Nästa ögonblick började kulsprutorna att smattra. Andra kompaniet gick till stormanfall. Våra kulsprutor sjöng. Jag bad Karjalainen om tillåtelse att få gå till anfall tillsammans med hans regemente, för jag visste att om jag står stilla bara tio minuter i denna kyla, så är jag färdig! Ja, striden var som en

Ну, бой был как бой. Захватили деревню, и меня послали с донесением к начальнику.

***

Мы уже входили в деревню. Комроты-2 Карьялайнен подошел к начальнику и доложил:

-- Деревня взята. Белые отступили в Писма-Лакшу, оставив в поле винтовки, патроны и пять человек убитыми. Раненых они взяли с собой. Следует отметить особо: первыми стали удирать их командиры-финны, увидев, что с фланга по перешейку ударила вторая рота.

Мы, -- здесь лицо командира вытянулось, -- потеряли трех курсантов убитыми и имеем семь ранеными.

***

Я подошел быстро к дому, куда уже успел собрать наших раненых. Большинство были ранены легко и сами могли передвигаться.

На кладбище, около самой церкви, несколько курсантов, чередуясь, старались выкопать в мерзлой земле братскую могилу.

***

Я нашел Лейно лежащим почти без движения на деревянном полу холодного дома.

Со мной был Армас.

Мы присели около нашего раненого товарища.

Матти и Армас, -- говорил он тихим, едва слышным голосом, -- вы были всегда моими самыми лучшими друзьями, и я знаю, что и сейчас вы очень будете жалеть о моей гибели. Да, мне очень не хочется умирать, я бы с удовольствием побродил еще по свету и подрался с

strid alltid är. Vi intog byn och jag blev återigen ivägsänd för att rapportera till kommandören ...

*

Vi var nu inne i byn. Heikkonen kom fram till kamrat Antikainen och rapporterade:

-- Byn är intagen. De vita har retirerat i riktning mot Pismalahti, kvarlämnande gevär, patroner och fem stupade. De sårade har de tagit med sig. Vad som särskilt bör observeras är att de som först började retirera var deras finska officerare. De stack iväg, så fort de fick se att andra regementet anföll deras flank från landtungan. De ville troligen inte bli levande bevis på kamrat Tjitjerins not om finska generalstabens deltagande i detta bandituppror.

Vi -- här blev kamrat Heikkonens min allvarligare -- har förlorat tre deltagare, som stupat, och har sju sårade.

{135}

*

Jag gick fram till det hus, där man redan lagt in de sårade. De flesta hade mycket lätta skador och kunde gå på egna ben.

På begravningsplatsen i närheten av kyrkan höll några kamrater på att gräva en brodersgrav i den genomfrusna jorden.

*

Jag fann Leino liggande fullkomligt stilla på golvet i det kalla huset.

Kalle var med mig.

Vi satte oss ned bredvid vår sårade kamrat.

-- Matti och Kalle, sade han med knappt hörbar röst. Ni har alltid varit mina bästa kamrater, och jag vet, att ni kommer att sörja mig djupt. Ja, djäklar anamma, jag har sannerligen inte lust att dö. Jag skulle vara glad om jag ännu fick leva och slåss mot dessa förbannade

этими лахтарями на снегах Суоми. Но я прошу вас о последнем одолжении.

В моем животе сидит несколько пуль, мне очень больно, я умру часа через четыре-пять.

И вот я прошу вас помочь мне: дайте мне малую дозу смертельного яда. Помогите мне в последний раз!

-- Я доложу об этом начальнику, -- сказал я.

Антикайнен, узнав о положении Лейно, взволновался и даже стал заикаться в разговоре со мной.

<104>

Просьбы он выполнить не мог.

Через несколько минут Лейно умер.

-- Прощай, Лейно, -- сказал я.

-- Прощай, Лейно! -- печально повторил Армас и сжал кулаки. -- Мы за тебя, обещаю, не один десяток лахтарей спровадим к богородице.

И он вскочил и сразу выбежал в сени.

Суси занес в дневник имя четвертого погибшего в этот печальный для нас день.

Я вышел в сени.

Лицом к бревенчатой стене, упершись в нее локтями, стоял Армас. Он вздрагивал, не умея и, очевидно, не желая сдерживать рыдания.

У меня сжало горло, и мне тоже захотелось плакать горько, безутешно, как маленькому ребенку.

Я вышел скорее на улицу.

Меня колотило.

Звезды высыпали на синее просторное небо. Месяц, как нарисованный,

slaktare på Suomis snötäckta jord. Men jag ber er om en sista tjänst.

I min mage eller i tarmarna sitter några kulor från den usla patronfirman i Riihimäki. Jag har ohyggliga plågor och jag kommer att dö inom fyra eller fem timmar. Hjälp mig att förkorta mina plågor så mycket som möjligt. Ge mig en liten dos gift ...

-- Jag skall rapportera det till befälhavaren, sade jag.

När Antikainen fick reda på hur svårt Leino var sårad, blev han så upprörd att han började stamma, när han talade med mig.

Han gav mig dock det nödvändiga giftet, vilket vi bland andra saker hade tagit i Kiimasjärvi.

-- Adjö, Leino, sade jag

-- Adjö, Leino, upprepade Kalle sorgset och knöt nävarna. Jag svär att vi skall hämnas dig och skicka åtskilliga av detta slaktaravskum till en annan värld. Och Kalle reste sig upp och sprang ut ur stugan.

Giftet verkade omedelbart. Om några sekunder var Leino död.

Kamrat Susi skrev i dagboken in namnet på den fjärde kamraten, som hade dött under denna för oss så sorgliga dag.

{136}

Jag gick ut i förstugan.

Vänd mot timmerväggen stod Kalle och dolde ansiktet i händerna. Han skakade av snyftningar, som han troligen varken kunde eller ville hålla tillbaka.

Min strupe snörde ihop sig. Jag ville också gråta -- bittert, hejdlöst som en barnunge.

Jag gick ut i det fria.

Jag skälvde i hela kroppen.

Stjärnorna tindrade på den mörkblå himlen. Det såg ut som om månen

зацепился за крест
колокольни. Лопаты скребли землю.

Сколько проклятых лахтарей ходят
живыми по этой мерзлой земле, а мой
лучший друг Лейно, наш боевой
товарищ, коммунар Лейно, коченеет
сейчас мертвый в избе!

Эту ночь я не спал. Я перебирал в
памяти и нашу встречу, и рассказы
Лейно, и дружбы нашу.

В другом конце избы так же
безмолвно, так же бессонно томился
Армас.

Что дальше?

Утром мы их хоронили. Мы стояли
строем у могилы; позади толпились
местные крестьяне.

Стоя на бугре уже замерзающей земли,
у свежерытой могилы, произнес свою
лучшую речь неутомимый организатор
хельинского комсомола,
строительный рабочий, пламенный наш
начальник, товарищ Антикайнен:

-- Вместе с павшими товарищами мы
организовали комсомол Финляндии,
вместе с оставленными здесь навсегда
товарищами мы дрались в рядах нашей
Красной гвардии с проклятыми
лахтарями, вместе с ними мы били
лахтарей в Карелии, и во всех боях,
что предстоят нам впредь, их имена
будут в наших сердцах, их подвиги --
нам примером, и геройская их смерть
за дело революции будет возбуждать в
нас восхищение.

Ровно четыре года назад, двадцать
седьмого января, на башне Рабочего
дома в Хельсинки зажегся красный
огонь -- сигнал восстания.
Неугасимо горит он в наших
сердцах. Мы обещаем вам, товарищи,
что каждый из нас отдаст<105>свою
жизнь за победу трудящихся не
дешевле, чем отдали вы свою...

varit fastbunden vid korset på
kyrkstapeln. Spadarna skrapade mot
den stelfrusna jorden.

Hur många av dessa förbannade, vita
slaktare går inte ännu levande på
denna usla jord och min bästa vän --
Leino -- vår stridskamrat, den gode
kommunisten, ligger nu död inne i
stugan!

Denna natt fick jag inte en blund i
ögonen. Jag gick i tankarna igenom
mitt första möte med Leino, hans
berättelse och vår vänskap.

I andra änden av stugan låg Kalle
och vred sig, lika tyst, lika
sömlös.

Vad hände vidare?

På morgonen begravde vi dem. Vi stod
alla uppställda vid gravarna. Bakom
oss trängdes traktens bönder.

Stående på den nyss uppgrävda, men
redan frusna jordhögen, bredvid
brodersgraven, talade Antikainen,
Helsingfors revolutionära ungdoms
outtröttlige organisatör,
byggnadsarbetaren, vår hjältemodige,
tappra kamrat och ledare.

-- Tillsammans med de stupade
kamraterna, tillsammans med de
kamrater, som vi nu lämnar här för
alltid har vi i röda gardets led
slagits mot de förbannade slaktarna.
Tillsammans med dem har vi slagit
banditerna i Karelen. I alla
strider, som ännu förestår oss skall
deras namn vara inristade i våra
hjärtan, skall deras hjältemod vara
en fana för oss, och deras hjältedöd
för världsrevolutionens sak skall
fylla oss med ännu större hänförelse
för vår gemensamma sak.

För jämnt fyra år sedan, den 27
januari, tändes den röda elden,
signalen till arbetarnas uppror på
Folket Hus torn i Hel{137}singfors.
Den brinner ännu osläcklig i våra
hjärtan. Vi lovar er, kamrater, som
vi lämnar kvar som utposter för
revolutionens sak, att vi alla är
beredda att offra våra liv för de
arbetandes seger, och vi kommer att
sälja våra liv lika dyrt som ni har
gjort det.

Я знаю, что и сотовой доли огня, с которым говорил товарищ Антикайнен, и того внимания, с которым мы слушали эту надгробную речь, нет в этих моих слабых, неточных словах.

Но когда я сейчас вспоминаю, то снова начинаю волноваться.

Это было десять лет назад -- тот самый день, когда мы опускали их в мерзлую могилу.

И я снова вижу, как тело Лейно, слишком длинное, не входит в могилу и, окоченелое, не хочет стибаться и как Армас, стоя внизу, в могиле, принимает его; и я не могу больше говорить спокойно и призываю вас всех, товарищи, помнить о прощальной речи товарища Антикайнена, в которой он поклялся, что ни один комсомолец, ни один коммунист, ни один красноармеец не забудет никогда своего долга перед революцией.

И мы пошли в Кимас-озеро.

Дальше я не принимал участия в действиях отряда. Пусть о взятии Кандалакши, пусть о дальнейшей работе отряда, о стойкости Армаса, об отчаянной смерти замученного лахтарями Яскелайнена, о трофейном олене лахтарской почты, привезенном в Ленинград, расскажут сами участники.

Они подтвердят, что приказ революции мы выполнили.

Рана, проклятая рана лишила меня возможности идти вместе с отрядом дальше, и я пошел обратно, но уже по дорогам, по этапам, и через десять дней лежал в лазарете Интернациональной школы, пройдя на лыжах тысячу семьдесят километров.

Глава дополнительная
Рассказ Армаса

Jag vet, att mina ofullkomliga ord inte innehåller hundradelen av den glöd, med vilken Antikainen talade, inte hundradelen av det allvar, med vilket vi lyssnade.

När jag nu erinrar mig denna stund, blir jag på nytt upprörd.

Jag erinrar mig att detta hände för tio år sedan -- tio år har gått, sedan den dag, då vi sänkte våra kamrater i den kalla jorden ...

Jag ser på nytt, hur Leinos kropp, som var alltför lång, inte gick ner i graven, och stelfrusen som den var, inte ville böja sig; hur Kalle, som stod nere på gravens botten böjer Leinos ben -- jag kan inte tala lugnt och ber er alla tänka på Antikainens avskedstal till de stupade kamraterna, där han svor att inte en enda kommunist, inte en enda ungtkommunist, inte en enda klassmedveten arbetare, inte en enda rödarmist någonsin får glömma sin plikt mot världsrevolutionen.

*

Vi tågade tillbaka till Kiimasjärvi.

Sedan deltog jag inte längre i bataljonens operationer. Deltagarna får själva berätta om Kantalahtis erövring, om bataljonens fortsatta aktioner, om Kalles hjältemod, om Jääskeläinens kvalfulla död, när han plågades till döds av slaktarna, om hur man tog en ren, som förde post åt slaktarna och som sedan fördes till Leningrad.

De kommer att bekräfta att vi utfört revolutionens order.

Bråcket, det förbannade bråcket, hindrade mig att längre följa bataljonen och jag åkte tillbaka, men nu etappvis, med regelbundna vilopauser, och efter en vecka låg jag på Internationella Krigsskolans lasarett, sedan jag med bataljonen hade tillryggalagt en sträcka av ettusensjuttio kilometer på skidor.

{139}
TILLÄGG

В последней главе мой кровный товарищ Матти говорит, что после взятия Барыш-наволока он пошел в тыл, и просит других товарищей досказать о походе нашего лыжного батальона финнов Интернациональной школы.

Я откликаюсь на его призыв и расскажу про один эпизод, который случился с нами через неделю после ухода Матти.

<106>

Сегодня выходной день, и для этого письма я урвал три часа от моей работы по лесозаготовкам, на которые мы, выполняя решение партии и Советской власти, сейчас нажимаем изо всех сил. Мы тут разбились на бригады, ввели прогрессивную сдельщину и теперь по валке и вывозке древесины, измеряя фетметрами, побиваем на нашем участке канадские рекорды, и я заверяю через газету, что на нашем участке план будет перевыполнен досрочно. Но я возвращаюсь к сути дела.

Меня зовут Армас. Я -- тот самый Армас, который научился ходить на лыжах во время этого неповторимого лыжного рейда Интернациональной военной школы.

Все дело было так. Я был командиром отделения в разведке.

Темная январская ночь. Звезды ярко блестели на черном зимнем, холодном небе -- заняли свои места согласно астрономической инструкции.

Уходя в разведку, я отдал Аалто свои серебряные часы, которые получил за дела на колчаковском фронте. В случае чего пусть лучше товарищ попользуется, чем лахтарь.

Мы вышли из леса, который, не прерываясь, преследовал нас уже пятьдесят километров, и легко вздохнул, нащупав на поле дорожку.

I det sista kapitlet talar kamrat Matti om att han efter intagandet av Pääkönniemi var tvungen att lämna fronten, och han ber andra kamrater berätta om Internationella Krigsskolans finska skidlöparbataljons vidare äventyr.

Jag skall följa denna uppmaning och berätta en episod, som inträffade en vecka efter Mattis avresa.

Idag är det fredag och för att kunna skriva detta brev har jag tagit ledigt tre timmar från skogsavverkningarna, åt vilka vi, uppfyllande partiets och sovjetregeringens beslut, ägna alla krafter även under våra fridagar. Vi har här delat upp oss i brigader, infört ackordssystemet och börjat genomföra Stalins sex{140}teser. I fråga om avverkning och flottning har vi på vårt arbetsavsnitt slagit till och med de kanadensiska rekorden, och i tidningen publicerat en förpliktelse att vi i vår skogshuggning kommer att fylla planen före den fastställda tiden. Men jag skall återgå till handlingen.

*

Jag heter Kalle -- jag är just den Kalle, som lärde sig att åka skidor under den legendomspunna expedition, som utfördes av kursdeltagarna från Internationella Krigsskolan.

Det gick till på följande sätt.

Mörk januarinatt. Alla stjärnor lyste klart på den kalla, mörka januarihimlen.

Vi gick ut ur skogen, vilken oavbrutet förföljt oss över femtio kilometer, och andades lättare, när vi ute på fältet träffade på en någorlunda ordentlig väg.

Дорожка вела, очевидно, к деревне, которая нанесена на карте в десяти километрах от места выхода из леса.

Было отчаянно тихо.

Слышен был скрип наших верных лыж и тихое наше дыхание.

Мороз стоял не меньше чем тридцать пять градусов.

***

И вот в темноте ночи глаза мои разглядели шесть черных точек, шесть фигурок на лыжах.

Мы осторожно подобралась поближе, и только на расстоянии полукилометра они заметили нас и стали уходить.

Мы отлично видели, что у них были винтовки.

Наших сил здесь не было и быть не могло. Мы были первые бойцы Красной Армии в 1922 году в этих краях.

Стало быть, это лахтари.

-- Мы стрелять не можем: если вблизи у них крупные силы, они насторожатся. Захватим их в плен живьем! Их шесть, и нас шесть. Но мы коммунисты, у нас инициатива и опыт.

Говорю это я своим ребятам, а сам примеряю, правильно ли закреплен ремень, не будет ли убежать от меня на полном ходу лыжа.

-- Вспомните о товарище Яскелайнене, -- говорю, -- и вперед!

И мы рванулись вперед.

Видим: неприятельский дозор повернул. Уходят от нас.

Vägen förde troligen till byn, som var antecknad på kartan -- tio kilometer från skogsbrynet.

Det var fullständigt stilla i luften.

Man hörde endast skrapandet från våra trogna skidor och våra jämna andedrag.

Det var oerhört kallt. Minst 35 grader.

Jag var ledare för en rekognosceringspatrull -- och i nattens mörker fick mina ögon syn på sex svarta punkter, sex figurer på skidor.

Vi närmade oss dem obemärkt och först då vi var en halv kilometer från dem fick de syn på oss.

Vi såg tydligt, att de hade gevär och att de gick som en patrull.

Våra trupper var det inte och det kunde det inte heller vara. Vi var den röda arméns första krigare i dessa trakter år 1922.

Följaktligen var det slaktare.

-- Skjuta dem kan vi inte, om det finns större truppstyrkor i närheten, så blir de uppmärksammade på vår närvaro. Vi måste ta dem tillfånga levande. De är sex och vi är också sex. Men vi är kommunister, vi har initiativ och erfarenhet.
{141}

Medan jag säger detta åt mina pojkar, kontrollerar jag att remmarna i skidbindslet sitter riktigt säkert, så att jag inte tappar skidorna.

-- Tänk på vad som hände kamrat Jääskeläinen, säger jag -- framåt!

Vi kastade oss framåt.

Vi ser hur den fientliga patrullen vänder och för full fart åker tillbaka. De åker ifrån oss.

Ну, думаю, раз они не стреляют, тревоги не поднимают -- значит, никаких сил лахтарских в деревне нет; значит, тем более мы обязаны их живьем товарищу Антикайнену доставить.

И команду:

-- Ходу!

Мы идем полным карьером, и я уже начинаю терять дыхание, но расстояние между нами и лахтарями почти не сокращается, потому что они здорово на лыжах бегают.

Я вспоминаю дорогого Лейно и смерть Яскелайнена и начинаю волноваться, и шире расставляю ноги, и сильнее отталкиваюсь палками, и, заставляя себя дышать ровнее, бегу вперед.

Меня обгоняет в этом быстром беге товарищ.

...Товарищ Яскелайнен был в разведке и попался лахтарям в плен. И мы нашли его на снегу с выколотыми глазами, с отрезанным языком... Голубые глаза Яскелайнена завораживали девушек. Острый язык Яскелайнена веселил ребят. И вот он лежит без шлема у наших ног, без дыхания, наш дорогой друг, таммерфорский краснотвардеец, токарь Яскелайнен...

И я бегу вперед, стибаясь в три погибели, отталкиваясь двумя верными палками, скользя по уже проложенному первым товарищем следу.

Мы с размаху входим в следы лахтарей и уже бежим по этим горячим следам, и тишину морозной ночи нарушают мерное дыхание и разнобой сердец.

И уже видна деревня, куда бегут от нас лахтари.

Она темнеет у горизонта, как низкорослый лесок, и не играет ни

Eftersom de inte skjuter, tänker jag, och inte slår alarm, finns det alltså inga vitgardister i byn -- och då är det vår plikt att föra dem levande till kamrat Antikainen.

Jag ger order:

-- Efter dem!

Vi åker i rasande fart. Jag börjar redan bli andfådd, men avståndet mellan oss och slaktarna är ungefär detsamma som förut, för de är också goda skidlöpare.

Jag tänker på vår käre Leino och den sist stupade, Jääskeläinens död och börjar känna mig upprörd. Jag tar längre glid, kraftigare stavtag, jag tvingar mig själv att andas jämnare och ilar framåt.

Trots att jag nu åker rätt bra på skidor, åker en av kamraterna om mig.

Kamrat Jääskeläinen var ute på rekognoscering och blev tillfångatagen av slaktarna. Vi hittade honom i den vita snön med utstuckna ögon, med avskuren tunga ... Jääskeläinens blå ögon hade förtrollat flickorna. Jääskeläinens vassa tunga hade alltid verkat uppiggande. Och nu ligger han utan mössa vid våra fötter, utan att andas, vår käre rödgardist och kamrat från Tammerfors, svarvaren Jääskeläinen ...

Och jag ilar framåt. Jag böjer mig ned för att minska luftmotståndet, tar kraftigare tag med mina trogna stavar, glider fram i det av min kamrat redan uppkörda spåret.

Vi svänger med full fart in på slaktarnas väg och löper i det nyligen uppgjorda spåret. Den kalla nattens tystnad störs endast av den under skidorna knastrande snön, våra tunga andedrag och hjärtats klappande.

{142}

Nu syns redan byn, dit slaktarna flyr från oss.

Byn dyker upp vid horisonten som en småväxt skog och det syns inte ett

одним одним огоньком. И мы все-таки приближаемся к лахтарям.

Расстояние между нами сокращается.

Вся одежда делается липкой от пота; пот тяжелыми каплями скатывается со лба и, отягощая ресницы, слепит глаза.

<<Мы по этому следу пойдем обратно к отряду, захватив пленных>>, -- мелькнула у меня мысль, и я на ходу освобождаю руки из рукавов овчинного полушубка, рву пуговицы, и вместе с балахоном он падает на снег.

И мы мчимся дальше.

Враги все чаще оглядываются на нас. Теряют темп, теряют дыхание... Мы их явно настигаем.
<108>

Я бросаю шлем на снег и с обнаженной головой иду вперед.

Иду таким шагом, что сердце бьет, как колокол.

Ремень винтовки начинает снова резать плечо -- он попал на стертое место. Но нет времени поправить ремень, и мы мчимся вперед. И дыхание у каждого из нас как паровозные дымки.

Мы настигаем лахтарей.

До деревни осталось метров двести, до лахтарей -- метров сто.

Они продолжают уходить, и вот мы уже пролетели околицу.

Мы влетаем, разбрасывая палками снег, на главную улицу деревни, а лахтари продолжают удирать -- правда, замедляя бег.

Между нами уже расстояние в пятьдесят метров.

-- Бери их! -- кричу я и вдруг вижу: у стены ближайшего дома стоит дюжина пар лыж.

enda ljus. Men vi närmar oss trots allt slaktarna.

Avståndet mellan oss blir allt kortare.

Våra kläder blir alldeles klibbiga av svett; svetten rinner i tunga droppar ner från pannan och hindrar oss från att se ordentligt.

-- Vi går tillbaka i samma spår, när vi har tagit dem tillfånga, tänkte jag för mig själv, medan jag utan att sakta farten drar händerna ur fårskinnspålsen, sliter av knapparna och låter den tillsammans med skyddskåpan falla till marken.

Vi ilar vidare ...

Det är tydligt att vi hinner upp dem.

Jag kastar av mig mössan i snön och fortsätter med bart huvud framåt.

Jag åker med en sådan fart att hjärtat slår som en ånghammare.

Gevärsremmen börjar på nytt att sköra sig ned i axeln. Den har kommit ned i den gamla, redan sönderskavda fåran. Men det är ingen tid att rätta till remmen. Och vi ilar framåt. Vi andas alla som lokomotiv.

Vi hinner upp dem.

Till byn har vi tvåhundra meter kvar, till slaktarna -- hundra meter.

De fortsätter att åka bort från oss och nu är vi redan inne i byn.

Vi flyger in på byns huvudgata, kringkastande snön med våra stavar.

Slaktarna fortsätter att hålla undan, men nu betydligt saktare.

Avståndet mellan oss och dem är nu endast femtio meter.

-- Ta dem! skriker jag och ser plötsligt: lutade mot väggen vid den närmaste stugan står ett dussin par skidor.

Льжи прислонены к стене, а рядом торчат воткнутые в снег палки. Значит, в избе спят несколько лахтарей.

Смотрю налево и вижу: там, у избы, тоже стоят лыжи.

И я смотрю вперед и, насколько мой глаз в темноте различает, вижу прислоненные к стенам изб лыжи.

Так лыжи ставят, не внося в избу, чтобы они в тепле не разогрелись и снег не налипал бы, когда после, утром, снова придется надеть их.

<<Да здесь никак не меньше сотни лахтарей! Даже гораздо больше>>.

Быстро соображая, вижу, что неприятельский дозор заманил нас в западню. И мы попали в капкан, как хитрый песец.

Я смотрю вперед и замечаю, что обогнавший меня товарищ тоже сообразил, в чем дело, и замедляет ход. Я оглядываюсь и чувствую: товарищи еще не понимают, что мы в западне.

И тогда я командую:

-- Гранаты!
У каждого из нас по четыре гранаты у пояса. Мы все срываем гранаты с поясов.
И еще командую:

--Швыряй гранаты в окна!

И мы летим на лыжах по дороге, как гроза, как дьявольское проклятие, и каждый бросает гранату в окно, в избу.

И звенят, рассекая морозную тишину январской ночи, разбиваемые стекла. И слышатся короткие вспышки рвущихся в избах гранат.

И, разбуженные взрывами, ничего не пони<109>мающие, перепуганные до смерти, ругаясь и проклиная все, что можно проклясть, выскакивают в дикой панике из изб лахтары.

Skidorna står lutade mot väggen och bredvid står de i snön nedtryckta stavarna. Det betyder att det finns slaktare som so{143}ver i stugan. Jag tittar till vänster och ser att också vid den stugan finns det skidor uppställda ...

Jag tittar framåt och så långt mina ögon kan genomtränga mörkret urskiljer jag skidor vid vare stuga.

Man ställer skidor så, utan att bära in dem i stugan, när man på morgonen därpå skall använda dem igen. Detta för att de inte skall värmas upp, så att snön klibbar fast vid dem.

-- Det måste finnas minst hundra slaktare här! Ja kanske mera.

Som en blixt står det klar för mig, att den fientliga patrullen har lurat in oss i ett bakhåll. Vi har fastnat som en räv i en rävsax.

Jag tittar framåt och ser att den kamrat, som åkt om mig, även förstår vad det är fråga om och saktar farten. Jag vänder mig om och ser att de andra kamraterna ännu inte förstår att vi kommit i en fälla.

Och så kommenderar jag:

-- Ta granaterna!
Var och en av oss hade fyra granater i bältet. vi rycker alla handgranaterna från bältet.
Jag kommenderar:

-- Kasta granaterna in igenom fönstren!

Som förföljda av djävulen flyger vi blixtsnabbt fram på vägen på våra skidor och in i varje stuga kastar en av oss en handgranat.

Klirrandet från de sönderslagna fönstren störde den tysta, kalla januarinatten. Vi hörde de korta, dova detonationerna av de inne i stugorna exploderande granaterna.

Uppväckta av explosionerna, utan att förstå någonting, dödligt förskräckta, svärande och förbannande allt, som kan förbannas, hoppar slaktarna i vild panik ut ur

Полуодетые, забывая винтовки, не успевая схватить лыжи, они в полном беспорядке бегут из деревни -- за околицу, по задам, за бани...

У меня истрачена последняя граната; я прислоняю свое лицо к раме разбитого окна и вижу невообразимую сумятицу в избе.

И вдруг возникает в деревне беспорядочная стрельба.

Я вскидываю винтовку и стреляю через окно в избу.

Затем вижу егеря в полной форме. Он кричит на бегущих в панике солдат своей лахтарской армии, он пытается остановить их, кричит им:

-- Карельские свиньи, тусы!

Я спокойно беру его на мушку -- и нет егеря.

Стрельба затихает. Неужели я еще жив? Неужели я даже не ранен?

И снова становится отчаянно тихо, только слышен далекий скрип чьих-то лыж.

И слышен еще около опушки взволнованный голос офицера.

Он пытается собрать свои силы.

Его голос дребезжит в тишине ночи:

-- Скоты, их всего несколько человек! Приказываю остановиться!

Вдруг слышу оглушительный голос Аалто:

-- Первая рота курсантов Интервоеншколы остается в деревне!

Вторая рота через пять минут выступает!

Третьей оставаться в боевой готовности!

stugorna.

Halvnaakna, glömmande sina gevär, utan att hinna ta skidorna med sig springer de i fullständig panik ut ur byn. Över bakgårdarna, över staketen, bakom uthusen, bakom basturna.

Jag har gjort av med min sista granat och lutande mig mot det sönderslagna fönstrets karm ser jag en oerhörd röra inne i stugan.
{144}
Plötsligt uppstår ett planlöst skjutande inne i byn.

Jag kastar geväret till axeln och skjuter genom fönstret in i stugan.

Så får jag se en jägare i full uniform. Han skriker efter de i panik bortspringande soldaterna ur hans slaktartrupp. Under det han försöker hejda dem, skriker han:

-- Karelska svin! Fega kräk!

Jag tar honom lugnt på kornet, och jägaren finns inte längre.

Skjutandet minskar. Är jag verkligen i livet? Kan det vara sant att jag inte ens är sårad?

På nytt inträder den tryckande tystnaden. Vi hörde endast det avlägsna gnisslet av några skidor. Borta vid skogsbrynet hördes en officers upprörda röst.

Han försöker att samla ihop sina trupper.

Hans klara röst darrar av ilska i den tysta natten.

-- Kräk! Det är ju blott några man. Jag befäller er att stanna!

Plötsligt hör jag Aaltos tordönsstämma:

-- Internationella Krigsskolans första kursregemente stannar i byn.

Andra regementet skall vara berett att bryta upp om fem minuter.

Tredje regementet skall ligga i full stridsberedskap!

Сердце мое бьёт в грудь, оно подступает, кажется, совсем к горлу.

Молодец Аалто! Он всегда найдет что сказать.

Итак, каждая наша рота равна двум курсантам.

Я бегу вперед, и с разбегу правая лыжа натывается на что-то мягкое. Валясь в снег. Вылетаю из валенок.

Пяточные ремни были закреплены слишком хорошо, и если бы я не вылетел из валенок босыми ногами в снег, был бы обязательно вывих.

Лыжа моя сломана. Но я не унываю.

Я жив.

Неприятель потерпел поражение, и на выбор -- несколько сот пар отличнейших финских лыж.

Споткнулся я о тушу зарезанного барана.

Только теперь я замечаю своих ребят -- они шатаются от усталости.

<110>

Одного нет.

Только теперь я вижу, что вдоль деревенской улицы валяются туши зарезанного скота -- бараны, овцы, коровы.

-- Где Каллио? -- спрашиваю я.

-- Убит, -- отвечает Аалто. -- Навылет. -- И затем громко кричит: -- Командиры взводов и отделенный, ко мне!

Скоро придут наши, нам только бы

Mitt hjärta slår i bröstet som en kyrkkläpp. Det kramas ihop så att det känns ända upp i strupen.

Duktigt, Aalto! Han hittar jämt på det som skall sägas.

Vart och ett av våra regementen var lika med två man.

Jag ilar framåt och i full fart kör min högra skida in i någonting mjukt. Jag ramlar omkull i snön och flyger av farten ur filtstövlarna.

Hälremmarna var alltför väl fastbundna. Om jag inte hade flugit ur filtstövlarna och barfota hamnat i den kallasnön, så hade jag absolut vrickat foten.

Min ena skida var avbruten, men jag är inte ledsen för det.

Jag lever.

{145}

(Bildtext: Uppväckta av explosionerna, utan att förstå någonting, dödligt förskräckta, svärande och förbannande allt, som kan förbannas, hoppar slaktarna i vild panik ut ur stugorna.)

{146}

Fienden har lidit nederlag och det finns ju skidor att välja på -- flera hundra par finfina finska skidor.

Jag har snavat över ett nedslaktat får.

Nu först ser jag mina pojkar -- de raglar av trötthet.

En fattas.

Först nu märker jag att utefter hela bygatan ligger nedslaktade kreatur gumsar, får och kor.

-- Var är Kallio? frågade jag.

-- Skjuten, svarar Aalto, rätt igenom hjärtat, och därefter skriker han högt: Kompani- och plutonkommendörerna hit!

Snart kommer de våra. Om vi bara

продержаться два часа.

Где-то, совсем уже далеко, слышна резкая команда офицера.

Ему, кажется удалось собрать часть своих мясников.

-- Я думаю, что сейчас они сюда не сунутся.

-- Хорошо бы так! -- отвечаю я.

И мы все занимаем места, где нас не видно, а мы видим всю улицу.

Тут я замечаю, что на мне нет шлема и полушубка, и мне делается холодно.

Я вхожу в избу.

Пол от взрыва раскорёжен.

Здесь полушубков хватит. И ружей тоже.

Все в порядке.

Я надеваю полушубок, шапку и выхожу.

Через три часа пришел наш батальон, и мы заснули мертвецким сном.

Разбудил меня Аалто. Он долго тормошил меня за плечо.

-- Возьми обратно свои часы, -- сказал он и всунул мне их в руку.

Они стояли: Аалто забыл их завести.

Утром мы получили выговор за то, что, будучи в разведке, вступили в бой с неприятелем, и благодарность -- за то, что, имея в своем составе

kunde hålla byn ett par timmar.

Någonstans långt borta hörs redan officerns kärva kommando.

Han har visst lyckats samla ihop en del av sina slaktare.

-- Jag tror inte att de sticker in näsan här igen så fort.

-- Det skulle vara bra, om det vore så, svarade jag.

Och vi intar alla sådana platser, att vi inte själva syns, men kan se hela bygatan och alla bakgårdarna.

Nu märker jag, att jag är utan mössa och päls och att det börjar att kännas kallt.

Håret har redan blivit vitt av av rimfrost

Jag går in i en av stugorna.

Golvet är upprivet av granatexplosionen.

Här finns det tillräckligt med pälsar. Gevär också. Alla gevären är av tysk modell.

Patronerna är inlindade i blått papper med Riihimäkis fabriksstämpel

...

Allt är i ordning.

Jag tar på mig en kort päls och en pälsmössa och går återigen ut i kylan.

Efter tre timmar kom vår bataljon. Vi somnade in i en dödsliknande dvala.

På morgonen fick vi varning för att vi hade gått till strid mot fienden trots att vi var ute på rekognoscering, och tack för att vi

шесть человек, выбрали из села часть противника в триста приблизительно штыков.

Я говорю <<приблизительно>> потому, что лыж было около четырехсот пар, а из местного населения никого не удалось опросить -- все оно было угнано в Финляндию три дня назад. В деревне остались несколько баб, больных да старик. Скот, который нельзя было угнать, лахтари зарезали и разбросали туши на улице.

Они открыли крышки картофельных ям, чтобы поморозить весь картофель.

Да, чуть не забыл сказать, что в деревне оставлено было пятеро маленьких ребят. Я кормил их сахаром из тряпочки и достал для них лахтарские полушубки. Мне поручили охранять и кормить их до прихода главных частей с обозами.

Сдав их в обоз, я пошел догонять свою часть.

Так я превратился на время няньку (чему бы я никогда не поверил, если бы мне кто-нибудь рассказал раньше), как бедный Лейно был повивальной бабкой.

Про нравы и обычаи<lll>этих ребят я мог бы рассказать много интересных подробностей. Они теперь, наверно, пионеры.

Но меня торопят лесные дела, а дел этих уйма, и непорядков, которые надо ликвидировать, чтобы выполнить план лесозаготовок, еще много.

Я еще раз заверяю, что план в моем районе будет перевыполнен.

С товарищеским приветом

Армас.

1932

hade jagat en fientlig styrka på ungefär 300 man ur byn fast vi bara var sex man.

{147}

Jag säger ungefär trehundra, för skidor fanns det cirka fyrahundra par och av befolkningen fick vi inte tag i en enda. För tre dagar sedan hade de med våld drivits över finska gränsen. I byn fanns endast några gummor, några sjuka och en gubbe kvar. Boskapen, som de inte kunde få med sig, hade vitgardisterna slaktat och kastat kropparna på gatan.

De hade öppnat luckorna till potatiskällarna för att all potatis skulle förfrysa.

Jag höll nästan på att glömma bort att berätta att det fanns fem småbarn kvar i byn. Jag matade dem med socker och tog reda på ett par av slaktarnas pälsar för att svepa dem i. Jag blev beordrad att mata och sköta dem, tills dess våra huvudstyrkor med trängen skulle anlända. Först sedan jag lämnat dem åt trängen, åkte jag vidare för att hinna upp min bataljon.

På så vis förvandlades jag för en tid till barnpiga (det skulle jag aldrig ha trott, om någon hade sagt mig det förut), liksom den stackars Leino några dagar tidigare varit barnmorska.

Om dessa barnungars vanor och egenheter skulle jag kunna berätta många intressanta detaljer. Nu är de säkert pionjärer.

Men arbetet i skogen väntar på mig. Och det är en massa arbete, och många brister som måste likvideras, för att skogsavverkningsplanen skall kunna genomföras till hundra procent. Detta arbete får inte längre uppskjutas.

Jag försäkrar ännu en gång att planen i min räjong kommer att uppfyllas före den utsatta tiden.

Med kamratlig hälsning.

Kalle

[Примечания]

[1]...лахтари; Лахтари – в переводе на русский язык означает <<мясники>>. Так трудящиеся Финляндия и Карелии называл белогвардейцев. (Здесь и далее прим. автора.)

[2]...<<Калевалы>> <<Калевала>> – финская эпическая поэма, составленная из народных песен – рун. В ней говорится о создании земли и неба, светил и орудий труда. Главный герой – легендарный Вяйнямёйнен, создававший земной мир силой своих песнопений. Там же действует сказочный кузнец Илмаринен, который выковал чудесную мельницу-самомолку – сампо – символ народного счастья.

[3]...волокушах Волокуши – бесколесные повозки, два длинных шеста, которые волочит по земле, по болотистому бездорожью лошадь.

Рассказ красноармейца, которому в 1922 году было девять лет

Я -- красноармеец призыва 1934 года.

В январе 1935 года мы решили пройти по следам рейда Интернациональной военной школы.

Нами командовал товарищ Антила, награжденный орденом за взятие Кимас-озера. В 1922 году товарищ Антила был курсантом, а теперь он вел нас. Сейчас товарищ Антила генерал-майор. Из старых участников были Ояла и еще человека три-четыре а затем шли мы, молодежь. Шестидесять один боец с полной выкладкой и с запасом питания на трое суток. Строем, с пулеметами, проходили в среднем около шестидесяти километров в день по снежной целине. Честное слово! Прочитай наш рапорт наркому. Нас встречали в деревнях рапортами о

Baksidestext 1974.

Efter den misslyckade finska revolutionen 1918 lyckades en del finska arbetare rädda sig till Sovjetunionen och undgå den vita terrorn i Finland. Tusentals arbetare som inte lyckades fly mördades kallblodigt.

En del av dessa mestadels unga, finska arbetare utbildade sig vid Internationella Krigsskolan i Sovjet för att tjäna arbetarklassens sak också i sitt nya fosterland.

Boken skildrar ett hjältedåd som 140 av dem utförde 1922 i Sovjet-Karelen.

Reaktionära vitfinska element hade upprepade gånger under åren 1918-22 företagit rövartåg in på Sovjet-Karelen område. 1922 gjordes ett regelrätt försök att erövra området.

Tack vare den röda, finska skidlöparbataljonens heroiska insats, om vilken boken handlar, slogs attacken tillbaka.

Författaren, G. Fisch, deltog inte själv i fälttåget men han har ändå kunnat ge en mycket verklighetstrogen bild av vad som hänt genom att han litterärt har bearbetat deltagarnas egna berättelser. Det är en spännande skildring fylld av både humor och kampglöd.

Ca pris 12:- med moms

KFMLr PROLETÄRKULTUR

[Noter]

[1]...Inno

Inno – kommandör för de internationella krigskurserna. Senare divisionskommendör.

[2]...Rovio,

Rovio, Gustav – medlem av

своих достижениях местные колхозники. Среди них старики и старухи. В одном райисполкоме был председателем бывший курсант -- участник рейда. Короткий митинг -- и дальше в путь. В одной деревне выслали навстречу, за десять километров, сани -- нет ли у нас больных, чтобы подвезти... Ну конечно, больных не было. За время похода все даже прибавили в весе, честное слово!

Около одного села нас встретил старик, который был проводником отряда в 1922 году; и, представь себе, в тот раз он заблудился в восьми километрах от деревни, и теперь снова, на этом же самом месте, он остановился, не зная, куда нас вести... Ну, мы-то дорогу нашли.

Местами мы находили путь по зарубкам, сделанным ребятами в первом рейде. Огромные глухари с любопытством смотрели на нас и не хотели сниматься с ветвей; когда мы их пугали криком, снежками, они только с любопытством наклоняли голову, в упор смотря на красноармейцев.

-- Сколько вы их подстрелили? -- спросил после у нас командующий войсками округа.
-- Ни одного, товарищ командующий, -- сказал Ояла. -- В такой птице больше пяти кило, и надо было бы тащить ее на себе до ближайшего привала, километра двадцать-тридцать... Ни одной не подстрелили.

А как нас встречало население! Совсем как на прошлогодних маневрах. Тогда наша часть должна была пройти через одну деревушку, не задерживаясь, бегом... Так вот, колхозники узнали об этом, и, когда мы пробегали через деревню, у всех изб, у изгородей вдоль дороги стояли ведра с ключевой водой, с ковшиками: пей на ходу! А рядом с ведрами -- крынки с топленным молоком. Кому что

любо... Ну, мы, конечно, их не обидели -- сколько могли, на ходу выпили. Угощение пришлось кстати.

Ну, а в нашем случае, конечно, о жаре приходилось только мечтать -- морозы большие стояли.

Finlands socialdemokratiska parti. Arbetare. I september 1917 blev han i samband med de revolutionära händelserna av arbetarorganisationerna utnämnd till »röd polismästare« i Helsingfors. Efter julidagarna höll Lenin sig gömd hos honom. En av Finlands Kommunistiska Partis organisatörer. Politisk Kommissarie för Internationella krigsskolan i Petrograd.

[3]...slaktarna

»Slaktare« - gängse uttryck för vitgardister bland Finlands och Karelen arbetare.

[4]...Kalevalas

Kalevalasångerna - finskt nationalepos.

[5]...kulakerna

Kulaker - rika bönder.

[6]...Lotavaaraåsen.

Den bergås, som löper längs Seesjärvis södra strand och är vattendelare mellan Vitahavsbassängen och Östersjösystemet.

[7]...Lappo

Lapporörelsen - fascistisk finsk rörelse som stod bakom mord på tusentals finska arbetare

[8]...Afrika.

Under den vita terrorns blomstringstid 1918 utarbetade de finska myndigheterna ett projekt som gick ut på att som arbetskraft skicka de häktade

Мы подходили к большой деревне,
занесенной снегом.

-- В этом деревне тринадцать лет
назад я провел отвратительную ночь,
-- сказал мне наш командир, товарищ
Антила. -- В бою под Барыш-наволоком
меня ранили в руку. Вот, смотри,
пальца как не бывало!... И тогда
товарищ Антикайнен приказал мне идти
обратно в тыл по лыжне, которую
положил отряд. Мне не хотелось

возвращаться, но приказ есть приказ!
И я пошел... И пришел я в эту
деревню вечером. Постучался в одну
избу -- там мне даже и не
ответили. Тогда я стукнул в окошко
другой. Отворили дверь.

<<Кто это?>>

<<Красноармеец>>.

Дверь захлопнулась перед самым моим
носом. Я прошел без отдыха двадцать
пять километров; раненая рука горела
у меня. Я постучался в третью избу и
сказал вышедшему на крыльцо старику:

<<Я раненый, мне нужно только
переночевать, к утру я уйду...>>

Послушай, что он сказал:

<<Если ты красный, а победят белые,
мне придется плохо за то, что я пушу
тебя переночевать. Если ты белый, а
победят красные, разве они мне
простят, что принял тебя? Иди-ка
лучше прочь подобру-поздорову>>.
И я пошел, раненый и усталый, прочь
от этого дома, проклиная
несговорчивого старика.

И подумай только: во всей деревне
никто не захотел пустить меня на
ночевку! Злой и усталый, я забрался
в темную холодную баню и кое-как
провел в ней эту бесконечную зимнюю
ночь...

Мы вошли в деревню. Здесь, по
маршруту, намечен был большой
привал. Посреди деревни стояли
колхозники. Они отдали нам рапорт. Я
тебе его покажу: он хранится у
меня. Ояла сказал речь... Ну, что
дальше говорить! Разобрали
колхозники нас по домам. В каждом
доме на столе дымился, уже поджидая
нас, обед... Обед с нашим,

revolutionärerna till
Tyskland. Istället skulle
Tyskland förse det utarmade
vita Finland med konstgödsel.

[9]...Gutzeit.

Skogsavverkningsbolaget
Gutzeit i Finland lämnade
»upproret« stor materiell
hjälp. Ordförande i detta
bolags styrelse var Finlands

nuvarande (alltså 1935,
förlagets anm.) P.E.
Svinhuvud, som också är
ledare för storfinnarna.
Gutzeit-firman är ett av de
största skogsbolagen i
Finland. 1922 fick bolaget
en beställning från England
på 1 miljon telegrafstolpar,
några tiotusental tusen
tjocka timmer och några tusen
skeppsmaster. Beställningen
gick ut på flera miljoner
pund sterling, och Gutzeit
hade förmodligen för avsikt
att hämta största delen av
beställningen ur
Sovjet-Karelens skogar.

[9]...Lönnrot

Elias Lönnrot - upptecknare
av Kalevalasångerna.

красноармейским не сравнится, конечно, но кормили нас от всего сердца: уха, запеченная в тесте рыба, клюква, молоко... Все хозяйства готовились к встрече несколько дней, как к празднику. Все бани были жарко натоплены. Мы могли смыть с себя пот нелегких переходов. Я попал вместе с товарищем Антилой в избу к председателю колхоза, совсем еще молодой женщине. Ее звали Марией. Осмотрели лыжи, сняли с плеч мешки и уселись за стол. Детишки с уважением ощупывали винтовку. Но не суждено было на этот раз нам спокойно пообедать. Только я поднес ложку ко рту, как дверь избы отворилась и в облаке пара ввалилась в горницу пожилая женщина. Подступая вплотную к хозяйке, она обиженно кричала во весь голос; казалось, вот-вот она вцепится ей в волосы.

-- Послушайте, Мотя! Я здесь ни при чем, и правление колхоза тоже здесь ни при чем, -- объясняла Мария.
-- Как так <<ни при чем>>? -- кричала женщина, ища у нас поддержки своим словам. -- Что, разве я и мой мужик не люди? Разве мы не первые ударники -- он у себя в конюшне, а я на ферме? За что же нас так оскорбляют? Такой обидой из колхоза выжить можно!

-- Да брось ты! -- уже начинала сердиться хозяйка.
-- А чем тебя обидели? -- спросил Антила.

-- Да как же не обидели?! -- не успокаивалась та, кого председательница называла Мотей. -- Разве я хуже других? По такому случаю даже блинов напекла, избу прибрала, баню истопила, лучше платье надела. Жирные щи на стол поставила. И вот тебе -- не хватило на меня, говорят! Мужик до того осерчал, что из дому сразу к коням побежал. Кони, говорит, лучше, чем люди...

-- Чего же тебе не хватило? -- спросил я обиженную женщину.
-- Как -- чего? Красноармейца! Каждому дали, в каждую избу привели, а мы с мужиком хуже всех, выходит? Так, что ли, понимать прикажете?
-- Ну, это дело поправимое, -- сказал командир и приказал позвать из соседней избы красноармейца. В соседней избе дело шло проворнее, чем у нас: там уже кончали обедать.

-- Вы меня звали, товарищ командир?
-- Да. Пойдите к этой колхознице и пообедайте у нее. Будьте ее гостем.
-- Товарищ командир, я только что обедал... Второй обед тяжело. Нам ведь скоро уходить. Я боюсь -- отстану от товарищей.
Но Мотя уже схватила за рукав незнакомого ей красноармейца и тянула его к двери.
-- То-то обрадуется мой муженек! -- уже довольная, сказал она.
-- Я вас назначаю, как в наряд, -- проговорил Антила вдогонку красноармейцу. -- Твою винтовку этот переход я сам понесу, -- сказал он, переходя с официального тона на дружеский.
Затем он встал из-за стола и прошел вслед за ушедшим в сени. Через минуту я вышел за ним. Антила стоял, прислонившись к свежесрубленной стене.
-- Послушай только, -- сказал он мне, -- и это происходит в той же самой деревне!
Голос его был неровен. Когда он прикуривал от моей папиросы, я заметил, что рука его дрожит и глаза влажны. Честное слово!
Я очень прошу тебя, не спрашивай его про это. Он рассердится и ответит, что глаза его были влажны только два раза в жизни: первый -- когда в глаз попала паровозная искра, и второй -- когда он узнал, что умер товарищ Ленин.
1932
